

PAX

ČASOPIS PRO PŘÁTELE
BENEDIKTINSKÉHO ŘÁDU.

VYDÁVÁ

OPATSTVÍ EMAUZSKÉ V PRAZE.

V. ROČNÍK.

LEDEN -- PROSINEC 1930.

TISKLA ČESKOSLOVANSKÁ AKC. TISKÁRNA V PRAZE II.,
KARLOVO NÁM. 5—6.

Obsah V. ročníku časopisu „PAX“.

Strana

<i>P. Justin Albrecht</i> O. S. B.:	
Dogma, liturgie, život	1, 51, 95, 200, 250
<i>Sv. Bernard:</i>	
Homillie o Andělském zvěstování	264
<i>P. Hildebrand Bihlmeyer</i> O. S. B.:	
Umírající hrdina	221
Útočiště u Boha	233
<i>J. Em. kard. Michael von Faulhaber:</i>	
Církev a církevní umění	4
<i>Dom Ludvík Gougaud</i> O. S. B.:	
Svěcení chleba v kláštorech	29
<i>Opat Dom Prosper Guéranger</i> O. S. B.:	
Dary Ducha svatého	105
<i>P. Jindřich Häsler</i> O. S. B.:	
Excelsior!	74
<i>P. Josef Henninger</i> O. S. B.:	
Příroda ve svatyni	227
<i>P. Hildebrand Höpfl</i> O. S. B.:	
Osm blahoslavenců benediktinského Řádu	12
<i>Dom Laurent Janssens</i> O. S. B.:	
Salve Regina	100
Alma Redemptoris Mater	280
<i>Min. rada Jan Kakš:</i>	
Příspěvky k ikonografii svatoprokopské	130, 208, 284
<i>P. Metod Klement</i> O. S. B.:	
Kláster Emauzský a Praha	178
<i>Abbé E. Moureau:</i>	
Liturgická akce	224
<i>P. Cyril Petr</i> O. S. B.:	
Padesát let Emauzské hudby	185
Emauzské jubileum	197
<i>Dr. Emanuel Poche:</i>	
Stavba kláštera Emauzského v době Benediktinů	169
<i>P. Václav Pokorný</i> O. S.:	
P. Augustin Vrzal O. S. B. (A. G. Stín)	272
<i>P. Anselm Sedláček</i> O. S. B.:	
Vývoj mešních zpěvů ve středověku (Sequence)	32
Kongres v Arezzu 4.—15. září 1882	54
Organisátor chorálního zpěvu na trůně franckých králů	121
O responsoriích v noční bohoslužbě	213
<i>P. Marian Schaller</i> O. S. B.:	
Na hradě sv.ého Grálu	41, 133
Schola artistica beuronensis při práci v Emauzích	194

<i>Škola Panny Marie:</i>	
Antipendium	136
<i>Fr. Prokop Švach O. P.:</i>	
Z temna pochybností k jasu kontemplace	68
<i>Prof. Msgr. Josef Vajs:</i>	
Kyjevské listy staroslovanské	92
<i>P. Bernard Velišek O. S. B.:</i>	
M. Fortunata Viti	85
Dom Ančré Mocquereau	141
Chorál v Emauzích	166
Vzpomínky na cestu do Anglie	234
Svatý Bernard o Andělském zvěstování	264
<i>Dr. Karel Vrátný:</i>	
Benediktínské kláštery na Islandě	252
<i>Opat Arnošt Vykoukal O. S. B.:</i>	
V Emauzích o svatém Josefu před padesáti lety	49
Emauzy — Beuron. 1880--1930	145
První mezinárodní liturgický sjezd v Antverpách	218
<i>Archiepát. Rafael Walzer O. S. B.:</i>	
Kdo může se honosit jako ty?	149
<i>P. Jeroným Wenzel O. S. B.:</i>	
Srdce Ježíšovo, kopím probodené	138
Metance, tu!	245
<i>Fr. Placidus Wenzel O. S. B.:</i>	
Radujme se všichni v Pánu oslavující slavný den	23
<i>Anonymi:</i>	
Emauzy a Svatý Gabriel	157
Laudes Hincmari	204
Z benediktínského Řádu	48, 96, 141, 239, 288
Posudky knih	94, 143, 244, 292

Autoři, jichž knihy byly v tomto ročníku posouzeny:

(„c“ a „d“ značí třetí a čtvrtou stranu obálky)

R. H. Benson	292d	Mäder	144
Bernadot	144	P. F. Maří	292c
P. J. Dlouhý	292c	X. Meško	144
P. J. Franco	292d	D. W. Mut	292d
Dr. A. Fuchs	292	P. A. Pelikán	292d
J. Hronek	145	K. Platner	292c
Ā. Christitch	94	D. Plohowich	143
P. D. Kaindl	244	P. R. Plus	292c
T. Kempenský	144	P. J. Rybák	292c
J. Kinzig	144	Dr. B. Spáčil	292c
Dr. J. Kratochvíl	292c	P. A. Spale	143
D. G. Lefebvre	292	Sv. Tereška	292

DOGMA, LITURGIE, ŽIVOT.

V mnohých krajích bývá zvykem, že v neděli po zplvané Mši svaté je svátostné požehnání. Ba, mnohde se koná ještě s větší slávou, než byla sloužena sama Mše svatá: rozsvítí všechna světla na oltáři, je víc ministrantů, okuřuje se, kněz obléká pluviál, na kúru se namáhají se slavným zpěvem vybraného „Tantum ergo“.

Vše se děje tak, že to vyvolá domněnku, jako by nyní nadcházel hlavní bod nedělních Služeb Božích. Jinde dávají požehnání s ciboriem na konci tiché Mše svaté a děje se to stejně.

Á přece není tomu tak! *Hlavním bodem je a zůstane Mše svatá s Proměňováním a Přijímáním.* Neboť zde se naším jménem obětuje Spasitel svému nebeskému Otcí, zde se nám dává za duchovní pokrm a tím vnáší do duše nadpřirozené požehnání a sílu. V zájmu hlubšího poznání Mše svaté je si velmi přátí, aby se po ní nedávalo svátostné požehnání.

Podobně to platí o Mši svaté před vystavenou Nejsvětější Svátostí. Znáám kostel, kde se taková Mše svatá ohlašuje takto: „Příští čtvrték bude *eucharistická* Mše svatá“ (ba, sám jsem to musil tak ohlásit, když jsem tam vypomáhal)! Cožpak Mše svatá, jež se nekoná před vystavenou Nejsvětější Svátostí, není *eucharistickou* Bohoslužbou? Nespočívá oslava Eucharistie právě ve Mši svaté — v jejím Proměňování a Přijímání?

Římská Církev naprosto není přítelem Mši svatých před vystavenou Nejsvětější Svátostí. Ale když již něco takového existuje, tu třeba vědět, že výstav není hlavní věcí, nýbrž Mše svatá — a tedy po dobu Mše svaté neklaníme se Spasiteli přítomnému ve svaté Hostii, nýbrž modlíme se s knězem mešní modlitby.

Z toho ovšem také plyne, že odpolední Bohoslužba (požehnutí, nešpory, kázání) naprosto nemůže být náhradou za Mši svatou. Člověk by myslel, že to je samozřejmé, ale protože — Bohu žel! — mnohým katolíkům to není samozřejmé, výslovně to zde uvádíme! *Odpoledni Bohoslužbou* (i když je při ní svátostné požehnutí!) *nelze učiniti zadost své povinnosti: o nedělích a svátcích* (zasvěcených) *slaviti s knězem Mši svatou!* Svátostné požehnutí se naprosto nevyrovná Mši svaté s jejím Proměňováním a Přijímáním!

Totéž platí o návštěvách Nejsvětější Svátostí! Je to jistě krásný obyčej, který se vyvinul v posledním století a věřícím přináší bohaté požehnutí, ale žádná návštěva Nejsvětější Svátostí co do významu, požehnutí, síly a milosti se nevyrovná tomu, slavíme-li spolu s knězem Mši svatou s jejím Proměňováním a Přijímáním.

A do třetice to platí i o průvodech s Nejsvětější Svátostí! Je v tom něco vznešeného, když o Božím Těle božský Spasitel ve slavném průvodu je nesen dědinou i poli, ale nesmíme zapomínat, že i v tomto případě Mše svatá je hlavní věcí a že oživení, jež taková příprava v nás vzbudí, musí nutně směřovat k tomu, abychom se naučili ještě víc si vážit Mše svaté a ji milovat.

Nyní musím upozornit ještě na něco, co laskavého čtenáře na první pohled uvede v údiv, protože si pomyslí, že si sám odporuji.

Mnozí věřící si navykli, že současně obcují několika Mším svatým. Z toho, co bylo řečeno o významu Mše svaté, mohlo by se myslet, že lze tento návyk jen doporučit — a přece tvrdím opak!

Kdo Mši svatou správně slavil spolu s knězem a modlil se s ním, je jednou Mši svatou zcela a úplně uspokojen a také mu zcela a úplně dostačuje, zvláště — a to je žádoucí — když při ní byl u svatého Přijímání.

Mnozí myslí při Mši svaté přece ještě příliš na sebe sama. Mohou však také nashromáždit mnoho duchovních

pokladů pro sebe i své známé i pro ubohé duše v očistci. Jistě to vše je dobré, ale nesmí se zapomínat, že *oběť Mše svaté se přináší v první řadě ke cti a slávě trojjediného Boha* a že svaté Přijímání je nejdražší dar, jež trojjediný Bůh nám mohl dát. . .

Do Mši svaté musíme klást největší váhu na svaté Svátosti a jejich pochopení a ocenění. Z nich ovšem první je samozřejmě svaté Přijímání. Ale platí to i o ostatních svatých Svátostech. Všechny jsou rourami, jimiž se svádějí milosti Mše svaté do naší duše. Nedávno kdosi (Linus Bopp) napsal, že je všechna námaha o katolickou akci marná, dokud pro duchovní život se zase nezačne víc těžit ze svatého Křtu a svatého Břimování.

Snad přijde jednou doba (a je si přáti, aby přišla co nejdřív!), kdy věřící s porozuměním se zase zúčastní udílení svatého Křtu. Počátky toho se jeví již v rituále linecké diecése, kde k obřadům svatého Křtu je připojena krátká promluva (v mateřské řeči) k otci dítěte. Obyčejně svatý Křest se udílí před odpoledními Bohoslužbami nebo po nich. Čeho by se již získalo tím, kdyby udílení svatého Křtu se pojalo do Bohoslužby! Kdyby se na př. vypustilo několik odříkávaných modliteb a kněz krátce osvětlil vznešené obřady svatého Křtu s výkladem o tom, oč běží v této podivuhodné Svátosti.

Totéž platí o ostatních Svátostech. Co útěchy na př. je v modlitbách při udílení posledního Pomazání! Také hlubší porozumění pro přijetí svatých Svátostí manželského stavu a kněžského svěcení mělo by velký význam pro opravdový křesťanský život. Mnozí věřící znají vlastně jen Svátost pokání a svaté Přijímání a ve skutečnosti přikládají Svátosti pokání větší význam než svatému Přijímání a Mši svaté. Kdyby to nějak bylo možno, nemělo by se při Mši svaté vůbec zpovídat, aby věřící mohli se jí věnovat se vši pozorností a svaté Tajemství spolu s knězem skutečně slavit.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

CÍRKEV A CÍRKEVNÍ UMĚNÍ.*

Poslední týden v roce je *oktáva vánočních svátků*. Nechť tedy v posledních dnech zní stále gloria a zpěv míru. Při večerní modlitbě na konci roku zajdeme k Lásce Boží, jež se stala člověkem. Složme svou tíhu starostí a hříchů na Pána. V duchu míru a smíření se modleme: „Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme svým vinníkům!“ Rád bych k vám mluvil o jednotlivých událostech církevního života v minulém roce: o kněžském jubileu svatého Otce... o osvobození papežství... o dvou vycházkách svatého Otce z jeho žaláře, a to při procesí na náměstí svatého Petra a ke Mši svaté v Lateráně... o věrnosti mých milých diecézánů při příležitosti 60. narozenin jejich biskupa a při otevření semináře v Traunsteině... o slavnosti století u naší blahoslavené Irmengardy v Chiemsee... o slavnostech svatého Ansgara v Mälarsee v Dánsku. Rád bych mluvil o tak význačných událostech církevního života na konci roku. Ale duch doby vyžaduje, abych k vám hovořil o všeobecné časové otázce — na téma „*Církev a církevní umění*“.

Zalíbilo se nebeskému Otci, aby nám zjevil *svou Pravdu v rouše Krávy*. Značná část Písma svatého je oděna svátečním rouchem básnického umění. I v ostatních oddílech svatých knih, zvláště v Evangeliích, se odráží Boží Krása. Pro první liturgickou stavbu sám Hospodin určil stavební plán. A když umělci a řemeslníci začali svou práci na svatyni, mluvil Hospodin: „Hle, Beseleela jsem naplnil Duchem Božím, moudrostí, důmyslem, dovedností ve všelike práci... Dal jsem mu za společníka Ooliaba... do mysli každého vyučeného řemeslníka jsem vložil moudrost“ (Exod, 31, 2—6). Písmo svaté pěje chválu na velké muže minulosti a na vynálezce hudebního umění a zpěvu, „kteří horlili pro krásu“ (Sir, 44, 5 a násl.). Žalm (92, 1) jáásá: „Hospodin kraluje, oblékl se v důstojnost.“

Byl to tedy duch z Ducha Božího, když Církev jako ochránkyně pravd o zjevení byla současně *matkou krásné-*

---

*) Mnichovský kardinál Michael von Faulhaber je znamenitý řečník. Na konci každého občanského roku mívá programatické kázání do Nového roku. Toto je poslední kázání.

ho umění. Již v katakombách, když na hrobech svých Mučedníků slavila svá svatá Tajemství, vymalovala na stěny a stropy všech tajných kaplí svou Víru a Naději. A když později směla stavět své první kostely v záři slunečních paprsků, činila tak od počátku s úzkostlivým porozuměním pro umění a vedle pohanských chrámů, lázní a náhrobků vyvolala tak v minulosti úplně novou kulturu. I její Liturgie v celé své výstavbě byla uměleckým dílem, pravým chórem Ducha Svatého. Tak byla matkou krásných umění již v době, kdy největší evropští národové žili ještě v temnotě a stínu své nevědomosti.

Dítky dnešní doby silnou čarou se oddělily od minulosti a co nejpříkřeji prohlásily: „*Vyznáváme novou dobu! Pějeme jinou píseň! Všechno děláme nové! Svá nádrazí a obchodní domy, své banky a továrny, své mosty a strážní budky kreslíme a malujeme, tvoříme a stavíme podle nového slohu.*“ A toto nejnovější „umění“ zabušilo pěstí již na brány svatyní a zvolalo: „*Otevřte své zpuchřelé branky!*“ Tu mnozí v Mnichově, městě umění, se ptali: „*Co tomu řekne náš biskup? Zda nepozvedne svého hlasu, aby zvolal, že dům Boží je domem Modlitby a ne obchodním? Že nepozvedne své berly a na prahu svatyně nezvolá: Až sem a ani krok dál!?*“ Tož tedy dnes pozdvihuji svůj hlas, abych zdůraznil *zákony o církevním umění* a vyznačil hranice umělecké vůli. Nemluvím o moderním umění všeobecně, mluvím o *církevním umění*, jež se osvědčilo *na svatyních* a vyjadřuje náboženské myšlenky. Snad neodeprou biskupovi právo hovořit do problému, zda něco je církevní či necírkevní. Nemluvím o umělcích, nemluvím o uměleckých svazech, nemluvím o spolcích umělců. Předpokládám u nich dobrou vůli a dobrou víru. S moderní „věcností“ mluvím o *církevním umění*, nikoli o *církevních umělcích*.

První a nejvyšší zákon o církevním umění zní:

Říd se církevní tradicí! Když v VIII. století na východě obrazoborectví rušilo obrazy, a i obrazy představující Krista, a odsoudilo tím malířské umění k vymření, tu Církev na svém sedmém všeobecném sněmu *nicejském* r. 787 vzala obrazy a jejich úctu v ochranu. Sněm rozhodl, že možno znázorňovat Kříž, Krista Pána, Pannu Marii, Anděly a

Svaté na kalichy a roucha, na zdi chrámů i domů, vystavovat je na ulicích a prokazovat jim úctu, jaká náleží uměleckým dílům Božím, nikoli však se jim klanět, což náleží jedině Bohu. Tehdy Církev zachránila umění před zánikem a již tehdy Otcové na sněmu výslovně se odvolávali na „tradici svaté katolické Církve“.

Nový církevní zákoník mluví o „zákonech o posvátném umění“ a o „děděných uměleckých formách tradice“. A žádá, aby tyto zákony a umělecké formy se zachovávaly i při novostavbách a přestavbách (kán. 1164, 1) a aby i drobné náboženské umění se řídilo potřebou chrámu a tradicí (kán. 1279, 2; kán. 1296, 3). Úlohou biskupovou je bdít nad zachováváním všech těchto zákonů a dohlížet, zda svatyně — jak již její jméno naznačuje — je skutečně vystavěna a zařízena jako svatyně. Zda do církevního stavitelství nevniká sloh, jímž se mohou stavět výstavní paláce nebo nádražní budovy, ale nikdy chrámy. Zda tu, či onde a teď či jindy chrámový zpěv se nestává koncertem v chrámu. Pak ovšem by biskup musil křesťanským umělcům připomenout slova svatého Pavla: „Proto napomínám vás, bratři, skrze milosrdenství Boží... *nepřipodobňujte se tomuto světu*, nýbrž přeměňujte se obnovou své mysli, abyste zkoušeli, co je vůlí Boží, co totiž je dobré a příjemné a dokonalé“ (Řím. 12, 1–2). Oko velmi snadno si zvyká na formy a linie světských staveb a smiřuje se s nimi. Pak s jakýmsi předsudkem předstupuje před církevní stavby a světské měřítko bere i pro chrám.

Proto je předpis: plány pro církevní novostavby a náčrtky vnitřního zařízení (a tu je jedno, jedná-li se o oltářní či nástěnný obraz anebo o okenní malbu) musí *nejdříve být předloženy církevním úřadům* a mohou být objednány teprve, až od nich dostaly schválení. To platí i tehdy, je-li obraz či jiný předmět výzdoby pořízen nákladem dobrodincovým anebo ze státních prostředků (na př. ve formě stipendia pro umělce). Obraz v kostele musí *nejen umělecky působit a umělci se líbit*, nýbrž i vydechovat ducha tradice a působit *duchovně*. Při kostelních novostavbách ať o „zda?“ a „jak?“ a „kde?“ se rozhoduje nejen se stanoviska čistě estetického, nýbrž hlavně duchovního!

Druhý zákon o církevním umění:

Mluv řeči své doby! Křesťanské umění v různých dobách hovořilo též různou řečí a svému vnitřnímu zraku našlo vždy zase nové vyjádření. Starokřesťanské umění převzalo od klasického světského umění jednak kvetoucí vzor, jednak lepší kresby a hlavně techniku — avšak do staré formy vlilo nový křesťanský obsah. Z maleb katakomb a ještě spíše z obrazů starokřesťanských kamenných rakví lze jasně porozumět řeči nejstaršího křesťanského umění malířského. I různé stavitelské slohy mluvily svou vlastní řečí. Stará basilika zvěstovala: „Vznešený král slaví svůj vjezd!“ Románské chrámy hovořily: „Pane, ty sám jsi velký a léta tvá nikdy nepřestanou.“ Gotické katedrály vyzývaly: „Vzhůru srdce! Hledejte, co je nahoře!“ Renesanční velechrámy svými anděly a hvězdami stáhly nebe na zemi a hovořily: „Viděl jsem, jak svaté město sestoupilo s nebe.“ Ale všechny tyto různé slohy vyjadřovaly *jedinou a společnou* myšlenku: „Hle, stánek Boží mezi lidmi!“

Současné církevní umění hledá nové výrazové formy svého ducha, aniž dosud našlo nový sloh. Najde kámen mrdců, najde-li vyrovnání a rovnováhu mezi prvním („Řiď se církevní tradicí!“) a druhým („Mluv řeči své doby!“) zákonem. První zákon zaručuje věčně trvanlivé, věčně cenné, věčně skálopevné, druhý zákon dává pokrok, časovost, vlastní vzrůst. Církevní umění smí a musí mluvit řečí své doby. Místo kulatých a lomených oblouků klidně si může zvolit vodorovné a svislé linie přímé, ale nesmí úplně přerušit tradici minulosti. Je jedno, zda kostelní věž se nahoře zúžuje či ne, jen když těm, kdo z dálky na kostel se dívají, je jasno, zda mají před sebou vodárnu či kostel. Ví-li něco lepšího, může dnešní církevní umění *přerůst* Raphaela i Michelangela i školu Nazarenistů, ale vždy a znovu ať si přinese směr v duchu církevní tradice a neodmítne na ni navázat, jinak časem jako každé lidské tvoření se odrodí. V tomto duchu byla moderní technikou vytvořena řada nesmrtelných mistrovských děl s této i s druhé strany Alp. A tedy stále ještě platí prorokova slova: „*Vizte a tažte se na stezky staré: Která je cesta dobrá?*“ (Jer. 6, 16.). Z obou zákonů o církevním umění lze silněji zdůraznit *jednou* zákon tradice, po druhé zákon pokroku; ale nelze

mluvit jen o zákonu pokroku a nové doby — a při tom nedbat zákona tradice, stejně jako nelze mluvit jen o zákonu tradice — a při tom nedbat zákona pokroku.

Čtetí zákon o církevním umění:

Šetři náboženského rázu! „Ať mi zbudují svatyni — já budu totiž sídlit mezi nimi.“ (Exod, 25, 8.). Umělci archy úmluvy byli naplněni Duchem Božím, aby pracovali podle plánů Božích — tedy v náboženském duchu — nikoli podle libovolného rozmaru umělcova. Slova žalmu (126, 1.) „Nestaví-li dům *Hospodin*, marně se namáhají, kdo jej staví“ můžeme vykládat i takto: jestli *víra v Boha* nestaví dům Boží, žádné umělecké dílo se neuskuteční podle Srdce Božího. Technika sama to neudělá, jako duch sám to nevytvoří, *víra* musí oduševnit díla církevního umění.

Ale náboženský ráz nemůže být vně a dodatečně nalepen jako nějaká známka. Musí od samého počátku *vyrůstat z Dogmatu a Liturgie*.

Nějaká řecká socha ženy nebude svatou Cecilií tím, že se jí přikreslí svatozář kolem hlavy. Světská píseň se nestane kostelní písní, bude-li se zpívat s doprovodem varhan. Pohár nebude kalichem, i když se naň vyryje monogram Krista Pána. A tak také stavitelské dílo ve světském slohu budované se nezmění ve svatyni prostě tím, že se na průčelí přibije kříž, byť byl sebe větší. „Ať mi zbudují svatyni“, naplněnou Duchem Božím!

Církevní umělec sám musí být náboženským charakterem a se svým dílem duchovně spřízněn. Je-li umění výrazem vnitřního zraku a vyjádřením vnitřního prožití, pak církevní umění musí být vyjádřením vnitřního církevního ducha. Není-li tvé oko samo světlem, jak můžeš patřit do Světla Božího? Není-li v tobě jiskra Boží Síly, jak můžeš stavět díla Boží? Kdo má církevního ducha, nemá ještě smysl pro církevní umění. Ale i to je pravda: *není církevního umění bez umělců církevně smýšlejících*. Kdo nevěří v zázračnou přítomnost Kristovu v našich chrámech, kdo v hotových chrámech spolu neslaví svatá Tajemství, nemůže vystihnout souvislost mezi hotovým chrámem a svatými Tajemstvími. Až do staveb gotické doby zpravidla mniši a kněží sami pečovali o umění: o psaní liturgických

knih, o stavitelskou a malířskou výzdobu liturgických budov a o církevní zpěv, a to se stejnou péčí, s níž v hotových chrámech slavili svatá Tajemství. Fra Angelico svého anděla spatřil při modlitbách. Mistr Ludvík Seitz napřed konal exercicie a pak teprve vymaloval německou kapli v Lorettě. Kéž jsou nám dáni umělci církevně smýšlející — a kéž oni nám vytvoří církevní umění!

Čtvrtý zákon o církevním umění:

Budiž Bohoslužbou! Teď je nám jasné, proč Církev pečovala o krásné umění: musí být Bohoslužbou. Umění nesmí sloužit ani modě a modernismu, ani umělcovým rozměrům, ani libovůli uměleckého směru, ani ješitnosti, jež si chce získat jména, musí velebit jméno Páně mezi národy. Mistr Overbeck nazval křesťanské umění harfou. Má zpívat žalmy: „Pane, miluji krásu tvého domu.“ Má zpívat MAGNIFICAT: „Má duše velebí Pána a můj duch jása v Bohu, mém Spasiteli.“

Církevní umění budiž *ohnivým jazykem Ducha Svatého!* Mluvou svých barev a řečí svých kamenů a hudbou svých tonů má zvěstovat Slovo Boží jako světlo našich cest a Zákon Boží jako směrnicí našeho jednání a Boží Nebe jako cíl našeho putování! Jak krásně mohou jeho obrazy kázat o líbeznosti božského Dítěte a o majestátu Krista Krále! Vedouc ke Kráse Boží — má vést k Bohu! Může mluvit esperantsky, řečí, již všichni lidé rozumí a mluví. Ovšem, musí pak mluvit *řečí lidu*, nikoli nějakou tajemnou řečí, již rozumí jen několik zasvěcenců.

Církevní umění musí *pečovat o duši!* Musí být rozdavačem Tajemství Božích! Jedním z magnetů, jimiž Kristus vše k sobě táhne! Milostné obrazy našich poutních chrámů nejsou vždy uměleckými díly. Milost se neváže na umění, jako spíš na posvátné znamení a přece působivou stavbou krásného kostela, barvami krásného obrazu, vlnivými tony krásné kostelní písně mnohdy hledající duše svému Bohu se přiblíží, chladné duše se rozehřejí, zarmoucení a unavení se osvěží, roztrpčení se smíří. Církevní umění má svatě poslání! Kéž se povznese a je světlem! Kéž je Službou Boží!

Z těchto všeobecných zákonů o církevním umění dají se

snadno odvodit jakási *dobová příkázání pro jednotlivé druhy umění*. Církevní stavitelství musí *svým dílům dát ráz svatyní*. Na př. jeden nový kostel, díváme-li se naň od okna nad vchodem, svým vnitřkem by docela dobře mohl být zabarikádovanou pevností někde v údolí Ticino. Takový stavitelský sloh má své dějinné právo pro poštovní šekový úřad nebo pro nějaké zemědělsko-hospodářské skladiště, ale nikdy ne pro chrám. Ba, nemůže být cílem církevního stavitelství ani to, aby svá díla výstavně přizpůsobovalo jejich městskému okolí. Spíš musí svá díla i vnější formou vyzvednout nad tržiště a ulice a továrny velkoměsta. Kostely zvěstují: „Je ještě jiný Život, je ještě jiné Světlo, je ještě jiný Chléb.“ Kostely musí tedy samy vyrůst nad své okolí a nechat lidi vyrůst. Tím vznešenější ještě musí být chrám *uvnitř*. Obětní oltář je ústředním a nejvyšším bodem katolické Liturgie...

A tedy oltář musí i architektonicky mít vyvýšené postavení v kostele. Ústředním bodem chrámu nemůže být ani kazatelna, ani varhany, ani okenní malba. Zábradlí, kde se podává Tělo Páně, patří k oltáři, nemůže se tedy řešit jako něco vedlejšího. Věčné světlo a zpovědnice a křížová cesta a svícny na místech, kde chrám je pomazán při svěcení, patří k zařízení katolického chrámu, nesmějí se proto řešit jako nějaké seříznuté šikmé linie někde v rohu.

Výtvarná umění — malířství a řezbářství — musí žít a pracovat z víry. Musí věřit v dědičný hřích, musí tedy počítat se smyslností lidských dětí a nesmí tvořit obrazy, jež by slabé pohoršovaly. I kdyby v jiných dobách u prostých národů chrámy měly podobné obrazy! Tvůrčí církevní umění musí věřit, že *člověk je obraz a umělecké dílo Boží*, že přes zpustošení hřichem v člověku probleskuje otisk prstů Boží Krásy, jenž pak ve Světcích zazáří jasnými paprsky. Ve světě mohou malovat červené stromy a zelené koně a třiboké a čtyřboké lidi. Mohou své znetvořené a pitvorné lidské podoby nechat věřit, že člověk povstal z opice, avšak církevní umění *musí darwinismus odvrhnout* a člověka znázorňovat jako obraz a umělecké dílo Boží. Některé obrazy Krista mohou být i *rouháním Bohu* a pohoršením pro jemný křesťanský cit. Je obraz Kristovy hlavy, jež jako by říkala: „To jsem já, nebojte se!“ Je obraz Matky Boží, jenž boří všechnu nadpřirozenou po-

svátost betlemské chvíle. Andělé byli znázorňováni jako létající ryby a Svatí s tak blbým výrazem obličeje, jako by modelem byl seděl zločinec. Církevní umění musí žít a pracovat z Víry.

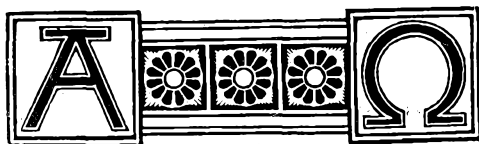
A zvláště *chrámová hudba a zpěv musí být Bohoslužbou*. Kde chrámový zpěv je Modlitbou a Bohoslužbou, tam se duše povznáší a občerstvují. Znovu vychutnávají slova žalmu (83, 2.): „Jak milé jsou tvé příbytky, ó Hospodine zástupů!“ a jiná biblická slova (2 Par, 5, 12.—14.): „... když levité a zpěváci hráli na harfy a citary a počali Hospodina chválit slovy... naplnila velebnost Hospodinova dům Boží.“

A přece musím kostelní písní dát *dvě výstrahy*: aby se nedělalo ani příliš málo ani příliš mnoho. *Příliš málo* se děje v mnohých moderních písních, jichž text je hluboko pod uměleckou úroveň a přesládlým rýmováním (zvláště to platí o písních k Srdci Páně a pohřebních) pobožnost ruší, místo aby ji povznášel. Uděláme tedy lépe, zůstaneme-li při krásných starých kostelních písních, dokud povolání básníci nám nedají písně časové, ale zbožné, lidové a básnicky cenné. Ale ještě naléhavěji musím napomenout, aby v církevním zpěvu se nedělalo *příliš mnoho dobrého*. Chrám nesmí být koncertní síň. Kde v GLORIA nechce „Amen“ skončit (jako v jedné Beethovenově „Mši“), kde kněz u oltáře musí s proměňováním dlouho čekat, až skončí SANCTUS (jako v nejedné „Mši“ Brucknerově), kde AGNUS DEI nemá konce — tam *umění není ve službě Liturgie*, tam je *Liturgie ve službě umění*. Ve zvláštním ustanovení o péči o chrámovou hudbu a zpěv ze dne 20. prosince 1928 papež Pius XI. poukazuje na jednoduchost Gregoriánského Chorálu a hudebním nástrojům dovoluje jen doprovázení lidských hlasů, nikoli jejich přehlušení. Toto papežské ustanovení o chrámové hudbě a zpěvu by mělo ležet na notových pultech.

Bylo mi příkazem, abych z hloubi duše pohovořil o této časové otázce. Pomozte svému biskupovi *vymýtit ze svatyní Páně zrůdu* a přestřelky necírkevního umění! Staré obrazy, třeba neměly umělecké ceny, nesmějí se odstranit z našich chrámů. Jsou posvěceny zbožností lidu a posvátností minulosti. Zase naopak naše chrámy se nesmějí přeplnit vším možným nechutným továrním zbožím. Lidové náboženské

umění v posledních desetiletích projevilo mimořádnou péči a snahu o umění a tak i nemajetní mají možnost si okrášlit své příbytky Křížem, obrazem Krista Pána, Panny Marie, jesličkami, kropenkami. Kde možno, pomozme umělcům a uměleckému průmyslu, kteří v minulosti vedli těžký boj.

Tož vstupme do nového roku s očima otevřenými pro umělecká díla Hospodinova, se srdcem přístupným milostivému vedení jeho Lásky, jež se nám víc a víc staví na roveň v obraze jeho Syna. Sice těžké starosti a naše slabost jdou s námi přes práh do nového roku, ale jde s námi i Milost Boží a Boží Síla nás drží ve své ruce. Církev v ranní modlitbě denně a v novoroční jitro zrovna třikrát se modlí: „Bože, ku pomoci mé vzezři, Pane, pospěš mi pomoci!“ Modleme se tak s Církví a chopme se poutnické hole, abychom další cestou kráčeli ve jménu Otce i Syna i Ducha Svátého. Amen.

OSM BLAHOSLAVENCŮ BENEDIKTINSKÉHO ŘÁDU.

Kdo přišel v neděli GAUDETE (15. prosince) minulého roku do velebného svatého Petra v Římě, viděl od vchodu basiliky dojemný obraz. Představoval papeže svatého Řehoře Velikého, jak vysílá svatého Augustína a jeho mnichy, syny svatého Otce Benedikta, aby získali anglickou zemi Kristu. Pod ním bylo lze čísti nápis: „Petra, unde excisi sumus — skála, z níž jsme vytesáni.“

Z Říma, od apoštolského Stolce, dostala Anglie katolickou Víru kázáními Benediktinů, na Petrově skále byla anglická Církev založena a dosáhla proto velkého rozkvětu, až korunovaný tyran Jindřich VIII., nemoha ovládnout svou smyslnost, ji zpusťošil a odtrhl od apoštolského Stolce.

Těch 136 Mučedníků, jimž o neděli GAUDETE se dostalo cti oltáře, chtělo bez úchyvky setrvat ve Víře po otcích zděděné, ve Víře římské Církve, nechtělo se nechat odtrhnout od Petrovy skály, nechtělo uznat krále za jedinou duchovní hlavu anglické Církve — proto musili vystoupit na popraviště. A proto tedy právem Pius XI. je nazval „našimi Mučedníky“, vždyť radostně dali život za primát Papežství.

Jejich utrpení bylo veliké. Mnohdy po léta se trápili ve vězení v pověstném londýnském Toweru. Byli mučeni na skřipci, aby z nich vynutili přiznání. Jejich poprava se dala tak ukrutně, jak by i nejdivočejší Kanibalové sotva byli s to ji vymyslet. Zpravidla byli přivázáni na pryčnu a přes kořeny a kamení koňmi vláčení kostrbatými cestami na popraviště. Tam byli oběšeni. Ale těla ještě živá byla sňata s šibenice, kat jim rozpáral život a vyrval vnitřnosti a srdce a hodil vše do kotle s vroucí vodou. Mrtvola pak byla čtvrcena a hlava veřejně vystavena na náměstí.

V tomto slavném zástupu 136 Mučedníků, kteří s mnoha jinými v letech 1541—1680 dali život za drahocenný statek Víry, jsou světší kněží i řeholníci, muži i ženy, šlechtici i prostý lid. Jen dva jsou od dvora Jindřicha VIII., neboť ti, kdo za tohoto krále zemřeli pro primát apoštolského Stolce, došli cti oltáře již za Lva XIII.

Tak r. 1886 byli přijati do počtu blahoslavených Thomas More a biskup John Fisher s 52 jinými Mučedníky. R. 1895 bylo blahoslaveno 7 synů svatého Otce Benedikta. Byl to poslední glastonburský opat *Richard Whiting*, který jako ctihodný stařec byl dne 15. listopadu 1535 oběšen a čtvrcen, a s ním jeho dva mniši *Roger James* a *John Thorn*. Dále readingský opat *Hugo Farringdon* či *Cook*, který téhož dne skončil mučednickou smrtí, a s ním oba jeho průvodci *William Egnon* a *John Rugg*. Konečně colchesterský opat *Thomas Marshall*, který byl dne 1. prosince 1539 popraven na bráně, již se vjíždělo do jeho vlastního opatství.

Mezi 136 Mučedníky, jimž Pius XI. ve svém jubilejním roce přiznal důstojnost oltáře, je opět 8 synů svatého Patriarchy západního mnišstva.

Lakota Jindřicha VIII. způsobila zánik kvetoucích benediktinských klášterů v Anglii. Za krátké vlády Marie Ka-

tolické opat Feckenham obnovil westminsterské opatství, jež však mělo krátké trvání. Za Alžběty se stalo obětí pronásledování. Poslední mnich tohoto opatství *Sigisbert Buckley*, který po 40 let hrdinně trpěl krutým žalářováním, krátce před svou smrtí r. 1607 oblékl dva kněze do benediktinského roucha a postaral se tak o to, že našťestí nezanikla staroslavná kongregace anglických Benediktinů, založená již kolem r. 1300.

Mnoho mladých Angličanů studovalo bohosloví ve Španělsku a Itálii. Tam pak vstupovali do řádu svatého Otce Benedikta. A tak za hranicemi vlasti vznikla řada jejich benediktinských klášterů. Mezi jinými na př. r. 1605 byl založen v Douai ve Francii klášter svatého Řehoře. Bohužel za francouzské revoluce byl zrušen a oživil až v nádherném opatství svatého Řehoře v Downside. Kolem r. 1606 vznikl klášter svatého Vavřince v Dieulouard v Lotrínkách (nynější opatství svatého Vavřince v Ampleforth v Anglii). Všechny tyto kláštery byly papežem Pavlem V. r. 1619 přičleněny k anglické kongregaci.

Ačkoli mniši mohli v cizině klidně žít, přece nadšení pro Víru a láska k vlasti a krajanům je pudily, aby vkročili na nebezpečnou půdu Anglie a tam uprostřed pronásledování pracovali k povznesení a zrovnoprávnění zdeptané katolické Víry. Věděli dobře, jaký bude jejich osud, padnou-li do rukou pochopů: vyhnanství, žalář a konečně krvavá smrt.

První, kdo propadl osudu, byl blahoslavený *Markus Barkworth*, jenž koncem dlouholeté vlády královny Alžběty (1558—1603) v únoru r. 1601 podstoupil mučednickou smrt. Alžběta ukrutně zuřila proti katolickým kněžím zvláště po r. 1570, kdy Pius V. ji dal do klatby. *Markus Barkworth* se narodil r. 1572 v hrabství Lincoln z protestantských rodičů. Ve 22 letech se přísežně zřekl bludu a v Douai složil do rukou jesuity P. Fleminga katolické vyznání Víry. Odebral se do Říma a odtamtud do Španělska, kde v koleji svatého Řehoře ve Valladolidu vystudoval bohosloví. Benediktini v opatství Hyzache ho přijali za obláta se svolením, že před smrtí mu bude dovoleno složit jednoduché sliby. Proto mohl na popravišti prohlásit: „Přicházím sem, abych zemřel jako katolík, jako kněz a jako člen Řádu svatého Benedikta, jímž Anglie byla obrá-

cenu na Víru.“ R. 1599 Markus se vrátil do vlasti jako kněz, ale nepůsobil dlouho. Záhy byl dopaden a před soudcem skutečně vyznal svou katolickou Víru a svou kněžskou důstojnost: „Nebojím se smrti. Kdybych měl i deset životů, dal bych je všechny za Krista.“ Když protestantští kazatelé se pokoušeli ho odvrátit od Víry, zvolal hněvivě: „Odstupte ode mne, ďábelské stvůry!“ Před smrtí psal příteli dopis a v něm se omlouvá, že užil tak silného výrazu. Ale hned dodává: „... dvacet dvě léta jsem žil v morovém bludu predikantů: čím víc na to teď myslím, tím víc nenávidím a prohlédám toto pitvorné náboženství.“ Dne 27. února 1601 byl vlečen na popraviště a s ním jesuita Roger Filcock. Nebeská radost naplňovala oba vyznavače. Benediktin zpíval hlasitě: „Haec est dies, quam fecit Dominus, gaudeamus, gaudeamus in ea — to je den, jež připravil Hospodin, radujme se, radujme se v něm!“ A jesuita opakoval: „Exultemus et laetemur in ea — jásejme a plesejme v něm!“ Za hrozných muk, když vnitřnosti mu byly rvány z těla, Markus se modlil: „Bože, smiluj se nad mými krajany. Ježíši! Ježíši!“ S těmi slovy skončil a vešel do věčné blaženosti.

R. 1603 nastoupil anglický trůn nehodný syn Marie Stuartovny, jako Jakub I. Za něho pronásledování pokračovalo, zvláště když několik katolíků mezi sebou se dohodlo a zosnovalo spiknutí proti králi a parlamentu (1605). Byli mezi nimi i Robert Catesby a Guido Farokes. Zoufalé rozhodnutí, k němuž z nepředloženosti dospělo několik jednotlivců, bylo příčinou útluaku všech katolíků. Hned byly proti nim vydány drakonické zákony. Zvláště byla jim předepsána „přísaha věrnosti“, jež zdánlivě byla něčím bezvýznamným, ale ve skutečnosti to bylo popření všech katolických pravd. Proto dne 22. září 1606 byla Pavlem V. zakázána. Benediktini jako věrní synové papežovi přirozeně se přísaze vzpírali. Tento vzdor opatřil mnohým mučednickou korunu.

Dne 11. dubna 1608 byl popraven P. *Georg Gervase*. Docházel z vážené rodiny z okolí Chichesteru. Jako 12letý hoch byl unesen námořními lupiči a prodán do otroctví do Indie. Plných 12 let trvalo jeho neštěstí a ztratil při tom jediný svůj majetek, jenž ho činil šťastným — svou Víru. Konečně se mohl navrátit do vlasti, ale rodiče mu zatím

zemřeli a jediný bratr Jindřich žil ve Flandřích. Jiří ho tam vyhledal a byl jeho ctnostným životem tak dojat, že se obrátil a studoval v Douai bohosloví. R. 1600 dosáhl vysvěcení na kněze. Skončiv studia, odjel do Anglie. Tam byl dopaden, ale zatím potrestán jen vyhnanstvím. V klášteře svatého Řehoře v Douai přijal řeholní roucho svatého Benedikta. Ale nadšení pro Víru mu nedalo pokoje. Vrátil se do Anglie. Asi za dva měsíce byl již ve vězení. Bez vytáček před soudem vyznal, že je kněz a Benediktin, a rozhodně se vzpíral složit přísahu věrnosti. Byl proto odsouzen k smrti, již radostně podstoupil. Když kat mu dával oprátku na krk, rozepjal ruce, jak činí Benediktini, když při slavných slibech zpívají: „Suscipe, me, Domine — přijmi mne, Pane“, a setrval tak, až byl vytažen na šibenici.

O dvě léta později dosáhl mučednické koruny jiný syn svatého Benedikta, blahoslavený *John Roberts*. Narodil se r. 1576 a studoval později v koleji svatého Řehoře ve Valladolidu ve Španělsku. Tam se setkal s jinými pěti mladými Angličany v klášteře San Benito. Tento klášter patřil k benediktinské kongregaci valladolidské, jež vznikla počátkem XVI. století, měla ve Španělsku asi 50 opatství a zanikla za španělské revoluce r. 1895. Mladí řádoví kandidáti byli posláni do opatství San Martino v Compostelle, kde prodělali noviciát a r. 1600 složili svaté sliby. *Roberts* odtamtud jel do Salamancy, aby dokončil bohosloví. Bezpochyby tam žil v klášteře, jehož opatem tehdy byl učený Antonio Yepes (zemřel 1618). R. 1602 *Roberts* přijal svátost svěcení kněžství. Téhož roku papež Clemens VIII. dal představeným montecassinské a valladolidské kongregace dovolení, aby vyslali Angličany, kteří u nich vstoupili do řádu, do jejich vlasti jako misionáře. Toto rozhodnutí svatého Otce vyvolalo velkou radost u mladých anglických mnichů. Hned koncem r. 1602 vydal se *P. John Roberts* na cestu do Anglie. Tam s největšími těžkostmi a v nebezpečnosti neúnavně pracoval na povznese- ní katolické Víry. Několikrát se mu podařilo uprchnout z vězení. Po šesté a naposledy byl chycen dne 2. prosince 1610, na první neděli adventní, právě když v jednom katolickém domě v Londýně sloužil Mši svatou. Byl dlouho vyslýchán. Vyznal otevřeně, že je kněz a řeholník. Zaklínal se

láskou k vlasti, ale doznal hned, že jeho láska k papeži je větší. Dne 8. prosince, na svátek Neposkvrněného Početí, jež Benediktini slavili v Anglii mnohem dřív, než úcta ta se dostala do jiných křesťanských zemí, byl odsouzen k smrti. A s ním světský kněz Thomas Somers. V předvečer jejich popravu připravila jim zbožná španělská dáma Luisa de Carvajal y Mendoza ve vězení hostinu na rozloučenou a pokládala si za velkou čest, že směla sedět mezi oběma odsouzenci. Jako při hodech lásky před mučednictvím v prvokřesťanských dobách panovala i zde nejčistší radost. Ke konci *Roberts* se obrátil na Doňu Luisu: „Nemyslíte, že má velká radost může způsobit pohoršení? Nebylo by lepší sednout si do kouta a modlit se?“ Šlechtná dáma odvětila: „Nemohl jste své poslední chvíle lépe užít, než ukázal-li jste, jak statečně a radostně umíráte pro Krista.“ Nazítří, dne 10. prosince 1610, oba hrdinové došli koruny věčného života. Když kat zevlujícím lidu ukazoval srdce z jejich těl vyrvaná, řka: „Zde jsou srdce zrádců,“ bylo hrobové ticho — ačkoli jindy dav řval: „Ať dlouho žije král!“ Prostřednictvím Doňi Luisy se podařilo zachránit většinu drahocenných pozůstatků obou Mučedníků. Ostatky blahoslaveného *Johna Robertse* přišly do kláštera svatého Řehoře v Douai a byly uloženy pod oltářem svatého Řehoře Velikého. Jedno rámě bylo odneseno do opatství San Martino v Compostelle, kde *Roberts* skládal své slavné řeholní sliby. Ve své „*Cronica general de la Orden de San Benito*“ líčí opat Antonio Yepes, s jakým pohnutím bral do rukou drahocenný ostatek.

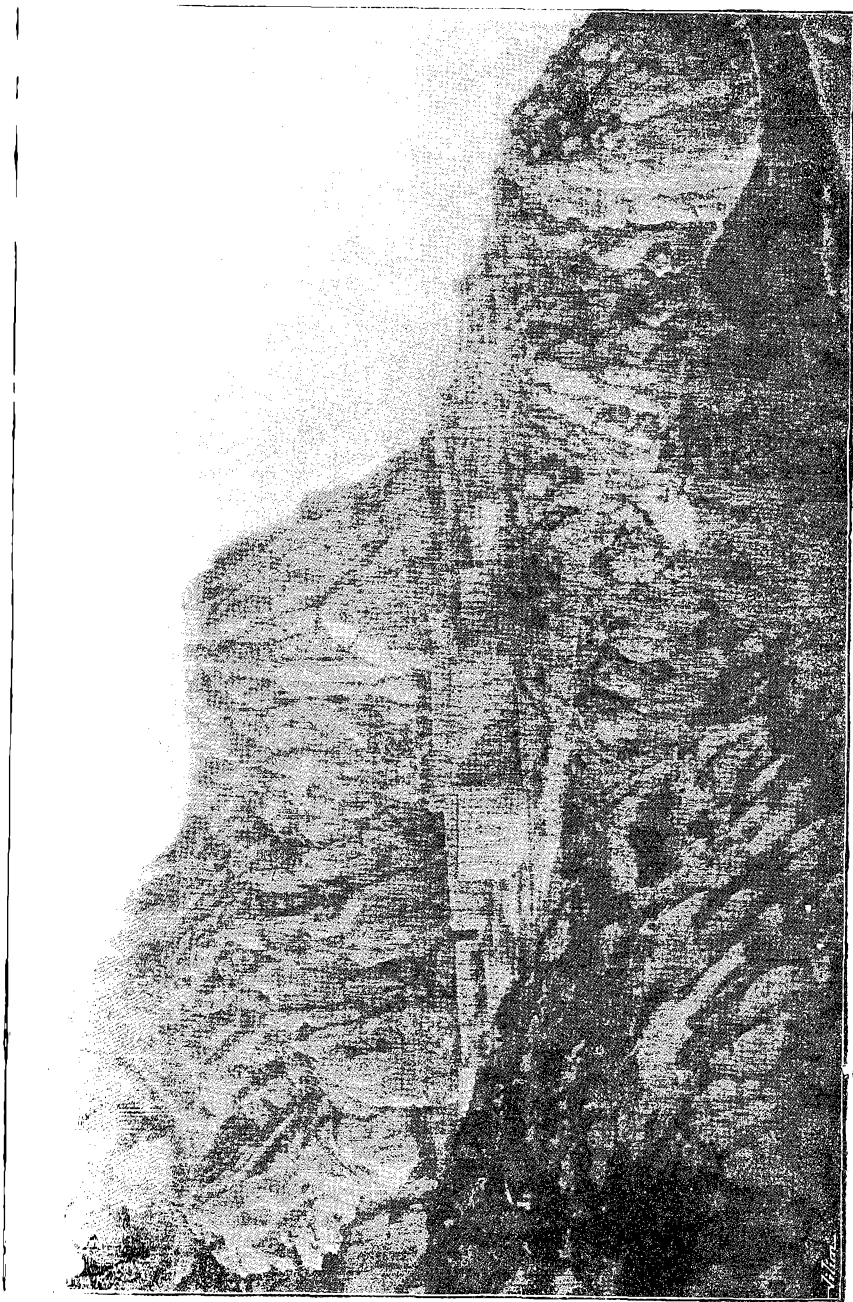
Když *P. John Roberts* tak hrdinně podstupoval mučednickou smrt, stál mezi přítomnými jiný mladý Angličan, rovněž z Řádu sv. Benedikta. Byl to *William*, čili řeholním jménem *Maurus Scott*. Pocházel ze vznešené rodiny z Chigwell z Essexu. A právě když se seznámil s *P. Johnem Robertsem*, dosáhl akademické hodnosti v Cambridge. To přivedlo ho nejen do Církve, nýbrž pohnulo ho i k tomu, že vstoupil do Řádu, jehož členové kdysi obrátili Anglii na Víru. R. 1604 *Scott* oblékl řádové roucho v opatství San Facundus v Sahagun ve Španělsku. Jakmile se stal knězem, vrátil se do Anglie. R. 1610 byl vypovězen, ale záhy byl zase již na půdě své vlasti. On to byl, jenž zachránil ostatky svého duchovního otce blahoslaveného *Johna Ro-*

bertse do Douai. Konečně sám padl pronásledovatelům do rukou. Téměř rok strádal v temném vězení. Ke konci května 1612 byl postaven před hrdelní soud. Byl odsouzen k ztrátě hrdla, protože statečně vyznal, že je knězem, a rozhodně odepřel složit přísahu věrnosti. Dne 30. května 1612 ve vigílii Božího Hodu svatodušního vešel hroznou smrtí do věčné blaženosti. Druhem v utrpení mu byl jesuita Richard Necopert. Při mučení opakoval stále slova umírajícího Spasitele: „In manus tuas commendo spiritum meum — svou duši poroučím v tvé ruce.“

Za Jakubova syna Karla I. (1625- 1649) došlo k prudkým náboženským bojům mezi příslušníky anglické vysoké (episkopální) církve a mezi puritány, kteří pevně lpěli na kalvinském učení a kromě kazatelů (presbyterů) neuznávali vyšších církevních řádů. Vůdcem puritánů byl Oliver Cromwell, který konečně v krvavém boji krále přemohl a dne 30. ledna 1649 mu dal stít hlavu. Náboženskými boji katolíci těžce trpěli, hlavně od fanatických puritánů, kteří vše sváděli na t. zv. „papeženské“ kněze a mnohým z nich pomohli k mučednické koruně.

Této milosti došel r. 1641 i Benediktin *Eduard Āmbros Barlow*. Narodil se r. 1585 a studoval v Douai, kde r. 1616 vstoupil do kláštera sv. Řehoře. Jsa na sebe přísný, ale shovívavý k druhým, působil po 24 léta v Anglii a dovedl vždy uniknouti pronásledováním se strany nepřátel Víry. O velkých církevních svátcích shromažďoval kolem sebe ubohé a chudé katolíky, kázal jim a slavil s nimi svatá Tajemství. Pak mívali společnou snídani (starokřesťanská agape). Když na Boží Hod velikonoční (25. dubna) r. 1641 slavilo v Tyldesley asi 100 katolíků tuto Službu Lásky, byl dopaden ozbrojenou tlupou, již velel puritánský kazatel, a dopraven do Lancasteru. Dne 7. září byl postaven před soudce a odsouzen k smrti, protože prý podle králova nařízení neopustil zemi a vzpíral se složit přísahu věrnosti. „Deo gratias — Bohu díky!“ zvolal Mučedník, když hrozný trest byl vyčten. Za tři dny, dne 10. září, stál na popravišti.

A hned 21. ledna příštího roku v Tyburn byl umučen blahoslavený *Bartholomew Roe*, rovněž mnich z kláštera svatého Řehoře v Douai. A s ním 80letý světský kněz *Thomas Reynolds*. *Roe* byl protestantem. Když jednou navštívil ve vězení jednoho katolíka, aby ho odvrátil od jeho Víry,

Montserrat: pohled na klášter Benediktinů.

tu prosté a přímé odpovědi na otázky, jež vězni dával, uči-
nily na něho takový dojem, že sám se stal katolíkem a v
Douai vstoupil do Řádu svatého Benedikta. Jako celá řada
jeho spolubratří věnoval též své síly misionářské práci ve
své vlasti. Proto musil ztrávit 17 let ve vězení, než se dočkal
mučednické koruny. Ráno v den popravu směl ještě on
a jeho druh v utrpení Reynolds obětovat Mši svatou. Když
na konci Nejsvětější Oběti přítomným věřícím dával po-
žehnání, pravil: „Až spatříte naše ruce přibité na městské
bráně, pomyslete si, že vám dáváme stejné požehnání jako
v této chvíli, a až uvidíte naše hlavy vystavené na londýn-
ském mostě, vězte, že jsme tam právě proto, abychom ká-
zali a zvěstovali Víru, za kterou nyní zemřeme.“ Když již
měli býti vlečeni na popravu, sáhl *Roe* svému druhovi
žertovně na tep a ptal se ho: „Nuže, jak se daří?“ — „Díky
Bohu, dobře,“ odvětil ctihodný stařec, „jsem rád, že mohu
jít na smrt s tak statečným druhem.“

Poslední oběť za vlády Karla I. byl blahoslavený *Philipp
Powell*. Studoval práva a byl slavným londýnským advo-
kátém. Při jednom procesu se dostal do Flander. V Douai
poznal mnichy kláštera sv. Řehoře a naučil se je chápat.
Jejich život ho tak nadchl, že r. 1614 prosil, aby byl přijat
do řádu. R. 1622 se vrátil do Anglie jsa již knězem a po
22 léta požehnaně působil mezi venkovským obyvatelstvem.
Za občanské války padl r. 1646 do rukou viceadmirála
Crowdera, který ho dal dopravit do Londýna. Tam po
dlouho trvajícím výslechu byl odsouzen k smrti. „Díky
Bohu,“ zvolal *P. Philipp* a vztáhl ruce k nebesům, „kdyby
mi bylo dopřáno sebe menší místo, padl bych na kolena a
děkoval Pánu za tuto milost“. Dne 30. července 1646 radost-
ně položil život a vysvětloval při popravě, že je rád, že
umírá jako kněz a spolubratr mnichů, kteří na pokyn sva-
těho Řehoře Velikého přinesli jeho otčině pravou Víru.

Po popravě Karla I. byl Oliver Cromwell v Anglii ne-
omezeným pánem a běsnil proti katolíkům jako fanatický
puritán. Právoplatný král Karel II. byl zajat v bitvě
u Worcesteru (1651) a za své zachránění děkuje jen řeho-
límu rouchu, jež mu půjčil Benediktin *P. Huddleston*.
V něm se mu podařilo prchnout na evropskou pevninu.
Po Cromwellově smrti r. 1660 klidně se vrátil do Anglie
a ujal se vlády. Osobně byl katolíkům nakloněn, ale byl

už příliš slab, než aby účinně je ochránil proti protestantskému fanatismu. Přes to katolicismus za jeho vlády dělal značné pokroky: v království bylo činnu 230 světských kněží, 130 jezuitů, 80 Benediktinů, 55 františkánů, dále dominikáni a karmelitáni. Denně přestupovali noví věřící na katolickou Víru. To přirozeně rozhořčovalo nepřátele katolické Církve. R. 1678 však se rozšířila pověst, že katolíci se spikli proti králi a usilují mu o život. Původcem této lži byl lstivý zrádce Titus Oates. Přisahal, že byl přítom, když jezuité se umluvili, že krále zavraždí. Provedením tohoto plánu prý byli pověřeni dva mužové: laik John Grove, jenž byl ve službách jezuitů, a Benediktin *Thomas Pickering*. První měl dostat 1500 anglických liber, druhému jako řeholníkovi bylo prý slíbeno, že bude za něho obětováno 30.000 Mš. Ačkoli ani král ani kdo jiný ve spiknutí nevěřil, přece blahoslavený *Thomas* s několika jesuity byl uvězněn.

Thomas Pickering se narodil r. 1621 a teprve r. 1660 složil řádové sliby jako bratr laik v klášteře svatého Řehoře v Douai. Král Karel II. pro svou katolickou manželku Kateřinu z Braganzy zřídil kapli a Bohoslužby v ní světil Benediktinům. Tak se dostal do Anglie i *Thomas Pickering* a svou upřímnou povahou a zbožností si získal všeobecné obliby. Král i královna velmi si ho vážili. To však nevedilo, aby nebyl uvězněn a dne 17. prosince 1678 podroben přísnému výslechu. S ním se octli před soudem i jezuita William Ireland a laik John Grove. Přes to, že nebylo nejmenšího důkazu o vině obžalovaných, soudcové vynesli nad nimi rozsudek smrti: pro ně byla směrodatnou lživá výpověď Tita Oatese, stvrzená křivou přísahou. John Grove a P. Ireland byli popraveni dne 24. ledna 1679 a *Thomas Pickering* dne 9. května téhož roku. Ač odsouzcenům za vinu bylo kladeno politické spiknutí, přece ve skutečnosti byli mučeni „in odium fidei“. Domnělé spiknutí bylo pouze vymyšleno, aby návrat Anglie do katolické Církve byl překažen.

Poslední svědek té doby, který svědčil svou krví dne 1. července 1681, byl blahoslavený Oliver Plunkett. Byl to irský primas, jenž se stal účastným cti oltáře již r. 1620. Král Karel II. měl to štěstí, že ještě před smrtí (1685) se smířil s katolickou Církví. Benediktin P. Huddleston, který

před lety mu pomohl k útěku, mu udělil Svátosti umírajících.

Při poslední večeři pravil Božský Spasitel: „Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby položil svůj život za své přátele“ (Jan 15, 13). Proto také mučednictví je nejvyšší pomyslitelný skutek lásky, jehož člověk je s to vůči svému Bohu a Pánu. Když někdo jde radostně na smrt za svatou Víru, za Církev svatou, za slávu Boží, tu prokazuje Bohu největší oslavu, jakou jen lze si představit. Všemohoucí Bůh nenechá se však zahanbit svými tvory. Svě věrné služebníky nejen odmění věčnou blažeností, nýbrž oslavuje je již zde na zemi. Ale největší oslava zde na zemi je, když služebník Boží je Církví svatou přijat do počtu blahoslavených a je mu přiřčena čest oltáře.

Tohoto oslavení byli účastni i naši benediktinští Mučedníci o neděli GAUDETE ve staroslavném chrámu svatého Petra v Římě spolu s vybranou řadou jiných anglických osob, jež krví svou svědčily. Zvláště uchvacující byla slavnost odpolední, kdy do svatopetrské basiliky přišel sám svatý Otec, aby novým blahoslavencům též vzdal svou poctu. Basilika tónula v záplavě světél a několikatisícový zástup, v němž bylo mnoho Angličanů, ba i příbuzných blahoslavených Mučedníků, bouřlivě zdravil Kristova zástupce. Na oltáři byla vystavena Nejsvětější Svátost. Zpíval se Hymnus plurimorum Martyrum a příslušný Versiculus a Oratio. Svátostným požehnáním byla slavnost skončena. Svatý Otec dostal obrovskou kytičci a darem drahocenný relikviář s ostatky svatých Mučedníků.

Nad katedrou svatého Petra v záři světél se vznášel obraz, představující nové Mučedníky. Nemohl jsem se odtrhnout zvláště od jeho střední skupiny. Byli tam dva stojící a dva klečící Mučedníci. Uprostřed stál v ornátě světský kněz, blahoslavený Thomas Hemerford, po pravici v mnišské kukule blahoslavený John Roberts, po levici v prostém františkánském rouše blahoslavený John Jones. Před nimi klečel jesuita blahoslavený Robert Southwell a blahoslavený Philipp Howard, hrabě of Ārnudel.

Co tu bylo radosti pro nás Benediktiny, když jsme viděli své blahoslavené spolubratry tak oslavené! Případně nás poučil moudrý Sirach:

„Chvalme muže slavné,
otce naše, podle jejich pokolení.
Mnoho slávy způsobil (jim) Pán
svou velebností od věků“ (Sir. 44, 1—2).

Dne 2. ledna oslavili jsme ve svém krásném chrámu svatého Anselma na Aventinu svých 8 blahoslavených Mučedníků pontifikální Mši svatou a pontifikálními nešporami. Při Mši svaté vzdal hold našim blahoslavencům opat Olivetánů Placido Lugano a odpoledne po nešporách Msgr. Salotti, který jako promotor fidei měl význačný úkol při beatifikačním procesu, hlubokou řečí velebil pevnou víru našich Mučedníků a jejich hrdinnou lásku k apoštolskému Stolci. Pak kardinál Laurenti, prefekt Kongregace obřadů, jenž se obírá kanonisačními procesy, udělil svátostné požehnání.

My Benediktini máme plný důvod, abychom se radovali, že náš svatý Řád dostal zase nové nebeské přímluvce.

Řím.

P. Hildebrand Höpfl.

RADUJME SE VŠICHNI V PÁNU OSLAVUJÍCE SLAVNÝ DEN.

Poslední paprsky slunce, zapadajícího za modrošedé pásma sabinských hor, zlíbaly kříž, dominující se svatopetrské kopule Římu a celému světu. Krvavé červánky zahrály svou melancholickou píseň na klenbě nebes. Stojím na zahradní terase v tichém zadumání a sleduji, jak sice zvolna, ale stále hustěji se ukládá soumrak na staroslavné věčné město Řím.

Mé myšlenky se vrací k místu, kde v temný nach se halí popelavá bář nad hrobem prostého galilejského rybáře, jenž první se stal viditelnou hlavou nevěsty Kristovy, jsa k tomu ustanoven Pánem.

A věru mám proč nořiti svou mysl právě v to místo! Zažil jsem dnes

opět jeden z nejkrásnějších dnů svého žití. Či je to maličkostí — být přítomen jubilejní oběti svatého Otce Pia XI.?

Kdo spočte dobrodíní, jež vyprosil na věčném Králi od oné blahé chvíle, kdy po prvé jako novosvěcenec slavil přesvatou obět Mše svaté v chrámě sv. Karla Boromejského na Corsu? Mysl jeho byla obrácena k Bohu a nevstoupil v ní ani záblesk myšlenky, že až po 50 letech bude stoupati k oltáři Páně, z tisíců hrdel bude zaznívatí hymnus „Tu es Petrus — ty jsi Petr.“ Kdo spočte požehnání, jež udělal za léta svého pontifikátu všem, kdo přišli z dálky i zblízka, aby se sklonili před jeho pontifikátem a uctili v něm pravého zástupce Kristova?

Maně v mysl se vplétá výrok, který kdysi jsem četl: „Kdyby kněz za celý život obětoval jen jedinou Mši svatou a nic jiného neudělal — dost učinil.“ A zde tolik a tolik novozákonních Obětí, že duši v prostotě a tichém klanění zaznívá ozvěnou svatý Pavel: „O hlubokosti pokladů Božích!“

„Exsultet caelum laudibus, resultet terra gaudiis — nechť nebe jása chválami, nechť ozvěnou země zaznívá radostí“ — již po celý rok trvají jubilejní slavnosti soustřeďující se většinou v tichých chrámech římských. Po ulicích i v kostelích, všude stále plno skupin poutníků všech národů a ze všech končin země. Přišli projevití svou oddanost a úctu viditelné Hlavě katolické Církve a tím vyznatí svou víru v jedinou — svatou — katolickou — apoštolskou církev.

A svatý Otec dobře si vědom důležitosti těchto okamžiků, štědrá otcovskou rukou rozdává z pokladů sobě svěřených. Z jeho výsad v první řadě jsou četné způsoby získání plnomocných odpustků a mnohé beatifikace služebníků a služebnic Božích.

Bylo mi též dopřáno zúčastniti se těchto jedinečně římských slavností: před prázdninami viděl jsem 4 beatifikace, po prázdninách již zase jednu. Zvláště poslední prosincová mne rozradostnila — týkala se našeho řádu.

Slavnost připadla na neděli 15. prosince, na III. adventní, kdy církev svatá v introitu Mše svaté nás vybízí k radosti slovy sv. Pavla: „Radujte se v Pánu vždycky, opět pravím, radujte se!“ A té neděle kmen naší radosti vyrůstal z dvojího kořene: předně z příští Pána a za druhé z oslavy jeho služebníků, jež jeho nevěsta oděla slávou a na jejich hlavy vstavila koruny z drahých kamenů. *Bylo blahořečeno 136 anglických mučedníků, z nichž osm bylo z Řádu našeho svatého Patriarchy Benedikta.*

Jiří Gervase, Jan Roberts, Vilém Scott, Eduard Ambrož Barlov, Bartoloměj Alban Roe, Filip Powel a Tomáš Pic-

kering — těch je tedy království nebeské: pohrdli životem světa a došli odplaty království, svá těla odevzdali smrti a tak ověnění třímají palmovou ratolest.

V basilice svatopetrské bývá oslavě nových blahoslavenců věnován celý den. Je oděna ve svůj slavnostní háv a ozářena nescíslným počtem světel. Od rána již proudí dav věřících. Švýcarští gardisté konají svou službu velmi vážně: každý se jim musí vykázať vstupenkou, jež se zdarma vydávají již několik dní před slavností. Podle barev lístků je pak chrám rozdělen dřevěnými zábradlími na několik oddělení.

O půl 10. hodině přichází průvod kardinálů, biskupů a církevních hodnostářů. Doprovází je čestná stráž gardistů. Hned za nimi jde v průvodu kardinál celebrans s asistencí a četnými akolyty. I tento průvod doprovázejí švýcarští gardisté s blýskavými halapartnami.

Je to divadlo našim očím trochu nezvyklé, ale Itálie (jako ostatně každá země!) má své zvláštnosti. Ostatně papežství není zamořeno „demokracií“.

Hodnostáři usedli na svá místa v apsidě. Když se skončily obvyklé formality, vystoupil kanovník svatopetrské basiliky na tribunu, aby přečetl bulu, již svatý Otec vydal k této slavnosti. Hned pak byla odhalena rouška s obrazu nad oltářem apsidy. Znázorňoval postavy blahoslavenců. *A již začala votivní Mše svatá k počtě nových služebníků Božích.* Netřeba připomínati, že celá oslava se protáhla daleko přes 12. hodinu.

Svatý Otec účastnil se i odpoledního svátostného požehnání. Za velikého jásotu věřících přišel v doprovodu kardinálů a šlechtické tělesné stráže.

Dne 20. prosince záhy zrána v krytém autu jel svatý Otec *do Lateránské basiliky*, aby tam *celebroval tichou Mši svatou*.

Lateránská basilika je biskupským chrámem římského biskupa a její dominantní postavení a poměr ke všem chrámům jak římským tak celého světa prostě a jasně hlásá nápis desky po pravé straně vchodu do chrámu: „Sacrosancta Lateranensis Ecclesia, omnium Urbis et Orbis Ecclesiarum Mater et Caput — posvátný lateránský chrám, matka a hlava všech chrámů města (Říma) a světa.“

Jméno Laterán připomíná jednu z nejstarších a nejslavnějších římských rodin, rodinu Sixtovu. Příjímí Lateranus lišily se od sebe některé větve tohoto společného kmene. Jméno toto slavně znělo za dob republiky i cí-

sařství a ukrutnost Neronova zvýšila jen jeho lesk vraždou konsula Plan-
tia Laterana. Nesmírné bohatství bylo podílem rodiny Lateránské. Její
dědičný palác, královsky vyzdobený, stál na místě dnešní basiliky a dal
jí také jméno. Když císař Constantinus se stal majitelem paláce, daroval
tento pomník zacházející slávy papeži sv. Silvestrovi, aby na jeho místě
vystavěl Spasiteli chrám (byl posvěcen r. 324). Dějiny basiliky jsou úzce
spjaty s dějinami Církve. V Lateráně se konalo pět sněmů všeobecných
(I. lateránský r. 1123 jako devátý všeobecný, II. lateránský r. 1139 jako
desátý všeobecný, III. lateránský r. 1172 jako jedenáctý všeobecný, IV.
lateránský r. 1215 jako dvanáctý všeobecný, V. lateránský r. 1512—17
jako osmnáctý všeobecný) a jeden sněm synodální již r. 649.

K basilice se pojí veliký palác, dříve papežský, nyní museum věnované
misím a starokřesťanským památkám. V jedné jeho síni byl podepsán
konkordát kardinálem Petrem Gasparim, I. ministrem a sekretářem Jeho
Svatosti, a Benediktem Mussolinim, I. ministrem italského krále. Basilika
je zasvěcena svatému Janu Křtíteli.

Vznešený Pontifex opět po dlouhých letech vkročil do
svého biskupského chrámu. Jeho katedrála zářila množ-
stvím světél. Díky pilastrů byly ověšeny rudou látkou. U
hlavní brány arcikněz basiliky kardinál Pompili podle sta-
rého zvyku podal Jeho Svatosti zlatý a stříbrný klíč, dal
mu políbiti kříž a posloužil aspergilem.

Pak zvolna se ubíral průvod k Sanctissimu, kde papež
vykonal adoraci za hlučných intrád obou varhan katedrály.
Po adoraci se poklonil hlavám knížat apoštolských sv.
Petra a Pavla, jež jsou uloženy nad papežským oltářem
w jakémisi tabernaklu.

Ještě krátká příprava a již započala sama jubilejní oběť
Veleknězova. „Škola zpěváků“ střídavě s knězem zapěla
po ní Te Deum. Po krátkém díkůčinění a papežském po-
žehnání opustil opět „Mater Ecclesiarum“, Lateránskou
basiliku, vraceje se do své „Città del Vaticano“.

Odpoledne ve 4 hodiny bylo v basilice slavné Te Deum
pro chovance seminářů a kolejí. Pontifikální požehnání
udělil J. E. kardinál Pompili. Bylo přítomno na 32 kar-
dinálů, mnoho biskupů a jiných církevních a světských
hodnostářů. Mezi hosty budila pozornost sestra Jeho Sva-
tosti se svou vnučkou.

Večer v rekreačním sále byly rozdávány vstupenky na zítřejší slavnost
v chrámu svatopetrském. Mezi obyčejnými lístky bylo přidáno i několik
t. zv. „pěkných“ a byl o ně metán los. Nikdy jsem nebyl miláčkem ště-
stěny (pro mne od mládí platilo „smůla všude a ve všem“) a tak jsem
dostal jen lístek „Seminari e Collegi“ — ale v hloubi duše jsem kul plány,
jak se dostat na pěkné místo, abych všecku tu krásu dobře viděl.

Cestou do velechrámu se ke mně přidružil dobrý jeden spolubratr. Věrně vylosovali mu krásný žlutý lísteček s pyšným nápisem „Posti riservati“ (vyhrazená místa). Hned jsme zosnovali plán. Spolubratr přistoupil k Švýcarovi a důležitě a zdlouhavě mu ukazoval svůj lístek (z jeho balupartny — příznám se bez mučení — jsem naprosto neměl strachu) a v té chvíli jsem zvolna kráčel kolem Švýcara, jako bych od nepaměti měl ve svatopetrské basilice rezervované místo. Tak jako český Honza v pohádce vešel do nebe, dostal jsem se per piam fraudem na „posti riservati“!

Basilika byla jako královna oděná v purpur a třpytné diamanty. Přechetné pilastry byly červeně čalounovány. Mramorové korintské hlavice, hýřící svou bohatostí, mocně se od nich odrážely. Celá apsida od vítězného oblouku byla ozářena přechetnými lustry světél.

Basilika byla přeplněna věřícími a poutníky z Milána, Bologně, Janova, Sicilie, z cizozemců hlavně Angličany, Rakušany, Němci, Maďary, snad i Čechy, a mnoha jinými národnostmi z krajů, jež v těch dnech meškaly v staroslavném věčném Římě. Na zvláštní tribuně v apsidě byli přítomni příbuzní Jeho Svatosti, členové diplomatického sboru a římská šlechta. Ve vyhrazených lavicích seděli přechetní arcibiskupové, biskupové, preláti a zástupci různých církevních řádů.

Pět minut před desátou hodinou oznamovaly lahodné zvuky stříbrných trubek od loggie nad hlavním vchodem basiliky, že přichází Velekněz Nejvyššího. V té chvíli zadulo basilikou jakési silné vání větru a šumot: to stále mocněji a mocněji se šířilo chrámem nadšené provolávání: „Èvviva il papa! Èvviva il papa re!“ Hukot a provolávání se šířilo tím víc, čím se přibližoval průvod k papežskému oltáři. Svatý Otec seděl na „Sedia Gestatoria“ byl nesen podél jásajícího davu věřících, kteří se křížovali. Nestalil odpovídati žehnáním na bouřlivé projevy úcty, lásky a oddanosti svých synů v Kristu Ježíši, Pánu našem.

Provázela ho čestná šlechtická stráž, gardisté, Švýcaři a z kardinálského sboru Eminence: Granitto, Pignatelli, Pompili, Lega, Sbaretti, Boggiani, Merry del Val, Maffi, Pietro Gaspari, Bourne, Bisletti, Van Rossum, Piffli, Frühwirth O. P., Scapinelli, Ascalesi, de Faulhaber, Dougberty, Loccatelli, Charost, Sincero, Nassali Rocca, Hayes, Cerreti, Gaspari Enrico, Capotosti, Lauri, Gamba, Lépicier, Binet,

Serédi O. S. B., Schuster O. S. B., Mac Rory, Verdier Laurenti, Mori, Ehrle, Verde, Perosi.

Když průvod dospěl až ke konfesi, nosiči zvolna spustili „Sedia Gestatoria“. Svatý Otec sestoupil a poklekl u faldistoria a modlil se přípravné modlitby k nejsvětější Oběti. Mezitím zpěváci zapěli antifonu „Tu es Petrus“ a jasné chlapecké hlásky připojily k tomu „Ave Maria“.

Svatý Otec oblékl mešní roucha a počala tichá Mše svatá. Při Lavabo přísluhoval arcikněz svatopetrské basiliky kardinál Merry del Val s tajným papežským komořím Msgrem Antonínem Melou. K Offertoriu pěvecký sbor zapěl „Modleme se za papeže našeho Pia“.

Po Proměňování, když svatý Otec těsně před Pozdvihováním klekal před Kristem ukrytým ve Svátosti, nesly se chrámem líbezná tóna stříbrných trubek. Po svatém Přijímání sbor přednesl žalm „Cantate Domino canticum novum — zapějte Hospodinu píseň novou“ a připojil antifonu „Tu es Petrus“. Svatá Oběť byla skončena hymnem Te Deum.

Po díkůčinění svatý Otec přijal od kardinála Merry del Val drahocenný kalich jako *upomínku na své zlaté kněžské jubileum* od svatopetrské kapituly.

Když od oltáře udělil přítomným věřícím své apoštolské požehnání, vystoupil na „Sedia Gestatoria“ a v průvodu kardinálského sboru a gardistů, žehnaje na obě strany, opouštěl patriarchální basiliku se stejnou slávou, jako do ní vkročil.

Při odchodu římský lid zpíval církevní modlitbu, kterou při podobných příležitostech vždy s velikým nadšením a slavnostní náladou opakuje: „*Dominus conservet eum et vivificet et beatum faciat eum in terra et non tradat eum in animam inimicorum eius* — Hospodin zachovej ho a oživ a učiň ho blaženým na zemi a nevydej ho do moci jeho nepřátel.“

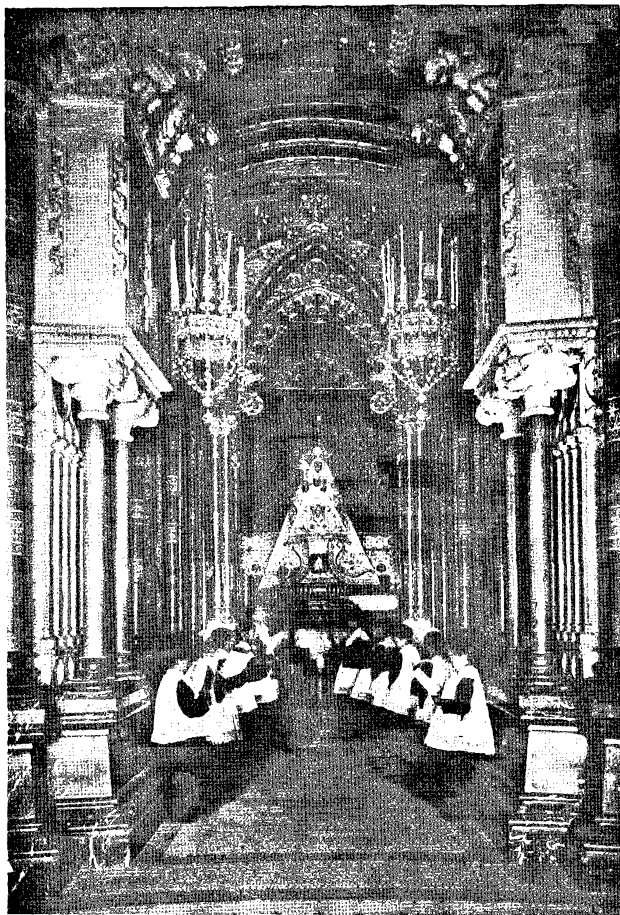
Řím.

Fr. Placidus Wenzel.

SVĚCENÍ CHLEBA V KLÁŠTERECH.

V benediktinských klášterech se denně v refektáři (jídelně) rozdával svěcený chléb. Považovali tento obřad za symbol svatého Přijímání. Přebytek chleba, který byl obětován na oltáři (dříve věřící sami nosili

Montserrat: chlapecká škola zpívá před sochou Panny Marie.

chléb ke Mši svaté), avšak chleba neproměněného, nýbrž prostě požehnaného, jenž pak byl rozdělen mnichům, se nazýval „*eulogiae*“ či „*eulogium*“ nebo též „*oblationes*“ — obětní dary.

Nejstarší „*Coutumes de Cluny — Zvyky z Cluny*“ (kláš-

ter clunyadský ve Francii, kde byl vychován svatý Vojtěch!), jež sebral Ulric († 1093), a jiná sbírka starých zvyků, již pořídil Vilém z Hirsavy († 1091), nás poněkud poučují o tomto prastarém klášterním zvyku.

Neproměněné hostie bývaly odnášeny do refektáře a tam před jídlem rozdíleny bratřím, kteří toho dne nebyli u svatého Přijímání. Rozdílením byl pověřen jeden nebo dva kněží. Býval to hebdomadář (kněz, jenž po celý týden předřikává hodinky a slouží konventní Mši svatou) a hebdomadář minulého týdne — podle Hirsavských „Zvyků“. Podle „Coutumes de Saint-Bénigne“ (svatý Benignus bylo prastaré Benediktinské opatství v burgundském městě Dijonu ve Francii, za rozluky r. 1906 zrušené a přeměněné ve vysokoškolskou kolej) byl to celebrant slavné konventní a celebrant tiché konventní Mše svaté. Přijímaje částku svěceného chleba, mnich líbal knězi ruku.

Tohoto symbolického přijímání mohl se zúčastnit jen ten, *kdo toho dne nepřijímal svátostně a byl ještě lačný*. To alespoň bylo pravidlem u svatého Benigna v Dijonu:

„Kdokoli však přijal svaté přijímání, když k němu přijde hebdomadář, dá uctivě rukou znamení; podobně i ten, kdo z vážné příčiny již požil jakéhokoli pokrmu.“

„Regula coenobialis“ (řádová řehole) svatého Columbana († 615) odsuzuje k trestu 12 ran každého, kdo by přijal eulogie se špatným svědomím:

„Dvanáct ran tomu, kdo přijme eulogie nehodně.“

Půst, nemožnost svátostného Přijímání a čisté svědomí jasně vyznačující význam obřadu, který byl určen za symbol přijetí Eucharistie.

Různé texty s počátku IX. století předpisují, jak v kláštěrech uchovat či obnovit každodenní rozdílení eulogií — tedy tento zvyk je z doby dřívější. „Capitula monachorum“ (r. 817) z Cách předpisuje, „*aby kněží dávali eulogie bratřím v refektáři*.“ V Reichenau předpisuje mnichům „Capitula“ (před r. 816): „*aby po požeňání dva kněží, kteří před opatem lámali chléb (t. j. sloužili Mši svatou), přišli do refektáře. A dříve než zasednou za stůl, sami stojíce podávají ostatním bratřím eulogium*.“ Ve Fuldě zvyk se pravděpodobně zvrhl ve zlozvyk, protože asi r. 811–812 se žádá, „*aby každodenním rozdílením lámaného chleba*

před jídlem se nepohrdalo *podle* (špatného) *příkladu dřívějších otců.*"

Že tento zvyk byl v irských klášterech již od VI. a VII. století, dosvědčuje nejen citovaný rozbor „Řehole svatého Columbana“, nýbrž i úryvek ze „Života svatého Columby“, jehož autorem byl Adamnan († 704). Svatý Columba († 597) byl opatem v Ioně. V životopise v oddíle o irském světcí Cainnechovi († 599 nebo 600) je narážka na lámání eulogie při jídle po noně v klášteře Aghaboe:

„... a právě, když počal po deváté hodině v refektáři lámat eulogie, rychle odešel od stolu...“

Má se hledat původ tohoto klášterního zvyku rozdělení svčeného chleba v klášterech či mimo ně? Souvisí s „agapami“ prvních století křesťanských? Nevíme. Je stejně smělé to dokazovat, jako popírat.

Myslíme, že je dobře podotknout, že požívání svčeného chleba, jenž věřícím byl rozdáván v neděli při farní Mši nebo po ní, měl stejný symbolický význam jako klášterní eulogie.

Bocquillot (na poč. XVIII. stol.) o tom uvažuje: „Když křesťané se spokojovali tím, že přinášeli spolu svatou Oběť a byli jí přítomni, aniž přijímali, Církev pochopila, že je třeba je vésti aspoň k duchovnímu přijímání a roznítit je k tomu nějakou podobou či vnějším symbolem, jenž by představoval svátostné Přijímání. K tomu nebylo nic vhodnějšího nad zbytky chleba a vína, jež byly obětovány, jež však nebyly proměněny. Tož jim *rozdíleli neproměněné obětní dary...* Kdo jich chtěl požit, musil *být lačný...* *Nedávali jich nevěřícím ani těm, kdo byli vyloučeni z Církve...*“

Zvyk rozdělení svčeného chleba, jenž dodnes se zachoval v mnohých farnostech (ve Francii a na západě), je tedy co nejužejší spiat s klášterním obřadem, na jehož dávnou starobylost jsme právě poukázali.

Farnborough.

Dom Ludvík Gougaud.

VÝVOJ MEŠNÍCH ZPĚVŮ VE STŘEDOVĚKU.

Sequence.

Pokračování z ročníku IV.

Vdřívějších liturgicko-hudebních pojednáních, zejména o Graduale a Alleluja, poznali jsme snahu po bohatých melismatických formách; dnes přicházíme k výtvorům směru právě opačného, nepřejícího melismatickým skupinám a rozkládajícího je v čistou syllabiku — k sequencím.

Název „sequence“ (lat. sequentia) přikládal se ve středověku podle svědectví Amalarova (9. stol.) dlouhým skupinám not na poslední slabice slova Alleluja v allelujatickém mešním zpěvu, zvaným allelujatické jubili. Svým smyslem (sequens = to, co následuje, tedy i postupná řada tónů) se tento název jistě hodil i k označení našich sequenciálních zpěvů, o nichž chceme dnes pojednat, a to tím spíše, že podle dosavadního obecného mínění tyto zpěvy se z oněch allelujatických jubilů skutečně vyvinuly. Je zde však možným ještě jiný výklad, jenž vidí ve slově sequentia latinský překlad řeckého hudebního výrazu akoluthia. Že v době, kdy se sequence na Západě počaly tvořit, byl mezi Byzancí a západní Evropou velmi živý umělecký styk, je nesporno. Vždyť i řecké miniaturní umění bylo v západoevropských klášterech dobře známo, jak dovozuje Beissel ze svatohavelského evangeliáře. A právě tento slavný klášter sv. Havla ve Švýcařích, jenž zaujímá v dějinném vývoji sequencí důležité místo, má rukopisy, v nichž se setkáváme s byzantskými hudebními výrazy, jako Nonnannocane, Noeagis a pod., nehledě k tomu, že jeden z nejstarších spisů o varhanní hudbě, Tractatus de mensura fistularum organicarum, se připisuje svatohavelskému mnichu Notkerovi (Notker Labeo, kolem r. 1000). Pokud vím, byly uvedeny varhany do franckých chrámů v druhé pol. 8. stol., když přišli na dvůr Pippinův byzantští hudebníci a tento nástroj mu přinesli darem. Byly to asi varhánky zcela primitivní, ale nás zajímá tento přímý byzantský vliv, jenž se v klášteře svatohavelském uplatňoval i v jiném podobném směru: hudební útvar, jenž se ob-

jevuje ve Sv. Havlu současně se sequencemi, tropus, přejal své jméno beze sporu z hudební terminologie byzantské.

Snad se však jedná ve vývoji sequencí na Západě o více, než o vliv Byzance na pouhé jméno. Za prvního skladatele latinských sequencí se považuje svatohavelský mnich Notker Balbulus († 912). Jak píše jednomu příteli svého kláštera, Luitwardovi z Vercell, zabýval se prý již v mládí otázkou, jak by bylo lze zapamatovati si velmi dlouhé melismatické melodie, a pomýšlel na to, rozložit je na jednotlivé tóny a těmto podložit slabiky nově k tomu cíli zkomponovaných textů. Tu prý přišel do Sv. Havla mnich

Tomáš Pickering, mučedník z řádu sv. Benedikta.

z kláštera Jumièges a přinesl s sebou antifonář, v němž bylo několik veršů podle nápěvů allelujiatických jubilů hudebně upraveno, tedy v zásadě — ovšem dosud formou neumělou — provedeno to, co Notker zdokonalil a přivedl k jisté umělecké výši. Jeho učitel Iso ho upozornil, že by bylo nejlépe dáti na každou slabiku jen jedinou notu, a tato zásada se udržela po celý další sequenciální vývoj. Notker složil na zkoušku několik sequencí, jež byly v klášteře s radostí přijaty a které při nejbližší příležitosti sbor mladých zpěváků úspěšně provedl.

V tomto dopisu jinak jistě věrohodného mnicha — na počátku 16. stol. byl církevně prohlášen za blahoslaveného — neděje se ani nejmenší zmínka o jakémkoli vlivu

řecké hudby na tuto sequenciální tvorbu. Wagner, zastává mínění, že Notkerovské sequence nejsou leč kopii byzantské hymnické poesie, pohlíží proto na zmíněný dopis Notkerův se zřejmou nedůvěrou. Není mi zde ovšem možno podrobně uvést jeho důvody. Omezím se na nejdůležitější, a ačkoli osobně nepovažuji za prokázáno, že by tento dopis byl falsifikátem, nemohu upříti, že vztah mezi latinskými sequencemi a byzantskou poesií je nápadný.

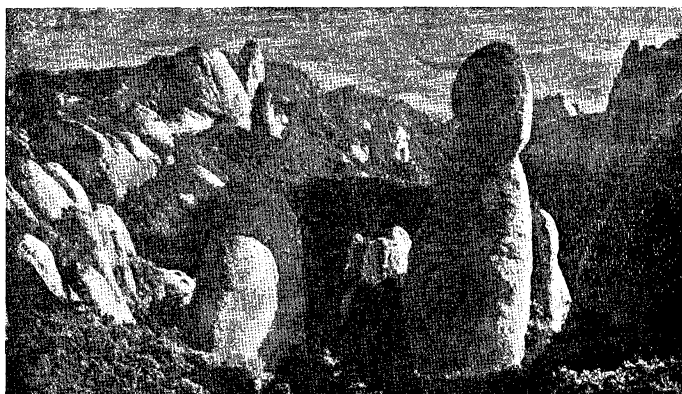
Odezíráme-li od vlastní zmínky Notkerovy o antifonári z kláštera Jumièges, v němž snaha Notkerova byla vlastně v jádru již uskutečněna a jenž je tedy dokladem, že forma sequencí, byť i nedokonale, byla i v jiných západních klášterech před ním pěstována, jsou zde jisté podrobnosti, které jak po stránce melodické, tak textové jeví citelně vliv cizí, a to vysloveně byzantský.

Všimněme si nejprve melodií. Rukopisy, které zde přicházejí v úvahu, vykazují nápěvy, které se v žádném západním antifonári, resp. misálu, neobjevují, pojmenované ku př. Graeca, Hypodionissa a pod., a nadepsané nad to řeckými písmeny. Jiné poukazují k byzantské instrumentální hudbě, jako Organa, Nostra Tuba, Symphonia. Při tom je velmi zajímavé, že rukopis, který se dosud zachoval a jenž obsahuje sbírku nápěvů, které byly Notkerovi podnětem k sequenciální tvorbě, jeví úplně cizí původ. Melodie jsou zde psány zdola nahoru, takže je nutno je čísti počínaje levým koncem nejspodnější řádky. Rozčlenění na jednotlivé melodické skupiny je dáno písmenem F, jež se vyskytuje v řeckých notopisech, ač podle mého vědomí není jeho význam dosud plně vyšetřen. Vliv řecké hudby mohl se uplatňovati i v přísné syllabičnosti, o níž ještě promluvíme. Také v řeckém církevním zpěvu byla základní melodie (Hirmus) přizpůsobena různým slokám. I způsob, jímž Notker píše celou melodii na okraj jednotlivých veršů, připomíná praxi byzantských hymnických rukopisů.

Daleko důležitější je však podle Wagnera stránka textová. Charakteristickým pro Notkerovy sequence jest a současně je liší od hymnů, že všechny sloky nemají touž délku, týž počet slabik a týž nápěv, nýbrž nanejvýše vždy jen dvě a dvě. Střídají se tedy delší a kratší strofické dvojice po sobě; ba, ani verše téže sloky nejsou vždy stejně

dlouhé. Při tom není ohledu na délku a krátkost jednotlivých slabik; prosodie a kvantita zde úplně chybí. Abychom však milých čtenářů neunavili, nemáme zde krátce co činiti s latinsko-hymnickou, ale s rytmickou poesíí, která před Notkerem v církvi západní nebyla vůbec pěstována.

Jakkoli tedy tyto podrobnosti s řeckou hymnodií po stránce textové jsou až příliš nápadnými, přece pro svoji osobu je nepovažuji za dostatečný argument se samostatnou průbojností, poněvadž v nich vidím důsledek, nikoli účel Notkerovy sequenciální tvorby. Rozhodli se Notker —

Montserrat: „Zakletý obr“ a „Velbloud“.

bud' úplně samostatně nebo pod vlivem cizích vzorů — podkládati pod jednotlivé noty melodií, již existujících, slabiky nových přizpůsobených textů, pak podle mého úsudku vytvářel onu zmíněnou rytmickou poesíí spontánně, poněvadž pravidel staré latinské poesie hymnické, jak se na Západě od časů Ambrosiánských vytvořila, dbáti zde nemohl, ježto ony melodie svou strukturou této hymnodie nepřipouštěly. Při tom nikterak nevylučuji možnost napodobení nebo dokonce i přímého překladu řeckých originálů, poněvadž nevidím důvodu, proč by právě vzdělaný a hudebně jistě všestranně orientovaný Notker (vzpomeňme, že teoretická hudební znalost byla ve středověku nutným doplňkem osobní vzdělanosti) neměl znáti řecké hudební tvorby, když právě za jeho doby mezi Byzancí a Západem umělecký styk skutečně byl. Vždyť podle mínění

předních badatelů i oficiální chorální kruhy římské — ovšem patrně již ve stoletích předcházejících — se nezdráhaly přejímati původní řecké zpěvy v latinském překladě do pokladu svých liturgických sbírek.

To by nám tedy mohlo posloužit k otázce o původu latinských sequencí, a nyní si všimneme jejich formy a dějinného vývoje.

Charakteristickou pro formu sequencí od dob Notkerových až do dneška jest jejich syllabičnost. „Jednotlivé pohyby (tóny) nápěvu nechť mají po jedné slabice,“ stanovil již Notkerův učitel Iso, a tato zásada zůstala i pro další jejich vývoj. V celém hudebně-liturgickém pokladu, jak se na nás dochoval, není podobného zpěvu, jenž by tuto syllabičnost tak důsledně prováděl, ač, jak z Notkerovy sbírky sequencí, zvané Liber hymnorum, je patrné, vyrostly tyto sequence právě z nejmelismatičtější chorální formy, allelujatického jubilu.

Sequence prvního obecně uznávaného jejich skladatele na Západě, Notkera, dělí se ve dvě skupiny: jedna zachovává svým strofickým rozčleněním jistou podobnost s latinskými hymny, u druhé je právě nedostatek jakéhokoli strofického seskupení charakteristický. První skupina je nejčetnější; druhé náleží poměrně málo sequencí, jež jsou nadto i objemem velmi nenáročné. Celá jeho sbírka dává však ještě jistou těžkopádnost najevo, jak Notker pracně překonával první obtíže, podávající se právě onou odvislostí od melodií, již existujících. Že tím umělecká stránka jeho sequencí trpěla, je přirozeno. Vždyť staví ostatně celý kompoziční proces takorůžka na hlavu; odedávna tvoří přece skladatel k danému textu nápěv, jenž jej dekorativně zahaluje, po případě interpretuje jeho myšlenku a nikoli naopak. V těchto prvních sequencích nabývá tedy text nad melodií výlučného práva, a nelze říci, že by se tak dělo k celkovému prospěchu. Melodicky význačné tóny byly tím postaveny ostatním na roveň, ozdobné — jichž bylo původně velmi mnoho — zhrubly, celý plynulý přednes neumových skupin tím utrpěl — krátce, nastala zde v melodickém směru úplná nivelisace.

Je zajímavé, že k doprovázení zpěvu sequencí bylo užíváno varhan. Vzpomeneme-li na technický název jejich hry „organa pulsare“ (bušiti do varhan), stěží spojíme

s touto představou lahodný, plynulý přednes sequencí, jakému jsme dnes v některých kollegiálních chrámech přivykli. Vždyť i nejstarší autorové zdůrazňují u varhan jejich „morositas“, zdlouhavost. Čím více sbíráme o těchto původních sequencích zkušenosti, tím vtíravěji se v nás vzmáhá domněnka, že sequence představovaly, byť i ne úmyslem svého tvůrce, přece však fakticky, jistou reakci lidového nenáročného přednesu liturgických zpěvů proti ušlechtilému, těžce však přístupnému umění vyškolených církevních kantorů. Tím si vysvětlíme jejich značnou oblibu u širokých lidových vrstev i veliký počet pozdějších středověkých jejich skladatelů. Nesmíme však přehlédnouti ani zde, mluvíme-li o varhanním doprovodu, jistou příbuznost s řeckým způsobem přednesu.

Kolik sequencí Notker složil, nelze s jistotou určit; má se však za to, že složil sequence pro všechny významnější svátky církevního roku. Nová tato chorální forma byla pro svou odlišnost od obvyklého hymnického zpěvu nazývána prosou, „Prosa“, a to hlavně na francouzské půdě; v jiných zemích byl obvyklým původní název *Sequentia*.

Z pozdějších německých skladatelů sequencí vyjímám hlavně Wipona (Wipo), kaplana u německého dvora, z první pol. 11. stol., pro jeho překrásnou sequenci „*Victimae paschali laudes*“. Revise misálu, uskutečněná koncilem Tridentským, vynechala však celou pátou sloku:

*Credendum est magis soli
Mariae veraci,
quam Judaeorum
turbae fallaci.*

(Je třeba věřiti jedině, pravdomluvné Marii více, než lživému zástupu židovskému.) Tím ovšem celková forma utrpěla, poněvadž poslední sloka „*Scimus atd.*“ ztratila tím svůj korrelát. Z jiných německých skladatelů Notkerova kruhu jmenuji ještě jen Heřmana Kontrakta († 1054), vychovaného ve Sv. Havlu, působivšího však v Reichenau, poněvadž Thalhoffer ho uvádí na prvním místě mezi domnělými skladateli stejně známé skvělé sequence „*Veni Sancte Spiritus*“.

Opustíme nyní tuto první periodu sequenciální tvorby, jež objímá 10. a 11. stol., a spočívá hlavně v činnosti Notkerově a jeho napodobitelů, a vstoupíme do periody druhé.

Možno ji nazvatí ponenáhlým odklonem od Notkerovsko-byzantského typu a přikloněním k latinské formě hymnické. Hranice sequenciální tvorby se šíří o Francii, Itálii, Španělsko a Anglii.

Předním zástupcem této převážně francouzské skladatelské činnosti je pařížský kanovník Adam od sv. Viktora, jeden z největších básníků středověku († asi 1192). V umění, jímž s půvabnou, téměř hravou lehkostí a elegancí tvořil, předčí německé skladatele daleko. Jeho sequence znamenají nesporné zdokonalení rytmické poesie. Nejen tónický, jako u Notkera, i slovní přízvuk je zde pevně uspořádán, počet slabik důsledněji proveden. Co však novou tvorbu zejména charakterisuje, je její rým, a to nikoli snad první, více méně nezdařené pokusy, nýbrž již skutečně virtuosní jeho ovládnání. Při tom jsou na rozdíl od příznačné nestejnomyšlnosti Notkerovy všechny sloky stejně vybudovány, takže zde stojíme vlastně již na půdě latinské hymnodie. S touto stejnoměrností stavby pařížských sequencí souvisel podle mínění Aubryho jejich mensurální přednes. Z Adamovy tvorby (ze sbírky, která se mu připisuje, dlužno jistě nejméně padesát sequencí uznati za pravé) uvádím opět jen jedinou sequenci ku počtě sv. Kříže „Laudes crucis attolamus“, poněvadž podle jejího nápěvu složil sv. Tomáš Aquinský svou slavnou „Lauda Sion Salvatore“.

Do této periody spadá též činnost Tomáše z Celana (kolem r. 1230), jehož zajímavou sequenci „Dies irae“ zná jistě většina našich milých čtenářů. Podle věrohodného podání zuřil tehdy v Evropě mor — černá smrt — a poutal ustrašenou mysl k posledním věcem člověka. Básník podává zde celou jejich hrůzu v úchvatném a plastickém líčení; konec tvoří důvěryplná oddanost bázní ztýrané duše v Boží milosrdenství.

I známá sequence „Stabat Mater dolorosa“, jejímž původcem je Jacobus de Benedictis (Jacopone da Todi, † 1306), je produktem této druhé periody. Náleží k nejlepším výtvorům liturgické poesie vůbec. Jacopone byl nejprve právníkem, po náhlé a tragické smrti své milované ženy stal se terciářem a posléze bratrem laikem řádu sv. Františka. Zemřel v Collazone ve štědrovečerní noc, právě v tu chvíli, když v klášterním kostele zanotil celebrující

kněz „Gloria in excelsis“. Sequence Stabat Mater jakož i Dies irae dosvědčují již zřetelně, že původní spojitost sequencí s allelujatickým jubilem úplně přestala. S tím souvisí, že časem se mohly tyto jmenované sequence zpívat i ve mši sv., přesto, že ve dnech smutku a kajícího bylo alleluja zapovězeno. Ještě ve 12. a 13. stol. předesílají však četné francouzské sequenciáře každé sequenci jejich základní allelujatický jubilus, z něhož se vytvořily.

Bohužel, nezůstala ani tvorba sequenciální na výši svého rozkvětu prosta profanace. Podávalo se to ostatně z jejího lidového rázu samo sebou. Vyspěla, jak jsme se zmínili, v jakýsi druh lidové reakce proti vysokému umění církve, a aby vyhověla tomuto svému poslání a tím i lidovým choutkám, neštítla se ani nevkusností. Některé francouzské kostely, dokonce i katedrály, přejaly mezi své officium i svátek dobráckého tvorečka Božího, jenž v dětství Ježíškově hrál sympatickou úlohu — oslíka — a na tento den se u nich zpívala tak zv. oslí sequence, „Prosa de asino“. Je to vlastně hymnus, a jeho melodii zná snad ne jeden z našich milých čtenářů ze sequence „Concordi laetitia“. Jeho první sloka zní:

Orientis partibus
adventavit asinus
pulcher et fortissimus
sarcinis aptissimus
hez, sir asne, hez!

(Z dalekých končin Východu zavítal krásný a statný oslík s bohatým nákladem na hřbětě. Hez, sir oslíku, hez!) Celé „oslí“ officium, zredigované Pierrem de Corbeil, arcibiskupem senským, vydal Villetard pod názvem „Office de Pierre de Corbeil“ a nikoli, jak by se dalo očekávat, „Office d'âne“.

Odezíráme-li od těchto, ostatně jen lokálních výstřelků, byly sequence i oficiálně až do konce středověku velmi oblíbeny a plně zasluhují název nejpobulárnějšího liturgického zpěvu. Kláštery ve své tradiční konservativnosti se těmto novotám ovšem dlouho vzpíraly; zejména Cisterciáci a Kartuziáni se bránili velmi houževnatě. Zní to paradoxně, uvážíme-li, že západní sequence se vlastně v kláštorech zrodily a tam našly prvního vřelého příjetí. Vždyť v některých opatstvích bylo po dvou i více

sequencích pro jediný svátek, takže se kantor v kapitulě (společném sezení, věnovaném řeholní kázni) opata slavnostně tázával, jaká sequence toho dne se má zpívat. Světské chrámy otevíraly sequencím své brány dokořán a jejich misály a antifonáře byly jimi přeplněny. Je zajímavé, že jediná Itálie se nemohla s nimi spřáteliti; v Německu, Španělsku, Francii a Anglii se naopak s nimi setkáváme velmi často. Ještě v r. 1511 má jich graduál basilejský 44. Konečné reakce doznaly na sněmu Tridentském, jenž je z misálu vyhostil až na pět, Victimae paschali, Veni Sancte Spiritus, Lauda Sion, Stabat Mater a Dies irae. Tím se sice kruh mešní liturgie pro ostatní sequence definitivně uzavřel, staré krásné výtvořky neupadly však v zapomenutí. Zásahu o ně má chorální škola solesmeská, která je v několika vzorných vydáních, doplněné vlastními produkty D. Pothiera, redigovala a upravila pro širší liturgickou potřebu řeholních rodin.

Emausy.

P. Anselm Sedláček.

SV. BERNÁRD († 1153): Sv. Benedikt byl jako velký a plodný strom, jenž je zasazen u tekoucích vod. Jest troji druh jeho ovoce: svatost jeho, spravedlnost jeho a dobrota jeho. Svatost dokazují zázraky, dobrotu nauka a spravedlnost život.

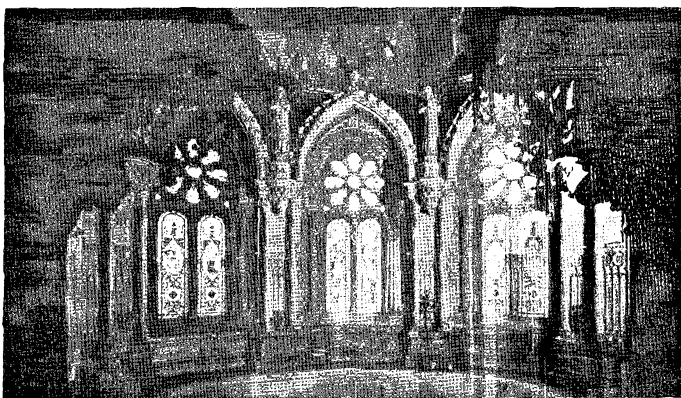
NA HRADĚ SV. GRÁLU.

(Z cest po Španělsku.)

Jeden z největších německých hudebních skladatelů, Richard Wagner, použil katolické legendy o sv. Grálu za podklad pro svého Parcifala. Co je to sv. Grál?

Staré pověsti ze třináctého století vyprávějí toto:

Když bojoval archanděl Michael s Luciferem, vyrazil to-
muto z jeho koruny velký smaragd, který padl na zem.
Zde z něho udělal jakýsi pohan kalichovitou mísu. Mísa
tato byla darována královnou ze Sáby králi Šalomounovi.
Dědictvím přišla až na Nikodema, tajného učedníka Kristo-

Montserrat: pohled do kaple Denny Marie.

va. Ježíš pak při poslední večeři v ní proměnil víno ve svou krev. Pod křížem chytil do ní Nikodem krev, tekoucí z ran Vykupitele. Potom drželi tento svatý kalich neviditelně ve vzduchu andělé, neboť nikdo z lidí nebyl hoden býti jeho majetníkem.

Teprve Titurel, syn jednoho z nejprvnějších králů francouzských, byl ustanoven andělem za strážce sv. Grálu. Anděl uvedl tohoto prince do „Země spásy — Salvaterre“. Zde postavil Titurel chrám a hrad ke cti sv. Grálu a zřídil rytířstvo k jeho ochraně. Krajina, v níž byl chován sv. Grál, měnila se v ráj, člověk, který se díval na svatý ten kalich, zůstával stále mlád. O každém Velkém pátku slétala s nebe bílá holubice a kladla na kalich hostii, čímž se obnovovaly všechny jeho zázračné síly.

Směti hlídati sv. Grál patřilo k největší cti a blaženosti, již mohl nějaký člověk na světě dosáhnouti.

*

Nikdy mi to ani ve snách nenapadlo, že bych byl patřil mezi ty šťastlivce, kteří se dostali do hradu sv. Grálu. Až v loni! Dostal jsem státní stipendium ke studiu maurského umění ve Španělsku. Salvaterre z pověsti o sv. Grálu je také ve Španělsku, na jižním úpatí Pyrenejí. Hora, na které byl vystaven hrad sv. Grálu — Monsalvač, je nynější Montserrat, jenž patří nám Benediktinům.

Jest to „Svatá hora“ Španělů, místo, kde sídlí „Královna Katalonie“. Pro mne to byl tím toužebnější cíl cesty, neboť Královna Katalonie jest mou řeholní patronkou, jejíž jméno mi bylo dáno, když jsem počal nový život pod řeholí sv. Otce Benedikta. Jest to také naše „domácí paní“ z Emauz. Její obraz chováme my, řeholníci, i pražský zbožný lid ve veliké úctě.

Jak mi byla vítána moje studijní cesta do Španěl!

*

Když jsem přišel na světovou výstavu do Barcelóny, byl jeden z prvních pavilonů, jež jsem hledal, pavilon naší republiky. Jako dokument našich vztahů ke Španělsku měl tam býti také obraz emauzské montserratské Madony.

Co jsem však nenalezl — to byl náš pavilon. Křížem krázem jsem procházel celou výstavou, ale nikde nějaký nápis, že by tam byl pavilon republiky Československé. Vlajek jsem viděl několik, tedy znamení, že se spoluúčastníme výstavy.

Konečně jsem zastavil dva španělské policisty, kteří, jak se zdálo, končili už svou službu. S velkou ochotou se mi nabídli, že mi pomohou hledat. Avšak ani s policejní pomocí se mi to nepodařilo.

Při válečné poradě s těmi dobrými policisty jsme usoudili, že náš pavilon, jako ještě mnohé jiné, nebude dosud postaven, ačkoliv už asi dva měsíce byla výstava otevřena. Je prý na to ještě dost času, neboť prý bude výstava trvati celý rok.

Podle obdržených zpráv byl náš pavilon později otevřen.

*

Při druhé návštěvě Barcelony jsem si zajel na Montserrat. Jest totiž tato „svatá hora“ španělská ve veliké blízkosti rušné Barcelony. Jenom několik stanic elektrickou drahou na severozápad.

Široké, elegantní vozy elektrické dráhy byly velice pohodlné a čisté, což jsem na ostatních španělských drahách postrádal.

Výstupní stanicí pro Montserrat je Monistrol, což znamená „klášteřík“.

*

Už před Monistrolelem jsem dychtivě vyhlížel z vozu, kdy se mi objeví Montserrat.

Konečně!

Třebas se elektrická dráha drápala do nějakých kopců, byly to krtiny proti tomu, co jsem teď spatřil. Veliký masiv skal, zvláštním způsobem rozervaných — jako by kulaté věže vedle sebe stály — objevil se přede mnou v lehké, modré páře. Nedivím se, že dostal jméno Montserrat, což znamená „rozřezaná hora“. Jako by nějaká obrovitá pila na něm pracovala.

Myslím, kdyby ji byl Richard Wagner ve svém životě spatřil, že by mu vyloudila v Parcifalu jistě nějaký velkolepý motiv. Teď mi bylo také jasno, proč pověst sem kladla tajemný hrad sv. Grálu. Celá hora vyvstávala z okolní pahorkatiny až do výše 1236 m jako obrovský hrad s cimbuřím a věžemi. Nejvyšší vrchol její je tajemně zamlžen. Celý obvod tohoto mystického hradu prý je 22 km velký.

*

V Monistrolu spěšně vystupuji, neboť elektrický vlak se dlouho nezdrží a běží ještě do slavné Manresy sv. Ignáce z Loyoly.

Ohlídím se po ozubené dráze, která mě má vynést asi do polovice Montserratu, kde je ukryt benediktinský klášter.

Ozubené koleje tady sice jsou, ale po vlaku ani památky. Táhne se tedy přednosty stanice, kdy pojedou zubatka na horu. Prý asi za čtyři hodiny.

Za svého cestování po Španělsku jsem se naučil nedůvěřovat všem výpovědem lidí od dráhy, neboť často ani přednostá sám pořádně nevěděl, kdy vlaky jedou. To je zvláštní zajímavá kapitola pro sebe. Dělal jsem to tak, že jsem za chvíli přepadl jiné zřízení, a pak z několika odpovědí jsem si sestavil asi přibližný řád.

Neměl jsem naspěch, a proto jsem si sedl na rampu u nádraží a nechal zatím na sebe působit mohutný dojem hory. Pode mnou v údolí leželo městečko Monistrol. Své jméno dostalo od malého kláštera, jež podle pověsti zde už dva roky po smrti sv. Benedikta (r. 545) založil jeden z jeho duchovních synů. Monistrolelem (z latinského monasterium) se nazýval i tehdy, když klášter se značně zvětšil.

Mniši tohoto kláštera odcházeli často do jeskyň a slují Montserratu, aby zde v posvátné samotě spojovali se v rozjímání s Bohem. Zde také postavili několik kapliček.

*

Co tak spokojeně odpočívám, dříve, než se půjdu znova ptát po odjezdu ozubené dráhy, slyším na cestě pod rampou německé hlasy. Nějací dva turisté. Jeden je jistě Šváb, říká si; jeho výslovnost ho prozrazuje, jako kdysi prozradila sv. Petra. Druhý zase musí býti z Karlových Var. Slyším, jak málo vybranými slovy se rozčilují nad tím, že elektrický vlak nemá připojení, a že se musí tak dlouho čekat. Nechtělo se jim na horu pěšky šplhat, tak jako ani mně se v obrovském vedru nechtělo.

Neměl jsem zprvu chuť vyzradit se jim, že dovedu také německy, neboť naučil jsem se na svých cestách znát obrovské výhody cestování v jedné osobě. Když jsem však viděl, jak jsou nešťastní, že nemají spojení, ačkoliv už večer se chtěli zase vrátit do Barcelony, oslovil jsem je německy a prohlásil se za společníka v jejich utrpení. Měli z toho radost, že ve svém opuštění našli přec někoho, kdo jim rozumí. Opravdu se z jednoho vyklubal Šváb a z druhého lázeňský ředitel z Karlových Var.

Když po novém útoku na stanici jsme slyšeli stejnou odpověď, jak jsem ji už dostal, uradili jsme se, že z dlouhé chvíle sejdem zatím do údolí a na nějaké stanici si pak počkáme na zubačku. Byl to dobrý nápad. Čas nám při volné chůzi a rozhovoru rychle ubíhal.

Při tom jsme užívali plnou měrou krásného pohledu na horu, trčící před námi do oblak.

Už nevím, na které stanici to bylo, kdy jsme se zastavili a řekli si, tady že počkáme na zubačku. V prázdné čekárně jsme se natáhli každý na jednu lavici a v tomto rozpoložení se bavili a odháněli dotěrné mouchy.

*

Konečně přisupěla maličká lokomotiva, pravý „kafemlejek“, a s ní dva vozy. Nedivili jsme se jí, že tak supěla, vždyť jsme to před chvílí dělali také, když jsme se škrábali sem ke staničce.

Výstup ozubenou drahou byl jedinečný! Kdybychom při tom nemusili stále kývatí hlavami, jako při jízdě na vltavském parníčku, dělalo by to na nás dojem, jako by nás nějaký anděl zvedal pomaloučku do výšky.

Údolí se od nás vzdalovalo. Pod námi se kroutil hnědý pruh říčky Llobregat, každou vteřinou rozšiřoval se obzor. V dálce vystupovaly sněhové čepice Pyrenejí. Se stran se zvedaly obrovské skalní věže, t. zv. peñascos.

*

Zrak náš byl tak okouzlen tím, co dosud nevidaného se mu naskytalo, že jsme ani nepozorovali, že jsme už u kláštera.

Rozloučili jsme se, neboť já mířil přímo do kláštera, kde jsem se chtěl několik dní zdržet. Oba Němci chtěli ještě výš, neboť klášter leží asi uprostřed celé výšky Montserratu.

Byl jsem rád, že jsem u cíle. Toužil jsem už hodně po několika dnech odpočinku u trůnu své přesvaté Patronky. Vždyť skoro celý měsíc jsem zakoušel plnou a natřesenou měrou všechny útrapy cestování po Španělsku. Pochopit mne může jen ten, kdo prodělal stejnou cestu. O tom ostatně při jiné příležitosti.

*

Před klášteřem pozoruji, že se něco staví. Ani nevím, jak se přes hromady kamenů ocitám u kláštera. Hledám nejprve vchod do kostela. První pozdrav musí dostat má pře-sládká Patronka.

Už Ji vidím vysoko nad oltářem, na trůně, v jedné náruči Božského Synka, v druhé lilii. To je Ona, jak jsem Ji denně vídával doma v Emauzích. Její obraz, vlastně jeho kopii, přinesli do Emauz r. 1635 právě Benediktini z Montserratu, byvše povoláni Ferdinandem III., aby pozvedli k novému rozkvětu Emauzy Karlovy, které až dosud ještě trpěly po husitských bouřích.

Její obraz vyvolává ve mně představu domova. Neměl jsem takřka po celý měsíc ani kdy, abych si uvědomil, jak daleko jsem od domova a od všeho, co je mi tam tak povědomé a milé. Cestou jsem neviděl jediné známé tváře, neslyšel jediné slova mateřštiny. Teď v jediném okamžiku cítím všecku námahu a strádání své cesty, žízeň, prach, žár sluneční, osamocenost.

Jak malému dítěti koulejí se mi z očí slzy, když patřím na Tu, která mne přes oblaky s domovem spojuje. Žádám Ji ihned, aby mi doma všecky drahé chránila a požehnala.

Po této modlitbě je mi zase volněji. Vždyť je to první oddech po dlouhé řadě dní pro mne sice vzácných a drahoceňných, ale při tom velmi namáhavých!

*

Hledám vchod do kláštera. Je jich tady sice několik, ale u žádného klika nebo zvonek. Myslím si: to jest jednoduché, půjdu sakristií.

Našel jsem tam kněze-řeholníka, tedy spolubratra. Chtěl mne ihned odvést do kláštera. Pojednou však mne vede k hlavnímu oltáři a praví, abych chvíli počkal, že mne to bude jistě zajímat.

A taky zajímalo! Ve chvílce byl pojednou kostel plný lidí. K hlavnímu oltáři přistoupili hoši se všemi možnými instrumenty, jiná skupina hochů bez nástrojů.

Byl jsem dychtiv na to, co přijde. Věděl jsem, to že je slavná „Escolania-škola“ hochů, kteří jsou od nejútlejšího mládí v klášteře vychovávaní v hudbě a zpěvu. Právě teď byl čas, ve kterém se denně uctívá neposkrvněná Panna nádhernými zpěvy Salve.

Zpěv hochů a hudba hochů byla opravdu unášející. Něco takového jsem dosud neslyšel. Přítímí v kostele, osvětlená vysoko nad hlavním oltářem socha Mariina, zvonivé hlásky

hochů, jemná a velmi melodická hudba, to všechno na mne tělesně znaveného působilo, jako bych se octnul u prahu Nebe a směl si poslechnout, jak se tam baví nebešťané. Skoro jsem nedýchal.

Byl bych poslouchal do nekonečna, ale zpěv skončil a řeholník mne odváděl do kláštera.

*

Na chodbě jsem ve skupině nějakých světských lidí pozoroval zdejšího opata. Můj průvodce jej na mne upozornil. Ihned mne uvítal a prosil, abych na chvíli počkal v hovorně, že hned ke mně přijde, až si ještě promluví se svými příbuznými.

Mezitím mi bylo řečeno, že právě dnes se vrátil z několika měsíční cesty po Brasilii.

Jen několik minut mne nechal ten milý pán čekat, a hned zas byl u mne. Vítal mne znovu velice laskavě do svého kláštera a vybízel mne, jen abych si zde pěkně odpočal.

Pak se mne ptal, nechtěl-li bych se zúčastnit v několika minutách domácího koncertu. Třebas znaven, velice rád jsem to pozvání přijal. Hudba mne nikdy neunavuje. Pak jsem byl také zvědav, jak vypadá takový domácí španělský koncert.

Cestou do sálu mi přec jenom napadlo se zeptat, má-li dnešní koncert nějaký zvláštní důvod, když jsem viděl tolik světských hostí ubírat se s námi stejnou cestou a když vím, že z ničeho nic se v našich benediktinských klášterech koncerty nepořádají. S roztomilým a přec jakoby stydlavým hlasem mi odpověděl opat: „Ale mám dnes svátek.“

Vzpomínám: Aha, dnes je sv. Antonína. A proto na místě hned gratuluji. Pak prosím, aby mne neposazovali mezi ostatní hosty dopředu, že bych rád měl větší přehled, že mne zajímá pozorovat způsob života španělské společnosti.

Vzali mne tedy ostatní mniši mezi sebe. Jakživ jsem se nikdy s nikým až do té chvíle neviděl, ale všichni se mnou hovořili ihned, jako kdybychom už bůhví jak často se spolu stýkali. Tam mne volala k sobě skupina Španělů, s jiné strany Francouzi, tam zas nějakí Italové. Nevěděli totiž, jak jsem se tak náhle mezi nimi ocítl, co jsem za krajana. V několika minutách před koncertem jsem tak zrejdl takřka celý

sál. Půjčovali si mne jako vytištěný program dnešního koncertu, jež jsem taky dostal.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Z ŘÁDU BENEDIKTINSKÉHO.

Opat Dominik Schelhorn (* 8. IV. 1883) ze San Paolo v Brazílii. Vystudoval reálku v rodném městě Ambergu. Zbožný duch, jež přijal výchovou od rodičů, dovedl ho do kláštera sv. Ondřeje u Brug v Belgii, kde tehdy přijímali jinochy a připravovali je pro Benediktinskou kongregaci v Brazílii. Tož na podzim 1899 jel do Belgie a již za rok byl poslán do Bahia. Ovšem napřed musil své reální vzdělání doplnit humanistickými předměty gymnasiálními a pak teprve ho přijali do kanonického noviciátu. V červnu 1903 skládal v San Paolo svaté sliby a za pět let nato byl vysvěcen na kněze. Benediktini v San Paolo mají své gymnasium a opat Michael Kruse (jeho předchůdce) poznav v mladém knězi vynikající talent, světil mu matematiku ve všech třídách ústavu. Jsa svědomitým profesorem a oblíbeným vychovatelem, P. Dominik O. S. B. měl rychlou kariéru. Záhy se stává vicerektorem a r. 1915 již rektorem gymnasia. Když pak opat poznal matematikovu zbožnost a dobrosrdečnost, jmenoval ho svým převorem. A v dubnu minulého roku po smrti opata Michaela Kruse mniši svého převora povýšili na opatský trůn. Nejdůstojnější opat-primas při své návštěvě v Brazílii v květnu volbu potvrdil a tak ve svátek Božského Srdce Páně byl P. Dominik Schelhorn O. S. B. posvěcen zehnaním.

Opět benediktinský opat arcibiskupem. Od srpna 1919 opatem kláštera Fort Augustus v Inverness ve Skotsku byl nejdůstojnější otec Josef Mc Donald. V červnu loňského roku byl svatým Otcem jmenován arcibiskupem v Edinburghu, hlavním městě Skotska.

Zakončení jubilea na Monte Cassinu. O svátku Všech svatých našeho Řádu 13. listopadu byly na Monte Cassinu skončeny jubilejní slavnosti. Kardinál Lépicier sloužil v basilice pontifikální mši sv. a po evangeliu mluvil o dějinách Monte Cassina a činnosti sv. Benedikta a jeho mnichů po dobu 14 století. Do nešporách bylo slavné procesí s relikviemi svatých mnichů. Slavnosti pak byly uzavřeny slavným Te Deum a svátostným pona opata.

V Emauzích o sv. Josefu před padesáti lety.

Dne 19. března 1880.

Západní průčeli kláštera Emauzského jest ozdobeno mo-
saikovým obrazem: ze zlatého pozadí hledí veliká po-
stava sv. Josefa klidně na řinoucí se proud Vltavy. Vejdete-
li do prostranného chrámu Emauzského, shledáte, že první
oltář v levé lodi jest zasvěcen sv. Josefu. Právě dokončili
mniši v chóru malé hory, a než počne slavná konventní mše,
zpívají antifonu *Ecce fidelis*, veršik a modlitbu k sv. Josefu.
A kdyby se vám otevřela klausura zrovna ve svátek sv. Josefa,
19. března, a kdybyste směli nahlédnouti do refektáře, čili
jidelny mnichů, spatřili byste stěnu za stolem opatovým
vkusně ozdobenou draperiemi a květinami, na stěně obraz
kláštera a vše ozářeno světlem svíci, jichž počet, tak by vám
průvodce sdělil, se zvětšuje každý rok o jednu. Počítáte,
padesát svíci, tedy padesát let.

Áno, letos 19. března, o svátku sv. Josefa tomu bylo 50 let,
co beuronští Benediktini zahájili ve svatyni Emauzské slav-
nou liturgií. Byl to den, byla to událost velikého významu a
veliké radosti.

Mniši, kteří v roce 1863 vzkřísili v Beuronu život mona-
stický, byli již roku 1875 tak zvaným kulturním bojem z Ně-
mecka vypuzeni. Uchýlili se prozatím do kláštera Servitů ve
Volders u Inomostí. Hledající v Rakousku vhodné a trvalé
sidlo, byli upozorněni pražským kardinálem Schwarzenber-

gem na královský klášter v Emauzích. Tříleté jednání vedlo k cíli: dosavadní obyvatelé, kardinál Schwarzenberg, císař František Josef I. a Svátá Stolice dali souhlas, aby klášter byl předán Benediktinům beuronským. Právoplatným ujednáním se tak stalo dne 1. února 1880 zástupci shora jmenovaných činitelů. Pro konvent beuronský bylo získáno důstojné, historické místo a končí tím jejich vyhnanství netušenou radostí.

Ale též pro Emauzy, Prahu a zemi i celý řád benediktinský nelze než s radostí a povděkem vítati tuto změnu. Klášter na Slovanech byl blízký zániku a sekularisaci. Z původní montseratské reformy zbývalo celkem jen 10 členů, z nichž žilo v klášteře 7. Stůjtež zde na památku jejich jména. Poslední opat František Xav. Částka resignoval již v roce 1871 a žil, nyní stařec 80letý, v Kosmonosech, † 1885. Administrátorem byl P. Emanuel Hrdlička, nemocný, 70 let, † 1883. P. Václav Šanda, senior a konsultor, 70 let, † 1882. P. Cornelius Regner, subsenior a konsultor, 70 let, † 1887. P. Josef Polák, provisor, 65 let, † 1888. P. Coelestin Stingl, bývalý profesor na gymnasiu, 61 let, † 1880. P. Viktor Mayer, v ústavu choromyslných, 43 let, † 1880. P. Theodor Chvojan, administrátor v Třebešicích, 41 let, † 1914. P. Maurus Schiebl, 38 let, † 1909. P. Placidus Zachystal, 70 let, † 1895. Většinou to byli tedy již starci, z nichž za několik let zbyli jen 3 nejmladší. Noviců nebylo. V domě bydlili i laici. Klášteru hrozilo nebezpečí zrušení, jak zbývající členové starého konventu s bolestí nám to svěřili, a jak P. Šanda to veřejně v kostele Emauzském sdělil, když při svém kázání dne 2. února 1880 lidu oznamoval, že den předtím klášter byl právně předán mnichům beuronským. Neutěšný stav kláštera zaměstnával již po delší dobu mysl pražského kardinála Schwarzenberga; snažil se, ještě než se začalo jednati s Beuronskými, získati některé z benediktinských opatství, aby převzalo Emauzy a zachránilo je před zrušením. Tak píše výslovně kardinál dne 13. dubna 1879 emauzskému administrátoru P. Emanuelu Hrdličkovi. Proto staří obyvatelé Emauz vítali proslulého opata Dr. Maura Woltera a beuronské Benediktiny s upřímnou radostí a s duchem opravdové víry se těšili, že místo tak historické bylo zachováno svému původnímu účelu a řádu, jemuž od založení náleželo.

Po právním předání Emauz konventu beuronskému se ko-

*munita pomalu stěhovala z Volders do Prahy. Poslední oddíl přijel dne 17. března. Jen opat Maurus ležel nemocen v Tyrolsku. Svátkem sv. Josefa měl být zahájen nový řeholní život a slavná liturgie v Emauzích. Všechny zvony se rozezvučely. Kostel byl naplněn věřícími. Klausurní dvěře se otevřely a do chóru se vážně ubíral průvod 50 nových mnichů. Všichni byli dojati, když celebrující převor, P. Benedikt Sauter, svým zvučným hlasem zanotil: Deus in adiutorium meum intende, a hymnem terce: Nunc sancte nobis Spiritus začalo slavnostně officium. Při mši sv. ke cti sv. Josefa naslouchali věřící a staří Patres emauzští po prvé velebnému chorálu gregoriánskému. V nadšeném *Te Deum* vyzpívali všichni svou radost a vděčnost tohoto památného dne.*

Čak byl opět rozžat oheň chvály a oběti a vzkříšen život věrné kázně monastické ve staré svatyni Emauzské a od toho dne pějí Emauzští neúnavně své písně a žijí svým ideálům ke cti Boží a posvěcení věřících a od toho dne zachovávají v obnoveném klášteře u vděčné památce svátek svatého Josefa.

Emauzy.

Opat Ārnošt Vykoukal.

DOGMA, LITURGIE, ŽIVOT.

(Pokračování.)

Viděli jsme tedy, jak vypadá život, jenž se řídí liturgií a dogmatem. Uvidíme, že je tak prospěšný, že již to je nejlepším jeho doporučením. Všechno jeho zisk shrneme, řekneme-li, že člověk dogmaticko-liturgicky orientovaný skutečně a důsledně činí Boha středem svého života, že žije pro Boha skrze Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista. Avšak právě tím získává jeho život něco nesmírně radostného, jasného, jistého, nadějného. Krátce, je venkonce pozitivní. Vizme nyní jednotlivosti!

Život orientovaný dogmatem a liturgií má Boha svým středem, čili jinými slovy žije se pro Boha, je opravdově theocentrický. Mnozí řeknou, že je to samozřejmé, že to není ně-

jaká přednost života právě vylíčeného. Ano, teoreticky je to skutečně samozřejmé. Avšak pozoruje-li člověk prakticky život křesťanů, kteří se neřídí dogmatem a liturgií, pak věc vypadá jinak. Středem všeho jejich konání a chtění není Bůh, nýbrž zcela naivně jejich „já“. Poměr Bůh-cíl a tvor-prostředek je u nich obrácen: tam Tvor (ta malá a velká písmena zvrácenost jasně vyjadřují) je cílem a bůh jen prostředkem. Bůh má mu dát zdraví. Má mu dát bohatství. Má mu dát moc. Má ho učinit šťastným na zemi. A k tomu ke všemu ještě má mu přidat věčný život. Toto myšlení děje se často nevědomě a nemusí se tedy vůbec mluvit o vině. Přes to působí pustošivě na život.

Zase naopak, kdo je důsledný a se vši opravdovostí se dá uchvátit dogmatem a liturgií, ten středem svého vnitřního života a všeho svého snažení může učinit jedině Boha. Vždyť v liturgii vše se točí jen kolem trojjediného Boha. Jemu se přináší svatá Oběť. Nikdo menší než sám Bůh a člověk Ježíš Kristus se tam obětuje ke cti a slávě svého nebeského Otce. Může nám něco vyložit svrchovanost Boží jasněji a důrazněji, než to činí Oběť samotného Spasitele přinášena k Boží cti a slávě? Může nám něco jasněji a důrazněji ukázat, že naše „já“ musí před touto velikostí ustoupit docela do pozadí, že krátce Bůh je a zůstane Bohem a tvor tvorem?

Ale v liturgii nedochází svého výrazu jen Boží všemohoucnost a velikost a velebnost a krása, nýbrž stejně i jeho nekonečné milosrdenství a dobrota a láska. „Bůh je láska,“ volá liturgie bez ustání. Jest jisté, že svatá Oběť v první řadě se přináší ke cti a slávě trojjediného Boha, ale přináší se i na očistu a posvěcení tvorstva. Láska Boží je sama sebou láskou milosrdnou již proto, že člověk, jemuž láska Boží platí, je odkázán na soucit a milosrdenství. O této milosrdné lásce Boží hlásá všechno v liturgii. Mše svatá je obětí smírnou a svaté Svátosti svádějí do lidské duše síly a milosti, takže se očisťuje a posvěcuje. Hříšník pro Krista Pána může předstoupit před nekonečného Boha se vši důvěrou. Tak liturgií se dostává celému životu velké důvěry a nadějně radosti v myšlence na dobrotu a lásku nekonečného Boha, která se o nás stará a nás nese.

Liturgie poskytuje jedinečné a neobyčejně barevné názorné vyučování o nádherné kapitole o vlastnostech Božích. A zrovna tato kapitola má nám pomocí liturgie takřka přejít

do krve. Jak řekl svatý Bonaventura, musíme se pomoci liturgie zase učit správně o Bohu mluvit a myslet, nemít jednostranně na mysli stále jen tu či onu vlastnost Boží. Je zajisté dobré a správné, myslíme-li na to, že Bůh je spravedlivý soudce, který hřích nenávidí a trestá, jen nesmíme při tom zapomínat na nekonečné Boží milosrdenství. Vždyť připravilo tolik ochranných a záchranných prostředků, jimiž buď hříchů se varujeme či se z nich opět očistíme.

Prožívání liturgie chrání zvláště před takovým duševním stavem, v němž se žije, jakoby Bohu jednalo se jen o to, aby ubohého člověka lákal do hříchu, aby ho pak mohl trestat. Objasněme si blíže tuto myšlenku příkladem o vševědounosti Boží. Je-li o ní řeč, tu přemnozí křesťané myslí jen na to, že Bůh ve své vševědounosti vidí všechny jejich nejtajnější hříchy a je tresce. Jak zcela jinak smýšlí Církev svatá, jež v kompletáři, své liturgické večerní modlitbě, vkládá nám do úst slova 90. žalmu: „Kdo přebývá pod záštitou Nejvyššího, bezpečně odpočívá pod ochranou nebeského Boha.“ Ten pak o svém Bohu může říci opět s 90. žalmem: „Jsi můj obránce a mé útočiště, můj Bůh, v něhož doufám. Zajisté mne vysvobodíš z osídla lovců a od záhuby. Plecemi svými tě zastíní a pod jeho křídly nalezneš útočiště; věrnost jeho tě obestře štítem.“

Proto posvátná liturgie Církve nás učí nejdříve myslet na to, že tento vševědoucí Bůh je Bohem dobrým a laskavým a milosrdným. Tento vševědoucí Bůh, jemuž celé mé nitro je jasné a otevřené, myslí to se mnou dobře, chce jen mé nejlepší, určil mi vznešený cíl a za každou cenu chce mne k tomuto cíli dovést. Samozřejmě vidí i mé hříchy a chyby a slabosti, ale vidí i mou dobrou vůli, vidí mé překážky, vidí mé selhání přes nejlepší vůli. Jedině On mne může správně posoudit a neodsoudí mne proto ukvapeně, jak to činí lidé.

Takto tedy chápající život cítíme se bezpečnými v otcovském náručí Božím. Jakoby do lidské duše se snášelo světlo a vzduch a teplo a rosa! Jak probouzí se tím všechno dobro k životu a růstu! A jak též jako samo sebou utlumí se v ní vše, co není schopno života a nemá k němu síl!

Tato myšlenka na Boha, tento život s Bohem a pro Boha a z Boha — to činí člověka jednak širokým a velikým, jednak úzkostlivě přesným, svědomitým a věrným. Skoro by člověk myslil na to, co mnozí teologové jmenují „COINCI-

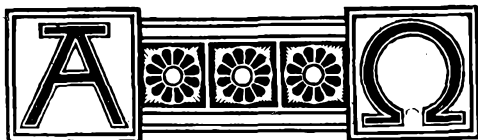

DENTIA OPPOSITORUM“, totiž to, že pro nekonečnost Boží všechny jeho vlastnosti se kryjí, i ty, jež zdánlivě si odporují. A něco podobného se jeví u duše, jež žije pro Boha. Zachovává si velikost a šíří a nezkalenost zraku a radost a veselost života, a je při tom věrná a svědomitá až do nejmenšího, ale věrná a svědomitá bez úzkosti a bázně. Mezi lidmi, kteří jsou spojeni s Bohem a svůj život řídí dogmatem a liturgií, nejsou duše úzkostlivé, malicherné, zmrzačené, s nimiž se nezřídka můžeme setkat i jež by se nejraději proti milému Pánu Bohu nechaly „pojistit“. Krátce máme *svobodu dítek Božích*.

Grüssava.

(Pokračování.)

P. Justin Albrecht.

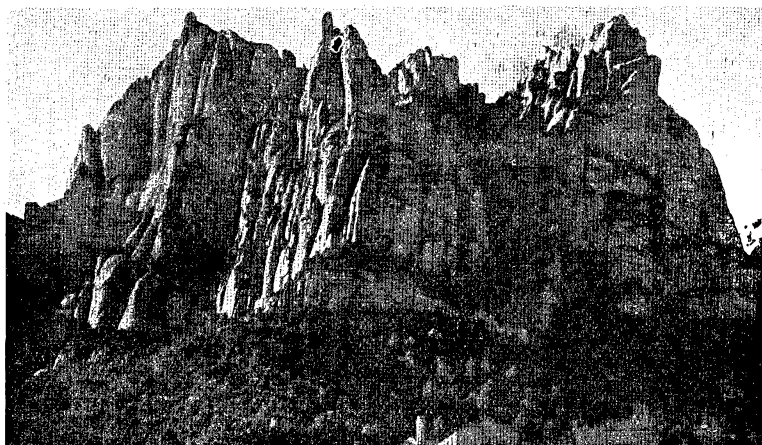

KONGRES V AREZZO 4.-15. ZÁŘÍ 1882.

Několik vzpomínek z boje o tradiční chorál.

Úpadek chorálu, počínající 13. stoletím, dovršil se koncem stol. 18. tou měrou, že bylo nutno pomýšletí vážně na chorální restauraci, neměl-li se tento posvátný liturgický zpěv státi dokonalou karikaturou. Opravné snahy, které v I. pol. 19. stol. ve Francii a v Německu vznikaly, nesly se především dvojím směrem: jeden proud hledal obnovu chorálu v pouhých korekturách, znehodnocených chorálních vydání, obsahujících zkrácené a v poměru nápěvu k textu svévolně změněné melodie, druhý se oddal sice se zápalem studiu chorální tradice, požadoval však, aby výsledky tímto studiem docílené byly pro praktickou potřebu přiměřeně upraveny. Do první kategorie náležejí snahy chorálních komisí v Rennes, Digne, Dijonu ve Francii, v Belgii v Mecheln, v Německu pak snahy Mittenleiterovy, Ettovy a j. Do této skupiny mohli bychom zařaditi též vydání Medicejské v Řezně, o němž se zmíníme obšírněji.

Kategorie druhá jeví již zřejmě vědecký, a to hudebně-archeologický ráz. Sem náleží činnost ředitele bruselské konservatoře Fetise, vysoce zasloužilého francouzského Jesuity Lambillota, chorální komise z Remeše-Cambrai, v Německu pak práce Hermesdorffovy pro diecési trevírskou a snahy kardinála Geissela v arcidiecési kolínské. Úspěch všech těchto prací mohl být pouze dočasný, poněvadž zároveň s nimi vzrůstala se znalost starých pramenů, která je usvědčovala z netradičnosti, a rostl stále víc a více odpor proti svévolně zkráceným vydáním.

Montserrat. — Kaple sv. Cecilie a vrcholky sv. Jeronima.

Úžasný pokrok ve všech odvětvích duševní činnosti, jež století 19. s sebou přineslo, nemohl zůstat bez vlivu ani na vývoj chorální; i zde chtěl lidský duch vítězně proniknouti až k ryzí, nejčistší pravdě. Velikou překážkou v tomto ohledu byla mu — a není snad ani dosud úplně odstraněna — mnohostrannost chorálu: stýkají se v něm totiž vědecké, přísně objektivní zájmy historika se subjektivnějším intere- sem umělcovým a se subjektivně nejširším zájmem praktika. Každý z nich si osoboval primát práva na restaurační cho- rální činnost a chtěl ji podle toho řídit. V oněch zkrácených vydáních byl ukojen pouze zájem praktikův; historik a umě- lec odešli s nepořízenou — a přece i oni měli na toto vysoce umělecké dílo s daleko více než tisíciletou tradicí své dobré právo. Chorál jako umělecký produkt vysoké hodnoty vy-

žaduje, aby byl zachován, po příp. znovuzrozen v té podobě a s těmi odstíny, jak to bylo úmyslem jeho mistrného původce, jinými slovy, skutečná a trvalá restaurace chorálu nebyla a není možnou, leč na poznacích přísně vědeckého studia nejstarší, původní tradice. Tato idea visela takřka ve vzduchu — bylo potřeba si ji jen dokonale uvědomiti a uvésti ji ve skutek. A to podnikl geniální Francouz, Benediktin ze Solesmes (čti Solém), Dom Pothier, a dovršil jeho kongeniální spolubratr, Dom Mocquereau.

Dříve však, než Dom Pothier plod své práce, svůj Liber Gradualis, mohl vydati, musil podstoupiti vážný, veřejný souboj hudebně-teoretický i praktický na kongresu v Arezzu (v Toskánsku) s přívrženci zkráceného vydání Medicejského, a je velmi zajímavo, že, ač jeho teoretické výklady a chorální, jím zavedený a řízený přednes budily všeobecný obdiv, byl přece de facto a nadto ještě oficielně Dekretem Kongregace Obřadů z 10. dubna 1883 poražen. A právě o této události si promluvíme.

R. 1867 založil F. X. Witt „Všeobecný Ceciliánský spolek“ pro země německého jazyka. Když papež Pius IX. vydal popud ku sjednocení chorálního zpěvu a svěřil tisk oficielního chorálního vydání na základě Medicaeae — na 30 let výhradně — Pustetovi v Řezně, ujal se praktického zavedení a rozšíření této oficielní edice právě tento Ceciliánský spolek s Wittem v čele. Pustet byl v něm pokladníkem. Medicaea byla vytištěna po prvé v r. 1614/15 v Stamperia orientale kardinála Medici v Římě a dovozovala si hrubé změny v tradičních chorálních nápěvech: melodie zkrátila, bohaté melismatické skupiny buď úplně odstranila nebo je proti všem rytmickým pravidlům neobratně pojila s jinými slabikami textu a v jiné celky a opakování melodických myšlenek prováděla s úžasnou nedůsledností. Ceciliánský spolek domohl se však svojí pílí nicméně i na této vratké základně pozoruhodných úspěchů, a vida téměř všude jinde neuvěřitelně nedbalý chorální přednes, pokládal se za jedinou chorální autoritu v západní Evropě. Kdo čte posudek Wittův ohledně „Francouzů“ (rozuměj Benediktinů Solesmeských) ve Fliegende Blätter f. kath. Kirchen-Musik, 1883, ročník 18, č. 2, str. 16, vycítí jeho suverénní přesvědčení dokonale. Snad zde působily i nedávné válečné triumfy, snad je podněcovaly i zájmy nakladatelské — krátce, Ceciliánský spolek viděl

v Benediktinech Solesmeských svého odpůrce. Proto není divu, když byl vyhlášen evropský kongres pro liturgický zpěv do Arezza u příležitosti odhalení pomníku velikého Benediktina Guidona z Arezza, že se připravoval dáti svému protivníku svou převahu najevo.

Výzva k účasti na tomto kongresu, neobyčejně ohnivá a hluboce založená, prozrazuje, že jejím původcem byla osobnost ve směru Pothierově a nové praxi solesmeského zpěvu dokonale orientovaná. Z jejího slovního znění tušil již německý Cecilianský spolek jisté nebezpečí, a poznámky, které Witt k této výzvě učinil, když byl nucen ji v čís. 4. citovaného časopisu, roč. 17, uveřejniti, zasluhují pozornosti. Na jednom místě výzvy přichází passus o nutnosti vyloučení oněch antifonářů, které od sv. Řehoře nepocházejí a zavedení jeho slavné tradiční chorální knihy. K tomu Witt poznamenává: „To směřuje, jak se zdá, proti Medicaeae. Je-li tomu tak vskutku, nemůžeme s tím souhlasiti, pokud Kongregace Obřadů jinak nerozhodne. Vydáváme tedy tuto výzvu jen s výhradou — poněvadž jsme byli požádáni a poněvadž p. duch. rada Jakob (řezenský kapitulár) a P. Kornmüller (O. S. B., rektor semináře z Met) se podepsali.“ Potom přichází ve výzvě překrásná stať o dokonalém přednesu chorálního zpěvu zcela podle ideálu Dom Pothiera, a když v tomto líčení dochází ke slovům o chvění hlasu (druh jemného vibrata; úplně solesmeský způsob) jako projevu horlivosti a úcty, nemohl se Witt déle zdržeti: „Celé to předchozí líčení chorálního přednesu,“ píše pod čarou, „má do sebe něco pochybného. Zatím jen poznamenávám, že ani (velká čest pro nás!) Emauzští podle úsudku výborných znalců nedovedou dostatečně přednésti ony neумы, jež se nalézají v Pothierově vydání. A kdo potom je může správně a dobře přednáseti, když to títo nedovedou?“ —

Italský výbor, jenž byl podepsán, čítal 7 členů, na prvním místě Quirina Amelli-ho z Milána, předsedu všeob. italského Spolku sv. Cecilie, jenž byl též v Arezzu zvolen presidentem kongresu; výbor mezinárodní pak, též 7členný — vesměs vydavatelé hudebně-liturgických časopisů — uváděl především nám známého kanovníka Dra Wittta, vydavatele časopisu *Musica sacra*, po něm kanovníka Dra Donelly-ho z Dublína v Irsku, vydavatele časop. *Lyra Ecclesiastica*. Šestým v této řadě byl Alois Kunc z Toulouse ve Francii,

vydavatel „Musica sacra“, jehož mám v podezření, že byl rodem ne-li Moravan, tedy alespoň Čech. Každý z příslušníků tohoto výboru reprezentoval účast jiné země: Německa, Irsko s Anglií, Belgie, Holandska, Rakouska (Jan Ev. Habert z Gmunden), Francie a Švýcarska. V přípravné komisi pro vědeckou sekci bylo 10 členů, především Dom Pothier, dále mezi jinými trevírský kapelník Hermesdorff, kapitulár Jakob, P. Kornmüller O. S. B. a na posledním místě v chorálním badání, jistě ne poslední, věhlasný švýcarský Benediktin P. Anselm Schubiger z Einsiedeln. V přípravné komisi pro sekci uměleckou bylo podepsáno 9 členů, na prvním místě slavný chorální badatel Gevaert, ředitel konservatoře v Bruselu.

Program jednání obsahoval 4 body:

1. současný stav liturgického zpěvu v různých evropských zemích,

2. primitivní stav a jednotlivá období, v nichž se liturg. zpěv znenáhla vyvíjel,

3. prostředky, jimiž lze přivoditi a podporovati zlepšení liturg. zpěvu,

4. doprovázení chorálu.

Ve třetím bodu spočíval vlastní smysl celého solesmeského směru, proto podáme jeho detailní výklad. Prostředky, o něž se jednalo, byly: a) archeologická komise k vyšetření různých notací pravého lit. zpěvu, jak se zachovaly v nejstarších a nejsprávnějších evropských rukopisech, b) kritické a vědecké vydání chorálních knih na základě poznatků této komise, c) archeologicko-umělecká komise k odhadu a volbě těch not a hudebních značek, na nichž spočívá podstatná a původní kostra lit. zpěvu, a těch, které se týkají pouhé okrasy a akcesorických modulací, jichž vynechání by neporušilo pravého a původního rázu lit. melodií, d) praktická vydání chorálních knih na základě uzávěrů a poznatků archeol.-umělecké komise, jež by se pak předložilo definitivnímu prozkoumání Svaté Stolice, aby — jsouc vyzkoušeno a uznáno za vydání, které tradici lit. zpěvu a lit.-uměleckým požadavkům naší doby nejlépe vyhovuje — bylo jednomyslně všude přijato, pokud nebrání výsada zvláštní místní liturgie, e) založení evropské společnosti ku podpoře studia hudební archeologie a ke spolupůsobení na restauraci pravého lit. zpěvu tím, že by uveřejňovala zmíněné práce,

díla Guidonova a všechna ostatní díla, která jsou pro dějiny, teorii a praxi tohoto zpěvu zvláště významná.

Kongres měl původně zasedati ve dnech 18., 19., 20. a 22. září 1882; později však nastala v době zasedání změna. Po nemalých přípravných pracech vše bylo konečně uděláno, vše bylo hotovo a kongres slavnostně začal.

Udílíme slovo panu kanovníkovi Donelly-mu.

„Vládní úřady,“ referuje ve své „Lyra Ecclesiastica“, „ochotně spolupůsobily ruku v ruce s municipalitou, a čtrnáctidenní, pečlivě připravená slavnost v pondělí dne 4. září začala. Král Humbert italský se skvělou družinou a dvěma členy svého kabinetu navštívil Arezzo ve středu a zúčastnil se slavnostního odhalení překrásné mramorové sochy mnichovy (Guidonovy). Jak se toto odhalení sochy mnicha, jenž zemřel v 11. stol., s utiskováním mnichů v této říši ve stol. 19. srovnává, to musím ponechat italskému králi a jeho radům. Arezzo bylo samozřejmě ve své nejkrásnější ozdobě, a neméně než dvaatřicet spojených kapel z různých italských krajů ukazovalo při této příležitosti své umění. V neděli večer dne 10. září setkali jsme se s jednou z těchto právě odjíždějících band na nádraží ve Florencii, kde uzavřela úplně přístup k pokladnám a nástupišti. Při tom prováděla se svými ochraptělými, falešnými nástroji tak pekelnou vřavu a přivodila takový zmatek, že jsme podobného předtím nezažili. Byla-li tato banda pěkným vzorkem ostatních kapel, pak vděčíme panu Amelli-mu hluboce, že se při kongresu o to postaral, abychom zůstali týráním svých uší od ostatních 31 ušetřeni.

V pondělí dne 11. září o 10. hod. dopoledne v kostele Nanebevzetí P. Marie byl kongres zahájen slavnostním hymnem na Guidona z Arezza. Text složil jistý Signor Pennachi a zhudebnil dirigent tamního orchestru. Na vyvýšeném podiu presbytáře byl umístěn velmi četný orchestr s pěveckým sborem; několik minut po 10. hod. pozvedl kapelník taktovku a mocné trompetové fanfáry, jež zmíněnou skladbu uváděly, zaburácely chrámovou prostorou a připravily nás o veškeru rozvahu. Prozradíme-li, že tento orchestr se skládal téměř ze 40 plechových a jiných dechových nástrojů, z nepatrného počtu smyčců a celé spousty bubnů a činel vůči slabému sboru asi 30 hlasů, nechť si naši čtenáři utvoří pojem o efektu, jímž toto hudební dílo působilo. Na štěstí bylo

brzo u konce; lítovali jsme jen, že přípravný komitét měl s ním nemalé výlohy; s účelem a charakterem kongresu se nesrovnávalo naprosto. Jakmile byli hudebníci a jejich instrumenty odstraněni, připravili kostelní sluhové oltář a o půl 11. hod. počala zpívaná mše sv. o Sv. Duchu. Bylo ustanoveno, aby při každé mši sv., která zasedání toho kterého dne předcházela, byl zpíván jen chorál, a pro dnešek byl tento úkol svěřen duchovenstvu z Arezza. Utvořili jsme si již dříve představu o tom, jak chorál je v Itálii zpíván, a tato představa nebyla dnes ani dost málo otřesena. Francouzi se dívali udiveně na Němce a títo zase na Španěly. Průběhem zpěvu se jevila všeobecná roztržitost, a když bylo vše u konce, panoval až ku podivu jednomyslný názor i u Italů — a tento příznivým rozhodně nebyl. Duchovenstvo z Arezza nebylo více pozváno, aby tento experiment opakovalo, a kongres přejal úlohu, utvořiti ze svých účastníků vždy jiný sbor pro pěvecké chorální funkce. S touto poznámkou,“ dodává Donelly, „opouštíme vzpomínku velmi, velmi trapnou.“

Po mši sv. se konalo první zasedání rázu více formálního; byl detailně vyložen celý kongresový program, zaslány pozdravné telegramy a pod. a provedena volba presidenta. Zvolen byl jednohlasně p. Amelli. Večer o 8. hod. se shromáždil kongres opět. Vykonána volba vicepresidentů, mezi nimiž byl i náš Donelly, jemuž udílíme slovo k dalšímu referátu.

„President vybídl Dom Pothiera ze Solesmes, aby přednášel o vzniku, dějinách a charakteru gregoriánského zpěvu. Tato přednáška zůstane navždy mistrovským kusem celého kongresu. Po celé dvě hodiny udržoval Dom Pothier své posluchače v nejnapjatější pozornosti svým skutečně vědeckým a zajímavým výkladem o původu a dalším vývoji zpěvu, jenž je v eminentním smyslu zpěvem církve. Dom Pothier byl nesporně lvem kongresu; jeho uhlazené chování, nevyumělkovaná prostota a hluboké vědění získaly mu úctu a lásku všech přítomných. Na konci této obdivuhodné přednášky, která plynula v klasické franštině a průzračné jasnosti, pozdravilo shromáždění řečníka neutuchajícími projevy souhlasu.“

Druhý den byla zpívána votivní mše sv. ku počtě sv. Cecilie. Pěvecký sbor se skládal z italských zpěváků pod ve-

dením p. Balestry z Florence a zpíval rozhodně lépe než včerejší sbor aretinský, ač, jak Donelly píše, nechával ještě tak mnohé přání nesplněno. Italský zvyk „sekání not“ na způsob martellata bez jakéhokoli rytmického a dynamického odstínu byl i tohoto dne patrný. Hlasy byly však lepší a jevila se zřejmá snaha věnovatí přednesu více péče. Krátce nato počalo 3. sezení přečtením telegramu, v němž udílel sv. Otec kongresu své požehnání, a prezident navrhl, aby se projednal první bod programu zejména po stránce různosti současných chorálních vydání. Dom Pothier referoval o stavu v diecésích francouzských a uvedl až 27 různých edicí, které jsou v těchto diecésích zavedeny. Po něm ujal se slova Haberl z Řezna, aby objasnil poměry v Německu. Zamířil přirozeně na své nejjistější pole, na oficielnost vydání Řezenského, a uvedl, že se mluví o vydání Řezenském vlastně nesprávně. Mělo by se spíše nazývatí vydáním Medicejským, poněvadž je pouze novým tiskem Mediceae, nebo vydáním Svaté Kongregace Obřadů (chytrák!), s jejíž autoritou povstalo a od níž autenticky bylo ku všeobecnému užívání doporučeno. Dále nastínil vývoj posvátné hudby v Německu v I. polovici 19. stol. a ocenil vřelými slovy zásluhy Wittovy a Cecilianského spolku o vývoj a unifikaci chorálu v Německu. Po Haberlovi referovali zástupci jiných zemí. Večer téhož dne byla projednávána důležitá otázka chorálního přednesu. Opět se ujal slova Dom Pothier; dokonale objasnil svou zásadu o přenášení slovního rytmu na chorální zpěv a zavrhl v plné formě způsob, vyzpívání za sebou všechny noty ve stejnoměrném trvání. Jeho mínění sdílel i abbé Bonhomme a ilustroval je snad až příliš uměleckým (píše Donelly) přednesem zpěvu „Christus factus est“ z officia Vel. pátku. S Dom Pothierem souhlasil i Haberl. Tak bylo alespoň jednou docíleno úplné svornosti a páni šli v blahém vědomí spát.

Ve střeďeční mši sv. zpíval „representant germánského kmene“, pěvecký sbor, jež tvořil Haberl, Donelly, prof. Lans z Holandska, duch. rada Gnězda (!) z Lublaně a P. Kornmüller, a došel obecného uznání — „edificante“ pravilo se o něm. Ohledně vlastních porad nemohl jsem se dopátrati určitosti, poněvadž prameny, z nichž čerpám, si značně odporují. Udělme slovo nejprve — ze staré známosti — kanovníkovi Donelly-mu.

„V sezeních ve středu,“ píše, „zabýval se kongres theoretickými příručkami a návody, které o chorálu jednají, a jsou již zavedeny nebo toho zasluhují. Večer byla uspořádána jakási instruktivní zpěvní zkouška, jakýsi druh malého souboje. Dom Pothier předložil svůj Graduál, jež uspořádal pro benediktinskou praxi na základě starých rukopisů, a předeslav výklad rytmického rozčlenění většího počtu tam obsažených notových skupin, zazpíval na ukázkou introit „Ad te levavi“ z první neděle adventní. Po něm byl vyzván Haberl, aby zazpíval stejnou melodii z vydání Řezenského a dle své vlastní metody. Haberlovi pomohl znamenitě jeho jasný, zvučný hlas a bezvadná deklamace. Když podali ještě abbé Baillard a Bonhomme ukázky svého přednesu, bylo lze z různosti souhlasných projevů usuzovati na to, že vítězství si odnesla metoda Haberlova.“ To píše ovšem stoupenec cecilianismu; kdybychom četli posudky příznivců solesmeského směru, dostali bychom obraz úplně odlišný. Patrně platilo i zde: *in medio veritas* (pravda uprostřed).

Docela jinak líčí průběh středečního jednání Benediktin Kornmüller. Donelly chtěl patrně přejítí nějaký choulostivý bod diplomatickým mlčením; P. Kornmüller, jak ze stylisace jeho zpráv vysvítá, nebyl zvyklý dávat si ze zdvořilosti ubrousek před ústa a vyjel asi s pravdou hned na plné kolo. Píše:

„Ve středu byly konány porady o zlepšení současného chorálního zpěvu (jmenovitě v Itálii a ve Francii). K těmto poradám se připínaly přednášky o původu, vývoji atd. chorálu, v nichž byl hlavním řečníkem P. Pothier O. S. B. ze Solesmes; ve svých výkladech postupoval věrně podle zásad, uložených ve svém díle „*Les mélodies grégoriennes*“. Ohledně změny nápěvů bylo mnoho mluveno sem a tam, a zvláště došlo živého odporu tvrzení, že pravý liturgický zpěv (t. j. melodie sv. Řehoře Vel.) je v nejstarších rukopisech zachován nejvěrněji, a to hlavně se strany Němců proti Francouzům. Večer toho dne přišla k projednání nejpalčivější proposice celého programu: „*Possibilità, utilità, convenienza, opportunità di un ristabilimento del canto liturgico secondo la sua vera tradizione*“ (Možnost, prospěšnost, vhodnost a příležitostnost — autor doufá, že český slovník toto milé slovíčko obsahuje — znovuzrození liturg. zpěvu podle jeho pravé tradice). Názor a snaha jistých kruhů (to

bylo míněno proti Solesmeským), prohlásiti tímto evropským kongresem nová vydání církevních chorálních knih resp. *Medicae* bez ohledu na autorisaci Kongregace Obřadů a projevy Sv. Stolice za nedostatečná a vědeckosti prostá, byly sice již do jisté míry omezeny dopisem kardinála Bartoliniho dne 1. dubna 1882, dnes však dostalo se jim ještě více zaslouženého odmítnutí prof. Lansem a p. Haberlem. První poukázal jmenovitě na četná vydání chorálních knih, jež v novější době vyšla ve Francii a Belgii a ač nesou vesměs na čele nadpis „juxta antiquissimos codices“ (podle nejstarších kodexů), přece mezi sebou nesouhlasí; Haberl pak obhajoval *Medicaeu* jako příkaz sv. Otce a poukázal na to, že tato edice nepostrádá vědeckosti ani dost málo, i když s nejstaršími rukopisy nesouhlasí; dále že vědeckosti potřebuje právě tak přednes těchto zpěvů, jako jiných. Církev není uměleckou institucí, ale ctí umění vždy a podporuje je; v liturgických otázkách má přednost církevní autorita.“

„Obě řeči“, dodává P. Kornmüller, „byly jako žádná jiná vyslechnuty v němém mlčení, a trvalo ještě při nejmenším dobrou minutu, než se ozvaly zase první hlasy. Co znamenal tento němý klid, při němž bylo člověku až nevolno? Nevím! — Osud této proposice byl tím zpěčetěn a otázka ohledně pravých gregor. zpěvů stala se otázkou čistě vědeckou, čistě archeologickou.“ Tedy nikoli praktickou.

A jak se dobrý P. Kornmüller a s ním tak mnozí účastníci aretinského kongresu zmýlili! Právě tímto ideálním spojením vědeckosti a umění dosáhl Dom Pothier naprostého — vědeckého i praktického — vítězství svého směru, takže musila před ním složití zbraň nejen oficielnost — ten oblíbený koníček německých Cecilianistů, na němž vesele rejtařili a jenž vesele táhl jejich chloubu, tu dalekou širokou a přece stejnou chorální praxi — ale i tato opěvovaná praxe sama. A to mlčení, při němž bylo P. Kornmüllerovi tak nevolno, mělo svůj dobrý důvod. Již před zahájením kongresu protestoval písemně kardinál Bartolini jménem Kongregace Obřadů proti eventuálním diskusím kongresu v otázce chorálního vydání, určeného pro praxi, a p. Amelli mu musil dáti záruku, že se tak nestane; jinými slovy, že kongres nezamýšlí vystupovati proti Pustetovi v Řezně a jeho třicetiletému privilegiu výhradního tisku oficielní edice, totiž vydání *Medicejského*. Proto nechtěli Solesmesští a jejich pří-

znivci, respektující přání Kongregace Obřadů, diskusi vyvolali a zachovali mlčení. Tímto dopisem kard. Bartolini-ho měli Solesmesští již před kongresem de facto ruce svázané. Vraťme se však ještě k dalšímu kongresovému jednání.

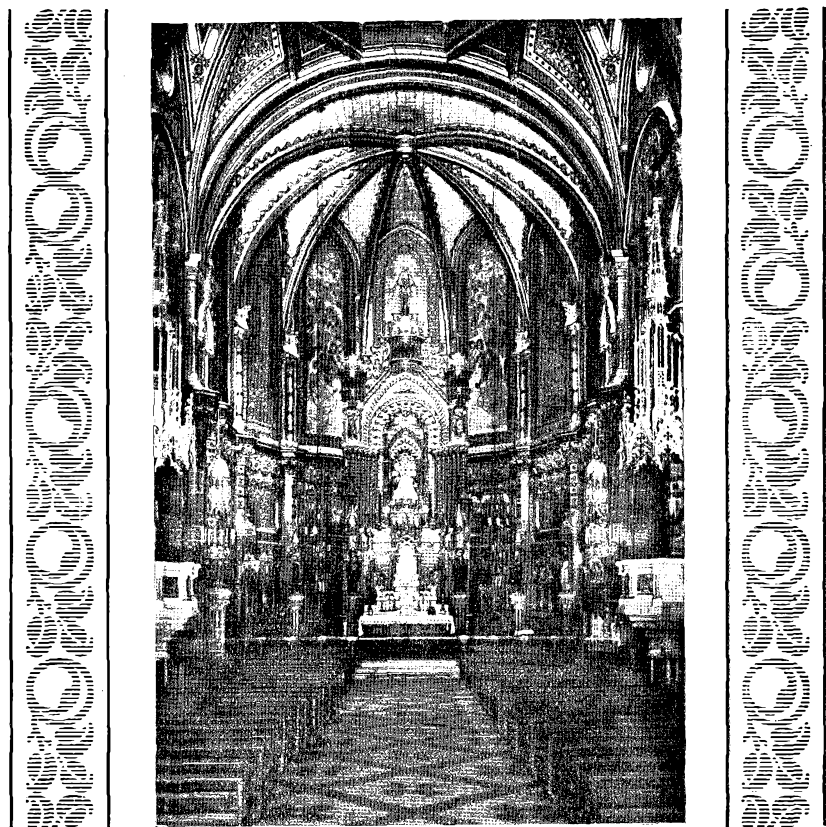
Ve čtvrtek ráno zpíval sbor, složený z Francouzů a Italů, s výsledkem opět nepříznivým. V sezeních toho dne jednávala se hlavně otázka chorálního doprovodu. Snad bude některé čtenáře zajímatí stanovisko, jež zde kongres definitivně zaujal: chorál podle názoru většiny účastníků má se zpívatí nejlépe bez doprovodu. Má-li býti varhan přece použito, pak se musí akkordové postupy pokud možno přesně řídití onou starou církevní tóninou, v níž ten který zpěv je složen. Jako výborný prostředek k osvojení si pravého stylu v doprovázení chorálu doporučil kongres studium skladeb Palestrinových.

V pátek zpívali ve mši sv. Solesmesští podle Graduale Dom Pothiera a pod jeho vedením. Donelly sám uznává, že jejich úspěch byl skvělý, a P. Kornmüller píše, že Solesmesští vzbudili svým zpěvem všeobecný obdiv. Byl-li mezi nimi také někdo z Beuronu nebo z Emauz, není mi známo, ač P. Kornmüller udává, že s nimi zpívali i Beuronští. Téhož dne se usnesl kongres na několika resolucích, které ani zdaleka neodpovídaly návrhům přípravné komise pro zvelebení chorálu, a po některých formalitách a zapění Te Deum byl kongres skončen.

A jeho nejbližší praktický výsledek?

Ve švýcarském časopisu „Chorwächter“ čteme, že hned po skončení kongresu se sešla v Římě papežská komise, schválila nejnovější svazek Pustetova Antifonáře a dala nakladateli na srozuměnou, že může své dílo vésti klidně až do konce; — dne 10. dubna 1883, tedy necelého půl roku nato, vydala Kongregace Obřadů Dekret, jenž se vyslovil proti směru Dom Pothiera a zavrhl v plné formě návrhy, jež Dom Pothier ve prospěch tradičního chorálu v Arezzo přednesl; a ve „Fliegende Blätter für kath. Kirchen-Musik“ ze dne 15. června 1883 píše Witt pod nápisem „Der Rückblick“: „Vlastnímu účelu zamýšlené archeolog. společnosti dostalo se tímto dekretem podle všeho smrtelné rány, pan Amelli si odnesl notnou porážku, která jeho vlivu v Itálii, jenž je již sám sebou nepatrný, bude škoditi; budou-li se Benediktini a francouzští a belgičtí biskupové o vydání Pothierovo ještě

vůbec zajímají, to budoucnost ukáže," když již v témž časopise ze dne 15. února 1883 podal zdrcující kritiku nejen solesmeských snah, ale i celého kongresu. Zejména jedna věta je pro sebevědomí Wittovo charakteristickou: „Naše lepší cecilianské sbory zpívají chorál přesně podle Pothierových principů, ale zpravidla mnohem lépe než Pothier sám.“

Montserrat. — Hlavní oltář basiliky.

Jak patrně, zvonili Němci snahám Dom Pothiera umíráčkem, ale radovali se předčasně. Dne 22. listopadu 1903 restituoval Sv. Otec Pius X. svým slavným Motu proprio tradičnímu chorálu, obsaženému v chorálních vydáních Dom Pothiera, všechna jeho dávno ztracená práva bezvýhradně, a také Dekret ze dne 10. dubna 1883 byl odčiněn, když Kongregace Obřadů oficiálně uznala dne 24. února 1904 soles-

meské chorální knihy, odňavši dne 8. ledna téhož roku Medicaei veškeren oficielní ráz.

A na konec ještě spravedlivou poznámku.

Nesmíme se německému Ceciliánskému spolku příliš diviti a tím méně zmenšovati jeho zásluhy, které si nesporně získal především probuzením zájmu pro chorální zpěv a pečlivým jeho pěstováním, nehledíme-li k tomu, že i v poměru církevního zpěvu k liturgii hlásal zásady skutečně dobré. Užíval medicejského vydání bona fide, v přesvědčení, že je vydáním toho času nejdokonalejším, zejména když Řím je prohlásil za oficielní. Šlo mu o praktické pěstování chorálu nejen v kruzích, jež mohly postaviti ve sbor umělecké síly vysokých kvalit, nýbrž i v poměrech umělecky daleko horších, v menších městech a na venkově, kde o uměleckém přednesu nemohlo býti řeči. Z tohoto důvodu praví Witt (cit. časopis, roč. 18, str. 17): „Medicaea nejde mi v ohledu zjednodušení chorálu ještě dosti daleko! Kodexy 12. atd. stol. (jinými slovy tradiční chorál směru Pothierova) považují za notaci sólistických zlořádů té doby (ne sice ve všech, ale) v mnohých zpěvech.“ Jako průkopník zkráceného vydání medicejského nechtěl nijak rozuměti kráse bohatých neumových skupin a měl je za zbytečné koloratury; nechtěl jim rozuměti ani z důvodů praktických: jeho ideálem byl vážný, mocný, mužný zpěv, a stará zkušenost, že čím sbor neumělejší, tím zdlouhavější přednes, správně ho poučovala o nemožnosti zpěvu těchto bohatých melismatických skupin ve venkovských a vůbec méně školených sborech.

Francouzská škola solesmeská vidí ideál chorálního přednesu v polohlasitém, ale nejvýš precisně deklamovaném a bohatě odstíněném zpěvu. Toto odstínění se vztahuje nejen na rytmus, ale i na sílu a vůbec celou koloraturu hlasu. Němci — právě jako Witt — viděli a vidí dosud pravou krásu chorálního zpěvu v mužném, vážném a mohutně znějícím přednesu. Nelze nedoznati, že tento přednes je mnohem snáze dosažitelný než přednes školy solesmeské, ale proto neměl ještě Ceciliánský spolek v Wittem v čele práva, solesmeskému přednesu krásu a tím i oprávnění upírati, když doznávají jeho vlastní členové, kteří se osobně kongresu zúčastnili, že byl skvělý a vzbudil všeobecný obdiv! Moje osobní stanovisko v otázce přednesu je toto: ač jsem přesvědčen, že ideální přednes školy solesmeské nenalezne tak

brzo napodobitele, dávám v praxi přednost jemu z jistého psychologicko-pedagogického momentu, který může postrěhnouti jen ten, kdo dlouhá léta se účastní vyučování chorálu. Čím vyšší ideál má cvičící sbor stále před sebou, tím lepších výsledků — s předpokladem dobré vůle — dosáhne. Má-li sbor průměrných kvalit před zrakem jen „mužný, vážný a mohutně znějící zpěv“, nedosáhne ve většině případů leč mrtvého přednesu bez rytmických a dynamických odstínů, jenž v okamžicích nadšení nebude se mnoho lišiti od řevu. Kde však stojí průměrnému choru před zrakem ideál jemně odstíněného přednesu školy solesmeské, bude zpěv při nejmenším tak dokonalý jako nejlepší stupeň živého přednesu školy cecilianské, třeba by postrádal její mohutnosti. Vždyť oba směry se neliší mezi sebou podstatně; to doznával sám Witt tvrzením, že „lepší ceciliánské sbory zpívají chorál přesně podle Pothierových zásad“. Jestliže tedy podstatně oba směry se neliší a rozdíl zde přece jest, pak nutno jej hledati ne ve směru, ale v intenzitě dosažení jeho cíle, jinými slovy, v tom, že jedna škola zůstává stát na půl cestě a druhá pokročí mnohem dále, což je ovšem jen tehdy možno, když některé překážky — příliš pomalý pohyb a přílišná síla hlasu — se tak redukuje, aby ostatní umělecko-ozdobné momenty, totiž odstínění rytmické a dynamické, mohly se uplatniti.

To jen ohledně přednesu. Ohledně vnitřní ceny chorálních knih, jež tomuto zpěvu byly základem, netřeba šířiti slov. *Medicaea* byla když ne karikaturou, tedy jistě velmi nedokonalou sbírkou chorálních zpěvů — *Liber Gradualis Dom Pothiera* a další jeho chorální knihy obsahují dílo vědecky i umělecky dokonale snoubené a jistě nejvěrnější obraz původních melodií v celé jejich bohaté a čisté kráse. Tradiční chorál gregoriánský musil přijíti ke svému plnému právu. Jeho svévolná úprava byla zločinem na umění, a tento zločin nenechává *Historie, Lux veritatis* — světlo pravdy — bez trestu.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

Z TEMNA POCHYBNOSTÍ K JASU KONTEMPLACE.

Nebude se snad vymykat tento náčrtek z rámce tohoto časopisu, vždyť má podtitul též: Pro přátele řádu sv. Benedikta. A zde právě jde o řeholnici z nejnovější doby, sestru Kláru Ježíšovu,* jež v tichu a samotě benediktinského kláštera došla plnosti života. Její život nemožno číst bez pohnutí a hlubokých dojmů, vždyť je v něm zobrazena moderní doba se svými ranami a bolestmi. „Mirabilis Deus in sanctis suis.“ Její život v klášteře se velice podobá životu sv. Terezie Ježíškovy, ale mládí se různí. Světice z Lisieux od malička se vyhřívala na výsluní lásky Boží, sestra Klára od mládí dávala všemožné naděje, jen tu ne, že by někdy mohla tak vášnivě milovat Boha. Ale cesty Boží jsou podivné.

Sestra Klára se narodila 22. října 1894 v Saint-Jean d'Angely (poblíž města Cognac). Na křtu sv. dostala jméno Suzana. Bylo to roztomilé dítě, chloubou rodiny. Bývala od malička spíše vážná a její hluboce otevřené oči prozrazovaly, co se děje v mysli tohoto dítěte. Trpívала už jako malá velikými bolestmi hlavy, ale nikdy si nenaříkala, byla zvyklá nemluvit o tom, co ji bolí. Ve všem vynikala, jen ke zbožnosti nejevila téměř žádné náklonnosti a tak její mládí nepoznalo nějakých hlubších náboženských dojmů, ani ne z prvního sv. přijímání.

Brzo po prvním sv. přijímání se vplížila do její duše hluboká prázdnota. Nicotnost pomíjejících věcí, záhada života, nejistota o nesmrtelnosti — to vše se vznášelo před jejím pátravým duchem. R. 1910 navštívila se svou rodinou Lurdy. Později napsala o této pouti: „V duchu klečím před touto jeskyní, kde jsem se nemohla modlit — bohužel — když jsem tam byla. Přesto jsem se pokoušela, ale pýcha, utajená a nepochopitelná, mně bránila pokleknout a mě uvnitř zatvrzovala a moje modlitba — může-li se to vůbec nazvat modlitbou — se podobala mnoho modlitbě farizeje. Přesto myslím, že jsem žádala sv. Pannu o víru, již byla má duše téměř zbavena, ovšem bez naléhání a přesvědčení.“

---

* Soeur Claire de Jesus, P. Lethielleux, libraire-éditeur, rue Cassette, 10, Paris (VIe).

„Kolik to ztracených roků“ -- tak napsala později o době mezi 12. až 21. rokem svého života, tedy od r. 1907 až do konce r. 1915. Boží život v ní byl zatemněn, mdlý, dohasínal. Suzana se vrhla do víru světa: veselost, třebaš strojená, pohyb, hry -- toť její program. Nejvíce ji vábil tennis, pak věnovala pozornost komplimentům, toaletě, dovedla rokovat o jemnosti sukně, sedá do otcova auta a řídí je, a když něco nefunguje, umí vlézt pod auto, aby tam našla příčinu poruchy a spravila ji. Krása přírody ji okouzluje. Miluje přírodu, libuje si v umění. Touží po vědomostech. Co jí přijde pod ruku, všechno přečte, ničeho se nebojí. „Mladá dívka může všechno číst, což není třeba vzdělávat se?“

Suzana ztrácela pomalu víru. Začala uvažovat. Existuje Bůh, co je církve, není život a smrt Kristova nějakou zvláštní legendou, tak jako i ďáblové, jaký je význam svátostí? Ocitá se ve výhni muk, nad propastí. A tu se z hloubky její bytosti dere modlitba: „Ó můj Bože, existuješ-li skutečně, dej mi víru; je-li církev katolická tvou církví, tak jak Tys ji chtěl a založil, učiň, ať v ni věřím.“

Poslyšme, co o tom sama praví později v dopise, jež poslala benediktinské abatyši:

„Kdybyste věděla, Máti moje, do jaké míry mně Ježíš dal od 14 nebo 15 let pochopit nicotu lidských věcí, špinavost světských úmluv, tak úzkoprsých, že jsem se tázala, jak to, že se duše nezalkne a jak možno dále žít. Viděla jsem ubohost lidských radostí, bezmocnost vášni tohoto světa. Neuskutečňovala jsem tehdy jasně, co jsem zakoušela; trpěla jsem bez rozumu, než to bylo veliké utrpení! A nikdo kolem mne neměl o tom potuchy. Tam, kde jiní nalézali zálibu a potěšení, pro mě bylo jen soužení a únava. Ohromná prázdnota byla kolem mne a ve mně. Nořila jsem se pomalu do černého a ledového moře. Kolik to chmurných hodin! Tato prázdnota byla tím strašnější, že jsem jí vůbec nemohla odporovat. Je to hrozné, Máti moje, cítit až do úzkosti nicotu všeho, co nás obklopuje, a nevidět nic uvnitř toho. Božský Lékař mi zavázal oči a byla noc, temná noc, bezhvězdná. Pochybovačnost mě napadala pozvolna, ale jistě. Myslím, že jsem měla víru vždycky jen velmi bledou. Nemám žádné vzpomínky na své první sv. přijímání a hned potom se mne zmocnil skepticismus; napřed lhostejnost, pak pochybování. Avšak já jsem pochybovala o všem! I o víře kněze u oltáře!

A byla jsem ve stavu opustit náboženství, v němž jsem byla vychována, jež jsem však vůbec neznala, a to proto, že jsem se nemohla rozhodnout hrát komedii se sebou samou. Ó Máti moje, kolik to hrozných okamžiků! Jak jsem asi dala trpět Mistrovi.

Řekla jsem, že nikdo mne nepronikl. Kněz, jemuž jsem se tenkrát zpovídala, ovšem velmi zřídka, neměl, myslím, žádné představy o tom, co jsem zakoušela. Bůh zcela sám ve mně působil. Zpracovával mne bez mého vědomí. On učinil, že z této noci, jež mě tak zcela obklopovala, pomalu a pomalu vyzařovaly jakési paprsky — a pak to bylo světlo!“

Když Suzana našla ve svých ranách nekonečnou lásku, okamžitě ji počala milovat. „Když tato slova pronikla mou duši: Můj Ježíš mě miluje, jaké to uchvácení! Když se mně Ježíš zjevil, mé srdce bylo zcela nové, vzpínalo se k němu!“

To vše se odehrálo zcela tiše, uvnitř. Nikdo nic nepoznal. Nalezla lásku, našla smysl života — a od toho okamžiku nastal v ní životní přelom. „Milovat Ježíše“ se stalo jejím heslem. Začátkem r. 1916 počíná vésti svůj zápisník, v němž se zračí podivuhodné úsilí milovat Boha a vytrhat vše, co by mohlo bránit této lásce. Chodí dále na tenis, na návštěvy, na procházky, ale už ne se svou prázdnotou, ale jde s Bohem v duši. Poštěstilo se jí najít kněze, který porozuměl její duši, který ji podporoval v rozletu k nebesům.

Brzo však se začala vznášet před ní otázka: „Pane, co chceš, abych učinila?“ Před očima se vynořovala představa kláštera, ale zároveň se hlásila touha zůstat ve světě a tak působit o šíření království Božího. Chvílemi se jí zdál klášter překážkou apoštolské práce, hned nato se jí jevil ve své vznešenosti. „Připoutati se k Ježíši věčnými sliby, jak je to milé pro milující srdce.“ Na druhé straně ji vábila vznešenost mateřství. Zřeknutí se ho jí připadalo tak těžkým při pohledu na nemluvně v náruči matčině. Poznávala však též heroismus této oběti, jenž pramení z čisté lásky k Ježíši. Toužila také jít mezi ubožáky, nevěrce a odpadlíky a tam pracovat. Těžko se rozhodnout, když tolik vznešených motivů se naráz stává před oči. Ponechala to vše Bohu, aby on sám rozhodl.

Než, čím dále, tím zřetelněji slyšela hlas svého Miláčka: „Pojď za mnou!“ Poznávala víc a více, že si ji Ježíš volá do kláštera. Nevěděla však, do kterého řádu. Zašla si k abatysi

benediktinek, aby jí dala nějakou literaturu o této věci. Vábil ji sv. Benedikt. Milovala studium a gregoriánský zpěv. Cítila se však malou pro tento vznešený život. Konečně se přece po delších úvahách a modlitbách rozhodla pro benediktinky. Když to oznámila rodině, nastalo veliké zděšení. Matka se dala brzo uchláholit, ale otec se rozhodně postavil proti. Byl toho názoru, jako dnešní lidé, že kdo jde do kláštera, zakopává své hřivny. Ale po delším naléhání byl získán i on.

Suzana byla přesazena do zahrady Boží. Nalezla tam pokoj srdce. Řeholní život začala s opravdovou vážností. Její duše dovedla v tomto milém ovzduší přímo ssátí lásku Boží. Přišla doba obláčky. Bylo to 27. prosince 1919 na svátek sv. Jana, Miláčka Páně. Kněz slavnostně ohlašoval po obláčke: „Blažená dcero Sionská, hle, všechno se stalo nové; již nebudeš volána světským jménem. Bude ti ohlášeno jméno, jehož chvála je ve sboru svatých, které ústa Páně nazvala: ty budeš sloužit sestra od sv. Kláry.“* A za rok, 2. ledna na svátek nejsv. Jména Ježíš, složila sv. sliby a přidala toto Jméno ke svému řeholnímu a počala se nazývat sestra Klára Ježíšova.

Její život v klášteře, jak už bylo poznamenáno, se podobal životu sv. Terezie Ježíškovy. Nic zvláštního; jen úsilná láska k Bohu, jež uměla nalézat v sebemenší oběti řeholního života, v každém kroku. Vynikala pokorou a poslušností. Každé rozkazy a přání představených přijímala s úsměvem. Toužila zachovávat řeholi v celé přísnosti, ale když dostala rozkaz úlevy pro své slabší zdraví, i to přijala s povděkem. Žila z plnosti liturgického života. Již ve světě psala abatyši: „Čtu stále l'Anné liturgique s živým zájmem, je to dobře žít tímto životem Církve.“ Měla na starosti refektář, kdež sloužila svým sestrám s milou ochotou. K Eucharistickému Ježíši planula velikou láskou, rovněž jako k nejsv. Jménu Ježíš, jež bylo častým jejím povzdechem. I v noci při spánku je šeptala, což ovšem neušlo jejím mladším družkám, které to pak vykládaly v rekreaci s jakousi nevinnou žvatlavostí. „Deus et animae — Bůh a duše“ byl program jejího řeholního života.

Sestra Klára denně rostla v lásce Boží, takže opravdu do-

---

* Obřad obláčky.

spěla na její vrchol. Nic už jí nevábilo, nic nechtěla více ani méně, než jen Boha. Tiše naslouchala jemnému vanutí Du-cha sv. Dospěla až na hory mystického života, vlastně ji tam Bůh vynesl, vždyť v ní našel tak oddanou duši, tak tvárnou. Prála si trpět pro Boha a dostalo se jí toho v plné míře. Když jednou se zdálo, že jaksi ochabuje, řekla jí jedna sestra: „Vzpomeňte si, že jste si přála trpět.“ A sestra Klára odpověděla: „Ó, nelituji ničeho.“ Ozvěna slov sv. Terezie z Lisieux: „Nemrzí mě, že jsem se oddala Lásce.“

Je to už skoro jako pravidlem, že duše, opravdu cele Boha milující, nevydrží dlouho na světě. Je jim tu jaksi těsno a dusno. Je to docela přirozené. Rovněž tak sestra Klára. Poznala jednou dokonale ubohou nicotnost světa a zazá-řilo jí jediné Jsoucnó — Bůh. Smutek svatých se vkrádal do její duše, na jejímž dně se ozýval slabý, tichý hlas: „Chci tě pro sebe.“ Sestra Klára poznala tento hlas a jednou z čista jasna napsala abatyši lístek, v němž jí žádá o dovolení zemřít. A skutečně, nebylo to bez podkladu. Bolesti hlavy a žaludku byly větší. Modlily se za ni, aby se uzdravila. Ona však netoužila po ničem jiném, než po splnění vůle Boží. Nemoc se horšila a tak 14. února 1923, na Popeleční středu, byla zaopatřena svátostmi umírajících. Žádný smutek — vzdechy lásky se množily: „Ježíši, jak jsi dobrý. Ty jsi Dobrota, Ty jsi Krása, Tys můj Miláček.“ Tak důvěrně si počínala, že měla z toho strach, zda se neprohřešuje v uctivosti. Jak známo, Francouzi oslovují i Boha „Vy“.

Jen jednou ji zastihla jedna sestra se slzami v očích. „Vy jste plakala?“ — „Áno, Máti moje.“ — „Proč?“ Tu obrátila oči k otevřenému oknu do zahrady, tonoucí v záplavě slunečních paprsků. „Hleďte, zabývala jsem se myšlenkou, že je jaro; v této době se vychází, chodí se na procházky, každý se shání, aby si utrhl nějakou květinu... a já jsem snila, že Bůh se může též sklonit, aby si utrhl nějakou duši... a pak jsem myslila na své rodiče, na vás, jež budete mít trápení a... dala jsem se do pláče.“

Když jednou pravila abatyši, že by si přála odejít s tohoto světa, těšila ji, aby ještě počkala, vždyť v březnu jsou tak krásné svátky: sv. Josefa, sv. Benedikta.

Po nešporách sv. Josefa ztratila nemocná dech. Myslelo se, že už dokonává, ale sv. Josef ustoupil velikému Patriarchovi sv. Benediktu.

Bylo to po prvních nešporách sv. Benedikta, 20. března 1923, kdy se sestra Klára už najisto chystala na věčnost. Jedna sestra jí na její přání mluvila o Ježíši. A když bylo kolem 16. hod., vydechla svou duši. Ve dne, jak si to přála abatyše, pod ochranou sv. Benedikta, na začátku jara, jak o to prosila svého ženicha s toužou dětinnou důvěrou, jako si vyžádala sv. Terezie Ježíškova sním ke své obláčce. Zesnula v 28 letech svého věku. Jeden úctyhodný francouzský kněz neváhal o ní říci: „Vzývám sestru Kláru jako světici, mučednici Boží lásky.“

Je to dojemný život, protože naší době tak blízký a tak podobný. Jak dokonale je v něm zobrazen dnešní shon po rozkoších, po sensaci, po hrách, ale i ta strašná skepse moderního člověka! A je to milé najít důkaz, že opravdu i takoví mohou být svatými, že i takový ubožák má volné místo v domě Božím. Působí to tak hodně osvěživě, zrovna to nabádá k rozletu. Jen chtít. Když my nemůžeme, však Bůh může, když my jsme chudí, z toho neplyne, že Bůh není bohatý.

I v poslední době mluví Bůh mnohými způsoby, třeba jen naslouchat.

Olomouc.

Fr. Prokop Švach, O. P.

EXCELSIOR!

K vyšším věcem jsme zrozeni.

Dnešnímu člověku nelze opravdu závidět požehnání moderní kultury. Hledíme-li na ně povrchně, je vše v nejlepším pořádku. „Je dokonce nanejvýš zajímavé a zábavné na našem vezdejším putování, že je tvoří box a kopaná... svaz národů a mezinárodní banka... demonstrace a protestní schůze... radio a kino... bytová krise a nezaměstnanost. Pro dopravu létá kolem země zepelín...“

Jakkoli je to pro mělké mozky zajímavé a zábavné, přece trvám na svém: dnešním lidem nelze opravdu závidět. Nebudou se radovat ze svých vymožeností, ať jsou jakéhokoli druhu. Cítí, že celé jejich „já“ se rozpoltilo ve dvě poloviny: jedna je člověk tohoto světa, druhá pak člověk věčnosti. Je to tedy trhlina ve svědomí, v tomto obtížném karateli, jenž v dnešní době tak bohaté na strany ani k jedné se nepřidal. Trhlina fanatikem pravdy a spravedlnosti, jenž naprosto se nehodí do dnešní doby kompromisů a tím méně do našeho století humanity. Trhlina rebelem, jenž nás ani na chvíli nenechá na pokoji. A přes to vše jsou lidé, jimž dá pokoj — a jsou naprosto moderní: ale jejich klid je klidem hřbitovním a u nich se zdržíme, jen pokud je toho zapotřebí, protože tam to páchne hnilobou, „zánikem západu“.

Obracíme se zde k těm, jež v duši mají ještě kouteček pro Pána Boha a nepokládají ještě za vyloučené, že za pár let chodu motoru života přijde věčný soudce a bude na nich žádat počet z jejich života. Jejich svědomí není nikterak klidné. Nechápe, že by mohl být tvor, který se nekoří Bohu a jeho věčným zákonům. Neúprosně odmítá všechny kompromisy. Uznává pouze jedinou cestu k odstranění bratrského sváru mezi člověkem tohoto světa a člověkem věčnosti. Tou cestou je fakt, že každá myšlenka a celá vůle se podřídí pravomoci primátu víry. Že pohlížíme na věci tohoto světa pod zorným úhlem věčnosti. Že plně si jsouce vědomi odpovědnosti zařídíme svůj život směrem k věčnému cíli.

„S nezloumnou tvrdostí to ukazuje na CIVITATIS DEI (Boží obec) a jako smrtelný hřích západu označuje to, že světské obory života byly vyrvány z Kristova panství a osa-

mostatněny až k sebezbožnění vlastních mravních zákonů...“

Zde jsou slova moderního myslitele: „Bylo-li nejslavnějším výkonem západu, že se stal křesťanským, že uplatnil královskou moc Kristovu nejen ve vlastní duši, nýbrž ve všech oborech života hospodářského, kulturního a státního, že vybudoval svět, kde vše přirozené vyvrcholilo v nadpřirozeném — pak bylo bezbožným a nejtěžším zločinem, že opět sám na tento svět sáhl, že jej po kuse vytrhal z jeho nadpřirozeného spojení, že jej zesvětačil a zlaicisoval...“

V době Lutherově západ uvolnil své hospodářské, vědecké a státní útvary z jejich nadpřirozené souvislosti. Tento emancipační proces byl atentátem na Krista. Tajným sice, avšak tím nebezpečnějším, protože byl počátkem nejen osamostatnění přirozených cílů a řádů, nýbrž i jejich zbožnění. To byl počátek otrockého povstání ducha západu proti duchu Kristovu.

A toto povstání se šíří na všechny části moderního života. Na politiku, na všechna odvětví života hospodářského, zasahuje i do posvátných zřidel života rodinného. Pokud se týče politiky, padlo osudné slovo, že transcendentální morálka nepřijde pro stát v úvahu.

„U našich moderních osvícenců duše již nehraje úlohu. Slovo a pojem DUŠE jsou znehodnoceny na špinavý cár, o nějž se štěkotem se rvou pouliční psi. Nejtlustší buldog hrdě jej v flamě odnese a vyplivne jej někde na smetiště a lůza radostně k tomu huláká. Tak vypadá hlavní hrdina románu Bohumíra Knappa „Das Loch im Wasser“, tak autor líčí tvář Evropy — a já se obávám, že nemá nepravdu.“ To jsou slova bystrozrakého pozorovatele, jenž s výše hledí do budoucna; budoucnost ho naplňuje obavami. Ano, na rozhraní přítomnosti a budoucnosti je otazník psaný krví, jenž u každého, kdo dobře smýšlí s veřejnými zájmy, vyvolá na čele vrásky starostí. Běda všem, kdo jsou odpovědni za blaho a klid člověčenstva, jestliže nezmoudří z jasných znamení blížící se katastrofy a neobrátní a stanou se hrobaři západní kultury!

Kdo není ještě zcela oslepen kouzelnou lucernou moderní karnevalové kultury a vida chaos dnešní zbožňované civilizace vystřízliví s hrůzou alespoň v osudné hodině — ten pod dojmem otrásajících znamení doby plné neštěstí musí

nutně dojít k tomuto přesvědčení: tak to dál nejde, řítíme se do propasti. A není-li jeho svědomí ještě zcela otupělé a leží-li mu na srdci blaho a štěstí veřejnosti i vlastní blaho, pak musí pokládat za svou povinnost, aby proti této ničivé potopě, proti onomu neblahému směru tak zvaného osvícenství bojoval ze všech svých sil a vši svou mocí a buďoval proti němu hráze a náspy.

Netajme si strašnou skutečnost, že úpadek všeho mravního řádu dnes dosáhl již bodu hrůzné katastrofy. Dosud nikdy lidstvo nevzdorovalo tak drze v tvář věčnému zákonodárci Bohu. S opovážlivostí přímo ďábelskou zdvihá proti němu pěst a chraplavým hlasem volá: „Non serviam — nebudu sloužit!“ Ve všech dobách byly popírači Boha a záhrobního života — to je lidé, kteří popírali jsoucnost Boží a žili, jakoby nebylo odpovědnosti před věčným soudcem, ale dosud nebylo státu, jenž by byl prohlásil bezbožnost za státní náboženství, jak se to děje dnes v Rusku. Má být snad pokrokem civilisace, že ve své ďábelské pýše a domýšlivosti a ve své vyložené nenávisti proti Bohu podryvá základy všeho společenského řádu a ze státních občanů vychovává neodpovědné zločince?

Největší myslitelé pohané doby po celý život se namáhali, aby rozluštili nejdůležitější problém lidského bytí — otázku: „Odkud je člověk a co je jeho úkolem a určením?“ Nesmrtelný Plato na sklonku života pln smutku doznal zarmouceně: „Dubius vixi — žil jsem v pochybnostech; incertus morior — umírám v nejistotě; quo eam, nescio — nevím, kam jdu; ty však, neznámá bytosti, se smiluj nade mnou!“

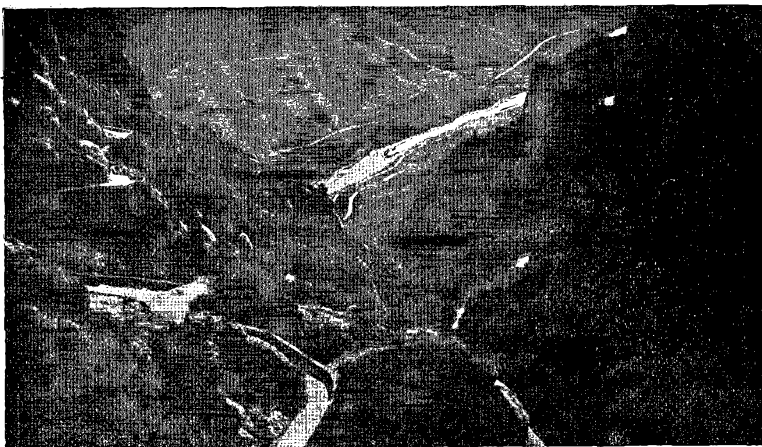
A nemohli-li nejosvícenější duchové pohanství zodpovědět nám tyto nejzákladnější otázky lidského života úplně jasně, tu Ježíš Kristus, syn živého Boha v lidské podobě, který sám se nazval Cestou, Pravdou a Životem, tak rozluštil tyto problémy, že rozptýlil všechny mraky pochybností a duše Adamových synů, nepokojně bloudících tímto slzavým údolím, naplnil útěchou a blaženou radostí při pohledu do onoho světa, kde máme svůj domov a kde po celou věčnost bude ukojena všechna touha po štěstí a blaženosti, hluboké jako propast.

Kdo jde za ním, nejde ve tmách, nýbrž má věčný život. Avšak neprominutelnou podmínkou tohoto dědictví budoucnosti, totiž království Božího v nebesích, je účastenství na

říši milosti již zde na zemi. A o tuto říši milostí i o věčnou říši slávy se modlíme jménem Krista Pána ve zbožné prosbě Otčenáše:

Adveniat regnum tuum — přijď království tvé!

O Alexandru Velikém čteme, když plul mořem, že zdaleka již tušil šťastnou Arabii podle líbezně vůně pryskyřice, jež se šířila z jejích kořených hor. A tato kořená vůně vyvolala v něm nezdolnou touhu, aby co nejdříve dostal pod svou moc zemi, přírodou nad jiné obšťastněnou.

Montserrat. — Cesta z jeskyně Panny Marie.

Kdo mají vážnou touhu po kořených horách nebes, cítí mnohdy i uprostřed vlnobití života líbeznou předtuchu nebes, jež je vábí a povzbuzuje, aby usilovali o to, aby se tam dostali. Avšak dosáhnout země kadidla lze jen tehdy, rozloučíme-li se se světem a jeho marností a namíříme-li kormidla k břehům, odkud vane nebeský dech. Doba, kdy nejsilněji cítíme kořený dech milostí, je beze vši pochyby svatý týden, týden utrpení Páně. Potom, „až den ochladne, až se stín nachýlí“ (Píseň písní 4, 6), při utrpení Páně, potom s nevěstou „Píseň písní“ i my (tamže 4, 6) „vyjdeme si k myrrhové hoře, k pahorku kadidlovému“. Rozloučíme se se světem plným ruchu a hlomozu, abychom vypluli na širé moře, kde duchovní zrak kolkolem spatří jen nekonečnost, abychom se ponořili do tajemství Vykoupení, abychom ří-

dili hlas svého srdce za blaženým rájem, do něhož vchodem je hrob vonící myrrhou Páně.

To jsou chvíle tichých svátečních hodin, kdy pozemského poutníka, rozrušeného závratí smyslů a světských zájmů, obklopí samota svým dechem věčnosti. To jsou chvíle, kdy se v něm probudí vyšší „já“ — vnitřní člověk — z dlouhé mdloby k jasnému vědomí a v duši rozbřeskuje se poznání, že pozemská pout je stínem pravého života, k němuž člověk je určen a povolán, poznání, že právě bytí pro něho nastává teprve tehdy, kdy tělesná schránka tak něžně opatrovaná se rozpadne v trosky. Ponořuje se do nejhlubšího nitra a odkrývá v něm vlohy, skryté v zárodku nadhvězdné přírody. Vlohy, jež se teprve vyvinují a jež uplatní své tajuplné kouzlo, až s nich bude sňata kletba, svírající ducha — toto símě věčnosti — v pouzdře těžkopádné hmoty.

K tomuto nadhvězdnému cíli ukazuje magnetka našeho svědomí, v němž působí božská moc. Busola ukazuje nezměnitelně vzhůru. Toto nejvnitřnější vědomí je neklamnou směrnicí našeho života, hlasem Božím v srdci jasně slyšitelným, jenž jistě a vždy nám ukazuje cestu spásy.

Jestliže sám Stvořitel vložil nám do srdce tuto touhu, tento stesk, tento pud po blaženosti a jestliže již plačícím dítěti Adamovu jako dar položil do kolébky naděje, toto důvěřivé očekávání budoucího štěstí, jež překoná všechno pomýšlení, pak nedejme se odstrašit obtížemi, jež se nám staví v cestu, jdeme-li za tímto cílem. Osud leží v našich rukou. Stojíme před alternativou: buď vynaložíme potřebnou sílu a dojdeme blaženosti nám určené — nebo vlastní nedbalostí zahyneme. Přísloví praví: „Odvážnému přeje štěstí.“ Ale stejně je pravdou, že jen hrdinovi ctnosti připadne vítězná cena: blažená věčnost.

Na namáhavé pouti životní, plné trní je nám nejkrásnější odměnou víra ve věčnou blaženost. Je nám svící osvětlující pochmurnou stezku k záhrobnímu cíli. Naděje je vánkem Božím, jenž osušuje slzy s oka plačícího do únavy. Je matkou, jež se věrně stará o sirotky. Je občerstvujícím pramenem člověka, jež omrzl život. Je spolubojovnicí ve smrtelném zápase.

Protože naděje na věčnou spásu nás nezklame, dá nám též potřebnou sílu, abychom hrdinně přemohli všechn odpor, jenž na cestě k cíli se nám staví na odpor. Heslo našeho ži-

vota nechť zní EXCELSIOR! Jsme zrozeni k vyšším věcem!
Zanechme tmu a snažme se dostat ke světlu!

Na umírajícím lze často pozorovat zvláštní okolnost: na počátku agonie najednou se stává neklidným a jeví prudkou touhu povstat a vydat se na cestu. Je to známá cestovní horečka duší, pud rajskeho ptáka po putování, jenž v předtuše blížící se smrtící zimy roztahuje křídla, aby odletěl domů, vstříc vycházejícímu slunci. Duše by chtěla již odletět domů jak ten pták do „země slunečních paprsků“.

Jakmile skončí truchlohra tohoto světa, jakmile padá opona, jakmile smrtí opustíme jeviště této země, duši spravedlivého se otevírá nový život, pravý život, plný nádhery a blaženosti, jež překonává všechnu chápací schopnost pozemského poutníka. Nyní duch již může se vznést a zalétá do říše nekonečna, ponoří se v Boha, aby v něm měl vše. A síla ducha roste do nezměrnosti, blaženost jeho převyšuje všechnu představu. Ale i práchnivějícímu tělu vzejde jednou blažené jitro: oděje se rouchem nebeského proměnění a na křídlech nekonečnosti se vznese z hniloby hrobu k nehynoucí kráse blaženého patření na Boha. Tato víra a toto přesvědčení je útěchou, jež nás povznáší.

Člověk ve svém nynějším stavu se příliš podobá ošklivé housence, jež si hledá živobyčí natahujíc a stahujíc se, aby po krátké době živoča si utkala rubáš kukly. Když však jarní vánek vane kolem jejího tuhého úkrytu a kouzelné paprsky sluneční se dotýkají odumřelé přírody, pak probudí se k novému životu: roztrhne obal mumie, do něž se byla zakuklila, aby nyní jako krásný motýl se slunila v modři jasu a líbajíc vonné růže ssála z kalíšků květů medovou jejich šťávu.

Á tak i opravdový život Adamova potomstva se otevírá až za územím smrti. Když člověk skončí namáhavou pozemskou pout, rostou mu křídla a orlí silou ho nesou nad mraky této moderní země do okouzujícího světa duchů, kde proudí světlo proměnění.

Jako semeno v sobě chová zárodky hotového stromu, jenž pak po věky vzdoruje bouřím a svou listnatou korunu s vůní květů pne k Boží obloze, tak i v smrtelném člověku, tvorů z prachu, dříme zárodek nezničitelnosti. Á tato hybná síla, pudící k životu zázračně proměněnému v jiném světě, jenž je již mimo všechnu změnu, ta síla zneklidňuje pozemského

poutníka, dokud nedojde svého určení. A jestli tato vývojevá síla jádra roztrhne i tvrdou pecku a přemůže všech její odpor, aby pudu po životě připravila cestu k světlu a svobodě — jak by tedy duch, snící v žalári těla o věčné blaženosti, mohl setrvat v dřímotě smrti jen proto, že ve svém bezprostředním okolí narazil na vůli a činnost protivnou svému nekonečnému určení! Nikdy nesmí hmota snížit a potupit ducha, překážejíc mu v hybné síle — naopak duch musí hmotu zušlechtit, oživit, proměnit, a pokud to je možno, umožnit jí spoluúčast na své vznešené podstatě a na svém úsilí.

Opravdu pobyt na zemi je jen krátkým horečkovým snem a život zde jen stínem věčnosti. Avšak člověk svou duchovní povahou stojí výš než vzdušný a stále se měnící okruh jeho pozemského bydliště. V blaženém rozechvění vzhlíží k zářícím výšinám věčnosti a pln touhy rozpíná duševní křídla, aby vzlétl do země nesmrtnosti, do vlasti své duše. Když tedy srdce přestalo tlouci jako hodinky, jež dojdou, duch se zdvihá z prachového útvaru a nese se k nebesům. A plesaje v plamenech věčného zřídla, opouští popel svých křídel; duše přichází do sfér věčnosti zbavena mrzutého obalu poutnického obleku z prachu, čistá jako paprsek světla a jako zvuková vlna. Obklopeni zde na zemi mlhou a výpary vidíme daleké hory budoucího domova, jak jen září jako nějaké slunce v jitřním zlatu, když zrána vzhází nad zemí.

Ze vši touhy lidského srdce je úplně čistou a svému účelu vyhovuje jen touha po Bohu, touha po sjednocení se souhrnem vši blaženosti. V samém nitru se probudí tušení nejvyššího dobra, úsilí o ně, touha po něm. „Kapka touží po řece, řeka prahne po oceánu — jednotlivé a odštěpené se snaží dojít k všeobecnému, k východišti, k cíli, být s ním a v něm být nesmrtným.“ Okolní příroda volá k nám hlasitě: „Šťastný človče, tys dítětem věčnosti!“ A z nitra svědomí se odráží tisíceronásobná nadšená ozvěna: neklidné srdce, touha, jež napíná nitro, naděje, jež sílu naší duševní energie obrací do budoucnosti, vše, co v nás myslí, mluví, cítí a žije, to vše k nám volá: „Homo immortalis! Človče, tys nesmrtný!“ Země tedy je jen předsíní budoucího života a hrob jen kolébkou duší. Když pak celá stavba světa se rozpadne v trosky — jaký to pocit, že člověk přetrvá zhroucení veškerenstva a navrátí se k Všemohoucímu a Stvořiteli a Bohu, aby se s ním spojil na věky v blaženém štěstí!

Nauka o nesmrtelnosti duše a o věčné blaženosti spravedlivých na onom světě je pro nás křesťany naukou základní. Nejjistější zárukou této potěšující pravdy je nám zmrtvýchvstání Páně a jeho proměnění. Apoštol národů klade na zjevení Páně zvláštní důraz a Petr a Jan, očití svědkové Ježíšova proměnění, nás ujišťují, že nauku o věčném životě dostali od toho, koho sami svými tělesnými očima spatřili v Jeho slávě: „Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme viděli svými očima, co jsme prohlédli a ruce naše ohmataly, o Slově života — a Život se zjevil a my jsme viděli a svědčíme a zvěstujeme vám Život věčný, který byl u Otce a zjevil se nám — co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme také vám“ (I. Jan 1, 1 — 3).

Tedy v noci hrobu dříme jitrní zář nového, věčného, blaženého života. Z toho samo sebou plyne pravda, jež si zaslouží, abychom si ji vzali k srdci: „Kdo se chce uklidnit, ať spojí dočasné s věčností!“ Jen tam na věčnosti je velký cíl člověka, opravdový drahý otcovský dům. „Náš celý život je jediným dnem narození pro věčnost: nikdy se nebude opakovat, proto jej máme tím svatěji a radostněji oslavit.“

Všichni jsme nesmrtelní. O tom není pochybnosti. Ale stejnou pravdou je, že věčná blaženost, již nadějně a radostně bije vsříc naše srdce, je vítěznou cenou jen čisté lásky k Bohu, je odměnou jen rytířské věrnosti. Spasitel praví výslovně: „Království nebeské trpí násilí a uchvacuje je, kdo násilí činí“ (Matouš 11, 12). Jen ta duše bude s to zapět triumfální hymnu věčnosti, jež na zápasišti tohoto života bojovala s mocností temnosti a v boji nad ní zvítězila. A věru koruna, jež je pro nás připravena na onom světě, je hodna potu šlechtých!

Pohled na hory věčnosti ze slzavého údolí nám dodává sílu k mravním činům. Kdo chce sklízet, nesmí se bát potu při setí. Kdo si chce ovinout kol čela vavříny vítězství, nesmí se lekat boje. „Naděje na život věčný mi zde na zemi dodává sílu k dobrému.“

Když Hospodin vyvedl svůj vyvolený lid israelský z temnosti Egypta, tu nevedl ho k branám zaslíbené země po pohodlné silnici. K cíli se dostali teprve po čtyřicetiletém putování pouští a po mnohých bojích s různými nepřáteli. Na této pouti však Hospodin sám doprovázel lid svůj a byl mu ochranou a záštitou. Předcházel mu jako ohnivý sloup, za

nocí a mlhy mu osvětloval cesty v poušti a zezadu ho kryl mračným sloupem. Je to nádherný symbol milosti Boží, jež člověku předchází, doprovází ho, jde za ním a je mu světlem a ukazovatelem k dalekému cíli věčnosti. Hospodin svému národu jako pokrm na neútěšné poušti dal nebeský chléb many a ze skály mu vytryskl pramen živé vody. Je to poukaz na pokrm pravého vyvoleného lidu na jeho poušti do nebeského Jerusalema. Dobývání zaslíbené země je spojeno se jménem Josuovým; i toto jméno je předpovědí. Nositel jeho je předobrazem toho, jenž svou vykupitelskou smrtí nám dobyl zaslíbené země nebeské. Jméno Josue (je to hebrejská výslovnost jména Ježíš) je heslem všech, kdo pod praporem Kříže vedou duchovní boj proti trojímu nepříteli naší spásy a putují k věčnému Jerusalemu.

Tak je celý náš život opravdovou vojenskou školou Božích bojovníků, kteří se ucházejí o korunu věčné blaženosti. Je to tajuplný souboj, jež při návratu z vyhnanství musil podstoupit patriarcha Jakob s Božím andělem Phanuelem na samém prahu Kanaanu dřív, než směl vejít do svého svatého dědictví. V tomto souboji se skrývá hluboký symbol, jež bychom si měli všichni vzít k srdci. Když tedy Jakob již překročil řeku Jabbok a skončil poslední přípravy k slavnému vjezdu do zaslíbené země, tu na samých hranicích Kanaanu povstal proti němu bojovník a vyzýval ho k zápasu. A zápas trval až do jitra; patriarcha však vzdoroval cizinci ze všech sil a nebylo možno ho přimět ke kolísání. Tu zápasník se dotkl kyčelního nervu Božího bojovníka, takže Jakob ochabl. A cizinec mu řekl: „Již mne propuť, protože počíná svítat.“ On však odpověděl: „Nenechám tě odejít, dokud mi nepožehnáš.“ I otázal se ho cizinec: „Jak se jmenuješ?“ Řekl: „Jakob.“ Tu mu řekl: „Nadále nebude tvé jméno Jakob, nýbrž Israel; neboť byl-li jsi tak silný proti Bohu, oč silnější budeš proti lidem.“ A pak mu požehnal a zmizel. Jakob však nazval ono místo „Phanuel“, to jest „Viděl jsem Boha tváří v tvář a má duše je spasena!“ Když zjevení skončilo, vyvstala na obloze jitrní záře; ale Boží bojovník Jakob kulhal.

Jako patriarcha i my máme svůj stánek na poušti tohoto života a plni touhy putujeme místem vyhnanství, plným trní, k dalekému domovu, do zaslíbené země věčnosti. Jako hranice mezi zdejším a oním světem leží před námi slané a hoř-

ké moře smrti. Jeho vlny vše pohlcují a na druhém břehu v jasné sluneční záři se rýsují zlaté hory nekonečnosti. Na nich v nepopsatelné nádheře a kráse trůní Boží město Jerusalems. Máme-li vstoupit na požehnanou půdu zaslíbené země a převzít dědictví nám určené, pak musíme též napřed podstoupit zkoušku své síly a podat důkaz své rytířské odvahy a rekovnosti. A zápas o vítěznou cenu potrvá až do chvíle, kdy vyjde jitřenka a rozední se, až zaplane jitřní zář věčnosti. A jako zoufalý zápas patriarchy na hranicích zaslíbené země skončil tím, že Phanuel nezdolnému Božímu bojovníku ochromil kyčelní nerv, tak i nám se přiřkne triumf teprve tehdy, až se v nás umrtví smyslná přirozenost. Pak doprovázení Božím požehnáním klidně se rozloučíme s touto zemí, abychom jako rekovní Boží bojovníci převzali své dědictví.

Abychom dosáhli tohoto blaženého cíle, o to prosíme v Otčenáši, když se modlíme: „Přijď království tvé!“ Nám všem kyne koruna věčné blaženosti a ve svém srdci a mysli chováme vroucí touhu po blaženosti v otcovském domě Božím. Chtěli bychom sloužit svému nebeskému otci jako dobré dítky, ale lekáme se umrtvování a sebezapření, jež předpokládá ctnostné obcování! Pečlivě se vyhýbáme všemu, co působí bolest naší sebelásce a smyslné přirozenosti, a chtěli bychom po radostném životě usnout pro blaženou věčnost! Ale nežijeme přece v ráji, nýbrž musíme putovat k věčnému životu v rouše kajícím! Máme se bázlivě tkať malých obětí, když je v sázce věčná blaženost — a když vidíme, jak synové tohoto světa často za směšnou odměnu podniknou heroické činy?

Kdo chce být v Ježíšově družině, musí ve své hrudi mít rytířské srdce. Musí i v nouzi a smrti stát při korouhevním pánu, jenž křížovou cestou nás dovede na horu vzkříšení. Tlačí-li nás někdy kříž, vzpomeňme si, že naše putování trvá krátce a že vítěznou cenou naší rytířské ctnosti bude koruna věčnosti. Uvažme vznešenou urozenost, k níž nás Nejvyšší vyvolil. Urozenost tak vysokou a vynikající, že Boží všemohoucnost a dobrotivost nemohla již dále jít. Poněvadž přece podle své přirozenosti nemůžeme být Bohem, tak nás stvořil a tak nás svou milostí povolal, abychom měli na jeho podstatě co nejintimnější účast, pokud to jen stvořenému tvorovi je možno, že takřka zmizíme v Boží lásce a blaženosti a radosti. Proto volá žalmista: „Dii estis et filii excelsi omnes — bohové jste a syny Nejvyššího!“

Proto povznášejme svůj zrak k horám věčnosti a nespouštějme nikdy s očí cíl svého pozemského putování. Naše dědictví leží vysoko nad světem hvězd. Vždyť naším otcovským domem je nebeský ráj. Zde na zemi jsme cizinci spěchajícími k domovu. Dočasnost se svými statky smí nám tvořit jen doprovod k cíli a naším budoucím bydlištěm musí být věčnost. Použijme doby milosti, již ve své dobrotivosti nám dal Pán, abychoť si získali hojných zásluh pro věčnost, vždyť odměna naše je nádherná a vznešená nad všechno pochopení. Nesme nyní své kříže trpělivě a oddaně; smrt brzy je sejme s ramen znaveného pozemského poutníka. Církev však je opět vztýčí na jeho hrob jako vítězné znamení a břečťan, stále zelený symbol nezničitelnosti, popne se po jeho kmeni. Blaze tomu, kdo v soumraku života si může dát vysvědčení jako svatý Pavel: „Dobrý boj jsem bojoval, běh života jsem dokonal, víru jsem zachoval“ (II Tim. 4, 7). Pak věru může být klidný, že spravedlivý soudce mu dá připravený věnec slávy a věčné blaženosti.

Pak platí o loučící se duši: „Alleluja. Zní harfy. Nebeská píseň zaléhá v sluch. Duše má rozpíná perutě a vzlétá z prachu. Příkrývka padá. Pouta klesají. Můj poutnický běh skončil. Příbytky věčné, otevřete se! Moře světla, přijmi mne! Alleluja.“

„Spernamus haec!“ — pohrdněme světem a jeho radostmi! „Aspiremus illa!“ — hledejme království Boží a jeho spravedlnost! Ach, co je to svět, že tak mnozí s ním spojují své srdce a svou duši? Je to veliký chudobinec, plný bídy a nouze. Je to veliká nemocnice, plná utrpení a bolestí a zármutku. Je to veliký a smutný dům hanby, plný hniloby a rozkladu a zápachu neřestí. Je to hříšný veletrh plný kupců a prodavačů duší. Tož zhrdněme světem a vším, co je na něm a v něm! Pohrdněme tímto velikým skladištěm špatného zboží: bludů, neřestí, zločinů. Pohrdněme jeho chudou radostí a hlubokým zármutkem, jeho kratičkým životem a dlouhým a úzkostným umíráním!

„Aspiremus illa!“ Království Boží a jeho spravedlnost a nebe a jeho blaženost nechť jsou cílem naší touhy a našeho úsilí! Pouť slzavým údolím je krátká. Pak nám kyne věčný život a nekonečná nádhera, o jaké nemáme ani poněčí.

Emauzy.

P. Jindřich Hänsler.

M. FORTUNATA VITI.

Sestra laička z řádu sv. Benedikta.

Ve svém kázání na svátek Všech svatých praví sv. Beda, že mezi kvítky Církve neschází ani růže ani lilie.

Růžemi rozumí patrně mučedníky, liliemi panny.

Na jiném místě v minulém čísle je článek o „růžích“, jimiž nedávno překrásně byla ozdobena zahrada svaté Církve, když totiž sv. Otec Pius XI. prohlásil 136 anglických mučedníků, mezi nimi osm benediktinů, za blahoslavené.

Zde zas máme příležitost seznámiti čtenáře s „lilií“, která vykvetla a uzrála pro nebe v mystické zahrádce panen benediktinek italského kláštera Veroli. Nebyla ještě prohlášena za svatou ani za blahoslavenou, vždyť neuplynulo ještě ani osm let od její smrti, — ale máme oprávněnou naději, že se jí v dohledné době dostane cti oltáře.

Sestra Marie Fortunata se jmenovala křestním jménem *Anna Felice*. Jejím rodištěm bylo město Veroli, v římské provincii. Její rodiče byli Luigi a Anna Bona Viti. Narodila se dne 14. února 1827 jako nejstarší dítě. Po ní přišlo ještě osm sourozenců: čtyři dívky a čtyři chlapci. Rodina byla zámožná, ale otec záhy promrhal jmění, takže rodina upadla do bídy. Matka se trápila nad tímto neštěstím své rodiny, ale dávala sobě samé vinu a říkávala před dětmi: „Neplačte k vůli mně; tento kříž jsem si sama zasloužila, neboť jsem se měla státi řeholnicí; jeden ctnostný kněz mi říkával v mém mládí: Dcero, svět není pro tebe; avšak já jsem ho neposlechla.“ Utrápila se a umřela předčasnou smrtí ve věku 36 let.

Jelikož otec ani po smrti manželčině nezměnil svůj způsob života, dopadla tíha starostí o sourozence na Annu Felici jako nejstarší. Patrně, aby mohla lépe pečovat o své sourozence, sloužila nějaký čas jako komorná v jedné šlechtické rodině. Byla však zároveň vedena úmyslem, opatřit si potřebné věci, aby mohla vstoupiti do kláštera. Měla již všecko připraveno a chtěla nastoupiti u benediktinek v Pontecorvo na den sv. Otce Benedikta, 21. března 1849. Den předtím chtěla navštívit svoji příbuznou v klášteře benediktinek ve svém rodišti Veroli. Jedna z jeptišek, která byla přítomna této rozmluvě v hovorně, popatřivši na ušlechtilou a zdra-

vím kypící tvář Anny Felici, prohodila: „Byla bys ráda, kdybys mohla vstoupiti k nám?“ Anna odpověděla: „Nemohu; zítra na svátek sv. Benedikta budu v Pontecorvo; již jsem tam poslala své prádlo.“ „Dobře,“ odvětila jeptiška, „chceš-li, můžeš zítra také zde nastoupiti; co se týče prádla, postaráme se, aby sem bylo přineseno.“ Anna Felice byla na vahách, ale po krátké úvaze svolila. Byl o tom zpraven biskup a s jeho dovolením a po předepsané poradě usnesla se komunita kandidátku přijmouti.

Tak se vyplnilo Anně Felici přání, státi se řeholnicí. Do všech podrobností se jí sice její přání nevyplnilo. Přálaf si co nejvíce vstoupiti do kláštera mimo své rodiště, ale Bůh to tak zařídil, aby mu sloužila a se posvěcovala uvnitř hradeb rodného města, na které měla tolik trpkých vzpomínek. Ale život řeholní jí nyní oslazoval trpké vzpomínky. Býval-li jí rodný dům očištěm, byl jí nyní klášter panen benediktinek pozemským rájem. Neskýtal jí tělesného pohodlí, ale skýtal jí možnost, získávati si stálou modlitbou a prací neocenitelných zásluh pro nebe a při vši té námaze a přes různá pokoření okoušeti čisté radosti. Pokud byla doma, její jméno „Felicé“ nebylo, jak se říká, „omen“, t. j. věštbou. „Felicé“ znamená „šťastná“, avšak Anna Felice Viti byla tehdy spíše nešťastnou. Nyní obdržela jméno s podobným významem, „Fortunata“, a nyní odpovídalo její štěstí významu toho jména. „Suor Maria Fortunata“ („sestra Maria Fortunata“), tak jí říkaly od nynějška v klášteře benediktinek Santa Maria de Franconi de Veroli.

Sestře M. Fortunátě byla přidělena šatna. Zde nebyla o práci nouze a sestra M. Fortunáta pracovala ráda a pracovala z lásky k Bohu a k svým spolusestrám. Bůh vsadil prvního člověka do ráje, aby jej vzdělával. Také řeholníci a řeholnice pilně vzdělávají svůj pozemský ráj a o jejich neúnavné pílí svědčí krása, ba nádhera jejich kaplí a kostelů, jakož i vzorný pořádek v klášterních budovách.

Z doby noviciátu sestry M. Fortunáty jest o ní zachována zpráva, že její chování bylo vzorné. Když uplynul čas jejího noviciátu, zasvětila se věčnými sliby nebeskému Ženichu. Svátou profes skládala do rukou zpovědníka kláštera důst. pána Francesco Mazzoli a abatyše Matyldy Cedroni.

Sestra Maria Fortunáta si byla dobře vědoma, že řeholními sliby se zcela obětovala Bohu a výborně pochopila, že

účelem řeholního života jest spojití se úžeji s Bohem, než to bývá ve světě možno.

Sv. Pavel doporučuje křesťanům svobodný stav, protože zbavuje člověka mnohých světských starostí a „poskytuje možnost bez překážky k Bohu se modlití“ (I. Kor, 7, 35). Této možnosti použila sestra Maria Fortunáta co nejlépe. Její zpovědník P. Corrado z řádu kapucínů* o ní svědčí, že

M. Fortunata Viti z řádu sv. Benedikta.

i při práci se stále modlila a ztrávila skoro celé noci na modlitbách.

Podobně o ní svědčí sestry, které s ní spaly v jedné ložnici, že totiž v noci věnovala několik hodin modlitbě a nábožným povzdechům.

Všecko ji povzbuzovalo k chvále Boží: květinka, kterou spatřila, ovoce, které jí podaly. Často opakovala s radost-

* Ženské kláštery mají podle církevního práva řádného a mimořádného zpovědníka a kromě toho mohou jednotlivé sestry někdy poprositi o zvláštního zpovědníka. Každý z těchto zpovědníků musí býti od biskupa zvlášť zplnomocněn.

ným vzrušením: „Ó všemohoucnosti a láska Boží! Všemohoucnosti a láska Boží!“ Přechasto také říkala: „Šťastný, kdo miluje Boha, blažený, kdo je s ním spojen; pošetilý, kdo ho uráží, nejubožejší, kdo ho ztratí!“

Nelze si mysliti duši zbožnou a svatou, která by nebyla zanícena vroucí úctou a láskou k velebné Svátosti oltářní a k panenské Matce Boží. Proto bylo také rozkoší sestry Marie Fortunáty modliti se před svatostánkem, kdykoliv jí to bylo možno. Kromě obvyklých modliteb a pobožností k P. Marii měla ve zvyku pozdravovati ji, když slyšela bítí hodiny, a děkovati Bohu, že se ráčil vtělit v onom požehnaném životě. Používala každé příležitosti, aby se klaněla svátostnému Spasiteli, a obzvláště v čas mlčení se pohřížela v nejvroucnější nábožnost a bývala jako u vytržení před svatostánkem. Všechny řeholní sestry, které měly příležitost ji poznati, se pamatují na její andělské vzezření v čas modlitby.

Ačkoliv světci jsou již na zemi tak úzce spojeni s Bohem a jsou vpravdě miláčky Božími, přece dopouští, aby ďábel na ně všelijak útočil. Tak také sestra Marie Fortunáta nebyla ušetřena zlosti ďábelské. Často se jí ukázal a naháněl jí strachu. Pronášel proti ní urážlivá slova, nazýváje ji hloupou, bláznem, blbou a tak podobně.* Jednou do ní strčil na schodech, že se řítíla dolů. Na štěstí si neublížila. Nejhorší bývalo toto pronásledování ďáblovu v čas modlitby, ve dne i v noci. Ale sestra M. Fortunáta bez bázně pokračovala v modlitbě.

Omilostněné duše obyčejně nezůstanou dlouho neznámými světu, i když žijí v skrytosti. Tak také svatost sestry M. Fortunáty nezůstala světu tajnou. Často se hlásili lidé z venku a prosili o její modlitbu, zvláště za hříšníky na smrtelné posteli, a neprosili nadarmo.

Bez modlitby se nikdo nestane svatým. Kdo se rád modlí, dává tím najevo, že miluje Boha, a milovati Boha z celého srdce svého atd. je první a největší přikázání. Ale druhé je podobné tomuto: „Milovati budeš bližního svého jako sebe sama.“ O sestře M. Fortunátě vypovídá její zpovědník P. Corrado: „Její láska k matce abatyši a ke všem spolusestrám

---

* Nejednomu čtenáři jsou snad známy „Rozmluvy sv. Řehoře Velikého“ o životě sv. Otce Benedikta. Vzpomenou si zde, jak ďábel pronásledoval sv. Benedikta a jak jednou mu spílal: „Maledicte, non Benedicte!“ („Zlořečený, ne Požehnaný!“)

byla zcela mimořádná. Nikdy na žádnou z nich nenaříkala, nýbrž říkala, že jsou všechny hodné, všechny svaté, ona jediná že není k ničemu.“ Nynější abatyše dokládá, že sestra M. Fortunáta nedovedla mysliti o nikom nic špatného a že měla tisíc důvodů, aby omluvila chybu, kterou spatřila na svém bližním. Nikdy se nezdráhala učiniti, oč ji někdo požádal, a když jedenkrát pro nutné práce musela něco odepřítí, brzy potom přišla se slzami v očích k sestře, které nevyhověla, prosila ji za odpuštění a chtěla ihned napravití, co opomínila.

Jednou mírně pokárala mladou spolusestru pro nějakou chybu. Následující noci neměla však pokoje a nemohla usnouti, až vstala a odprosila onu sestru. Svou lásku k spolusestrám a ke klášteru dávala najevo ne pouhými slovy, nýbrž pilnou prací. V šití na př. dovedla prý vykonati práci za dvě i za tři. Aby jí zbylo víc času k práci, vstávala ve všední dny dříve než ostatní sestry a vykonala své pobožnosti v ušetřeném čase. Bůh odměnil jaksi zázračně tuto její lásku k bližnímu. Její poslední zpovědník Msgr. Giovanni Pasqualitti vypravuje, jak jednou naříkala, že již nemůže šítí, jelikož pro slabý zrak nemůže již navléknouti jehlu. Prosila o zvláštní požehnání pro své oči, aby mohla ještě viděti a šitím spolusestrám posloužiti. Monsignor jí udělil požehnání a potěšil ji. Odešla a dala se do práce. Sestrám, které ji viděly, jak zas pilně šila, se živě vyjadřovala slovy: „Hle, moc kněžského požehnání! Mohu ještě pracovati, vidím docela dobře.“

Jindy zase si jmenovanému zpovědníkovi postěžovala, že nemůže vyhověti přání matky abatyše, aby předla, jelikož měla v ramenech revma a nemohla soukati koudel. Zpovědník jí udělil požehnání a povzbudil ji, aby předla. Za týden s radostí ukazovala zpovědníkovi košíček příze. Opět obdržela od něho požehnání a za týden přinesla ukázat dva košíčky příze. Tak Bůh odměnil její touhu pracovati a její důvěru v kněžské požehnání.

Sestra M. Fortunáta se nešetřila, ačkoli její zdraví utrpělo hned v prvních letech jejího řeholního života. Když jí bylo 26 let, byl jí svěřen úřad infirmářky (l'ufficio d'infermiera), t. j. měla na starosti nemocné sestry a domácí nemocnici. Když jednou pozdě večer šla s jinou sestrou do blízké lékárny pro léky, potkaly ozbrojené zloděje, kteří již

odnášeli svůj lup. Sestrám nijak neublížili, jen utekli klášterní zahradou, ale sestra M. Fortunáta se tak lekla, že se vážně roznemohla. Dva dni byl její stav velice vážný, takže ji daly zaopatřiti. Tehdejší abatyše by byla tuze nerada ztratila tak hodnou sestru, i přinesla jí zázračný obraz Matky Boží a poručila jí, aby se modlila k Panně Marii za své uzdravení. Sestra M. Fortunáta se modlila s tak velikou důvěrou, že ihned pomínulo nebezpečí a za několik dní opustila lůžko. Avšak nenabyla úplného zdraví a od té doby trpěla srdeční vadou a chorobou ledvin. Jistě byla její neúnavná pracovitost od té doby tím záslušnější.

Další autentické zprávy o sestře M. Fortunátě chválí její věrnost v zachovávaní svatých slibů a řeholních pravidel, její lásku k chudobě a svatě čistotě, její dokonalou poslušnost vůči představeným i vůči zpovědníkovi. Její zpovědníci kromě toho chválí její dětinnou prostosrdečnost a její nevinnost a útlé svědomí. Monsignor Pasqualitti se o ní vyslovil: „Nemyslím, že by se byla po celý svůj život dopustila těžkého hříchu.“ Svatost a nevinnost jakoby uváděla člověka zpět do původního stavu v ráji, kde první lidé nejen žili v důvěrném přátelství s Bohem, nýbrž také důvěrně zacházeli s ostatními tvory. Je známo, jak přátelsky zacházel sv. František z Assisi se zvířaty a ptáky. Něco podobného shledáváme také u sestry M. Fortunáty. Když šla na stroji nebo předla, přilétali ptáci, usedali jako krotcí na stroji anebo na jejím rameně a obveselovali ji svým zpěvem.

Jak bývá u svatých, měla také sestra M. Fortunáta dar, že poznala vnitřní stav jiných.

Jedna kandidátka jejího kláštera krátce před obláčkou byla velice neklidna a snad se viklala ve svém povolání. Potkala ji sestra M. Fortunáta, začala ji těšiti a povzbuzovati a řekla jí, že Pán Ježíš ji zve těmito slovy: „Sequere me, sponsabo te mihi in fide, in sempiternum,“ t. j.: „Pojď za mnou, zasnoubím tě sobě ve věrnosti na věky.“ — Kandidátka byla překvapena, vážila si od té chvíle velice sestry M. Fortunáty, jsouc přesvědčena, že má dar zkoumati srdce.

Jednoho dne řekla sestra M. Fortunáta jedné spolusestře: „Velice jste se spadla; jistě se umrtvujete nemírnými kajícími skutky. Neříkejte, že ne, neboť já to vím od Pána Boha. Přestaňte to dělat, neboť není to jeho vůle, škodí to vašemu zdraví a nemůžete sloužiti komunitě.“

Jedna sestra laička byla v nejlepším věku navštívena chorobou páteře, takže se stala neschopnou k práci. Když jednoho dne byla zmalátnělejší než jindy, přišla k ní sestra M. Fortunáta, a řekla jí beze všeho: „Mějte důvěru, neboť Pán Bůh vám pomůže, a budete vykonávat svou povinnost, jako ty ostatní, byť byste musela také trpět.“ Stalo se, jak sestra M. Fortunáta předpověděla.

Těchto několik příkladů postačí, abychom se přesvědčili, že sestra M. Fortunáta měla tak zvané „karismy“ (charismata) čili milodary, které Bůh uděluje k dobru jiných.

Nikoho nepřekvapí, že řeholní sestra, která tak věrně sloužila Bohu a bližního milovala pro Boha jako sebe samu, měla šťastnou hodinku smrti.

Ačkoli nebyla pevného zdraví a nešetřila se, žila sestra M. Fortunáta Viti až do nejvyššího stáří. Asi v polovici listopadu r. 1922 byla nucena ulehnouti, spíše sešlostí věku, než zvláštní nemocí. Jelikož chřadla víc a více, byly jí uděleny svátosti umírajících. Brzy potom ztratila na chvíli řeč, ale nikdy nepozbyla vnitřního klidu. V noci z 19. na 20. listopadu pozorovaly sestry, které u ní byly, že se zahleděla jako u vytržení, s úsměvem na rtech, k nohám postele. Opětovně zvolala: „Eterno godere! Eterno godere... in saecula saeculorum! — Vi benedico in eterno!“ („Věčná radosti! Věčná radosti!... na věky věkův! Blahořečím tobě na věky!“) Jako by slyšela anděly zvoucí ji: „Pojď, nevěsto Kristova, přijmiž korunu, kterouž ti Pán připravil na věky.“ Dne 20. listopadu 1922 o půl páté odpoledne odevzdala sestra M. Fortunáta Viti svou duši do rukou svého Stvořitele v *devadesátém šestém* roce svého věku.

Jest již zaznamenáno několik zázračných uzdravení, která se udála na přímluvu sestry M. Fortunáty. Nevíme, zdali se dočkáme jejího zařazení mezi blahoslavené, nebo i svaté, ale zatím ji můžeme aspoň privátně ctít jako světici a ucházeti se o její přímluvu u Boha.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.

KYJEVSKÉ LISTY STAROSLOVANSKÉ

P. Cunibert Mohlberg OSB., Hlaholský (slovanský) misál Kyjevský ze stol. IX. a jeho latinský originál stol. VI.—VII. (Il messale glagolitico di Kiew (sec. IX.) ed il suo prototipo romano del sec. VI.—VII.). Roma 1928. Se snímky zlomků Kyjevských a Vídeňských.

Zesnulý vídeňský slavista prof. V. Jagič, rodilý Charvát, jak ústně v soukromých rozhovorech tak i ve svém proslulém časopise Archiv für slavische Philologie častěji si postěžoval, že jihoslovanský klerus málo si váží starobylých památek a liturgického dědictví po apoštolech slovanských sv. Cyrilu a Metoději. Kdyby byl dnes Jagič živ, měl by radost. Benediktin z kláštera Maria-Laach, rodem Němec, P. Cunibert Mohlberg vydal ve sbírce „Memorie della Pontif. Accademia Romana di archeologia“ (vol. II.) obširnou studii o originálu Kyjevských listů, které jsou zbytek staroslovanského misálu asi ze stol. IX. Obíraje se po léta studiem latinských sakramentářů, zejména kodexem gregoriánského sakramentáře Kapitoli knihovny v Padově (sig. D 47) přišel k závěru, že hlaholské listy Kyjevské jsou překladem gregoriánského sakramentáře pořízeným sv. Cyrilem Konstantinem za jeho pobytu v Římě a síce z nějakého podobného rukopisu (ze stol. VII.), jako je řečený kodex padovský D 47. Trest práce P. Mohlbergovy je v kap. IV., v níž autor ukazuje na důležitost slovanských zlomků Kyjevských pro dějiny liturgie římské; tu je vidět, že autor pracoval především se stanoviska literárně-historického nebo lépe řečeno s hlediska liturgického. Pro nás však a pro širší čtenářstvo je pozoruhodnější kapitola III., v níž vykládá a rozbírá text zlomků Kyjevských srovnávaje jej s latinskými předlohami rozmanitých sakramentářů i s jeho předlohou pocházející ze stol. VII., s kterou seznamuje čtenáře v kapitole II. na základě kodexu padovského D 47.

Jinde* ukázal P. Mohlberg, že tento padovský rukopis byl původně ve Veroně. Sem jej přinesl nejspíš mnich Raterius, bývalý mnich v Laubachu v Belgii, později biskup ve Veroně. Na původ rukopisu z okolí Remeše, přesněji z okolí Cách, Lutichu a Kolína nad R., ukazuje jeho zevní úprava a ozdoby podobné jako dvou jiných kodexů: žaltáře a evangeliáře císaře Lotara I.

Padovský kodex D 47 není přímá předloha sakramentáře Kyjevského. To je vidět již z nadpisu feriálních mší, který v kodexu padovském zní: Incipiunt orationes cottidianae Gregorii Papae, kdežto v Kyjevských listech čteme: „Mšja na vsje dni vsego lěta obidocja.“ Také preface šesté mše, kterou čteme v II. Kyjevských, není v kodexu padovském. Ale přes to souvisí II. Kyjevské obsahově i časově s předlohou kodexu padovského D 47, která se asi za Pipina, snad při příležitosti cesty papeže Štěpána, dostala na dvůr franský.

Předlohou padovského kodexu D 47 nebyl gregoriánský sakramentář zvaný Hadrianovský; rozdíly jsou patrně na první pohled; předloha kodexu D 47 pochází ze starší doby (před Hadrianem). To je vidět ze se-

---

* V knize: Die älteste Gestalt des Liber sacramentorum anni circuli d. römischen Kirche, Münster 1927, Liturgiegeschichtliche Quellen 11—12, XXXI. násl.

znamu svátků. V sakramentáři padovském chybí svátek „Povýšení sv. kříže“, který je již v sakramentáři Hadrianově. V jeho kalendáři jsou svátky V. a VI. stol. (ze sakramentáře gelasianského), mimo to i svátky stol. VII. ze sakramentáře gregoriánského, ale chybí tu svátek „Translatio s. Leonis“, čímž se dostáváme před vládu papeže Sergia I. (687—701), který dal přenést ostatky papeže sv. Lva.

Mimo to předloha kodexu padovského D 47 pochází z doby před Lvem II., o němž víme, že vystavěl chrám sv. Bibiany a tu uložil ostatky svatých: Simplicia, Faustína a Beatrice; jména těchto svatých se čtou v kodexu padovském i v II. Kyjevských.

V Kyjevských listech jsou „mše na každý den“. Ty jsou důkazem velikého stáří, ježto předpokládají sakramentář s chudým kalendářem, který ještě neměl mnoho památek a svátků, jak tomu bylo ještě ve stol. VI., za času papeže Řehoře Velikého. V IX. stol., kdy byl kalendář již bohatší, ztratily tyto mše „na každý den“ svoji důležitost, kterou měly ve svém originále, ale pro sv. Cyrila a Metoděje, kteří byli misionáři, nepozbyly důležitosti jednak proto, že ani v slovanském kalendáři nebyl veliký počet památek a světců a mimo to tu byly jisté zvláštní vztahy ke zvykům byzantským. Tyto okolnosti vedly autora P. Mohlberga k domněnce, s níž lze úplně souhlasit, že asi sv. Cyril meškaje v Římě v letech 868—869 pořídil slovanský překlad sakramentáře gregoriánského ne podle jeho pozdější podoby Hadrianovské, která byla tehdy v oběch (t. j. v IX. stol.), bohaté na svátky, ale že vzal za základ starší předlohu, t. j. autentický text sakramentáře gregoriánského, který měl výhodu, že obsahoval mše na každý den. Jsou tu i jiné okolnosti, které činí tyto dohady ještě pravděpodobnějšími. Sakramentář gregoriánský byl sice již sám o sobě ve veliké vážnosti, ale v polovici IX. století oživila památka papeže sv. Řehoře Vel. znova, když dal papež Řehoř IV. (827—844) přenést jeho ostatky do basiliky sv. Petra. Mimo to papež Řehoř Vel. byl ve veliké úctě i u Řeků a sakramentář gregoriánský obsahoval i mši ke cti sv. Klimenta, papeže a mučedníka, jehož ostatky sv. Cyril a Metoděj přinesli z východu do Říma. To vše potvrzuje domněnku, kterou kdysi vyslovil prof. Brückner, že v Kyjevských II. máme zbytek římského sakramentáře přeloženého sv. Cyrilem.

Po těchto studiích Mohlbergových můžeme s velikou pravděpodobností odhadnout i stáří neboli dobu, z níž pocházela předloha této literární práce Cyrilovy. P. Mohlberg jí klade asi 70 let po smrti sv. Řehoře Vel. († 604).

Nezdá-li se pravděpodobným, že by byl sám sv. Konstantin Cyril u nás zavedl liturgii západní, je jisté, že jí užíval sv. Metod a sice podle tohoto slovanského sakramentáře, pořizovaného pravděpodobně jeho bratrem Cyrilem. Aspoň po roce 870 obviňují jej jeho odpůrci ne z obřadu, ale z jazyka.

P. Mohlberg vidí v II. Kyjevských i potvrzení autencie listu Hadrianova „Gloria in excelsis Deo“, o níž někteří historikové pochybovali. Jádrem pochybností a kamenem úrazu jim byla zmínka o liturgii slovanské a o jejím schválení. Papež v tom listě výslovně praví: Ustanovili jsme poslat Vám Metoda... aby Vás poučoval, jakž jste žádali, a flumočil (posvátné) knihy na Váš jazyk podle všeho církevního řádu úplně i se svatou mší a

křtem, jakož začal Filozof Konstantin s boží milostí a s v z ý v á n í m s v. Kl i m e n t a.* P. Mohlberg dobře připomíná, že sakramentář Konstantinem Cytilem přeložený právě začíná mši ke cti sv. Klimenta; máme tedy zároveň v něm i potvrzení pravosti listu Hadrianova.

P. Mohlberg tu vykonal velikou práci, důležitou a pozoruhodnou jak po stránce liturgické, tak po stránce literárně historické. Že ji vykonal v době poměrně velmi krátké, bylo možné jen proto, že je dobrý znalec středověkých sakramentářů, pokladů, které jinak mnohým jsou skryté. Ovšem přes to bylo mu obeznamenat se s příslušnou literaturou slovanskou, která není malá, ale jak výsledek dokazuje, nepracoval nadarmo. Některé drobnůstky filologické, s nimiž nelze souhlasit, neubírají ceny jeho vážné práci. Pan autor učinil poznámku (str. 309), že jsem měl pojmout také tyto starobylé „mše každodenní“ do nového vydání slovanského misálu. Ta věc nezávisela na mně. Snad budeme moci časem učinit kroky a zažádat o to u sv. Stolice, ale jak znám styl Kurie, tak rychle to nepůjde. Ostatně některé texty, na př. ve mši ke cti sv. Klimenta, sv. Felicity, jsou stejné nebo skoro tytéž jak v řečeném sakramentáři Kyjevském, tak v nejnovějším vydání misálu slovanského. Zatím může být P. Mohlberg úplně spokojen s tím, co vykonal tímto vydáním.

Praha.

Prof. Msgr. Josef Vajs.

POSUDKY KNIH.

A. Christitch, *The Women of the Gospel*. (Ženy v evangeliu.) London. Burns Oates & Washbourne. 1929. Cena 2 s 6 d (půl třetího šilinku, t. j. asi 20 Kč).

Malá knížečka, jen 73 stránek, ale obsažná. Autorka je chvalně známá zastánkyně rovnoprávnosti žen, slečna Anna Krističová. Je rodem Srbka, dcera vysokého důstojníka, ale vyššího vzdělání nabyla někdy před válkou na londýnské universitě a od r. 1919 žije se svojí matkou, Irčankou, v Londýně, je dopisovatelkou velkého anglického listu a věnuje se spisovatelství. Píše ponejvíce anglicky a je známa jako miss Annie Christitch. Mnoho vykonala pro rozmach katolicismu v Srbsku a zajela až do Ameriky, aby sbírala příspěvky pro vybudování katolické katedrály v Bělehradě. Byla vždy upřímnou přítelkyní českého národa a Československa a používá každé příležitosti, aby obeznámila cizinu s Československem. Nedávno se rozhodně zastala Československa v katolickém týdeníku „The Universe“ (ze dne 14. března 1930) proti pomlouvačné přednášce v britském rozhlasu. O ženách v evangeliu jsme měli již před válkou obšírnější spisek z pera francouzského kněze Badeta. Český překlad podle pátého francouzského vydání vyšel ve Vzdělávací knihovně katolické r. 1910. Badet si krásně rozdělil látku, píše v úvodní hlavě o ženě, jak ji Bůh stvořil, v první hlavě o ženě, jak ji Ježíš vykoupil, pak v dalších hlavách o ženách, kterým Ježíš odpustil, o ženách, které Ježíš pochválil, o ženách,

*) „Nos autem statuimus... mittere Methodium... ut vos edoceret, sicut rogastis, interpretans libros in linguam vestram per totum ecclesiasticum ordinem pleniter etiam cum sancta missa i. e. cum liturgia et baptismo, quemadmodum coepit Philosophus Constantinus divina gratia et cum invocatione s. Clementis.“

kteře Ježíš pokáral, o ženách, kterým Ježíš v radostech jejich žehnal, o ženách, které Ježíš v bolestech těšil, o ženách, které Ježíšovi byly oddány, a X. hlava je nadepsána: Žena — Matka Ježíšova. V závěrečné hlavě pojednává autor o ženě, jak se zrodila z evangelia. Sloh Badetův je rhetorický, kazatelský. Překrásně končí slovy: „Přichází doba, a je blízka, kdy svede se rozhodný boj mezi věřícími a nepřáteli Boha. Nechť všechny ženy, které chovají v srdci lásku k Ježíši Kristu, konají povinnost, a pravda, ctnost a spravedlnost a dobro zvítězí zase na světě!“

Slečna Krističová si rozdělila látku na 14 kapitol, kromě úvodní kapitoly. Kapitoly nejsou číslovány a nemají nadpisů. Místo nadpisu má každá kapitola v záhlaví krátký latinský citát z Písma sv. (u tří kapitol z liturgických textů), který lze uvést i v jakési spojení s obsahem kapitoly. V úvodní kapitole poukazuje autorka na to, že ženy v značném počtu přišly do bezprostředního styku se Spasitelem, že žádná z nich neodešla od něho bez dokonalé víry v něj, konečně, že Nový zákon nikde se nezmiňuje, že by některá žena se byla zúčastnila posmívání se Spasiteli, nebo jeho mučení. Naopak, že to byly jen ženy, které na jeho křížové cestě nad ním plakaly, kdežto apoštolové se rozutekli.

Autorka schválně nepojala do svého programu mluvit o největší ženě, t. j. o nejsv. Matce Kristově.

Pak pojednává v první kapitole o Alžbětě, manželce Zachariášově, matce, v druhé o prorokyni Anně, v třetí o Samaritance, ve čtvrté o tchyni sv. Petra, kterou Pán Ježíš uzdravil, v páté o matce mládence naimského, v šesté o ženě uzdravené od krvotoku, v sedmé o dceři Jairově, v osmé o ženě kanaanejské, v deváté o Martě (a Marii), v desáté o cizoložné ženě, v jedenácté o ženě, která byla osmnáct let nemocná, v dvanácté o chudé vdově, která hodila dva penízky do pokladny chrámové, v třinácté o ženě v zástupu, která blahoslavila Matku Spasitelovu, v čtrnácté o matce synů Zebedeových. O většině těchto žen je velice málo známo a tak se autorka v pojednání o nich spokojila s třemi až čtyřmi stránkami.

Nejdlejší kapitola je o Martě (něco víc než deset stránek). Však toho víme o Martě mnohem více než o ostatních. Kromě toho, jak velice byla vyznamenána: víc než jednou se jí dostalo cti pohostití Pána Ježíše. A o které z žen praví evangelium, že ji miloval Pán Ježíš? O Martě, její sestře Marii a jejím bratru Lazarovi výslovně praví svaté evangelium: „Ježíš však miloval Martu, sestru její Marii a Lazara“ (Jan 11, 6). A konečně Marta, podobně jako sv. Petr, vyznala víru v božství Ježíše Krista: „Áno, Pane, já jsem uvěřila, že ty jsi Kristus, Syn Boha živého, který jsi přišel na tento svět“ (Jan 11, 21).

Autorka má zde příležitost dotknouti se tak zvané ženské otázky a ukázati, že nemají pravdu ti, kteří by chtěli uzavřít ženu mezi čtyřmi zdmi a obmeziti na domácí práci. Také Marta věnovala zprvu tuze velkou pozornost této práci a chtěla odvolati i svou sestru Marii od její kontemplace, ale Pán Ježíš ji poučil a Marta jistě přijala ochotně jeho naučení o jedné, potřebné věci.

Velmi sympatickou je naší autorce také Samaritánka. Patřila sice k popohanskému národu, těžce zbloudila v mravním ohledu, ale obrátivši se,

stala se první apoštolkou Spasitelovou u těch, kteří nebyli z národa israel-ského. Jaké vyznamenání ženy!

Zvláštní příležitost zastati se ženy a ženského pohlaví naskytuje se autorce při kapitole o ženě cizoložné. Kdo by neměl s touto ženou soucit? Židé ji chtěli kamenovati. Pokrytci! Zdaliž sami byli bez hříchu? A proč nepřivedli jejího spoluvinníka (snad svůdce?). Podle zákona Mojžíšova měli přece oba býti ukamenováni. Neplatí-liž pro obě pohlaví stejné mravní zákony?

Dějí se vážné přestupky proti mravopočestnosti. Ale jak snadno se svaluje všechna vina na ženu. Mezi mužskými bývá nářek na „úskočnost a svůdnost“ ženy, a někteří kazatelé kázice o čistotě a stydlivosti ženského pohlaví, jakoby předpokládali, že ženy jsou hlavně vinny veškeré špatnosti ve světě. Zdají-li se i někteří svatí Otcové býti velice přísnými na ženy, pak se těší autorka, že aspoň Ježíš Kristus a jeho Církev nejsou stranickými.

Velice pěkně končí autorka tuto kapitolu: „Mohla-liž (ona žena) kdy zapomenout onen pohled (t. j. Pána Ježíše), a mohla-liž kdy zapomenouti jeho poslední slova? Nemusíme-liž věřiti, že od té chvíle její srdce bylo stráveno láskou a lítostí, a že vzpomínka na její poklesek a na jeho stále smilování byla jejím denním rozjímáním po celý její život?“

Těchto několik ukázek postačí, abychom poznali, v jakém duchu je sepsána knížka slečny Krističové. Není jen „pium commentarium“ (t. j. nábožný výklad), nýbrž jsou to úvahy, které chtějí ukázati, jak čestné místo vykázal ženám Pán Ježíš sám. Jak by se mohli lidé zdráhati, dáti ženám, co jim patří?

K ženské otázce jen tolik: Svobodná si může zvoliti zaměstnání kterékoliv, jen když se srovnává s ženskou povahou a s ženskými schopnostmi. O vdaných musí platit i dnes slovo Boží: „Sub viri potestate eris (Budeš pod mocí mužovou); — a opět: „Ženy, buďte poddány mužům svým jako pánu“ (Efes. 5, 22).

Ještě dodáváme, že slečna Krističová prozrazuje velkou sečtělost také v tomto oboru literatury, a že její knížka je psána plynulou, čistou angličtinou a proto se velice pěkně čte. Jejímú spisu přejeme nejlepšího zdaru.

Emauzu.

P. Bernard Velíšek.

Z ŘÁDU SV. BENEDIKTA.

Opat-primas Fidelis Stotzingen poslal dne 15. ledna 1930 všem opatům a klášterům našeho řádu okružní list, v němž zvěštuje radostnou zprávu, že sv. Otec Pius XI. udělil po věčné časy, aby všichni věřící mohli ve svátek sv. Benedikta, dne 21. března, získati v chrámech a veřejných kaplich našeho řádu odpustky „toties-quoties“. Tento plnomocný odpustek lze získati za obyčejných podmínek, t. j. kolikrát navštíví, po přijetí svátostí pokání a nejsvětější svátostí oltářní, chrám a zde se pomodlí na úmysl sv. Otce (asi 5 Otčenášů a Zdrávas Maria, nebo jinou modlitbu).

Benediktínská universita v Číně. Nankinská vláda čínská oficiálně schválila novou universitu v Pekingu. Zatím byly otevřeny 2 fakulty, a to pro sociologii a přírodní vědy. Děkanem jest d. Petr Dam. Smith, který dosud byl profesorem university v Chicagu. Dějiny přednáší d. Aidan Germain.

DOGMA, LITURGIE, ŽIVOT.

(Pokračování.)

To je tedy velikou předností dogmaticko-liturgické duchovní životosprávy, že člověk v celém svém chování a v poměru k lidem a k okolí vyhražuje náležité, ba první místo Bohu. Tím již liturgií vysvítá sama sebou i pravá cena člověka. Dává mu vědomí jeho plné závislosti na Bohu: vědomí, že ve všem je na Bohu odkázán. Liturgie je životné a všemi pochopitelné názorné vyučování o primátu Milosti. Je stálou ilustrací Spasitelových slov: „Beze mne nemůžete nic dělat.“

Ale na tom není dost. Tím by se člověku málo posloužilo. Liturgie svými Milostmi stále svádí do lidské duše pomocné síly Spasitelovy. Příliš snadno zapomínáme na to, že přijetím kterékoli ze svatých Svátostí dostává se nám skutečného práva na všechny pomocné Milosti, jichž je nám zapotřebí, abychom žili přiměřeně podle povahy té které Svátosti.

Tak svatý Křest nejen z nás dělá křesťany a klade na nás povinnost, abychom žili jako křesťané, nýbrž pro celý život a po celý život nám dává právo na plnost pomocných Milostí, jichž je nám zapotřebí, abychom mohli žít opravdovým a jaderným křesťanským životem. A přijetí svatého Břmování dává nám právo na Milosti potřebné k tomu, abychom odolali těžkostem tohoto života. Ve svatém Pokání nejen se nám odpouštějí spáchané hříchy, nýbrž dostáváme i posilu, abychom v budoucnu hříchů se varovali. A jestli dnes ob-

zvlášť nařikáme nad rozbitím manželského a rodinného života, pak základ tohoto rozbití je i v tom, že se nevyužívá dost sil této Svátosti. Hodným přijetím se dostává křesťanským manželům práva na všechny Milosti Boží, aby si doživotně navzájem zachovali věrnost, aby společně a navzájem se sdíleli o radost i žal, aby děti, jež jim Bůh dá, přijali s důvěrou v něho a z jeho ruky a vychovávali je pro nebe a pro věčnost.

Když tedy posvátná liturgie poukazuje člověka zcela a jedině na Boha, tu nepřejímá tím nikterak jeho vlastní samostatnost a odpovědnost, nýbrž teprve mu dává právo. Působení Boha na člověka nenahrazuje jeho vlastní činnost, nýbrž naopak, vyvolává právě jeho nejlepší a nejušlechtilější síly. Bůh působí, že my jednáme, vynáší z nás to nejlepší a nejušlechtilější.

Právě ve světle posvátné liturgie jeví se člověk v celé své velikosti. Liturgie se obrací k celému člověku. Není jednostranně spiritualistická. Jednostranná askese klade často na člověka požadavky, jakoby byl pouhým duchem. Ne tak liturgie. Každopádně v člověku respektuje jeho tělesnou část. Nejvyšším respektem tělesné části člověkovy bylo, že sám Boží Syn se stal člověkem. Na tomto respektu je však zbudována celá liturgie. Ba liturgií se v jistém smyslu vztahuje na celé lidstvo. Odznaky a podobenství určené pro to nejvyšší přenáší liturgie i na prostý duchovní život člověkův. Poměr duše k Bohu se označuje poměrem snoubenců. Sem patří i nauka o tajemné lásce Kristově, jež v liturgii hraje tak velikou úlohu.

Liturgie jistě ví o tom, že lidská přirozenost byla pokazena prvotním hříchem, a počítá s tím, ale jistě rovněž ví o tom, že jsme byli Kristem vykoupeni a že jeho vykupitelskou Milostí vždy můžeme napravit chyby způsobené zlou žádostivostí, jež zůstala i pokřtěným. Proto stále nám před duchovní zrak staví ideální obraz našeho Spasitele. Byl člověkem jako my — až na hřích! V něm byla všechna harmonie, všecken mír, všechna svatost. Vždyť byl Bohočlověkem. Čím víc se nám podaří stát se jeho Milostí mu podobným a učinit Boha středem svého života — tím víc harmonie a řádu v nás vstoupí.

Pro důstojný lidský život je velmi důležité, jak se člověk staví k utrpením. Patří k lidské přirozenosti — tedy sama

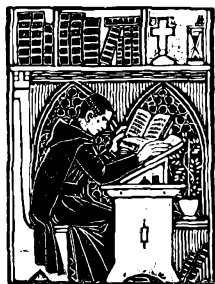
v sobě nejsou zlem. Jen trojím způsobem mohou ublížit: mohou připravit o rozum, mohou směřovat k zapovězeným věcem, mohou být nesmírná. Tu zase pomáhá — jak nás liturgie učí — podřídíme-li se vůli Boží: tím již samo sebou dostáváme vládu nad tělem a tato nadvláda zase pomocí Milosti víc prozáří i tělo.

Tak právě liturgií člověk stojí před námi v celé své velikosti. Je to bytost jaksi duchovně tělesná. To duchovní na něm je prozářeno Milostí. A to tělesné přijímá svou velikost a svou důstojnost právě z podřizenosti k tomu duchovnímu. Smyslové poznání předává rozumu materiál, z něhož přijalo své myšlenky, utrpení svým způsobem rovněž směřují k duchovnímu dobru, o něž vůle se musí snažit, vegetativní život slouží zachování a rozšíření celku. I tento život liturgií se zduchovní, vždyť ona spočívá na lidské přirozenosti. Ba právě že člověk je bytostí i duchovní i smyslovou, proto dobro Milostí se mu zprostředkovává znamením smysly pochopitelnými — totiž svatými Svátostmi.

Tím vším posvátná liturgie dokazuje velkou vychovatelskou moudrost, z níž moderní vychovatelství by se mohlo velmi mnoho naučit. Nesmíme přece určovat nejzákladnější vychovatelské zákony, nemáme-li nejzákladnější vědomosti o tvoru, jež máme vychovat: musíme se jím řídit, musíme poznat jeho přirozenost, poznat jeho vlastnosti, samozřejmě poznat i jeho slabosti a nebezpečí, pak teprve lze s úspěchem ho řídit a vést a někam dovést! To vše vyjadřuje Církev svatá svou liturgií. Její pedagogika je vyposlouchána přímo z pedagogiky Boží.

Grūsava.

P. Justin Albrecht.

MARIÁNSKÉ ANTIFONY.

Nic nedokazuje lépe ráz tradiční úcty, kterou katolická Církev vzdává Matce Boží, než projevy, jimiž Pannu Marii oslavuje liturgie, a to jak východní tak západní.

Teologové rozeznávají klanění se (*cultus latraie*) Nejsvětější Trojici a Ježíši Kristu a úctu (*cultus duliae*), jež se vzdává sluhům Božím, Andělům a Svatým. A v této úctě čestné místo má Matka Boží: latina to vyjadřuje slovem *hyperdulia*, řekli bychom nesmírná úcta. Tato běžná terminologie dostačí, abychom ukázali zásadní rozdíl mezi úctou Církve k Panně Marii, třeba by byla sebe větší, a mezi klaněním se Bohu, jež je absolutním kultem. Odtud pak liturgická prosba: SOLI DEO HONOR ET GLORIA — jediné Bohu čest a chvála.

Ve svých krásných modlitbách, jež pocházejí ze zlatých časů křesťanské liturgie, na př. Řekové nikdy nejmenují Pannu Marii, aniž opomenou ji oslovit některým ze superlativů, čerpaných z jejich řeči, na superlativy mimořádně bohaté: u nich je vždy nejčistší, nejsvětější, nejdobrotivější, nejslavnější. Také teologové z nadbytku těchto epitet soudí — a to vším právem — na pevnou víru Řeků v Neposkvrněné Početí Matky Boží.

Jaký rozdíl mezi vroucností zbožnosti katolíků a chladem protestantů zvláště v Německu, kteří Pannu Marii nazývají prostě „die Maria“. Známo je na př. o Döllingerovi, že z jeho úst nikdy nevyšlo jediné zbožné slovo o Svaté Panně.

Jedna z jemných pozorností liturgie k Panně Marii je, že jí věnuje slavné antifony, jež odpovídají různým obdobím liturgického roku. Jejich hudba je úměrně krásná jejich textu a v pobožnostech věřících mají vybrané místo.

Od svatodušních svátků až do počátku Adventu zpívá Církev k počtě Panny Marie antifonu:

SALVE REGINA — Zdrávas Královno.

Mimo to po celý rok kněz se jí modlí po každé tiché Mši svaté kleče pod oltářními schody a s ním všichni věřící. Tož ze všech mariánských antifon SALVE REGINA je nejrozšířenější. Nechceme tu mluvit o jejích dějinách, nýbrž

pouze rozvedeme několik myšlenek, jež nám přivádí na mysl meditace o této modlitbě tak drahé zbožným katolíkům.

Je to skladba prostinká a přece překrásná. Obsah lze rozdělit na čtyři části či veršiky: každý má dvě půlverší volného rytmu žalmů s krátkým konečným oslovením.

„Zdrávas, Královno, Matko milosrdenství, — živote, sladkosti a naděje naše, buď zdráva!“

„K tobě voláme, vyhnaní synové Evy, — k tobě vzdycháme lkající a plačící v tomto slzavém údolí.“

„I protož, Orodovnice naše, — obrať k nám své milosrdné oči.“

„A Ježíše, který je požehnaný plod života tvého, — nám po tomto putování ukaž.“

„Ó milostivá, ó přívětivá, ó přesladrká Panno Maria.“

První dvě části či veršiky vyjadřují protikladem rozdíl mezi nebeskou slávou, kde Panna Maria trůní jako panovnice, a mezi světskou bídou, odkud k ní stoupá naše volání a vzdechy. Další dva veršiky tvoří dvojí prosba, jež křížovým výrazů odpovídá oběma předešlým: pro zdejší život si vyprošujeme její milosrdný pohled, jenž mírní hořkost našeho vyhnanství, pro nebe pak radost z přítomnosti toho, ježž Maria je blaženou Matkou.

Konečné oslovení odpovídá počátečním slovům a jako nějaký věnec růží uzavírá v sobě dojemnou prosbu.

V povánoční a postní antifoně AVE REGINA COELORUM — Zdrávas nebes Královno je Panna Maria oslovena dojemnou apostrofou VALE. Velmi podobný význam má SALVE svým ukončením jen poněkud méně melancholickým. Připomíná ostatně počátek andělského pozdravení. A tak svým prostým a důvěřivým AVE MARIA — zdrávas Maria archanděl Gabriel do jisté míry odpovídá slavnému a vítěznému oslovení Církve: SALVE REGINA. To proto, že Panna Maria skončila již svou „kariéru“ a nebeský král svou Matku již korunoval členkou majestátu a prestiže.

MATER MISERICORDIAE — Matko milosrdenství: to je nebeský titul Panovnice. Je nějaký krásnější? Častěji pozorujeme, že má několikery význam. Stejně, jako oslovení MATER BONI CONSILII — Matka dobré rady může znamenat, že Panna Maria je Matkou toho, ježž Písmo nazývá „Andělem veliké Rady“, nebo i, že sama nás vede radou vždy svatou a vždy moudrou; stejně tak oslovení MATER MI-

SERICORDIAE může znamenat, i že Panna Maria je Matkou vtěleného Milosrdenství i že vzhledem k nám stále živi city soustrastí, jak se sluší na nejlepší z matek. A není Matkou milosrdenství již tím, že nám o tom dala podivuhodné důkazy a že stykem s ní naše srdce se vzdělávají v této ušlechtilé ctnosti?

VITA, DULCEDO ET SPES NOSTRA, SALVE — živote, sladkosti a naděje naše, buď zdráva! Nezřídka lze slyšet zpupnou a studenou protestantskou kritiku, jak se pohoršuje nad těmito oslovenými, jakoby se ubližovalo její péči o slávu Boží, dávají-li se tvorů názvy, jež patří jen Stvořiteli. Přísně vzato, je nepochybně jen jeden Původce života. Pro božství Ježíše Krista lze najít důkaz i ve výčitce, kterou řekl svatý Petr židům: „Zabili jste původce života“ (Sk. ap. 3, 15). Ale jestli Církev ve své liturgii přenáší na Pannu Marii ta místa Písma, jež se vztahují přímo na Boží Moudrost, proč by v míře přiměřené jejím zásluhám nemohla o ní užívat i oslovení, jež platí především jejímu Synu? Je-li Ježíš výslovně „naším životem, sladkostí a nadějí“, není jí i Panna Maria, třeba v míře menší, ale přece jen ještě značné?

Není naší nadějí ten podivuhodný tvor, jenž dal lidskou přirozenost samému Původci života? Není naší sladkostí něžná Panna, jejíž úsměv vlévá do duší radost a jejíž celá bytost šíří kolem sebe jemnou vůni všech ctností? Není naší nadějí proto, že spravujíc milosti má takovou moc nad srdcem svého Syna, že odpuštění našich hříchů a konečné setrvávání v dobrém nemají jistější záruky nad její mateřskou přímluvu?

Opakování SALVE uzavírá první veršik antifony jako ozvěna jejího počátku.

Řekli jsme, že druhý veršik zdůrazňuje rozdíl mezi slávou Královny, k níž vysíláme své prosby, a mezi bídnými poměry, z nichž vycházejí naše vzdechy.

AD TE CLAMAMUS, EXULES FILII EVAE — k tobě voláme, vyhnaní synové Evy. Slova AD TE — k tobě stojí na počátku věty a dvakrát se opakují: jsou zde velmi výmluvná. A pak jak to CLAMAMUS — voláme pěkně vyjadřuje vzdálenost, jež nás dělí od naší Královny! Daleko, hodně daleko je od nás k ní! Slova nestačí, je třeba volání, volání společného, jako hlas obrovské prosící armády. A ti, kdo volají, jsou vyhnanci toužící po vlasti, děti Eviny ne-

soucí žalostné důsledky pádu, jehož první Eva byla původcem. Je možno, aby nová Eva se chovala necitně k těmto hlasům? Což s dojemnou jemností nepřipomínají jí privilegium Neposkvrněného Početí, jež od počátku ji povýšilo nad bědy našeho lidství?

Druhé půlverší opakuje tutéž myšlenku, a to formou ještě živější, jak bývá v žalmech. AD TE SUSPIRAMUS — k tobě vzdycháme. Je-li to méně pronikavé než CLAMAMUS — voláme, je to zase bolestnější. Voláme, abychom překlenuli propast, jež nás dělí od Panny Marie; vzdycháme při pohledu na propast. A vzdechy jsou doprovázeny lkáním a pláčem, GEMENTES ET FLENTES — lkajíce a plačíce; rodí se z kruté a hluboké bolesti. Lze plakat radostí, lze vzdychat z lásky; ale lkání dosvědčuje bolest, odtud vzdechy i pláč.

To proto, že se cítíme vězni v tomto slzavém údolí, v údolí hlubokém, kde noci jsou dlouhé a temné, kam pro těžké mraky, plné sněhu, krupobití a bouří, slunce na ledovce zazáří jen zřídka.

Co důvodů má křesťan, aby se cítil vyhnanecem v slzavém údolí! Tělesná utrpení... rodinný zármutek... starosti o živobytí... rána všech ran: závist... nevěra v přátelství. Připojme ještě mravní úpadek... výčitky svědomí pro spáchané hříchy... lítost nad ztracenými léty a milostmi, jichž jsme nevyužili. To vše by nebylo ještě ničím, kdyby nebylo duchovního zármutku, jehož osten bodá tím víc, čím víc touží rostoucí láska po Miláčkovi. Opravdu, co tu přičin ke zpěvu právě tohoto veršíku antifony! A jak hodná politování je duše, jež je připoutaná k věcem pozemským a ještě na nakloněné ploše se směje těmto vážným slovům!

Kdykoli recitujeme či zpíváme žalmy, vynasnažme se vy cítit z nich tu hořkost. Uskutečňujme zde myšlenku svatého Otce Benedikta MENS CONCORDET VOCI — sjednotme duši se svým hlasem! Křesťan, jenž necítí tíži pozemského vyhnanství, není hoden ani pomyšlení na nebeskou vlast. Bude tedy hoden toho, aby tam byl jednou dokonce přijat?

A co my ubozí vyhnanci žádáme od své milosrdné Královny? Žádáme jí, aby zde na zemi zmírnila bolesti našeho vyhnanství a v nebi aby nám zajistila věčnou blaženost. Obrácíme-li se právě na ni, je to proto, že je naší ustanovenou orodovnicí u svého Syna.

Jsme opakem boháče z podobenství Evangelia. V Abrahamově lůně vidí věčně blaženého chudáka, jímž kdysi pohrdal: ale dělí ho nepřeklenutelná propast a hlas odsouzencův se ztrácí bez ozvěny. U nás je to opačně. Bolesti našeho vyhnanství jsou důvodem, na něž se s důvěrou odvoláváme, abychom pohnuli srdcem Panny Marie.

EIA ERGO — i protož. Co kouzla je v těch dvou slovech! Kolikrát nás překvapila se rtů chudáka, jenž právě nám vylíčil svůj smutek a bídu! Jak často je vyjadřuje pohled, když se k nám vztahuje prosící ruka. Tlumočí jak nutnost potřeby, tak i pevnou důvěru, že se mu dostane žádaného dobrodiní.

A jak jemněji můžeme prosit Pannu Marii, aby zmírnila smutek našeho vyhnanství, než prosbou, aby k nám sklonila svůj zrak plný milosrdenství, ILLOS TUOS MISERICORDES OCULOS AD NOS CONVERTE — obrať k nám (ony) své milosrdné oči? Pohled Panny Marie — kdo oslaví kdy jeho kouzlo a moc, jež obé v latině je tak výstižně vyjádřeno ukazovacím zájmenem ILLOS — ony? Sluneční paprsek vniknuv do hlubokého údolí nespokojí se tím, že z něho vypudí smutek a vlije tam radost: on nad to ještě místo malátnosti dlouhé zimy dosadí jarní plodnost. Květy se rozvíjejí... ptáci cvrlikají... obilí žlutne... zralé plody voní po návrších. Ó, ano! Svatá Panno, příčino naší radosti, ILLOS TUOS MISERICORDES OCULOS AD NOS CONVERTE! Prameni nejčistších milostí, v tvém pohledu tak čistém, tak zářícím, tak hřejivém je jemná a neodolatelná moc: proniká až do hloubi naší duše, působí tam klíčení lítostí a ctností, vzbuzuje tam vyšší snahy a odvádí naše srdce ode vši pomíjející a klamně krásy. Upři tedy na nás své oči, aby naše zraky zachytivše se tvých staly se méně nehodnými pohledu na tvého Syna!

V tom je vše! Panna Maria je orodovnicí a prostřednicí. I její pohled je prostředkující. Přivádí nás k Ježíši, aby nám ho ukázal. Ona sama již zde na zemi nám ho ukazuje budíc v nás zálibu pro myšlenky, jež přicházejí od něho a směřují k němu. Ale nahoře teprve doufáme, že nám ho ukáže na věky. ET JESUM BENEDICTUM FRUCTUM VENTRIS TUI NOBIS POST HOC EXILIUM OSTENDE — a Ježíše, který je požehnaný plod života tvého, nám po tomto putování ukaž. Je jasno, že je to vzato z andělského

pozdravení. Zvyšuje to jen chutnost čtvrtého veršiku antifony. Ani v nebi Panna Maria neopouští svou úlohu prostřednice. Nadále milosrdně nás uvádí k svému božskému Synu. Ba je jejím privilegiem, že ho představuje každému nově vyvolenému při jeho příchodu do slávy.

Kdo kdy pochopí, co milostí a dobroty musí Panna Maria vložít do tohoto úkonu uvaděčky? Ah ano, až bude po vyhnanství! POST HOC EXILIUM — po tomto putování! HIEMS TRANSIIT, IMBER ABIIT — minula zima již, dešť přestal, odešel (Pís. 2, 10). SURGE, PROPERA ET VENI — povstaň, pospěš, duše milá, vyjdi (Pís. 2, 11)!

Konečná slova antifony jsou vzýváním, jež je ozvěnou počátku andělského pozdravení. O CLEMENS, O PIA, O DULCIS VIRGO MARIA — ó milostivá, ó přívětivá, ó přesladká Panno Maria.

Zda ona tři epiteta neodpovídají třem formám, jimiž naše zbožnost ráda si představuje Pannu Marii? Je Královnou: vzýváme její milostivost — O CLEMENS. Je Matkou: vzýváme její oddanost — O PIA. Je Pannou: vzýváme její líbeznost — O DULCIS. Tato konečná vlastnost si žádá již výrazu VIRGO — Panna. To slovo samo stačí, Královna a Matka byla oslovena již dříve. A antifona končí slovem, jež všechny ty tituly v sobě obsahuje jako vůbec pro zbožného křesťana o Panně a Matce obsahuje v sobě vše, co lze o ní říci a myslit: MARIA.

Řím.

Dom Vavřinec Janssens.

DARY DUCHA SVATÉHO.

Nejvyšší dar, jež Otec se Synem nám seslali, je Duch svatý, jenž z nich obou vychází a jeví se v duších sedmi způsoby — jsou to jeho dary.

Sedm darů Ducha svatého je sedmerá energie, již zanechává v našich duších, když do nich vniká posvěcující milostí. Účinné milostí vyvolávají (hromadně i odděleně) tyto schopnosti Bohem nám dané a tak nadpřirozené skutky, záslužné pro věčný život, se konají spoluprací s naší vůlí.

Prorok Izajáš veden jsa Božím vnuknutím nám ukázal těchto sedm darů a na jednom místě (XI, 2—3) líčí působení Ducha svatého na duši Božího Syna, když se stal

člověkem. Představuje nám ho jako květ na panenské větvi kmene Jesse:

„... a spočine na něm duch Hospodinův:
duch moudrosti a rozumu,
duch rady a síly,
duch umění a pobožnosti,
a naplní ho duch bázně Hospodina...“

Není tajemnějších slov nad tato; ale poznáváme z nich, že nevypočítávají pouze vlastnosti Ducha Božího, nýbrž spíš popisují účinky, jak se jeví v lidské duši. A tak je též chápe křesťanská tradice ve spisech svatých Otců a podle teologické vědy.

Svaté lidství vtěleného Syna Božího je nadpřirozeným typem našeho lidství. A co Duch svatý v něm způsobil, aby je posvětil, to přirozeně musí se stát v nás. Do Mariina Syna uložil sedmeru energii, jak svědčí prorok. A stejné dary v stejném počtu jsou připraveny obrozenému člověku. Vizme, v jakém postupu jsou seřazeny! Nejprve Izajáš zvěstuje Ducha moudrosti a sestupem se zastavuje u Ducha bázně Boží. Jak uvidíme, moudrost je tedy skutečně nejvyšší z výsad, k níž se lidská duše může povznést, kdežto bázeň Boží podle hlubokého vyjádření žalmistova je pouhým počátkem a nástinem božských vlastností. Snadno pochopíme, že Ježíšova duše jsouc povolána k tomu, aby zjedнала osobní spojení s Božím Slovem, byla také nadána zvláštní důstojností, takže dar moudrosti byl v ní vlit nejdříve a hlavně, kdežto dar bázně Boží, jako nutná vlastnost stvořeného tvora byl v ní jen jakýmsi doplňkem. Naopak však pro nás křehké a nestálé lidi bázeň Boží je základem všeho budování a jí teprve stoupáme se stupně na stupeň až k moudrosti, jež spojuje s Bohem. Tož člověk pomocí darů Ducha svatého stoupá k dokonalosti v obráceném pořádku, než jak určil Izajáš pro vtěleného Syna Božího. Dary byly nám uděleny na Křtu svatém, a stalo-li se nám neštěstí, že smrtelným hříchem jsme ztratili posvěcující milost, vracejí se nám ve svátosti pokání.

S hlubokou úctou obdivujeme se slavnému sedmeru, jež vtiskuje svůj ráz celému dílu naší spásy a našeho posvěcení. Sedm ctností činí duši příjemnou Bohu... svými sedmi dary Duch svatý ji doprovází k jejímu cíli... sedm Svátostí jí zprostředkovává ovoce vtělení a vykoupení Ježíše Kris-

ta... a konečně po sedmi týdnech po Velikonocích je seslán na zemi božský Utěšitel, aby tam zařídil a zřídil království Boží. Divíme se tedy, že po všem tom satan musil vynajít svatokrádežnou parodii na Boží dílo, postaviv proti němu ohyzný sedmero hlavních hříchů a usiluje jimi o ztrátu člověka, jež Bůh chce zachránit?

* * *

Překážkou dobra v nás je pýcha. Ona nás má k tomu, abychom odporovali Bohu, abychom viděli cíl v sobě samých, krátce abychom zahynuli. Jedině pokora nás může zachránit od takového nebezpečí. Kdo nám dá pokoru? Duch svatý tím, že nás naplní svým DAREM BÁZNĚ BOŽÍ. Tento cit má svůj základ v pojetí velebnosti Boží (v jeho přítomnosti jsme pouhými trpaslíky), jeho nekonečné svatosti (před ním jsme jen nicota a špína), naprosto spravedlivého soudu (vykoná jej nad námi na konci tohoto života), a nebezpečí zavržení neustále možného (nemáme-li milosti, která nám nikdy nechybí, již však můžeme odporovat).

Spása člověka se tedy děje „v bázni a třesení“, jak nás poučuje apoštol (Filip. II, 12). Ale bázeň, která je darem Duha svatého, není onen hrubý cit, hraničící až s hrůzou při myšlence na věčné tresty. Uchovává nám zkroušenost srdce, třeba by naše hříchy již dávno byly odpuštěny. Brání nám, abychom nezapomněli, že jsme hříšníky, že děkujeme za vše Božimu milosrdenství a že jsme spaseni jen v naději (Řím. VIII, 24).

Bázeň Boží není bázní otrockou, naopak je pramenem nejvyšších citů. Ba lze ji spojit s láskou a stane se pak citem synovské oddanosti bojící se hříchu proto, že je urážkou Boha. Vnuká-li jí úcta k Boží velebnosti a pomyšlení na nekonečnou jeho svatost, je tvor na pravém místě a svatý Pavel (II Kor. VII, 1) nás poučuje, že jsouc takto očištěna přispívá k „dokonání posvěcení“.

Duch neodvislosti a špatné svobody, který dnes vládne, je vinen tím, že bázeň Boží je stále řidší; je to jedna z otevřených ran naší doby. Nemístná důvěrnost k Bohu nahrazuje často tento základní řád křesťanského života. Ale pak přestává všechen vnitřní růst, do duše se vkrádají divné představy a svaté Svátosti, které tak mocně účinkovaly při návratu duše k Bohu, jsou téměř bez užitku. Dar bázně byl

udušen marným zalíbením duše v sobě. Pokora vyhasla, pýcha tajná i zjevná ochromily všechen život duše. Chtěj nechtěj došla tam, že Boha již nezná, ba že se ani před ním neřese.

Duše svatý, zachovej v nás dar bázně Boží, který jsi nám udělil při Křtu svatém. Tato pozeňnaná bázeň zajistí naše setrvávání v dobrém a zarazí vzrůst ducha pýchy. Kéž vane naši duši od počátku do konce a kéž je jí stálou záchranou. Kéž poníží naše vyvyšování, kéž nás vytrhne z chabosti a neustále nás upamatovává na velikost a svatost toho, jenž nás stvořil a bude nás jednou soudit.

Duše svatý, víme, že tato šťastná bázeň nedusí lásku, naopak odstraňuje překážky, jež stojí v cestě jejímu vzrůstu. Nebeské mocnosti patří na Nejvyššího, vroucně ho milují a na věky jsou jím opojeny — a přece TREMUNT POTESTATES, chvějí se před jeho nepochybnou velebností. A my, plni hříchů, plni nedokonalostí, vystaveni tisícům nástrah a boji s tolika nepřáteli, my bychom neměli cítit, že silnou a při tom synovskou bázní musíme pohánět svou vůli, jež tak ráda usíná, a svého ducha, jež obkličuje tolik temnot? Duše svatý, střež své dílo! Račiž v nás uchovat dar, jež jsi nám udělil! Nauč nás uvést v soulad klid a radost srdce s bázní Boží podle výstrahy žalmistovy (II, 11): „Služte Bohu v bázní a plesejte mu chvějíce se úctou!“

* * *

Dar bázně Boží má uzdravit naše otevřené rány pýchy. DAR POBOŽNOSTI vložil Duch svatý v naši duši, aby bojoval proti sobectví, jež je jednou z nejhorších vášní člověka po jeho pádu a druhou překážkou jeho spojení s Bohem. Křesťanovo srdce nesmí být ani chladné ani lhostejné. Musí být něžné a oddané. Jinak nemůže stoupat cestou, kudy Bůh-láska ho povolal.

Proto Duch svatý vložil v člověka dar-pobožnosti, stále mu vnukaje synovský návrat k jeho Stvořiteli. „Přijali jste ducha synovství, ve kterém voláme k Bohu: Abba, Otče!“ (Řím. VIII, 15). Tento duch činí duši citlivou ke všemu, co se týče cti Boží. Jeho pomocí člověk v sobě sílí zkroušenost nad svými hříchy pohledem na nekonečnou dobrotu, jež ráčila ho pozvednout a mu odpustit, a myšlenkou na Vykupitelovo utrpení a smrt. Duše posvěcená darem pobožnosti

neustále touží po slávě Boží. Chtěla by přivést všechny lidi k jeho nohám a jeho urážky se jí zvlášť dotýkají. Její radostí je, vidí-li, jak duše rostou v lásce a jak z lásky k Nejvyššímu přinášejí oběti. Plna synovské oddanosti k společnému nebeskému Otci je stále s to být mu po vůli. V srdci se dala zcela k dispozici Prozřetelnosti.

Její víra je prostá a živá. Je něžně oddána Církvi a v každé chvíli ochotna vzdát se svých nejdražších myšlenek, uchylují-li se v něčem od jejího učení či praxe, má instinktivní hrůzu před novotami a svobodou.

Dar pobožnosti vnuká obětavost vůči Bohu, synovskou láskou spojuje duši s jejím Stvořitelem, bratrskou láskou ji spojuje se vším tvorstvem, protože ono je dílem Boží moci a jemu zcela náleží.

Láska křesťana, oživeného darem pobožnosti patří v první řadě tvorům oslaveným, z nichž Bůh se věčně těší a kteří na věky se z něho radují. Něžně miluje Marii Pannu a je žárlivý na její čest. S láskou uctívá svaté. Nadšeně obdivuje statečnost mučedníků a hrdinné skutky ctností přátel Božích. Raduje se z jejich zázraků a zbožně uctívá jejich svaté ostatky.

Ale jeho láska neplatí jen tvorům již v nebi korunovaným. Ti, kteří jsou ještě zde na zemi, mají v jeho srdci významné místo. Dar pobožnosti mu v nich odhaluje samého Ježíše Krista. Jeho laskavost k bratřím je všeobecná. Jeho srdce je stále ochotno odpouštět bezpráví, snášet nedokonalosti bližních, omlouvat nepravdy druhých. Má soucit s chudým, ochotně pomáhá slabému. V hloubi jeho srdce se tají láskyplná přívětivost. Ve svém styku s pozemskými bratry je stále hotov plakat s plačícími a radovat se s radujícími.

Duše svatý, tak se chovají, kdo pěstují dar pobožnosti, jež jsi vlil v jejich duši. Svým nevýslovným dobrodiním oslabuješ smutné sobectví, jež skličovalo jejich srdce, zabýváš je protivně necitelností, jež člověka činí lhostejným k spolubratřím, a uzavíráš jeho duši proti nenávisti a hněvu. Bylo mu k tomu třeba pouze synovské lásky k jeho Stvořiteli. Rozněžnila jeho srdce a to srdce roztálo v živé lásce ke všemu, co vyšlo z Božích rukou. Duše svatý, dej, abychom vydali ovoce tak drahocenného daru! Nedovol, aby byl udušen naší sebeláskou! Ježíš nám dodal odvahy říka, že jeho

nebeský Otec „velí svému slunci, aby vycházelo na dobré i zlé“ (Mat. V, 45). Božský Utěšiteli, nestrp, aby tato otcovská shovívavost byla pro nás marným otcovským vzorem, a račič v našich duších rozvíjet onen zárodek obětavosti, laskavosti a soucítu, jež jsi v ně vložil ve chvíli, kdy jsi se tam usídlil při svatém Křtu.

* * *

Když bázní Boží duše se odloučila od zla a darem pobožnosti se stala přístupnou šlechetným citům lásky, cítí potřebu vědět, jak se uvaruje toho, co je předmětem její bázně, a jak najde to, co má milovat. Duch svatý jí přichází na pomoc a vlévá v ni DAR UMĚNÍ. Tímto drahocenným darem se jí zjevuje pravda, dovede chápat, co Bůh žádá a co zavrhuje, co má hledat a čeho se varovat. Bez Božího umění naše krátkozrakost se vydává v nebezpečí, že zbloudí; temnoty příliš často zatemňují celý rozum lidský nebo aspoň jeho část. Temnoty pocházejí hlavně z nás samých, vždyť máme na sobě příliš jasné stopy prvního pádu. Dále pocházejí z předsudků a zásad světa, jež denně klamou i duchy, o nichž by člověk byl přesvědčen, že jsou nejsprávnější. A konečně z valné části je to i činnost satana, který jako kníže temnot se snaží obestřít naši duši temnotami a klamnou září ji přivést na špatné cesty.

Víra, jež nám byla dána na Křtu svatém, je světlem naší duše. Duch svatý darem umění dodává této ctnosti paprsky dostačitelne k tomu, aby rozptýlily všechny naše temnoty. Tehdy pochybnosti se ozařují, klam mizí a pravda se zjevuje v celé své nádheře. Člověk pak vše vidí v pravém světle, ve světle víry. Objevuje žalostné omyly, jež kolují světem, jež svedly tolik duší, a jichž obětí i snad sám byl dlouhou dobu.

Dar umění zjevuje nám cíl, jež dal Bůh tvorstvu, cíl, bez něhož bytosti stvořené by nebyly s to najít ani dobro ani klid. Učí nás, jak užívat tvorů, kteří nám byli dáni nikoli k naší škodě, nýbrž ku pomoci na cestě k Bohu. Když se nám takto zjevilo tajemství života, naše cesta je již jistá, již neváháme a jsme ochotni odchýlit se s každého směru, jenž by nás nedovedl k našemu cíli.

A toto umění — dar Ducha svatého — má na mysli apoštol (Efes. V, 8), když praví křesťanům: „Byliť jste někdy tmou, nyní však jste světlem v Pánu; žijte jako synové svět-

la". Odtud ona uzavřenost a jistota křesťanského chování. Může někdy chybět zkušenost a svět se děsí při pomýšlení na poklesky, jichž musíme pak litovat — ale svět nepočítá s darem umění. „Bůh vedl spravedlivého cestami rovnými a udělil mu znalost svatých věcí“ (Moudr. X, 10). Denně se nám dostává naučení. Pomocí nadpřirozeného světla křesťan uniká nebezpečím, a nemá-li vlastní zkušenosti, má zkušenost Boží.

Buď požehnan, Duše svatý, za světlo, jež v nás rozsvěcuješ a s laskavou vytrvalostí uchovávaš. Nedej, abychom kdy hledali jiné. Ono musí nám stačit — mimo ně jsou jen temnoty. Chraň nás smutných nedůsledností, jimiž mnozí nemoudře se dají vést, jdouce dnes za tebou a zítra podléhajíce předsudkům světa. Tak vedou dvojí život a neuspokojí ani tebe ani svět. Proto musíme milovat umění, jež jsi nám dal, abychom byli spaseni. Nepřítel naší duše žárí na toto spásonosné umění. Chtěl by duši zahalit temnotou. Duše svatý, nedovol, aby se mu jeho bídný úmysl zdařil. Pomoz nám, abychom vždy rozeznali pravdu od klamu a spravedlnost od bezpráví. Dej, aby podle slov Pána Ježíše (Mat. VI, 23) naše oko bylo prosté a celé naše tělo — to je všechny skutky, touhy a myšlenky — bylo ve světle. Duše svatý, chraň nás před okem, jež Kristus Pán nazývá špatným a jež zatemňuje celé tělo.

* * *

Dar umění nás poučil, co třeba dělat a čeho se varovat, abychom žili v souhlase s úmysly svého božského vůdce Ježíše Krista. Nyní je třeba, aby Duch svatý v nás vzbudil pramen síly k setrvání na cestě, již nám právě ukázal. Samozřejmě musíme počítat s překážkami a počet těch, kdo podléhají, stačí, aby nás přesvědčil o nutnosti být podporováni. Duch svatý nám dává pomoc svým DAREM SÍLY. Budeme-li ho věrně užívat, můžeme — a to velmi snadno — zvítězit nade vším, co nám stojí v cestě.

V těžkostech a zkouškách života člověk hned ochabuje a je skleslý, hned zase ho pohání přirozený zápal, jenž se řídí podle povahy či marnivosti. Tato dvojí dispozice sotva by ho dovedla k vítězství v bojích duše za spásu. Duch svatý přináší tedy nové činitele. Tato nadpřirozená síla je tak výsadním jeho majetkem, že Spasitel ustanoviv svaté Svá-

losti uložil jedné z nich (svatému Břimování) za zvláštní úkol, aby nám dodala tohoto Ducha Božího jako zásadu vši činnosti. Je naprosto nepochybné, že v tomto životě k boji s ďáblem, světem a sebou samým je nám třeba k vítězství jiných prostředků, než je malomyslnost či odvaha. Potřebujeme daru, který by v nás mírnil strach a spolu krotil upřílišněnou sebedůvěru. Člověk takto Duchem svatým uzpůsobený jistě zvítězí, neboť milost v nás potlačí ochablost a současně zchladí nadbytečné vzkypaní.

V životě křesťanově se stýkají dvě nutnosti: musí umět odporovat a umět snášet. Byl by s to odolat satanovým svodům, kdyby síla Ducha svatého ho neoděla nebeským brněním a neotužila jeho rámě? Uvážíme-li, co obětí si denně vyžádá svět tyranii svých předpisů a nároků, není i on strašným protivníkem? Jaká asi musí být přítomnost Ducha svatého, má-li křesťan být nezranitelným vůči tolika vražedným střelám, jež natropí kolem něho takové spousty!

Vášně lidského srdce naprosto nejsou nejmenší překážkou jeho spásy a posvěcení: čím překážka je skrytější, tím je nebezpečnější. Duch svatý musí zcela přeměnit srdce, jež dokonce se cvičí v odporu, jakmile nebeské světlo ukazuje jinou cestu, než je ta, po níž nás žene sebeláska a věnování se sama sobě. Jaké božské síly je třeba, aby člověk „nenáviděl svůj život“, jak žádá Ježíš (Jan XII, 25), jde-li o výběr mezi „dvěma pány, jimž oběma nelze sloužit“ (Mat. VI, 24)! Tímto darem nám daným Duch svatý denně dělá zázraky, jen když jím nepohrdáme nebo bezectně či nerozumně jej neuhášíme. Učí křesťana ovládat vášně, odolávat slepým průvodcům, nepovolovat nápadům, nejsou-li v souhlasu s Božími přikázáními.

Mnohdy Duch svatý nežádá jen, aby křesťan vnitřně odporoval nepřátelům své duše, nýbrž dokonce vyžaduje, aby veřejně povstal proti bludu a zlu, žádá-li to stavovská povinnost a postavení. Pak třeba na se vzít i zdánlivou nepopulárnost: nesmí ho to překvapovat, vzpomene-li apoštolových (Gal. I, 10) slov: „Kdybych se zaliboval lidem, nebyl bych služebníkem Kristovým.“ Ale Duch svatý nikdy nechybje, a setká-li se s duší odhodlanou užít Boží síly, již On je původcem, nejen jí zajistí vítězství, nýbrž dá jí i klid plný radosti a odvahy, jež vítězství nad vášněmi přináší.

Tak tedy jeví se svým darem síly Duch svatý křesťanovi,

když se má cvičit v odporování. Řekli jsme již, že draho-
cenný dar současně dodává sílu potřebnou, aby člověk snesl
zkoušky, za něž se mu dostane spasení. Jsou hrůzy, z nichž
člověk téměř zkamení a jež ho vlekou přímo do záhuby. Dar
síly je rozptýlí a místo nich přivede klid a jistotu. Vizme jen
mučedníky. A ne snad jen svatého Mořice, který jako vůd-
ce thebské legie z bitevní vřavy byl zvyklý na zápasy, nýbrž
i svatou Felicitu, matku sedmi dětí, nebo svatou Perpetuu,
vznešenou dámu z Kartága, pro niž svět měl jen komplimen-
ty, či dokonce třináctileté dítě svatou Anežku římskou a
tisíce a tisíce jiných. A rceme pak, zda v těchto obětech dar
síly byl bez užitku! Čím jim byl strach před smrtí? Před
tou smrtí, na niž pouhé pomyšlení nás činí skleslími! A což
ony šlechtné oběti celého života, jež trávili v odříkání a
strádání, jen aby měli celého Ježíše a následovali ho co nej-
věrněji! A co je životů skrytých zraku povrchních a měl-
kých lidí, životů, jichž jediným činitelem je oběť, životů,
jimž žádná zkouška nezastíní jas, životů, jež mají stále kříž
a vždy a znovu radostně jej přijímají! Co tu trofejí pro Du-
cha síly! Co obětí povinnosti dovede zplodit! A je-li člověk
sám sebou téměř ničím, jak hned vyrostete pod vedením Du-
cha svatého!

A zase On křesťanu pomáhá vzdorovat smutnému pokuše-
ní lidské úcty a pocty a pozdvihuje ho nad lidský úsudek,
jenž hlásá jiné názory. Vede člověka k tomu, aby před mar-
nou slávou světa dal přednost radosti, že nepřekročil při-
kázání svého Boha. Duch svatý pomáhá člověku, že nemi-
lostí osudu přijímá jako záměry milosrdného nebe, posi-
luje křesťana, že statečně nese bolestnou ztrátu drahých
bytostí a tělesná utrpení, jež by mu činila život nesnesitel-
ným, kdyby nevěděl, že jsou to navštívení Boží. A dokonce,
jak čteme v životech svatých, používá i zpěčování se při-
rozenosti, aby vyvolal skutky hrdinnosti tam, kde se zdá,
že lidský tvor překročil meze svých možností, aby se zdvihl
mezi tvory blažené a oslavené.

Duše svatý, naplňuj nás stále víc a uchraň nás změkči-
losti tohoto života. Dosud nikdy energie duší nebyla tak
chabá, dosud nikdy světský duch tak nevířel, dosud ni-
kdy smyslnost nebyla tak nestoudná, dosud nikdy pýcha a
bezuzdnost nebyly tak zjevné jako dnes. Věz, že být silný
vůči sobě, je takovou vzácností, že to budí úžas těch, kdo

jsou toho svědky: tak zásady Evangelia ztratily půdu! Zadrž nás na této nakloněné ploše, ó Duše svatý, jinak se zřítíme jako ostatní. Dovol, abychom směli k tobě vyslat jako svou prosbu ono přání, jež svatý Pavel psal křesťanům do Efesu (VI, 11 — 17), a abychom se osmělili tvou štědrost žádat o „plnou zbroj Boží, abychom mohli odolat v den zlý a všechno vykonavše, mohli stát vítězně. Opásej naše bedra pravdou, oblec nás v pancíř spravedlnosti a obuj naše nohy hotovostí Evangelia, pokoje; obrň nás štítem víry, jímž bychom mohli uhasit všechny ohnivé šípy nešlechtníkovy. Dej nám přílbici spásy a meč Ducha, to je Slovo Boží“, jímž bychom jako Pán Ježíš na poušti mohli přemoci všechny své nepřátele. Duše svatý! Staň se!

* * *

Poznali jsme, že dar síly je nutným při díle křesťanova posvěcení. Ale sám by nebyl s to zajistit tento velký výsledek, kdyby Duch svatý pečlivě ho nebyl spojil s jiným darem, jenž je jeho pokračováním a předchází všemu nebezpečí. Tím novým dobrodiním je DAR RADY. Nelze sílu ponechat samu sobě, musí mít činitele, jenž ji řídí. Dar umění jím být nemůže, neboť ozařuje-li jí její cíl a všeobecná pravidla jejího chování, nemá dost světla pro případy, kde je třeba zvláštního výkladu zákona Božího, a pro ovládání podrobností života. Můžeme se ocitnout v různých situacích, můžeme stát před různým rozhodnutím — a tu vždy potřebujeme hlas Ducha svatého. Tento hlas Boží k nám přichází darem rady. Chceme-li ho poslechnout, řekne nám jasně, co musíme udělat a čeho se varovat, co můžeme zachovat a čeho nutně se musíme zříci. Darem rady Duch svatý vykonává vliv na náš rozum stejně jako ovlivňuje naši vůli darem síly.

Tento drahocenný dar si hledí celého našeho života, neboť stále se musíme rozhodovat pro tu či onu stranu. A je nám velkou pobídkou k vděčnosti k Duchu svatému pomýšlení, že nás nikdy nenechá samy sobě, jsme-li odhodláni přijmout jeho směrnice. Kolika léček nás uchrání! Co chybných představ v nás zničí! Co skutečností nám odhalí! Abychom však neztratili jeho vnuknutí, musíme se varovat přirozeného nadšení, jež snad až příliš často nás uchvacuje, musíme se chránit nerozvážností, jež nás vrhá v náruč váš-

ním, musíme se míti na pozoru před unáhleností, jež nás pobízí k rozhodnutí a jednání již tehdy, kdy jsme věci viděli teprve s jedné strany, konečně musíme se vystříhat lehkomyslnosti, jež nás vede k bezstarostnému rozhodnutí, a to z pouhé bázně před námahou hledat to, co je lepší.

Svým darem rady Duch svatý uchrání člověka všech nepříjemností. Úplně přemění naši výstřední povahu, jen není-li lhostejná. Upozorňuje duši na pravdu, dobro a vše, co je pro ni výhodné. Vnuká jí ctnost, jež doplňuje a koření všechny ostatní ctnosti, totiž diskretnost. On sám chová její tajemství. Diskretností všechny ctnosti se uchovávají ryzi, navzájem jsou v souladu a nezvrhají se v chyby. Pod vedením daru rady křesťan se nemusí ničeho bát, Duch svatý za něho úplně přejímá odpovědnost. Co na tom, že svět haní a kritizuje, že se diví a pohoršuje! Svět se pokládá za moudrého — ale nemá daru rady. Proto pak rozhodnutí účinná pod jeho vlivem končí docela jinak, než jsme si představovali. Ostatně musí tomu tak být, protože právě na jeho adresu řekl Bůh: „Nejsou mé myšlenky myšlenkami vašimi a mé cesty cestami vašimi“ (Iz. LV, 8).

Tož se vši vroucností toužebně volejme po božském daru, který nás uchrání nebezpečí sebevlády. Ale pochopme též, že sídlí jen v tom, kdo si ho tak váží, že v jeho přítomnosti se vzdává sebe sama. Shledá-li Duch svatý, že jsme se odloučili od čistě lidského myšlení a že jsme přesvědčeni o své křehkosti, dá nám svou radu. Jakmile bychom však se sami pokládali za moudré, odejme své světlo a ponechá nás samy sobě.

Duše svatý, nechceme, aby se nám to stalo. Ze zkušenosti příliš dobře víme, že naprosto není výhodné, jdeme-li za náhodami lidské moudrosti, a upřímně se před tebou vzdáváme nároků svého ducha, tak zaslepeného a plného klamných představ. Zachovej v nás a račiž dále ve vši svobodě a volnosti rozvíjet nevýslovný dar, jež bez naší vůle jsi nám vnutil na Křtu svatém: buď stále naší radou. „Učiň, abychom poznali tvé cesty, stezkám svým nás vyučuj. Učiň, abychom kráčeli podle tvé pravdy, a poučuj nás. Neboť od tebe nám přijde spása a proto se přidržujeme tvého vedení“ (žalm XXIV). Víme, že budeme souzeni za všechny své skutky a za všechny své úmysly. Ale víme též, že nic se nemusíme bát, budeme-li věrni tvému vedení. Proto budeme pozor-

ni, abychom „poslechli, co nám řekne Bůh, Hospodin“ (žalm LXXXIV, 9), Duch rady, ať již k nám mluví přímo či prostředníkem, ježž pro nás zvolil. Proto, Pane Ježíši, buď blahoslaven, že jsi nám seslal Ducha svatého, aby nám byl vůdcem, a blahoslaven buď, Duše svatý, že ráčíš v nás být stále přítomen, a že jsi se od nás nevzdálil ani přes všechn náš minulý odpor!

* * *

DAR ROZUMU je šestým darem Ducha svatého. Uvádí duši na dráhu vyšší, než jsou ty, kde se dosud cvičila. Všech pět prvních darů směřuje k činnosti. Bázeň Boží určuje člověku jeho místo v pokoře, pobožnost otvírá jeho srdce lásce Boží, umění ho učí rozeznávat cestu spásy a cestu záhuby, síla ho ozbrojí k boji, rada řídí jeho myšlenky a skutky. Nyní tedy může jednat a jít svou cestou v naději, že dojde cíle. Ale dobrota Ducha Božího mu zajistila ještě jinak přízeň. Rozhodl se, že již na tomto světě mu dá okusit jakousi předchůť blaženosti, již mu připravil v onom životě. Upevní to jeho krok, rozohní jeho odvalu a odmění útrapy. Cesta kontemplace mu tedy bude nadále přístupna a Duch svatý ho na ni zavede darem rozumu.

Při slově „kontemplace“ mnozí lidé se snad zarazí: budou mylně přesvědčeni, že s podobným zjevem lze se setkat v řídkých případech uzavřenosti v dobách minulých, vzdálených zájmů lidstva dneška. To však je vážný a nebezpečný omyl a příliš často zarazí vzlet duše. Ke stavu kontemplace je povolána v jisté míře každá duše, jež hledá Boha. Není to nějaký neobyčejný zjev, ježž Duchu svatému se zalíbilo ukázat na privilegovaných osobách a jenž má dokázat skutečnost nadpřirozeného života. Kontemplace je důvěrnější styk mezi Bohem a duší, jež je mu svými skutky věrna. Nečiní-li taková duše námitek, je jí zajištěna dvojí přízeň. Předně je to dar rozumu: jím v budoucnu její duch je ozáren vyšším světlem.

Toto světlo nežádá méně víry, ale osvěcuje a zesiluje duchovní zrak a dává široký pohled na věci Boží. Mizí mnoho mraků, ježž pocházely z ochablosti a neofesanosti duše, dosud nezasvěcené. V tajemném kouzlu se zjevuje krása, již jsme dosud jen nejasně tušili, ozývají se nevyličitelné harmonie, o nichž jsme neměli ani zdání. Není to ještě pohled

tváří v tvář — ten je určen až pro věčnost — ale není to již jen matný záblesk, jenž nám dával směr. Před duševním zrakem táhne řada analogií a přiměřeností a přináší plnou jistotu sladkosti. Duše se šíří jasností; obohacuje se víra, roste naděje a rozněcuje se láska. Vše je jí nové. Pohlíží zpět a srovnává a jasně vidí, že pravdu — stále stejnou — si osvojila nyní neporovnatelně plněji.

Příběhy z Evangelia ji víc dojmají. Slova Spasitelova dosud měla pro ni neznámou chuť. Nyní lépe chápe účel, proč ustanovil své Svátosti. Liturgie ji zajímá svými slavnými formulami a hlubokými obřady. Přitahuje ji četba životů svatých a naprosto ji nepřekvapují jejich city a skutky. Oblíbila si jejich spisy víc než co jiného a stýkajíc se s těmito přáteli Božími znovu cítí vzrůst své duchovní bytosti. Má povinnosti všeho druhu a božský zápal ji vede k tomu, aby učinila zadost všem. Musí pěstovat nejrůznější ctnosti a v jejím chování také všechny se srovnávají; neobětuje jednu druhé, neboť jasně vidí jejich vzájemný soulad. Je stejně daleka úzkostlivosti jako ledabylosti a stále dává pozor, aby hned napravila chyby, jichž se mohla dopustit. Mnohdy sám Duch svatý ji poučí vnitřním slovem. Chápe je a ono jí osvětlí situaci novým světlem.

Duše napříště správně odhaduje svět a jeho zbytečná zklamání a očišťuje se od posledních náklonností a zálib, jež ještě ji k němu poutaly. Co má jen přirozenou velikost a krásu, zdá se slaboučké a ubohoučké oku, jemuž Duch svatý zpřístupnil velikosti a krásy božské i věčné. Jen jedno ještě upoutává její zrak na vnější svět, plný klamu pro tělesného člověka: a to je, že viditelný tvor, jenž přece nese známky krásy Boží, neochotně slouží slávě svého Tvůrce. Duše se učí vděčně ho používat, posvěcuje ho nadpřirozeností a s královským prorokem oslavuje toho, jenž do mnoha bytostí vtiskl rysy své krásy; bytosti tyto slouží člověku k záhubě, ač byly povolány k tomu, aby se mu staly stupni, po nichž by stoupal k Bohu.

Dar rozumu dává duši poznání i její vlastní cesty. Objasňuje jí, jak moudré a milosrdné byly záměry Nejvyššího, když mnohdy ji zdánlivě zničil a přenesl tam, kde ani nechtěla být. Vidí, byla-li by bývala paní svého bytí, že by se byla minula cílem, a Bůh jí dal k němu dojít tím, že jí napřed skryl úmysly své otcovské moudrosti. Teď je šťast-

na, protože se raduje z klidu, a nemá dost slov díky, aby Bohu poděkovala, že ji dovedl k cíli, aniž se jí ptal. Stane-li se, že je žádána o radu a má vést, ať již z povinnosti či z vnuknutí lásky, můžeme se jí svěřit: dar rozumu ji osvěcuje pro ni samu i pro jiné. Ale přes to se nevtírá svými naučeními těm, kdo ji o ně nežadají; je-li však tázána, odpoví a její odpovědi jsou jasné jako světlo, jež ji ozařuje.

Tak působí dar rozumu, právě osvětlení křesťanské duše. Čím věrněji užívá ostatních darů, tím víc se jí jeví. Uchovává se pokorou, krocením svých přání a vnitřní usebraností. Roztržitost by zarazila jeho vzrůst, ba mohla by jej i udušit. V životním povolání sebe plnějším povinností a v nutné rozptýlenosti, již se vydáváme, ale nepodvolujeme, taková věrná duše si uchovává usebranost. Ať je sebe prostší a sebe menší ve svých vlastních očích, přece se jí zjeví a zůstane v ní to, co Bůh skryl před pyšnými a ukázal maličkým (Luk. X, 21).

Není pochyby, že takový dar je nesmírnou pomocí k spáse a posvěcení duše. Prosme o něj tedy Ducha svatého se vši vroucností své tužby a budme přesvědčeni, že dosáhneme ho spíš nadšením srdce než úsilím rozumu. Je pravda, že v rozumu se šíří božské světlo, podstata tohoto daru. Ale podle Izajášových (VI, 9) slov: „Věřte a pochopíte“ (citováno podle řeckých a latinských Otců) rozlévá se z vůle rozehráté ohněm lásky. Obrátme se na Ducha svatého a rce-me mu slovy Davidovými (žalm CXVIII, 18, 144): „Otevř naše oči, abychom patřili na divy tvého zákona, vyučuj nás, abychom mohli být živi“. Poučení apoštolem, předneseme svou prosbu ještě naléhavěji. Použijeme jeho modlitby k nebeskému Otci, když ho vzýval a prosil pro věřící z Efesu (I, 17 — 18) za „Ducha moudrosti a zjevení v poznání jeho, osvětlení myslí, aby věděli, která je naděje povolání jeho, kterak bohatá sláva dědictví mezi svatými“.

* * *

Druhý projev přízně Ducha svatého k duši věrné ve skutečích je DAR MOUDROSTI, ještě vznešenější než dar rozumu. Je vázán ostatně na dar rozumu tím, že to, co rozumí se ukázalo, darem moudrosti se jaksi okouší a osvojí. Žalmista (XXXIII, 9) vybízí člověka, aby se přiblížil Bohu, a ukazuje mu jeho sladkost: „Okuste a zvíte, že Hospodin je

dobrotivý.“ Církev svatá o Božím hodě svatodušním prosí, „abychom došli pravé moudrosti“ — RECTA SAPERE — protože o spojení duše s Bohem v tomto životě lze se pokusit citem spíš než zrakem. Světlo daru rozumu není bezprostřední; živě těší duši a obrací ji ku pravdě, ale snaží se doplnit se darem moudrosti, jež je jaksi jeho uzávěrem.

Rozum je tedy osvětlením, moudrost pak spojením. Nuže spojení s Nejvyšším se dovršuje vůlí, to je láskou, jež ve vůli sídlí. Vidíme tento postup v andělských kůrech. Cherubín září rozumem, ale nad ním ještě je zanícený Serafín. U Cherubína láska je vroucí, stejně jako rozum ozařuje Serafína svým živým světlem; jeden se liší od druhého svou převládající vlastností a vyšší je ten, kdo důvěrněji dosahuje božství láskou, kdo víc okouší Nejvyššího.

Sedmý dar zdobí krásné jméno „moudrost“ a to jméno pochází od věčné Moudrosti, již se snaží připodobnit vroucností lásky. Tato nestvořená Moudrost, jež se dává okoušet člověku v tomto slzavém údolí, je Slovo Boží, to Slovo Boží, jež apoštol (Žid. I., 3) nazývá „výbleskem slávy Otcovy a výrazem jeho podstaty“. Ono nám poslalo Ducha svatého, aby nás posvětil a zpět přivedl k němu, a tím nejvyšší činnost Ducha Božího je zprostředkovat nám spojení s ním, jenž jsa Bohem stal se člověkem a pro nás „se stal poslušným až k smrti, a to smrti kříže“ (Filipen. II, 8). Dokonav tajemství svým lidstvím, Ježíš nám dal dojít až k svému božství; věrou osvícenou nadpřirozeným rozumem „vidíme jeho slávu, slávu to jako jednorozeného od Otce, plného milostí a pravdy“ (Jan I, 14). A jako se stal účastným naší nízké lidské přirozenosti, tak také on, Moudrost nestvořená, dává se již na této zemi okoušet moudrosti stvořené, již Duch svatý v nás tvoří jako nejvyšší ze svých darů.

Proto šťasten ten, v němž vládne drahocenná moudrost, jež duši zjevuje sladkost Boha a věcí Božích. Apoštol (I. Kor. II, 14) praví: „Člověk duševní nepřijímá těch věcí, které jsou Ducha Božího“; aby se mohl těšit z tohoto daru, musil by se zduchovnět, musil by se poslušně podvolit přáním Ducha a došel by k tomu jako ostatní: i oni jako on byli otroky života těla, až z něho byli osvobozeni poslušností Ducha svatého, jenž je hledal a našel. I člověk méně hrubý, ale oddaný duchu světa, rovněž není s to pochopit, co je podstatou daru moudrosti a co zjevuje dar rozumu. Posuzu-

je a kárá ty, kdo mají ony dary, a mohou být rádi, jestli jim dokonce nebrání a je neprónásleduje. Ježíš to řekl (Jan XIV, 17) výslovně: „Svět nemůže přijmout Ducha Pravdy, poněvadž ho nevidí ani ho nezná“. Kéž proto ti, kdo mají štěstí, že si přejí nejvyšší dary, vědí, že se musí zcela zbavit světského ducha, jenž je osobním nepřitelem Ducha Božího. Zbavivše se jeho pout, budou se moci povznést až k Moudrosti.

Vlastností tohoto daru je, že opatřuje duši velkou životní sílu a posiluje její mohutnosti. Celý život je jako ozdraven. Není již rozporu mezi Bohem a duší a proto spojení je snadné. „Kde je Duch Páně, tam je svoboda“ — praví apoštol (II. Kor. III, 17). Vlivem Ducha Moudrosti je duši vše snadné. Věci samy sebou tvrdé ku podivu se jí zdají snadné a srdce se již neděsí utrpení. Nejen lze říci, že Bůh není daleko od duše, kterou Duch Svatý takto uzpůsobil, nýbrž je zřejmé, že je s ním spojena. Ať nyní bdí nad pokorou, neboť pýcha může ještě k ní dostoupit a její pád byl by tím hlubší, čím vyšší je její povznesení.

Nalehejme na Ducha svatého a prosme ho, aby nám neodepřel drahocenného daru moudrosti, jenž nás dovede k Ježíši, Moudrosti nekonečné. Starozákonní mudrc toužil již po této milosti, když psal slova (Moudr. VII, 7), jimž dokonale může rozumět teprve křesťan:

„... Protož modlil jsem se, i byl mi dán rozum,
vzýval jsem Boha, i vešel do mne Duch moudrosti...“

Tedy snažně třeba prosit o tento dar. V Novém pak zákoně vyzývá nás k tomu naléhavě apoštol svatý Jakub (I, 5—6): „Postrádá-li někdo z vás moudrosti, žádej jí od Boha, jenž dává všem prostě a neomlouvá; žádej však ve víře nic nepochybuje.“ Duše svatý, odvažujeme se vyhovět této výzvě a prosíme: Dej nám moudrost ty, jenž vycházíš od Moci Otcovy a Moudrosti Synovy. Ten, jenž je Moudrostí, poslal tě k nám, abys nás s ním spojil. Odejmi nás nám a spoj nás s tím, jenž se spojil s naší slabou přirozeností. Jsa posvátným poutem jednoty, buď poutem, jež nás na vždy spojí s Ježíšem a s tím, jenž je Mocí, a Otec nás přijme za „dědice a spoludědice svého Syna“ (Řím. VIII, 17).

Solesmes.

Dom Prosper Guéranger.

ORGANISÁTOR CHORÁLNÍHO ZPĚVU NA TRŮNĚ KRÁLŮ FRANC- KÝCH.

V obsahu našich liturgicko-hudebních článků proskočilo již nejednou jméno vynikajícího chorálního organisátora na stolci Petrově, sv. Řehoře Velikého, a naši milí čtenáři, pokud pozorně tato pojednání sledovali, mohou si utvořit dosti jasný obraz jeho chorální činnosti. V postupu našich literárních příspěvků budeme jí věnovati ještě bližší pozornost v samostatném zpracování. Dnes nastíníme si jen několika tahy obraz neméně zajímavé osobnosti na trůně králů franckých o dvě století později, jejíž jméno nejen že nese stejné příjmení „Veliký“, nýbrž dostalo se dokonce též do seznamu světců naší Církve. Jest to jméno Karla Velikého.

Není snad mezi středověkými panovníky v západní Evropě muže, k jehož životu by se upínalo tolik zkazek a pověstí, jak je vidíme právě u tohoto stejně velikého válečníka, jako prozíravého státníka. Mnohdy je věru až těžko dopátrati se v mámivém, klamném světle těchto legendárních bludiček skutečné dějinné pravdy. Vědecká přesnost nebyla silnou stránkou ani klášterních annalistů, zaznamenávajících spíše než suchá, přesná data historických skutečností zajímavé a neobyčejné události jeho života, i když k hodnověrnosti měla dosti daleko. Příjmení „Veliký“ tyto zkazky ospravedlňovalo a nové rodilo. Ostatně ani u sv. Řehoře Vel. se nesetkáme v podstatě s jiným zjevem. I jeho osobnost je zahalena v jisté mystické šero, zaviněné přílišnou snahou po zidealizování jeho i tak nesmírně sympatické bytosti, jež dovedla býti stejně dětinně prostou, jako královsky vznešenou. Ani jeho činnost v oboru liturgicko-hudebním nečiní zde výjimku; vždyť pokud je mi možno sledovati výsledky hudebně-vědeckého badání, nedospěla tak zv. gregoriánská otázka, o níž jindy pojednáme, dodnes ku svému konečnému rozřešení.

Chorální činnost Karla Vel. jeví se nám naproti tomu v mnohem jasnějším světle. Žil v době o dvě století mladší, kdy annalistická literatura byla daleko více pěstována než v době sv. Řehoře, a srovnáváním i doplňováním jednotli-

vých historických pramenů jest nám dána při nejmenším možnost, utvořiti si nezkreslený obraz toho, co Karel Vel. v oboru chorálním chtěl a čeho dosáhl.

Nesmíme se domnívati, že za Karla Vel. znamenal pojem chorálu v různých zemích obsahově jedno a totéž, jak až na malé výjimky je tomu za našich dnů. Dnes je provedena v západoevropském chorálu unifikace téměř úplně; pouze v Miláně (chorál ambrosiánský) a některých chrámech Toledských a Valladolidských ve Španělsku (chorál mozarabský) trpí Svátá Stolica zpěvy od oficiálních nápěvů gregoriánských odlišné na základě staletých tradic. Nebylo tomu však vždy. S rozšířením křesťanství se objevily u různých národů v posvátném zpěvu velmi citelné odchylky, poněvadž jeho vývoj bral se samostatnými cestami, podmíněnými vedle celé řady místních, sociálních i politických okolností národním nebo kmenovým rázem té neb oné křesťanské obce. Nejinak tomu bylo i v zemích franckých. Zde se vyvinula tak zv. liturgie gallikánská a s ní i zvláštní gallikánský chorální zpěv. Podle mínění hudebně vědeckých kruhů měl gallikánský chorál jistou podobnost s chorálem ambrosiánským a španělským (později mozarabským), ač v jednotlivostech, pokud je mi známo, nevíme o něm nic určitého. Pouze ze zmínek annalistů doby karolinské, podle nichž římské melodie svou bohatostí různých okrasných not a zvláštního přednesu působily franckým zpěvákům potíže, můžeme míti za to, že gallikánský chorál byl přirozenější a jednodušší, než gregoriánský chorál osmého a devátého století. Při tom se melodicky lišil od římských kantilen tak podstatně, že již předchůdce Karlův, Pippin (751—768) se snažil o unifikaci franckého liturgického zpěvu na základě pevně organisovaného chorálu římského.

Jaký byl asi důvod těchto unifikačních snah? Proč musil gallikánský zpěv vzítí tak dokonale za své, když z jiných mimogregoriánských chorálů, ambrosiánského a mozarabského, zachovaly se aspoň cenné, úctyhodné zbytky? Francouzský liturgik a chorální badatel Duchesne vyslovil dokonce názor, že mimo gregoriánské liturgie západoevropské a jejich zpěvy byly původně v zásadě jedno a totéž, pouze odvětvím jednoho a téhož liturgického řádu, jehož střediskem byl Milán se svou liturgií ambrosiánskou. Pak by gallikánský chorál, soudě z hudebně vyspělých zpěvů milán-

ských a španělských, nebyl prost ani své umělecké ceny. Proč musil tento dokument národního liturgického umění zemí galských, jenž svou svérázností snad odpovídal potřebám a celému charakteru franckého křesťanství lépe než chorál gregoriánský, zahynouti a postoupiti místo veskrze cizorodému chorálu úplně odlišné římské rasy?

Odpověď na tuto otázku nám podává historie vlastními slovy Karla Velikého: „Stalo se to z jednomyslnosti se Stolicí apoštolskou a pro mírumilovnou svornost svaté Boží Církve.“ Karel Vel. byl příliš prozíravým státníkem, než aby neviděl ve vzrůstající moci papežské znamenitou oporu svých státotvorných snah a v jednotě víry a obřadů nejlepší záruku celistvosti své rozsáhlé říše. Dobře poznal, že náboženské pouto je daleko silnějším všech svazků sociálních a politických. K tomu přistupovala jeho osobní láska a oddanost k papežskému Stolci vedle nepokrytého obdivu vůči vysoce uměleckým výtvorům chorálu sv. Řehoře Vel. A ponevadž měl moci dost, své záměry uskutečniti, pohlížíme dnes s údivem, v jak poměrně krátkém čase se mu podařilo pro onu dobu neslýchané dílo téměř bezvýhradně adopce římské liturgie a jejího chorálu.

Jak jsme se zmínili, učinil první pokus o tuto adopci již Karlův předchůdce Pippin. Když o slavnostech, které se děly při korunování Pippina a jeho synů Karla a Karlomana papežem Štěpánem II., rozdílň ráz kantileny římské a gallickánské byl až příliš patrný, pojal Pippin úmysl tento rozdíl odstraniti. Po oboustranném vyjednávání počali římští kantóri francké zpěváky římské kantileně učiti, a Pippin, podporován biskupem Chrodegandem z Met, vřelým příznivcem římské liturgie, zavedl římský ritus i zpěv ve své říši officiálně, vydav zvláštní nařízení, v němž tento svůj krok zdůraznil. Jeho snahy neměly asi trvalého výsledku; po smrti Štěpána II., obrací se totiž znovu na apoštolskou Stolicu s prosbou o nové učitele. Papež Pavel I. vyhověl jeho přání, poslal mu i chorální zpěvníky a nařídil svému římskému kantorovi, jenž byl dokonce secundicerius římské scholy, tedy druhá nejvyšší osoba v její organisaci, aby zřídil v Rouenu pěveckou školu podle vzoru scholy římské. Vedle školy rouenské bylo založeno jiné pěvecké učiliště v sídle Chrodegandově, Metách, které nabylo později stejně dobré pověsti, jako slavná škola římská; zdá se však, že cantilena Ro-

mana zůstala omezena na tyto církevní okresy a nepronikla v širší okruh, ba dokonce, že zpěv gallikánský znovu přicházel ve vážnost, jehož působením brala čistota gregoriánských melodií v říši francké poněnáhu za své. Když zemřel Pippin a vlády se ujal Karel Vel. (768—814), byl — věříme-li Sigebertově kronice — nucen, poslati r. 774 do Říma poselstvo o novou pomoc, aby římskou kantilenu upevnil. Tato úvodní snaha zůstala asi omezena na nepatrný úspěch; v téže kronice čteme totiž o nových organisačních pokusech z r. 790. Sigebert poznamenává u tohoto roku dosti suše, že Karel Vel., pozoruje opět značné rozdíly mezi chorálním zpěvem franckým a římským, vyžádal si od papeže Hadriana nové chorální učitele. Podle jiných annalistů tohoto věku dostalo se Karlovi žádané pomoci při jeho osobní návštěvě u papežského dvora v Římě. Jan, zvaný Jáhen, životopisec sv. Řehoře Vel., píše ve svých knihách, že Karel, nepříjemně jsa dotčen odlišností franckého zpěvu od římské kantileny, otázal se prý — když frančtí choralisté drze tvrdili, že chorální zpěv pokazili Římané, a títo naproti tomu se hájili poukazem na svůj původní gregoriánský antifonář, podle něhož věrně zpívají — kdo uchovává si čistější vodu: zda potok nebo jeho zřídlo? Když odvětil, že zřídlo, pravil: „Nuže, i my, kteří jsme dosud pili zkaženou vodu z potoka, musíme se vrátiti ku zdroji, odkud tento pramen věčně a výhradně vyvěrá.“ Hned nato zanechal u papeže Hadriana dva ze svých snaživých kleriků, a když byli dosti vyškoleni („satis eleganter instructi“), obnovil jejich pomocí lahodnost římských chorálních nápěvů ve své metenské metropoli a skrze ni opravil chorální zpěv v celé své francké říši. Když však po dlouhé době títo v Římě vyškolení kantoři zemřeli a moudrý král Karel viděl, že zpěv franckých církevních obcí nejen, že se opět liší od chorálu metenského, ale že oba druhy navzájem na sebe působí, čímž se ryzost pravých nápěvů porušuje a vzniká nejistota, řekl prý: „Vraťme se zase ke zřídlu!“ Na jeho prosby poslal prý papež Hadrian do Gallie dva ze svých kantorů, podle jejichž úsudku Karel poznal, že všechny obce sice jistou měrou krásu římských melodií porušily, že však Metenští se odchýlili jen úplně málo, a to pouze vlivem vrozené hlasové neohebnosti.

Obširněji se zmiňuje o této věci neznámý mnich-kronikář kláštera Egolismenského: „Vrátil se zbožný král Karel do

Říma a slavil tam velikonoce s náměstkem Kristovým. A hle, během svátečních dnů povstal spor mezi kantory římskými a franckými. Frankové se honosili, že zpívají lépe a krásněji než Římané. Tito zase se bránili, že církevní zpěvy provádějí zcela tak, jak byli vyučeni od sv. Otce Řehoře, Frankové, že však zpívají podle nápěvů pokazených a původní dokonalou kantilenu, že prý tím porušují a ničí. Tento svár dospěl až ke sluchu Pána a krále Karla; frančtí kantoři, hřešice na vliv, ježž Pán a král Karel v Římě měl, hrubě kantorům římským spílali. Římští kantoři se zase opírali o velikou vážnost svých hudebních nauk a tvrdili, že frančtí zpěváci jsou venkovská trdla, že jsou hloupí a nevzdělání, jako divoká zvěř. Když svár nebral konce, řekl zbožný Pán a král Karel svým kantorům: „Povězte otevřeně, co jest čistější a lepší; zda vyvěrající zřídlo nebo jeho praménky již dlouho tekoucí?“ Odpověděli všichni jedním hlasem, že zřídlo, ježto jest původem a počátkem; potůček, jenž z něho plyne, jest tím kalnější a nečistotou zkaženější, čím více se od zřídla vzdálí. Pravil jim tedy Pán a král Karel: „Vraťte se tedy ke zdroji sv. Řehoře, poněvadž jste církevní zpěvy zřejmě zkazili,“ a hned si vyžádal od papeže Hadriana kantory, aby ve francké říši zpěv opravili. Dostalo se mu prý nejen dvou velmi učených kantorů, ale i antifonáře sv. Řehoře. Jednoho kantora poslal do Met, a druhého do Soissons, nařídív, aby představení církevních pěveckých sborů ze všech franckých míst jim odevzdali své antifonáře k opravě a od nich se učili zpěvu. Tak tedy byly francké antifonáře opraveny, jež každý podle své libovůle porušil, přidav nebo ubrav, a všichni frančtí kantoři se naučili římské notaci, již nyní nazývají notací franckou, s tou ovšem výjimkou, že nedovedli při zpěvu dokonale provésti některé okrasné způsoby, ježto z vrozené barbarské neohebnosti se jim hlas v hrdle spíše lámal než volně plynul. Vyšší učiliště církevního zpěvu zůstalo však v Metách; a oč předčí v umění zpěvním škola římská školu metskou, o to zase předčí zpěv školy metské ostatní školy francké.“

Zajímavý dodatek k těmto kronikářským zprávám nám podává Fouchet (Antiquit. Gaulois). Podle posavadního líčení rozhodl Karel onen pěvecký spor o velikonocích v Římě ve prospěch kantorů římských. Fouchet vypravuje, že přesto se považoval sbormistr čili primicerius Karlův za

vítěze a v důsledku toho si osobil právo zpívatí — asi verš graduálního respensoria — o veliké mši sv. Božího Hodu. Karel se dověděl o tom příliš pozdě, když římsští kantoři byli již uraženi; nicméně okamžitě odstranil svého primiceria z Říma a poslal do Gallie.

Pomineme-li dosti nespolehlivého Wasserburga v *Antiquitates Galliae Belgicae* 1549, jenž vypravuje o jinak nám neznámém kantorovi Austrannovi, jehož si Karel na papeži vyžádal a tak si oblíbil, že mu udělil i biskupství verdunské, můžeme se zmíniti poněkud šíře o annalistovi kláštera svatohavelského ve Švýcařích, původci zajímavé kroniky „*De gestis Caroli Magni*“. Jeho jméno se tam neuvádí, ale vědecká literatura hudební tuší v autorovi těchto kronik slavného Nothera, jež známe z pojednání o sequencích. Píše:

„Karel, těžce nesa nejednotnost chorálních zpěvů ve své říši, žádal papeže o několik v církevní hudbě zběhlých kleriků, aby jejich pomocí zavedl všude jednotu. Papež (Hadrian, ač annalista, mluví o Štěpánovi) mu poslal podle vzoru dvanácti apoštolů 12 zpěváků římské kantileny dokonale znalých. Když ti kantoři se ubírali z Říma do francké říše, usnesli se z nenávisti k Frankům na tom, že budou učiti zpěvu ve francké říši tak různým způsobem, aby k jednotě ve zpěvu tam nikdy nedošlo. Přišli ke Karlovi, slavnostně byli přijati, a posláni na vynikající místa, kde však každý snažil zpívatí a jiné ve zpěvu učiti tak odchylně, jak jen dovedl. Když důvtipný král Karel slavil vánoce a Zjevení Páně jednoho roku v Trevíru a Metách a dobře si tamní nápěvy vštípil v paměť, následujícího roku pak v Paříži a Tours a zde docela nic neuslyšel z toho, co si z dřívějšího roku zapamatoval, seznav ještě nad to, že i ti římsští kantoři, které poslal na jiná místa, se zpěvem rovněž mezi sebou liší, oznámil to papeži Lvu. Ten zavolal všech dvanáct nazpět do Říma, z části zahnal do vyhnanství a z části dal doživotně uvězniti. Ve vzkazu, jež Karlovi poslal, projevil papež Lev obavu, že by jiní klerikové, které by mu z Říma dal, mohli se dopustiti z nenávisti stejně hanebného činu, a vyzval jej, aby poslal sám k němu do Říma dva ze svých nejbystřejších kleriků, kteří by však nesměli dáti najevo, že jsou ve službách Karlových; a ti dosáhnou brzo žádoucích vědomostí. To se také stalo. Zanedlouho se dva do Říma vyslaní klerikové, dokonale vyučení, vrátili ke Karlovi, jenž jednoho ponechal u

sebe, druhého pak na žádost svého syna Trogona poslal metetskému biskupovi. Záslohou tohoto zdatného kantora se rozšířila římská kantilena po celé francké říši, takže doposud," praví annalista, „nazývá se v těch zemích církevní kantilena kantilenou metskou.“

Všechny tyto kronikářské zprávy se shodují v tom, že Karlu Velikému ležela neporušenost gregoriánských melodií na srdci a že vždy dovedl chopiti se pravého prostředku, aby ji obnovil a zajistil. Tato výlučná záliba v římském chorálu, v níž jiných kantilen netrpěl, vnáší jistý stín nedůvěry vůči tvrzení téhož svatohavelského mnicha, podle něhož Karel tajně naslouchal v Áchách o oktávě Zjevení Páně řeckým bohoslužebným zpěvům byzantských vyslanců a byl jejich krásou tak unešen, že nařídil svým klerikům, že nesmějí ničeho dříve požití, dokud ony řecké antifony do latiny nepřeloží a jemu neodevzdají. Že se ubozí hladoví klerikové asi potili, aby byli s prací co nejdříve hotovi, to sice kronikář neuvádí, ale dává to tušiti zmínkou, že všechny antifony napsali v jednom tónu (asi aby si práci ulehčili) a dopustili se kromě toho nesprávností v překladě.

Ve své snaze o sjednocení církevního zpěvu neváhal Karel vystoupiti ostře i proti úctyhodnému ambrosiánskému chorálu v diecési milánské, jenž se lišil od římské kantileny velmi značně. Podle Bollandistů vypravil se jednou do Milána a všechny ambrosiánské zpěvníky buď skoupil nebo prostě sebral a dílem spálil, dílem poslal do dalekých zemí. Durandus se zmiňuje dokonce o těžkých trestech (supplicia), jimiž nutil duchovní k vydání jejich ambrosiánských antifonářů a misálů. Pouze na snažné prosby biskupa Eugenia dovolil, aby se podle ambrosiánských nápěvů zpívalo v Miláně samém, nikoli však v jeho mimoměstské diecési. Všude jinde zavedl kantilenu římskou. Po této nemilé návštěvě dal se biskup Eugenius do hledání, co ještě ze starých zpěvníků zbylo; našel však pouze jedinou mešní knihu, kterou jistý mnich potají ukryl. Nezbylo mu tedy nic jiného, než vzítí útočiště k paměti a zaznamenati, co si kdo ze zničených antifonářů a misálů pamatoval. Tímto způsobem zachránil, co se zachránit dalo, a tak se mu podařilo udržeti starou ambrosiánskou kantilenu při životě.

Na tomto místě mimovolně vzpomínám liturgické činnosti jiného Karla, jenž byl stejně velikým ne-li v historii Evro-

py, tedy jistě v dějinách našich, Karla IV., Otce vlasti. I on pečoval o zvelebení bohoslužby, a je zajímavavo, že právě protichůdně snahám velikého krále Franků. Těšilo jej a na tom si zakládal, mohl-li o své Praze říci, že do ní uvedl bohoslužbu a kantilenu všech jemu dosažitelných liturgií. Vedle římské měl v ní zastoupenu nejen liturgii ambrosiánskou v klášteře sv. Ambrože, ale i liturgii slovanskou v našem opatství emauzském. Z této staroslověnské liturgie a jejích zpěvů nezachovalo se nám nic až na nepatrné zlomky. Husitské bouře se postaraly o radikální očistu a nevědomě pracovaly v unifikačních snahách s dokonalým úspěchem. Ambrosiánská a slovanská kantilena u nás zmizely úplně.

V jednotlicí liturgické činnosti Karla Vel. byl mu na prospěch dvojí moment: moc jeho meče, před kterou se skláněla i berla církevní, a zakládání katedrálních i klášterních škol. Karel svolával sám církevní koncily a téměř ve všech byl vydán přísný rozkaz, aby klerus světský i řeholní pečoval o římskou chorální kantilenu. První takové nařízení bylo vydáno r. 788. Kapitulare ášské z následujícího roku se obrací k celému duchovenstvu jeho říše a poroučí, aby „římskou kantilenu úplně a řádně (pleniter et ordinabiliter) v nočním a mešním officiu provádělo“. Synoda v Áchách r. 803, nařízení pro kněze r. 804, kapitulare v Thionville z r. 805 zdůrazňují povinnost kleru římský chorál dokonale ovládati; a co asi nejvíce působilo, bylo královské nařízení v Nimmwegen r. 806, podle něhož mají královští poslové objížděti po celé francké říši jednotlivé katedrální chrámy a kláštery a podávati královské vládě zprávu, jak se kde ony liturgicko-zpěvní rozkazy zachovávají. Tyto a podobné projevy mocné vůle Karlovy mohly sice pro svou dobu pronikavě působiti, ale trvalého výsledku by jistě neměly, kdyby se k nim nepřidružil druhý moment, zakládání zpěvních škol. Karel sám založil takové školy vedle slavné školy metské v Soissons a Orleans a přísně dbal o to, aby u všech katedrálních a kollegiálních chrámů byla taková škola zřízena. Kláštery od té doby závodily o primát nejlepšího pěveckého sboru se sídly biskupskými a není se co diviti, napsal-li nedlouho potom lyonský arcibiskup Leidradus Karlovi sebevědomá slova: „Mám školy zpěváků, mezi nimiž jsou mnozí tak vycvičení, že mohou učiti i jiné.“

Není pochybnosti, že Karel Vel. prováděl tyto unifikač-

ní snahy především, jak jsme se zmínili, v zájmu jednotlosti svého královského imperia. Mimo to působily zde zřejmě i zájmy čistě osobní. Měl totiž gregoriánský chorál v takové lásce, že na svých cestách vždy šel do kostela na bohoslužby, se zájmem se účastnil jejich zpěvů a nařizoval své družině, co má zpívatí nebo čísti. Podle svědectví Eginhardova byl totiž znamenitě ve zpěvu vzdělán, ač nikdy nezpíval sám ani nečetl, leč jen pospolu s jinými. O hudební vzdělání svých dětí pečoval velmi přísně: jeho dcerušky musily prý se učiti hudbě plné tři hodiny denně. Ve své basilice si přisvojil bez dalšího pravomoc nejvyššího regenta chori: určoval, co má kdo při bohoslužbě přednášeti a činil to obyčejně tak, že ukázal na někoho prstem neb hůlkou. Seděl-li vyvolený klerik daleko, poslal k němu někoho ze svého okolí. Chtěl-li, aby někdo čísti přestal, zakašlal zvláštním způsobem; a na toto znamení dávali všichni tak napjatě pozor, že rázem ve čtení ustali, ač byli třeba na počátku věty. A tak se stalo — praví annalista — že v jeho královské družině byli vesměs výborní čtenáři, i když sami vždy tomu, co četli, nerozuměli. Nikdo se neodvážil do jeho blízkosti při bohoslužbě vstoupiti, leč dovedl-li jen dobře čísti a zpívatí. A o tom zaznamenal svatohavelský kronikář milý příběh, jehož podáním svůj článek ukončíme.

Když Karel Veliký přišel jednou na svých cestách do velké basiliky, vstoupil s jeho družinou do chrámu též jeden z okolních venkovských kleriků a neznaje přísné kázně Karlova dvora, vmísil se v jeho chor, ač nedovedl ke zpěvu ani úst otevřítí. Když tak stál prostřed zpívajících, jako zařezaný, přikročil k němu parafonista (sbormistr) a zvednuv hůlku hrozil, že ho uhodí, nebude-li zpívatí. Tu on nevěda, co by počal ani kam by se ukryl — zvrátil hlavu nazad, rozevřel ústa na celé kolo a tvářil se, jakoby zpíval s nejohnivějším uměleckým zápalem. Když kolemstojící nemohli se zdržeti smíchu, statečný panovník, jenž dovedl zachovati klid i při vzrušujících výjevech, jakoby ani toho nepozoroval, sledoval nábožně mši sv. až do konce. Po ní dal si onoho ubohého klerika zavolatí a maje útrpnost s jeho přestálou úzkostí, potěšil ho vlídnými slovy: „Mějž můj dík, dobrý muži, za svůj zpěv a svou námahu!“ a poručil, aby mu dali libru stříbra. Jak si milý clerikus asi oddechl, ponecháváme svým las-kavým čtenářům k posouzení.

Emauzy.

P. Anselm Sedláček.

PŘÍSPĚVKY K IKONOGRAFII SVATO- PROKOPSKÉ.

Kult některých našich patronů národních, na př. sv. Václava, sv. Vojtěcha a sv. Jana Nepomuckého, nabývá poslední dobou — nepřihlíží-li se ani k vzpomínkovým jich oslavám jubilejním — všestranného, tudíž i literárního a uměleckého oživení.

Bohužel, nelze to říci o kultu sv. Prokopa, kterémuž světci nedostává se u nás ještě náležitého, zaslouženého ocenění.

A přece sv. Prokop, třetí z prvních českých členů řehole benediktinské, zakladatel v dějinách umění českého slavného kláštera sázavského, pěstitel a rozšiřovatel slovanské liturgie v Čechách, jest vzor horoucí lásky k rodné zemi a mateřskému jazyku, mravní a národní symbol, jehož jasné světlo ze clony mlh minulosti mělo by zářiti na naše cesty přítomné i příští.

Následujícími články hodláme skrovně přispěti k uctění drahé památky zapomínaného našeho světce.

I.

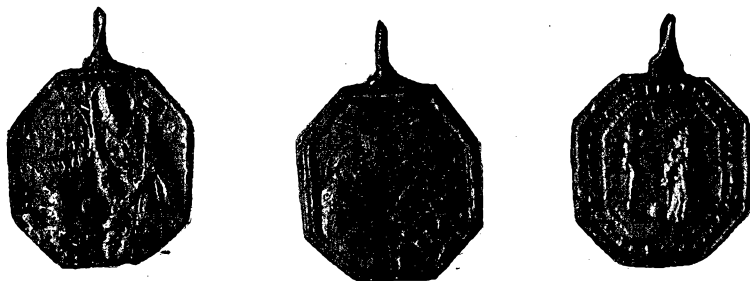
Medaile svatoprokopské.

Staré medaile svatoprokopské náleží k vzácnostem numismatickým. Tento obor umělecký vykazuje skrovné a nahodile objevené kusy s obrazy světce sázavského. Národní museum má ve svých sbírkách pouze dvě staré medaile náboženské svatoprokopské, jejichž popis jest podán pod číslem 1. a 2.

Také moderní umění přináší pamětní medaile svatoprokopské skrovnou měrou.

1. a 2. Dvě mosazné medaile, osmihranné, z tenkého plechu, s ouškem. Na líci *obou* medailí jest zobrazen sv. Prokop ke kolenům, bezvousý, s mitrou na hlavě, s pedem a křížem, an drží Satana na řetěze. Nad čertem jest štít se zkratkami počátečních písmen zažehnávání papeže Zachariáše († r. 752) proti moru: Z + D. L. A. + ... Opis jest: S. PRO - COP - I - US. Na rubu *první* medaile jest sv. Kate-

řina de Riccis († r. 1589), klečící před Ukřižovaným. Opis špatně čitelný: ...ALIAS PESTES ET INFIRMORUM. Na rubu *druhé* medaile jest vyobrazen sv. Benedikt do pasu;

před ním andílek drží otevřenou knihu. V hořejší části jest t. zv. benediktinský štít se zkratkami počátečních písmen zažehnávání sv. Benedikta: Vade Retro Satana Numquam Suade Mihi Vana Sunt Mala Quae Libas Ipse Venena Bibas. (Vari, satane, nikdy k hříchu nerad' mně. Podáváš mi víno zlé, sám si vypij jedy své.) Opis zní: S. BENE-DICTUS. Tyto dvě medaile jsou z nejzajímavějších a nejvzácnějších starých benediktinských kusů českých.

3. Bronzová medaile s ouškem, z doby kolem r. 1700, jezuitského původu. Na líci zobrazen jest sv. Prokop s mitrou na hlavě, s křížem v pravé a s berlou v levé ruce, an drží

satana na řetěze. Opis: S. PRO-CO-PI-US. — ABBAS. Na rubu jest sv. Ignác z Loyoly, jenž v rukou drží rozevřenou knihu s heslem jezuitským: AD // MA // IO // — DE // I // GL. Obličej světcův jest obrácen vlevo k monogramu IHS paprsky ozářenému. Opis: S. IGN-D. LOY. S. J. — Podle Donebauera č. 4269 bylo použito téhož obrazu světce i na

medaili, která má na lici zobrazenou milostnou sošku Panny Marie Svatohorské s opisem: B * V * SACRO * MONT / ANA * IN BOE * S * J.

4. Odrazek z let 1880, pražského původu. Sv. Prokop s vousy, v rouše řeholním, v levé ruce drží poutnickou hůl, v pravé ruce kříž. — Tento odrazek jest k medaili, jejíž líc

jest obraz sv. Josefa, který drží v pravé ruce Ježíška a v levé ruce stvol s dvěma liliovými květy.

5. Jubilejní bronzová medaile, ražená Dichlem v Praze na paměť sedmsetletého svatořečení sv. Prokopa, s datem 4. července 1904. Na jedné straně sv. Prokop v rouše řeholním,

holním, s dlouhým vousem, an drží v levé ruce berlu a levicí hladí laňku. Na straně druhé zobrazen jest výjev, jak světec oře s čertem.

6. Medaile stříbrné a zlaté, jež vydalo r. 1928 těžarstvo zlatodolu v Roudném na paměť desetiletí naší republiky. Na aversu jest malý znak republiky Čsl., nad nímž zobrazen sv. Václav s blanickými rytíři. Revers: sv. Prokop, an oře s čertem; v hořejší části spatřuje se havíř, vystupující s kahanem v ruce po žebříku z jámy, vedle které jest těžní rumpál. Opis: JSEM RAŽEN Z ČESKÉHO KOVU. Práce prof. O. Španiela.

Jsem povinen vzdáti díky za vzácné odborné rady a vlídné přispění při této práci p. řed. Bedřichu Příbilovi v Praze VI., jenž jediný z našich numismatiků dlouho speciálně se zabývá oborem náboženské medaile. Jeho důkladný spis „Úvod do studia náboženské medaile“, vydaný r. 1926 nákladem Numismatické společnosti československé, byl mi nejcennější pomůckou. Týž autor vydá v blízké době týmž nákladem „Soupis náboženské medaile v Čechách a na Moravě“.

Praha.

Min. r. Jan Kakš.

NA HRADĚ SV. GRÁLU.

(Pokračování.)

Hlava mi šla ze všeho kolem. Ačkoliv jsem za svého cestování v cizině byl zvyklý na všelijaký ruch a ustavičně jsem něco nepředvídaného prožíval, byl jsem přece jednou rád, když kapelník-mnich žádal klepnutím své taktovky o klid.

Teď teprve vidím celý orchestr. Jsou to opět stejní hoši, které jsem ještě před chvílí viděl a slyšel v kostele u Mádonny. Teprve nyní je dobře rozeznávám. Velice žertovně na mne působí, když je vidím u jejich nástrojů, které se zdají někdy většími, než jsou sami hudebníci. Ten klučina tam visí na své base jako hruška na stromě. Však si musíš k tomu vzít židličku. A ty trumpety! Kdybych byl kapelníkem, bál bych se, aby mi trubač nezmizel v jícnu svého plechového nástroje. Černé oči hochů však se dívaly velice krotce a beze strachu.

Neznám už přesný program, jenž se tehdy dával, ale celý koncert na mne působil velice příjemně. Hoši hráli jak staří muzikanti.

To nejkrásnější však přišlo ve druhé, zpěvní části. Zvláště jeden desítiletý sopranista zpíval tak čarokrásně, jak jsem to při žádném koncertu dospělých dosud neslyšel. A ta sladká katalánština k tomu! Hoši sklízeli pravou bouři potlesku od hostů i od domácích. Katalánská „Píseň školáků“ musila se opakovat třikrát, tak byla neodolatelně krásná.

* * *

Když jsem se večer odebral do vykázané mi cely, nemohl jsem dlouho usnout. Nejen proto, že až do dvou hodin v noci bylo živo na prostranství před klášterem, ale také pro dojmy, které ještě nestráveny tísnily se v duši.

Okno v mé cele bylo zároveň balkonem. Dlouho jsem tam stál a díval se do černé prohlubně pode mnou. Měsíc se plazil podél skal a zvyšoval tajemnost tohoto skalního hradu. Nebylo k tomu zapotřebí žádné zvláštní obrazotvornosti, abyste viděli míhat se stíny rytířů sv. Grálu.

Do dálky bylo vidět, jak svazky paprsků z reflektorů na výstavě barcelonské rozhazují své světlo po obloze.

* * *

Druhého dne jsem se probouzel za pekelného rámu. Ještě při zavřených očích jsem myslil, že je to bouřka, která v těchto skalách bude jistě hodně hřmotit. Když jsem oči otevřel, viděl jsem, že obloha je krásně modrá. Rána však bije za ranou. Běžím k oknu a ještě vidím létat do vzduchu kusy skal.

Při veškeré své vnímavosti pro poesii — a také rozespalosti — jsem však tyto rány nikterak nevztahoval na hrad sv. Grálu. Cestou k oknu jsem rozhodl: buďto se zde takovým způsobem vstává, nebo se zde trhají skály a nebo — je zde zas nějaká revoluce. Ty totiž jsou v Barceloně takřka na denním pořádku a člověk se může lehce dostat do ohně.

U okna jsem však viděl, že se to trhají skály. Později jsem se dozvěděl, že se tu budou stavět ještě hotely. Skály se trhají časně zrána, aby do této nebezpečné práce nepřišli poutníci, kteří co nevidět přijedou ozubenou drahou.

Sotva také bylo po poslední ráně odtroubeno, přifuněly malé vláčky a z nich se vyrojilo hojně poutníků. Odešli ihned do kostela. Spěchám tam taky a sloužím mši sv. U Madonny zpívají hoši překrásně chorální votivní mši sv.

Pak pozoruji vroucnost, s jakou se poutníci blíží k soše Madonny, aby políbili ruku její a ručku Ježíška. Co všechno jí šeptají při tom?

* * *

Socha Madonny stojí vysoko nad hlavním oltářem. Za ním však vedou schody do pěkně a náladově vyzdobené kaple, odkud se mohou lidé dostat k soše.

Často jsem za svého pobytu na Montserratě dlel v této kapli, abych se potěšil zbožností prostých i vznešených poutníků a sám, abych přednesl své Patronce všechno, co jsem měl na srdci.

I my máme doma slavná poutní místa. Tolik poutníků jsem však viděl ještě snad jen v Lurdech.

* * *

Bylo zajímavo určovat, kdo je které národnosti. Nejvzorněji se chovali Španělé a Francouzi.

Angličany jsem poznal podle toho, že z jedné strany přišli po schodech do kaple, podívali se zezadu na Madonnu, řekli „well“ nebo „all right“ a šli po druhých schodech dolů. Američan na všechno hmatal, jakoby chtěl odhadnout cenu. Němci v lodenových šatech a bez klobouků, obvykle v krátkých kalhotách a s chlupatými koleny, s hlasitým mluvením se hrnuli nahoru a dolů.

Pak přišli dva: jeden široký a druhý dlouhý, tak asi jako Pat a Patachon. Bylo zřejmě vidět, že nevěděli, co se na takových místech dělá. Motali se kolem a do každého vráželi. Řekl jsem si: Když tohle nejsou dva Češi, pak už si netroufám lidi určovat!

Dost brzo jsem měl příležitost se přesvědčit, že jsem se nemýlil. Když jsem ve dne lezl do skal a pak znaven seděl u limonády v hořejším hotelu a těšil se pohledem s verandy do dálky, slyšel jsem najednou: „Pepíku, to je fajn, vem to!“

To jsou přec krajaní, myslím si, a vyhlédnu přes okraj verandy. Opravdu — můj široký a dlouhý z rána v kapli. Pozorují, co má ten Pepík tady v cizině z návrhu staršího vzít.

Oddechl jsem si, když jsem viděl, že chtěl ten flustý, aby ten tenký fotografoval poustevničku, před kterou stáli.

Podle svého osvědčeného zvyku jsem se však ke krajanům mehlásil.

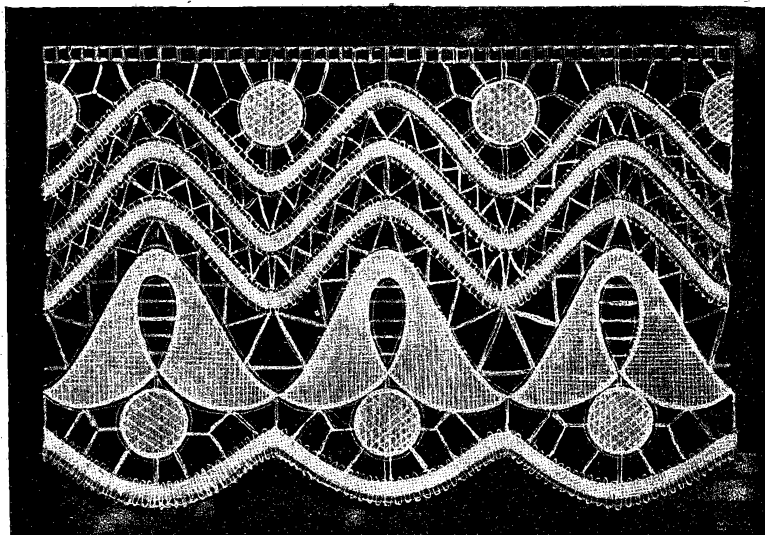
Emauzy.

P. Marian Schaller.

ANTIPENDIUM.

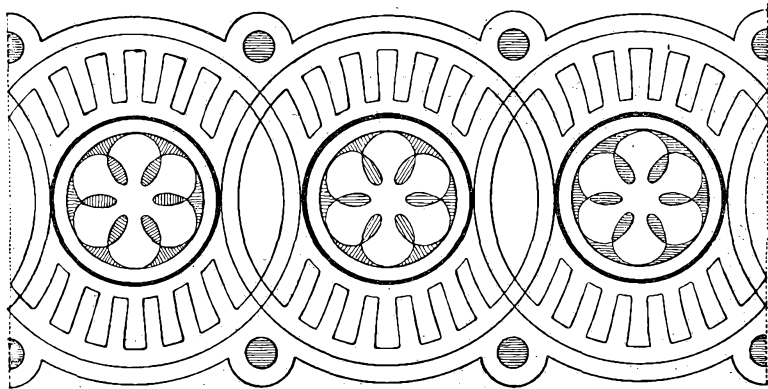
Antipendiem rozumíme ozdobný pruh látky, který visí s přední hrany oltářního stolu, zahnut poněkud napravo i nalevo pod oltářní plátno. Délka antipendia řídí se délkou oltáře, šířka jeho bývá různá. Jsouť antipendia dosahující až na podlahu. Kde oltář má podobu ná-

hrobku, bez zvláštní umělecké ceny, tam je tak široké antependium na místě. U oltářů podoby stolu na sloupcích, nebo u mramorových cenných oltářů uplatní se lépe antipendia úzká. I pouhá krajka našitá na oltářní plátno nahradí antependium úplně.

Na rozdíl od bílých oltářních pláten, jsou antipendia všech barev liturgických (mimo černou) je-li ovšem možno tolik na ně věnovati. Antipendium ze zlatohlavu, nebo zlatem zdobené zastupuje všechny liturgické barvy.

Výzdoba antipendia je různá. Nejvhodněji uijeme k tomu účelu vodorovného běžného ornamentu nebo jednotlivých ornamentálních motivů pravidelně opakovaných. Posvátný monogram rovněž možno na antipendiu uplatniti. Též nápisy jsou v oblibě. Pokud jsou vybrány s porozuměním z Písma sv., z textů liturgických nebo z jiných schválených modliteb, nelze proti nim ničeho namítati, jen varovati se je, aby nápis nebyl snad výrazem osobních nápadů, nebo dokonce v odporu ke katolické věrouce „Ježíši, Maria, Josefe orodujte za nás!“ bylo vyšito na antipendiu v jistém chrámě. Snad viselo tam jen krátký čas, jen jako na zadostiučinění dárci a potom bylo uloženo, aby nevidělo již světla, nebo bylo předěláno.

Často vidíme na antipendíích i obrazy malované nebo vyšíváné. Snad je to poněkud upřílišněné. Je-li na oltáři socha Milostného Pražského Jezulátka, jak odůvodniti vyšitý obrázek jeho ještě na antipendiu? Mimo to když kněz stojí u oltáře, je obraz zakryt a není mu náležitá úcta dána. Ještě méně vhodné bylo antipendium z krajky, zhotovené strojem, na níž byla celá řada postav Krista nesoucího kříž. Podobný úkaz může vzbuditi zvláště u jinověrců i pohoršení, nikoli farizejské. Patrně, že je dobré, případně i nutné, aby dárci antipendia poradil se předem s povoláním činitelem.

(Pokračování.)

Praha.

Škola Panny Marie.

SRDCE JEŽÍŠOVO, KOPÍM PROBODENÉ.

Úcta k Božskému Srdci Páně jest pobožnost, která se sice ujala a rozšířila teprve v novější době, ale základ svůj má ve svatém Evangelii. V perikopě, která se čte o svátku Božského Srdce, praví sv. Jan Evangelista: „Jeden z vojínů bodl jej kopím v bok, a hned vyšla krev a voda.“ Hluboký význam těchto slov nebyl od mnohých chápán. Kristus Pán sám upozornil teprve na ně, když své služebnici Marii Markétě Alacoque uložil, aby šířila úctu a pobožnost k jeho nejsvětějšímu Srdci. Často a mnohostranně bylo rozjímáno o životě a obzvláště o utrpení Spasitelově, avšak ona slova: „Jeden z vojínů bodl jej kopím v bok a hned vyšla krev a voda“ byla namnoze přehlédnuta. Jen několik málo světců, jako sv. Augustin, Bonaventura, Bernard, Gertruda, Mechtilda, Brigita, Kateřina Sienská a Františka ze Chantal, rozjímali a uvažovali rádi a často o zbodeném boku, o kopím otevřeném Srdci Páně. Jinak ale většina jich, když porozjímali o cestě utrpení, po které božský Spasitel kráčel od zahrady Getsemanské až na horu Golgotu a když zde v duchu spatřili přehořkou smrt jeho na kříži, sestoupili opět s pohnutým srdcem s Kalvarie, nečekajíce již na to, až jeden z vojínů chopí se kopí a nešetrně zraní i mrtvé tělo Kristovo hlubokou a velkou ranou. Vždyť i sv. Evangelisté, sv. Jana vyjímaje, hned po vylíčení smrti Kristovy vypravují o uložení jeho mrtvého těla do hrobu. Toliko sv. Jan sděluje nám tuto důležitou událost: Jeden z vojínů bodl jej kopím v bok a hned vyšla krev a voda. Tato zpráva měla se státi podkladem jedné z nejoblíbenějších a mnohými milostně obdařené pobožnosti. Sv. Jan a nábožné ženy pod křížem byli tak prvními ctiteli Božského Srdce Ježíšova.

Vojín otevřel kopím bok Spasitelův. Nemýlíme se zajisté, pravíme-li, že tento vojín byl toliko nástrojem v ruku Božích, an měl toliko učiniti onu ránu, kterou láska již dávno neviditelným způsobem zranila to svaté Srdce, nyní viditelnou. „Srdce jeho bylo zraněno, abychom touto viditelnou ranou viděli neviditelné zranění, jež láska jeho učinila,“ praví sv. Bernard. Tak jako všichni nepřátelé a katani Pána Ježíše byli toliko nástroji, skrze něž se chtěl on svému Otci nebes

kému v obět přinést, byl i tento vojín pouhým nástrojem, jímž chtěl Kristus svou přemíru lásky zjevití. Proto píše též sv. Jan „otevřel“. Vigilanti verbo evangelista usus est, ut non diceret, latus ejus percussit, aut vulneravit, aut quid aliud, sed: aperuit, praví sv. Augustin. Proč otevřel jeho bok? Patrně, abychom mohli do něho nahlédnouti, vždyť sv. Jan sám hned dodává: Stalo se to zajisté, aby se naplnilo Písmo: Uvidí z toho, koho probodli. A co máme viděti v tomto otevřeném boku Spasitelově? Tři symboly lásky: srdce, bodnou ránu a vnitřek srdce.

Nejprve srdce. Odedávna platilo srdce za sídlo a symbol lásky. Čím spíše jest tedy Srdce Ježíšovo sídlem a symbolem lásky! Když již v lidském srdci, v srdci přítelově a obzvláště v srdci matky, může tolik lásky býti, čím větší pak bude to bohatství lásky v božském Srdci Spasitelově? Ono jest především schopno vzbuditi v nás lásku a proto se rozhodl Kristus Pán, aby nám je otevřeným bokem svým ukázal. Učinil sice vše, aby získal sobě lásky lidí, bydlel mezi nimi a jsa tichý a pokorný srdcem, chtěl všem obtíženým a znaveným jejich břímě ulehčiti, jejich utrpení osladiti. Jeho laskavost učinila ho přítelem lidstva, jeho dobrota a milosrdenství hledaly ztracené ovce z domu Israelova a povzbuzovaly největší hříšníky ku pokání. Jeho všemohoucnost působila zázraky, prokazujíc nesmírná dobrodiní. — Přes to však zůstal kamenem úrazu, jenž stál všem v cestě. Tu dává se dobrovolně v ruce svých nepřátel a jako tichý beránek, dává se vésti na místo popravčí. Na všechnu hanu, na všechny obžaloby, na všechny rány mlčí, neospravedlňuje se, nenaríká.

Příroda sama spolucítí a trpí s ním, slunce se zatmělo, země se trásla a skály pukaly. Lidé však řádí a zuří dále proti Spasiteli. „Nohy a ruce probodli,“ praví žalmista Páně již, „sčítli všechny kosti mé.“ To však jim nestačí. Ještě srdce jeho musí prokláti.

Srdce zraněné vidíme tedy. Kdyby bratři Josefovi nebyli smočili suknicí jeho v krvi kozelce a tak poslali otci Jakubovi, byl by se tento mohl alespoň těšiti domněnkou, že se Josefovi stala jen nějaká nehoda, že však žije dále. Když však spatřil krev, tu opustila ho veškerá naděje a bol jeho nebyl k utišení. Podobně kdyby byl Kristus ukázal lidem toliko své srdce, mnozí by nebyli tak dojatai, jako když nám

ukazuje srdce probodené, otevřené. Rána ta jest ranou lásky jeho.

A tato rána jest největší, nejhlubší ze všech zranění. Neboť Kristus zmrtvýchvstalý mohl říci k nevěřícímu Tomášovi: „Vztáhni ruku svou a vlož ji v bok můj.“ Dobře praví sv. Augustin, že hluboká rána v Srdci Ježíšově jest vchodem pro nás do života věčného. Hoc ostium in arcae latere est genti ad salutem positum. Krev a voda se vyřinula z otevřeného boku Spasitelova, jak praví sv. Evangelista. Krev a voda jsou symbolem sv. Svátostí, obzvláště však Svátosti křtu a nejsvětější Svátosti oltářní.

Ve křtu sv. smývá voda, jež se vyřinula z probodeného Srdce Kristova, poskvrnu dědičného hříchu, jež hyzdila duši naši a my stáváme se dítkami Božími.

V nejsvětější Svátosti sytí nás božský Pelikán svou krví k životu věčnému. Krev ze Srdce Kristova zachovává, udržuje a posiluje v nás tak život, který jsme obdrželi na křtu sv.

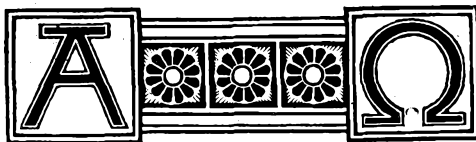
Pro hříchy naše bylo Srdce Bohočlověka probodeno kopím a hříchy naše vždy znovu a znovu zraňují je. Proto nabádá nás Církev sv. v hymnu, který pějeme ve svátek Božského Srdce:

Turpe est redire ad crimina
quae Cor beatum lacerent:
sed aemulemur cordibus
flammas amoris iudices.

Hříchy Boha urážeti bylo by od nás největším nevděkem. Máme si vzítí za vzor plameny, jež šlehají vzhůru k nebesům, kam též naše všechno smýšlení a konání se má obracet a nésti.

Emauzy.

P. Jeroným Wenzel.

Z ŘÁDU SV. BENEDIKTA.

DOM ANDRÉ MOCQEREAU.

Církvi katolické je svěřen poklad svaté víry (depositum fidei). Pán Ježíš slíbil Církvi své, že bude s ní až do skonání světa, a kromě toho přislíbil jí pomoc Ducha svatého, aby tento poklad neporušený zachovávala a neomylně vykládala.

S pokladem svaté víry je úzce spojena liturgie, t. j. řád bohopocty čili služeb božích, a sice tak úzce, že jeden papež prvních století se vyjádřil o liturgii, že ona jest zákonem určujícím, co se má věřit (lex orandi lex credendi).

S liturgií je úzce spojen liturgický zpěv. Jelikož však také liturgický zpěv je podroben změnám, není vyloučen ani úpadek. Opravdu s připuštěním polyfonní hudby do chrámu Páně v pozdějším středověku nastal jakýsi úpadek liturgického zpěvu. Po tak zvané reformě gregoriánského zpěvu v první polovici 16. století zbyla z něho jen ubohá zkomolenina.

Francouzský benediktínský opat Guéranger, který v první polovici minulého století se velice zasloužil o zvelebení liturgie ve Francii, dal také podnět k obnovení původního gregoriánského zpěvu.

První, který za účelem obnovení gregoriánského zpěvu studoval a opisoval staré chorální rukopisy, byl mnich z benediktínského kláštera Solesmes, kdež právě opat Guéranger nedlouho před tím obnovil řád benediktínský ve Francii a položil základy francouzské kongregace téhož řádu.

Páter Pavel Jaussions (dom Paul Jaussions) umřel předčasně roku 1870, aniž se dočkal ovoce své práce. V jeho práci pokračoval páter Josef Pothier (Dom Joseph Pothier), nejprve světský kněz a pak mnich v Solesmes. Tento vydal roku 1880 knihu o gregoriánském chorálu s titulem: „Les Mélodies Grégoriennes“. Roku pak 1883 vyšel „Liber Gradualis“. Obě díla byla tištěna v Belgii u firmy Desclée, Lefebvre & Cie. Roku 1895 vydali mnichové solemští „Liber Antiphonarius“ (kniha obsahující zpěvy pro chvály, nešpory a ostatní denní hodinky), tištěný již ve vlastní tiskárně.

Tato poslední kniha byla určena jen pro řád benediktínský. Brzy potom vydali solemští mnichové také „Liber Antiphonarius“, podle římského officia, ale všechny jejich knihy měly posud jen biskupské schválení a tak byly jen privátními vydáními. Veliký obrat nastal, když roku 1903 (v listopadu) nový papež Pius X. vydal Motu proprio, kterým nařídil zavedení starého gregoriánského zpěvu po celé Církvi. Dom Pothier, který se zatím stal opatem kláštera sv. Wandrilla, ovšem mimo Francii, neboť zatím byly řády z Francie vypuzeny, byl jmenován předsedou komise, kterou ustanovil sv. Otec Pius X. pro vydání nových chorálních knih.

Ale dávno než přišel Pius X., vystoupil jiný zdatný pracovník v oboru gregoriánského chorálu, totiž páter Ondřej Mocqereau (Dom André Mocqereau). Za účelem prostudování většího počtu starých chorálních rukopisů založil r. 1889 publikaci „Paléographie musicale“. Snažil se také na základě vědeckého badání zdokonalit rytmus gregoriánského chorálu

a za tím účelem vydal dvousvazkové dílo: „Le Nombre musical grégorien“.

Dom Mocqereau se stal ještě za žibobyti Dom Pothiera hlavním představiteltem obnovení gregoriánského chorálu. Ačkoliv byl také již stár, přece se vydal po válce do Spojených států severo-amerických a konal tam přednášky o gregoriánském chorálu a sám cvičil a řídil pěvecké sbory.

Opat Pothier zemřel již asi před pěti lety, a v prvním měsíci tohoto roku přišla truchlá zpráva, že také Dom Mocqereau se odebral na věčnost. Zemřel v opatství Solesmes (čti: Solém) ve Francii, kamž se v druhé polovici roku 1922 se svými spolubratry z ostrova Wight (Isle of Wight) šťastně vrátil. V červnu toho roku by se byl dočkal 81 let svého věku. Pisatel těchto řádků měl ke konci března r. 1922 radost, zesnulého choralistu a hudebníka na ostrově Wightu poznati a s ním chvilku pohovořiti. R. i. p.

Emauzy.

P. Bernard Velišek.

* * *

„Habemus abbatem“ mohli se radovati mniši osiřelého arcioptství sv. Vincence v Latrobe, v Sev. Americe, když dne 26. dubna došlo z Říma potvrzení volby nejdůst. pana arcioptata Alfreda Kocha O. S. B. Po zesnutí arcioptata Aurelia Stehle-ho, o němž jsme v minulém čísle podali zprávu, zvolen byl dne 23. dubna jako jeho nástupce 51letý P. Alfréd Koch. Narodil se r. 1879 v Arzheimu v Bavorsku. Svá gymnasiální studia vykonal v Německu. Universitu navštěvoval ve Vídni a na koleji Propagandy v Římě získal gradu doktora theologie. Roku 1905 byl vysvěcen na kněze. Po celou řadu let zastával pak úřad ředitele semináře diecése Lutri a Nepi. Roku 1912 odebral se do Ameriky. Zde povolal ho Bůh do řádu Benediktinského. Roku 1916 započal svůj kanonický noviciát. Od složení sv. slibů působil až do svého zvolení k hodnosti arcioptata jako profesor na semináři sv. Vincence. Přejeme njdp. opatovi z celého srdce: „Ad multos annos feliciter!“

Nový benediktinský klášter ve Washingtoně. Při katolické universitě ve Washingtoně buduje se nové benediktinské převorství, zasvěcené sv. Anselmu. Náleží k anglické kongregaci.

Stříbrné jubileum posvěcení na opata, slavil dne 7. května Rms Bernard Menges O. S. B. z opatství sv. Bernarda v Birminghamu, Ala. v Severní Americe. Oslavenec narodil se v Bavorsku r. 1866. Svá studia gymnasiální konal u sv. Vincence v Latrobe, v Sev. Americe. Roku 1892 byl vysvěcen na kněze a v poměrně mladém věku 37 let zvolen r. 1904 opatem kláštera sv. Bernarda. Předchůdcem jeho a zakladatelem tohoto kláštera byl strýc nynějšího nejdůstojnějšího pana opata Bernarda Benedikt Menges. Za 25 let svého působení podařilo se panu opatovi vybřednouti z dluhů, do nichž pro nepříznivé poměry jeho předchůdce upadl, a nad to zvelebiti a rozšířiti též klášterní školu. Opatství sv. Bernarda čítá 84 mnichy, z toho jsou 52 kněží. Jubilant byl vyznamenán Svatou Stolicí udělením „cappy magny“.

Ještě jedno jubileum oslavovali Benediktini v Severní Americe. Rms Vincenc Huber, opat kláštera sv. Bedy v Peru, slavil 27. května své zlaté jubileum kněžské. Jubilant narodil se r. 1855. Studoval na klášterní škole

sv. Vincence v Pennsylvanii, kde po ukončení studia též vstoupil do kanonického noviciátu. Theologii studoval v Římě. Pak působil jako profesor dogmatiky na semináři sv. Vincence. Jeho žákem byl též Jeho Eminence kardinál Mundelein z Chicaga. Též známý nám dobrotivý P. převor Prokop Neužil a Rms Valentin Kohlbech, opat od sv. Prokopa v Chicagu, byli jeho žáky. Dne 30. března 1910 zvolen byl opatem kláštera sv. Bedy, kde po 20 let horlivě a svědomitě působí. Předě dvěma roky byl dán mu k ruce opat-coadjutor Justus Wirth. Přejeme staříčkému a zasloužilému jubilaru „ad multos annos!“

POSUDKY KNIH.

P. Ant. Špale: Biblická dějprava pro národní školy. Cena 15 Kč. Nakladatelství a knihkupectví A. Neuberta v Praze, Hybernská ul. 12. — Dosud jsme byli odkázáni i v této věci z větší části na překlady z němčiny, ač dávno již bylo voláno po nově původní Biblické dějpravě, která by po stránce věcné, jazykové i metodické vyhovovala zvýšeným požadavkům doby. Nuže, tuto Dějpravu pracoval český kněz a obrázky kreslila česká umělkyně. Autor byl vybidnut k sestavení této školní učebnice recensí jeho „Knihy poutníkovy“ v časopise „Vychovatel“ r. 1927, kde bylo řečeno, že on by byl dobře kvalifikován k napsání nové Biblické dějpravy. Odhodlal se tedy napsat českým dětem biblickou učebnici, používaje k tomu svých odborných vědomostí biblických i dlouholeté zkušenosti katechetské. Cena knihy Kč 15.— je na výrobní náklady velmi mírná; mimo to ještě poskytně se na každých pět výtisků šestý zdarma. Prodejné výtisky budou opatřeny za tím účelem příslušnou poukázkou. Důstojní páni katecheté dostanou na požádání bezplatně 1 výtisk na ukázkou za účelem zavedení.

Mají kolébky zůstatí prázdné? Napsal J. Plohowich. Až na kořen všech přirozených, mravních a právních základů sahá § 144, který nesmí býti zrušen. Již nyní je statistika vražd nenarozených strašlivou. Žádný kníže světa neměl větší družiny, žádný král neměl tolika věrných, jako vrazi nevinátek mají obětí. Mají kolébky zůstatí prázdné? Vážný příspěvek o sebevraždě národů vyšel v úpravě P. Václava Vajse jako 2. svazek Poznáním k pravdě. Plamennými slovy líčí spisek hrůzy počínání nešťastníků, kteří se provinili na nejkrásnějším daru Boha. Co nelze říci s kazatelnou, to říká knížečka tato všem manželům. Brožura krajní důležitosti pro všechny, jimž blaho národa není lhostejným, měla by se jako lavina rozletěti do kupfčích měst i do poslední vesničky. Měla by ji čísti každá česká žena a matka, ba myslím, že by měla býti dána do každé rodiny nákladem státu. Cena Kč 1.— umožňuje však koupí i těm nejchudším. Nakladatelství Kropáč a Kucharský v Praze I., Konviktská 5, Vám ji na požádání ochotně pošle.

Papež Pius XI. Napsal Jos. Hronek. V Praze 1929. Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví Gustav Franci v Praze. 8°, str. 64 s 5 vyobrazeními. Cena včetně porta Kč 5.50. První česká jubilejní publikace o Sv. Otcí Piu XI. (přibližuje československému lidu osobnost a dílo současného Velekněze. Autor této knížky rozvinuje před námi obraz života kněze Achilla Ratti-ho, a to od let studia až do jeho zvolení za

papeže. Nato podává přehlednými rysy dobu jeho pontifikátu a sleduje při všem vypravování úzký vztah papežův ke katolíkům Čsl. republiky a tak nabádá k úctě, oddanosti a k lásce k Sv. Otcí. Víťame tuto první českou knížku, která jako na zavalanou vychází v tomto roce, kdy oslaví Sv. Otec své 50leté kněžské jubileum, kdy celý svět s úctou k němu patří za velkomyslné vyřešení t. zv. otázky římské a kdy zvláště jsme vázáni vděčností synovskou za dobrodiní nám prokázané vystavěním v Římě české koleje Nepomucenum. Knížka jest pěkně upravena a ozdobena nejnovějším obrazem sv. Otce, J. Exc. st. sekretáře kardinála Gasparriho, J. Exc. nuncia pražského Msgr. P. Ciriaciho, sekretáře Msgr. X. Rittera a zdařilým snímkem vatikánského města. Jsme pevně přesvědčeni, že každý katolík rád po této knížce sáhne, takže první její vydání bude záhy rozebráno.

Ksaver Meško: **Mládeži.** — Knížka formátu m. 8° má 101 str. a stojí kartonovaná Kč 10.—. Krásný dárek naší mládeži od známého slovinského kněze-buditele a velikého přítele dítek. Povídky a básničky pro děti ve stáří od 6 do 12 let s pěknými obrázky. Jest povinností katolických rodičů dáti dětem do ruky pouze knihu dobrou. Proto na tuto knížku upozorňujeme.

II. sv. Edice Krystal, knihovny Revue Na Hlubinu, Olomouc, Slovenská 14. Bernadot: **Eucharistií k Nejsvětější Trojici.** Str. 128. Cena Kč 6.50 s portem. Revue Na Hlubinu vydává druhou, dobře volenou knihu své Edice. Potřebujeme opravdu hlubokého a dokonalého poučení o otázkách nejtajemnějších, v první pak řadě o Nejsvětější Svátosti, k níž volá Cirkev dnes tak úpěnlivě své děti. Kniha učí nořiti se do Ježíše, učí žiti celý den pod teplem sv. přijímání, řádně se na ně připravovati a za ně opravdu děkovati. Kniha vám zapálí srdce pro Ježíše, osvítlí mysl a připoutá k tomu, jenž je štěstím nejvyšším. Odporúčujeme vřele tuto knihu. Objednejte si toto laciné a důkladné dílo velkého francouzského učence ještě dnes, než bude zase kniha rozebrána jako první svazek této Edice, jenž se rozešel v prvních týdnech. Pište na Edici Krystal, Olomouc, Slovenská 14.

Podíl „**Dědictví Svatojánského**“ na rok 1930 právě vyšel. Jsou to tyto tři knihy: 1. „**Apoštol Indiánů P. De Smet**“, napsal Josef Kinzig, přeložil Ant. Sehnal, dřevoryty ozdobil Arnošt Hrabal; 2. „**Buď — anebo**“, napsal Robert Mäder, přeložil Dr. Ant. Bořek-Dohalský; 3. „**Bible České**“ (lidového vydání) část první, obsahující první dvě knihy Mojžíšovy, přeložil Dr. Jan Hejčl. Cena těchto knih jest 15 Kč. Členové „Dědictví“ obdrží je zdarma; každý člen jest však povinen při vybírání podílu v příslušném, na členském lístku uvedeném knihkupectví zapřavití ve prospěch „Dědictví“ 2 Kč a knihkupci za vydání podílu 50 h. Vklad člena obnáší jednou provždy 80 Kč. — Mimo podíl vyšlo štědrostí J. M. nejd. pana biskupa Dr. Jana Sedláka čtvrté vydání Tomáše Kempenského „**Čtvero knih o následování Krista**“; velectná tato kniha v překrásné úpravě prodává se ve prospěch „Dědictví“ za 14 Kč, v pegamoidové vazbě za 28 Kč. — Přihlášky členů a objednávky knih přijímá Ředitelství „Dědictví Svatojánského“ v Praze IV., Vikářská ulice číslo 35.

V. Ročník.

Červenec—Srpen 1930.

Číslo 7.—8.

EMAUZY-BEURON 1880-1930.

Opatství Emauzské se chystá oslaviti takřka své třetí narozeniny. První, opravdové, byly, když se psalo dne 21. listopadu léta Páně 1347, kdy Otec vlasti, císař Karel IV., založil na vrchu, později zvaném na Slovanech, klášter, do něhož arcibiskup pražský Arnošt z Pardubic uvedl následujícího roku Benediktiny slovanské. Po druhé se probíraly Emauzy k životu, když po zhoubných následcích doby husitské, r. 1634, obnovena byla v klášteře kázeň řeholní Benediktiny Montserratskými. Čtetí znovuzrození spadá do roku 1880, kdy skomírající již plamének života monastického v Emauzích znovu byl rozdmýchán mnichy beuronskými. Žijí-li tedy Emauzy ještě dnes, jest to na posledním místě proto, že před 50 léty se jich ujali Beuronští a zachránili je před jistým zánikem.

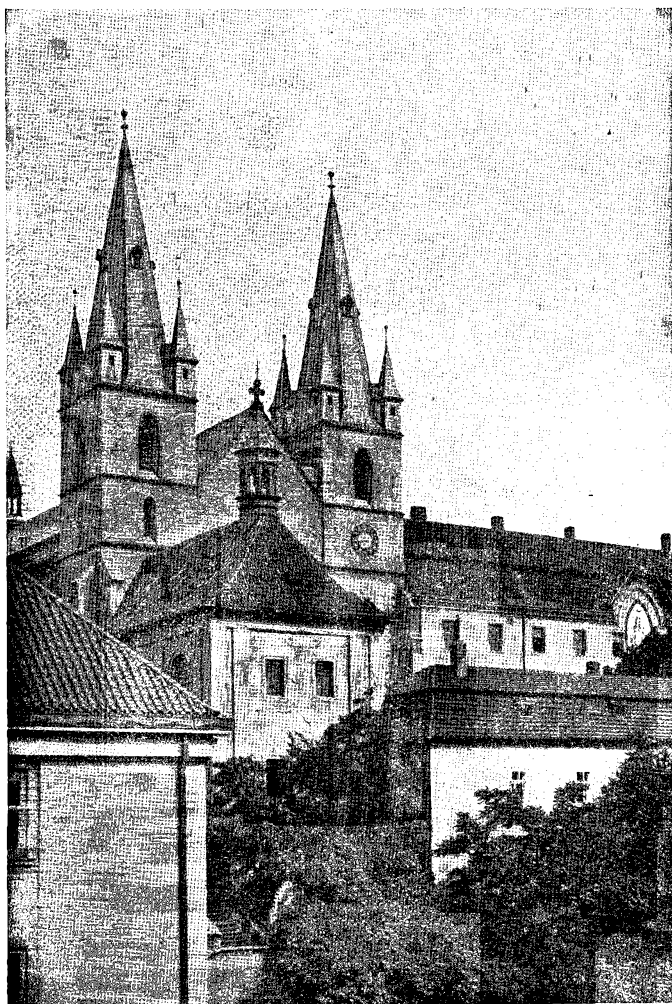
Staří pamětníci a archiv arcibiskupský i Emauzský dokazují nezvratně, že klášter na Slovanech ležel v posledním tažení. Kardinál Schwarzenberg, emauzský administrátor P. Emanuel Hrdlička, Patres z Montserratské reformy, kteří r. 1880 ještě žili, a noví příchozí beuronští spolubratři — všichni vypovídají hlasem proroka: „Ossa arida — kosti suché“ (Ez. 37, 1). Psali jsme o tom v březnovém čísle tohoto ročníku. Neobviňujeme nikoho. Kláštery, zvláště benediktinské, neumírají za rok. Žijí staletí, proto také jen dlouhá řada

vlivů vnějších i vnitřních dovede rozhlodat jejich jádro a učinit je neschopny dalšího bytí.

Dílo Karlovo a Arnoštovo, památné Emauzy, neměly zahynout. Duch Hospodinův „zavál a ožili a postavili se na nohy — zástup veliký velmí“ (Ez. 37, 10). Dne 19. března 1880 vtáhlo to vojsko Páně do chrámu Emauzského, 50 mnichů, plných energie a nadšení a zaujalo „strážná místa na hradbách Sionu“.

Emauzy byly vzkříšeny. Avšak nebyl jim vdechnut jen slabý zárodek života, nýbrž ihned život v plné síle a činorodosti. Byl to intenzivní život Benediktinů beuronské kongregace, jež sama jest jakýmsi trvajícím zázrakem Boží Prozřetelnosti. Dne 29. září 1860 klečeli dva mladí Benediktini z opatství sv. Pavla, Dr. Maurus Wolter a P. Placidus Wolter před Píem IX., a v přítomnosti kněžny Kateřiny z Hohenzollern byli pověřeni úkolem obnoviti v Německu řád benediktinský, který tam od velké sekularisace v roce 1806 úplně vyhynul. Vyzbrojeni apoštolským požehnáním a 500 lir, vydali se na cestu. Zažili mnoho zklamání, trpěli tělesně i duševně, klášterík, založený 1861 v Materbornu u Cleve, nemohli udržet pro nepřizeň místních poměrů. Hledali a našli Beuron. Koncem roku 1862 se tam přestěhovali, prvního novice, který se přihlásil, Dra Benedikta Sautera, dali do noviciátu do Solesmes, kde vládl věhlasný opat Guéranger. Obnovili Beuron, dorost se množil, a nyní počíná se podivuhodné dílo. 1872 zakládají mohutné opatství sv. Benedikta v Maredsous v Belgii, 1878 klášter sv. Tomáše v Erdingtonu v Anglii. 1875 vypuzeni kulturním bojem z Beuronu, putují do Volders v Tyrolsku, 1880 se stěhuje celý Beuron do Emauz, 1883 jest založena Sekava ve Štýrsku, 1892 dva kláštery v Portugalsku, 1893 obnoveno opatství v Maria Laachu, 1899 založeno opatství v Lovani, 1904 opatství sv. Josefa ve Westfálsku. Po válce obnovena nebo zřízena opatství: 1920 v Neresheimu, 1922 v Trevíru, 1924 v Grüsavě, 1926 v Jerusalemě, 1927 na Hoře sv. Benedikta u Cách, 1926 v Neuburgu u Heidelbergu. Beuronská kongregace čítá 1.050 členů, má 12 opatství mužských a 4 opatství Benediktinek. Ona dala vznik kongregaci sv. Otilie v Bavorsku (4 opatství a 13 jiných domů, 800 členů), kongregaci belgické (3 opatství a 2 převoráty, 400 členů), kongregaci brasílské (4 opatství a 1 převorát, 160 členů), řádu dala prvního i druhého, dosud žijí-

ciho, opata primasa, dodává většinu profesorů pro mezinárodní kolej sv. Anselma v Římě, postavenou 1893. Dosavadní činnost kongregace beuronské jest úžasná a její vliv na

Emauzy. Kostel a klášter.

celý řád sv. Benedikta a kulturní život širokých kruhů bude lze oceniti až v době budoucí.

Čito beuronští Benediktini s touto životní silou přesídlili tedy roku 1880 do Emauz. 1. února jim byl právně předán klášter, 19. března zahájili slavné bohoslužby a řeholní ži-

vot podle svých osvědčených zásad. Byly to tři dary, které vložili novým Emauzům, jako věno do kolébky: Vzorná kázeň řeholní, slavný řád liturgický a umění. Tyto tři složky tvoří dodnes duchovní statek Emauz a tajemství i jejich síly. Jimi vzrostla Emauzská družina do převratu na 117 členů, jimi přetvořena Emauzská svatyně v jednotně sladěné dílo umělecké, jimi se dostává Emauzské liturgii té velebnosti a oduševnělosti, že Svatý Otec Pius XI., který, jako Monsignor navštívil Emauzy, nedávno doznal, že nejhlubším dojmem, jenž si odnesl z Prahy, byly bohoslužby Emauzské, jimi povstali jediné Emauzy na obranu víry a vlasti, když před třiceti léty se hrnuli do Čech němečtí protestanti s heslem „Pryč od Říma“, jimi působí Emauzy po 50 let v Praze a daleko jinde, více snad tiše než reklamní činností, jimi byly s to překonat velkou krizi po převratu, kdy byly nuceny odeslati 40 kněží a 12 bratrů-laiků do dvou nových klášterů za hranice. Co vše jest důkazem, že duch, který Beuronští vdechli Emauzům, jest duch dobrý, duch plný tvůrčí síly, duch Boží.

Nelze tedy dnes, po 50 letech, než s radostí hleděti nazpět a děkovat Bohu a beuronským mnichům, kteří přišedše odjinud, ujali se v Praze odkazu Karlova a přivedli jej k rozkvětu a slávě dob v 600letém trvání Emauz snad nejlepších. Ať se tedy nikdo nediví, že pouta vděčnosti neochvějně vízí klášter na Slovanech k arcioopatství beuronskému — dítěto smí snad milovat svou matku — a že jen zřejmá vůle Boží by mohla tento svazek přeměnit v jiný. Ať se též nikdo nebojí. Příslušnost benediktinského kláštera neruší nikterak jeho samostatnost. Kongregace jsou sdružení federativní, podmíněná vznikem nebo blízkostí jednoho kláštera od druhého nebo společným účelem. Každé benediktinské opatství je právně a hospodářsky úplně autonomní. Má svého opata, mnichy doživotně zvoleného, má své mnichy, slibem stálosti na klášter vázané, má svůj noviciát, svou finanční správu. Předseda kongregace nemůže do řízení kláštera přímo zasahovati. Poněvadž řád benediktinský není řádem centralizovaným, nemá ani opat primas pravomoc generálů jiných řádů; ani on nemůže disponovati členy nebo majetkem samosprávných opatství. Že z příslušnosti ke kongregaci zdravé a zdatné plyne jen veliký prospěch pro kláštery v ni sdružené, toho dostatečným důkazem jsou snad naše Emauzy.

„Pojďte tedy a blahopřejte mi všichni, neboť když jsem byla již úplně maličká, zalíbila jsem se opět Nejvyššímu.“
Radujme se všichni z půlstoleté beuronské práce v Emauzích a přejme a pomozme, aby Emauzy zůstaly vždy věrný odkazu i své matky, a čím ona byla a jest tak mnohým, staly se i ony na místě, kam je Bůh postavil.

Ad multos annos! Feliciter!

Opat Arnošt Vykoukal, O. S. B.

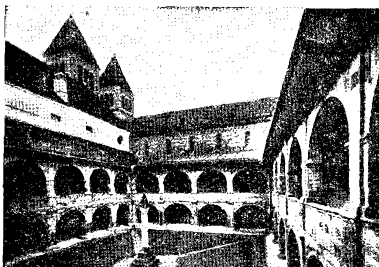

KDO MŮŽE SE HONOSITI JAKO TY?

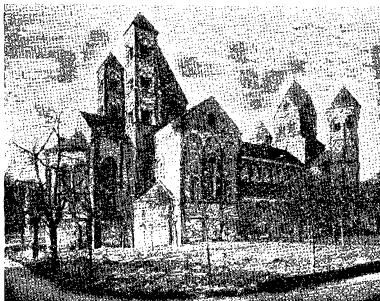
(Eccli 48, 4.)

Tři dvojice věží ve zlaté Praze tvoří jakousi životní směrnicí tohoto města. Tři dvojice věží z dále tak podobné. Tři dvojice věží odrážejí se ve víru městského života. Tři dvojice věží různého stáří, různé vážnosti a různého symbolického významu a přece hlásají tutéž ideu. Věže svatovítské, věže emauzské a věže vyšehradské. Loni se skvěly v lesku významného svatováclavského jubilea. Letos pak září prostřední dvojice *zvláštním vlastním* leskem. Padesát let uplynulo od chvíle, kdy zakladatel Beuronu slavně obnovil ve staroslavných Emauzích posvátnou službu chvály Boží černých mnichů. Beuron se dnes raduje spolu, že jeho druhorozený syn se dočkal svých abrahamovin a že přes všechna nebezpečí a překážky ve svěží síle hledí vstříc nadějně budoucnosti. V dřívějších dobách zažily Emauzy různé slavné a památné dny. Co znamená konečně posledních 50 let v dějinách téměř 600 let jejich života? Ježto však je vždy odvážným činem, má-li se zjařit vadnoucí strom, je dnešní radost tím větší, že od onoho památného svátku svatého Josefa roku 1880 vykvetly nové květy na kmeni kdysi uvadlém. V posledních desetiletích Emauzy si dobyly své staré pověsti. Jejich věže ční opět hrdě k nebesům a hlásají všem mimojdoucím, že střehou nezkalené prameny pravého mo-

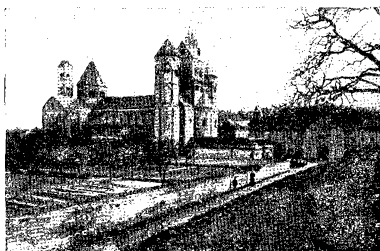

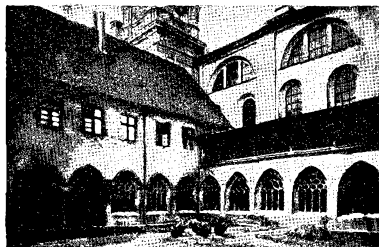
Sekava.

Maria Laach.

Maria Laach.

Weingarten.

nastického a církevního života. A tak se zdá, jakoby se obě dvojice věží — od severu svatovítské a od jihu vyšehradské — skláněly letos před svými klášterními sestrami, ozdobenými zlatou jubilejní korunou. Raduje se tisíciletá říše svatováclavská, raduje se i vyšehradská říše mrtvých. Radují se, že Emauzy stále ještě žijí, že Emauzy opět se staly střediskem směrnic života nad Vltavou a že jsou organicky spjaty se zemí i lidem.

Jaký tedy je a byl život v Emauzích? Co říkají emauzské věže dnešnímu světu? O výročních dnech zpravidla víc přemýšlíme než obyčejně. Nebudeme se však zdržovat vypočítáváním všech zásluh, jichž si získali mužové, kteří v posledních 50 letech v Emauzích pracovali, trpěli a se modlili. Nebudeme popisovat vše, co na velkoměstské půdě vytvořil smysl pro umění a píle. Nebudeme počítat chudé a hladové, kteří u klášterní fortuny byli oblečeni a nasyceni, a poutníky, kteří tu dosáhli klidu a pokoje. Stačí, řeknu-li, že tato dvojice věží byla a je světlem a hořící pochodní na strážném majáku. O ctihodné dvojici emauzských věží platí mudrcova slova o proroku: „... povstal jako oheň a jeho slovo hořelo jako po-

chodeň a kdo může se honosit jako ty?" (Eccli 48, 1 a 4.) Dávne i dnešní Emauzy byly a jsou a musí být zářícím světlem a planoucí pochodní tomuto světu. To je jejich význam, jejich život, jejich požehnání.

Byl to vpravdě zbožný a šlechetný zakladatel a doba pevné víry, jež vyvolali kdysi klášter k životu. Zajisté bylo zakladatelovým úmyslem a plánem, aby se stal střediskem zbožnosti a učenosti. Jak skvěl se asi klášter ve svých lepších dobách! Jak mnozí kráčeli v jeho světle a spatřili Světlo! Jak často však tento plamen kmítal v bouřích a vichrech a zdálo se, že již uhasíná. Dějiny vypravují o mnohých smutných a temných a bouřlivých dobách emauzského opatství. Věru, pakli správně chápeme, bylo to vždy a musí to vždy být světlo „na místě temném, až den rozbřeskuje a denice vzejde v srdcích vašich“ (2 Petr 1, 19). Tak tomu musí být. Lidé, kteří chtějí dospět ve škole moudrosti svatého Benedikta, musí se hlásit k bláznovství Kříže. Musí „docti ignorantes — moudře neučení“ jako jejich učitel se utéci do temna jeskyně, aby tam zřeli nové světlo, jaké nemůže poskytnout denní svit tohoto světa. Musí se stát dětmi, aby pocho-

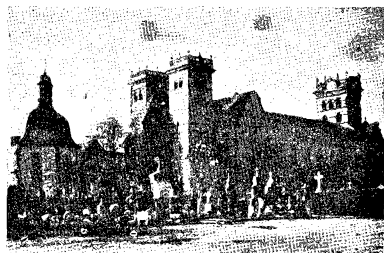
Weingarten.

St. Joseph.

St. Joseph.

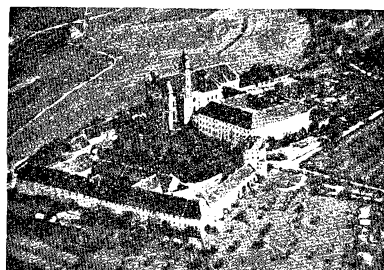

Neresheim.

pili ducha, ve kterém volají: „Abba — otče!“ Musí „sama sebe zapírat, aby následovali Krista“ (Řehole IV; Mat. 16, 24; Luk. 9, 23), jenž je světlem. A čím víc synové svatého Benedikta po staletí pěstovali „moudrou neučenost“, tím víc též

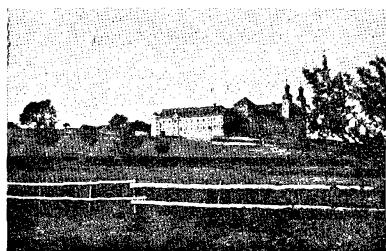

Neresheim.

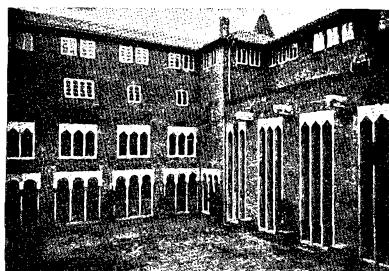

St. Matthias v Treviru.

všude byli nositeli nové životné a silné a velké osvěty. Nebyla to světská učenost, jež z benediktinských klášterů učinila střediska osvěty, nýbrž posvátné vědomí o velikosti Boží a lidské nepatrnosti, o Boží blahosklonnosti a lidské vypínavosti, o Božím milosrdenství a lidské nenávisti, o Boží Prozřetelnosti a lidské krátkozrakosti; byla to dále starost o pravé hledání Boha, vroucí zbožnost, láska k poslušnosti a ochota k utrpení! Život v klášterní rodině je jaksi elementární a vysokou školou svaté vědy a moudrosti. Světlo, kterým zářila před svatým Benediktem jedna z největších hvězd na obloze církevních učitelů, muž, jehož jméno letos

St. Erentrud: Kellenried.

St. Benediktsberg.

slyšíme z úst nástupce na stolci Petrově ve věčném městě stejně jako z úst kteréhokoli mladičkého kazatele s kazatelny nejzapadlejší vísky, svatý Augustin. Snad nikdo jiný nepoznal tak jako on, jak těžko je žít ve světle pravdy, snad nikdo jiný se neprodíral tak, jako on temnem tehdejších blud-

ných nauk k jasnému a čistému světlu katolické pravdy. Ve chvíli, kdy plně poznal svou vlastní nicotu, nadešlo mu po prvé plné Světlo ve své božské velikosti a jasu. „... a okem ducha svého, ač zakaleným, viděl jsem nad duchovním svým

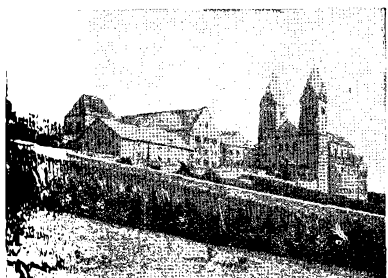

Neuburg.

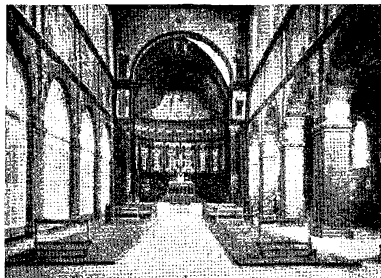

Neuburg.

okem a nad svým rozumem nezměnitelné světlo Páně, ne ono obyčejné, viditelné tělesným okem, ani jiné mohutnější, jakoby téhož druhu, ale velmi mnohem jasnější a celý prostor naplňující. Takové to světlo nebylo, nýbrž jiné a naprosto se lišící od všeho toho. Nevznášelo se nad mým rozumem jako olej nad vodou, nebo jako nebe nad zemí, nýbrž mnohem výše, poněvadž mne stvořilo, a já mnohem níže, poněvadž jsem byl od něho stvořen. Kdo zná pravdu, zná to světlo, a kdo je zná, zná věčnost... Ó věčná Pravdo, ó pravá

Klášter Benediktinek v Eibingen.

Klášter Benediktinek v Eibingen.

Lásko, ó milá Věčnosti! Ty jsi můj Bůh! Po Tobě toužím dnem i nocí!“ (Vyznání VII, 10). A veliký myslitel raději se vzdává všeho úspěchu a všech radostí, jež skýtá studium, než by pak při veškerém svém badání se minul s pravým Bohem: „et amet non inveniendō invenire potius quam inve-

niendo non invenire te — a ať je spokojen, že nenaleznuv nalézá tebe, než aby nalézaje nenalezl tebe!“ (Vyznání I, 6). To je pravé augustinské a benediktinské světlo, to je pravá katolická moudrost! To je moudrost, jež vyzařuje také z emauzských věží na dnešní velkoměstskou Prahu a dále do širého světa. Chtěly-li by hlásat něco jiného, staly by se bludičkami těm, kdo tu putují mimo. Kéž by nikdy v budouc-

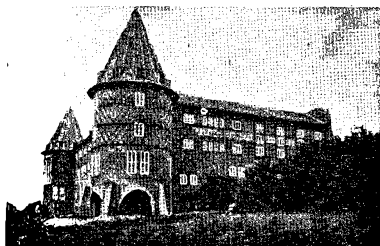

Beuron.

nu nezaniklo jejich mírné, něžné a přece tak důrazné světlo, nýbrž kéž vždy jasněji a krásněji plane v temném údolí pomíjejícího světa!

„A slovo jeho hořet bude jako *pochodeň*.“ Slovo, jež tato dvojice věží po staletí a především v posledních pěti desítiletích hlásala svými zvony mnichům i městu, to slovo hořelo a svítilo jako pochodeň. Sám Bůh je stravujícím ohněm. A od pravěků již by se byl strávil, kdyby nebyl Bohem. Avšak vše, co je světlem jeho Světla, ohněm jeho Ohně, musí se

strávit ve službě svaté lásky k bližnímu. Ani hořící svíce pouze nesvítí; nýbrž čím víc svítí, tím víc se stravuje a ubývá. A proto byli a jsou synové svatého Benedikta pravými svíecemi víry a svaté moudrosti jen tehdy, stravují-li se po vzoru svého Otce jako planoucí pochodně, dají-li se spálit jak živé pochodně v cirku Neronově. Sociální myšlení a jednání odedávna určovalo život v mnišských klášteřích, jak uvnitř tak i na venek. A nikde se nemůže pravý a svatý duch pospolitosti lépe a volněji vyvinout, než ve středu monastické rodiny. Tento duch je duší celé denní práce, bez něho by jak jednotlivý mnich tak i celý klášter propadli sobeckému a hmotářskému životnímu názoru. Bez něho byl by klášter i

St. Benediktsberg.

St. Erentrud: Kellenried.

pro svět mrtvým fíkovníkem, jež ve svém podobenství Pán poručil vykopat: „K čemu vysiluje půdu?“ (Luk. 13, 7). Je tedy životní podmínkou, aby mnich hledal a našel své povolání v tom, že žije pro jiné, pro jiné se upotřebuje a obětuje. K tomu ho nabádá takřka při každém kroku svatá Řehole a to také byly základní myšlenky svatého Augustina. Bylo to jeho „heuréka — našel jsem!“ při úforném hledání Pravdy a Života, když se mu studiem svatého Pavla objevil onen obrovský svět pospolitosti v Těle Kristově, když poznal, že celé lidstvo je jediný veliký celek, jedna hlava a jedno tělo v Kristu Ježíši, že konečně není nic jiného, než *jeden* Kristus „amans se ipsum“, jeden Kristus milující sebe sama. Dnes, kdy mnozí pochybují o mírovém poslání lásky Církve, kdy leckdo se vrací k pohanskému pojetí společenství, je tím víc zapotřebí ukázat všem těm, kdo hledají a bojují, pravý ideál společenství: jsou to živá společenství, jež vyrostla na nadpřirozeném základě mocné a silné víry, činné lásky a blažené naděje v život věčný; jsou to živé ro-

diny, kde všem vše je společné, kde všichni jsou jedno, pod jedinou hlavou, kde žádný úd nesmí jít za tím, co jemu prospívá, kde nikdo sice nemá majetku, kde však je postaráno o všechny, aby nikdo se nermoutil v domě Božím, kde krátce je dosažen ideál lidského společenství, jak nikde jinde na světě není možný. První a poslední podmínkou k dosažení tohoto ideálu však zůstává, aby mniši, kteří pro něj žijí, vpravdě se obětovali, aby byli pochodněmi pravé křesťan-

St. Matthias.

ské lásky, jež planou a se stravují, aby si zachovali jemný cit pro vlastní společný život v klášteře, vroucí porozumění pro sociální život za zdmi klášterními a v neméně míře i srdce otevřené všem lidem kteréhokoli národa či plemene. Kéž bychom měli v našich zemích ještě víc takových planoucích pochodní křesťanské lásky, jak jimi jsou obě věže emauzské, jež tam nahoře na svém vrchu ukazují jako oriflamy k nebi, k poslednímu a nejdokonalejšímu a nikdy nezkalenému obcování Svatých.

„O sacramentum pietatis, o signum unitatis, o vinculum caritatis — ó svátosti lásky, ó znamení jednoty, ó pouto lásky,“ tak bychom nejraději zvolali se svatým Augustinem při pohledu na zář a světlo, jež vycházelo z našich milých Emauz po staletí a především v posledních 50 letech. O nej-

světější Svátosti eucharistické lásky, které se ve vašem stínu, vy drahé dnes plesající věže, dostalo vpravdě důstojného stánku a nekonečné chvály mnichů Bohu zasvěcených! Ó, jaké to podivuhodné znamení jednoty, jež hlásala, jak bratři svorně žijí ve stanu Nejvyššího! Ó, něžné pouto lásky, které jako vás obě spojuje, poutá též klášter s městem a mnicha s věřícími jako bratry a sestry jednoho a téhož Krista, jako bratry a sestry jediné a svaté katolické Církve! Beuron, matka vaše, vás pozdravuje, milé Emauzy, znovu na prahu nového období, pozdravují vás všechny vaše bratrské kláštery a volají k vám: „Zůstaňte tím, čím jste byly a jste, světlou svící a planoucí pochodní!“

Beuron.

Arciopat Rafael Walzer.

Grüssava.

EMAUZY A SVATÝ GABRIEL.

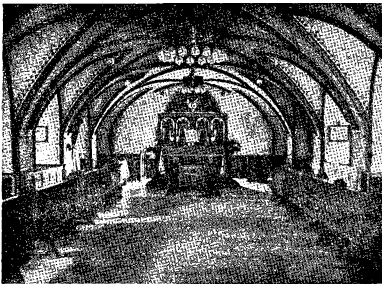
Vzdávají-li synové svatého Benedikta v Emauzích vděčné díky Bohu za jubileum svého půlstoletí, je milou svatou povinností dcer svatého Otce, aby se připojily k jejich chválám. Jako kdysi v oné svaté noci, o níž vypráví sv. Řehoř ve II. knize svých „Dialogů“, budou se svými spolubratry pět chvály Boží a opěvovat jeho milosrdenství.

Z oné zprávy velikého papeže vyplývá, že již v začátcích Řádu bývalo zvykem stavět v blízkosti mnišského kláštera i klášter pro panny Bohu zasvěcené. Ba již v Tabenně vedle kláštera svatého Pachomia byl i ženský klášter, Nilem od-

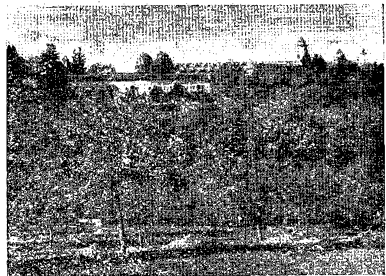

dělený; mniši přinášeli řeholnicím Chléb a stravu duchovní, jeptišky zase jim šily oděv z plátna a vlny.

Původ tohoto zřízení možno hledat však ještě dále: což ve Spasitelově družině vedle dvanácti apoštolů nebyly „též některé ženy, ... které mu přísluhovaly ze svých statků“ (Luk. 8, 2—3)? Pečovaly o Pána a jeho apoštoly. Kéž několik stránek vděčných vzpomínek k emauzskému výročí ukáže, kterak tentokrát apoštolové (emauzští mniši) podporovali zbožné ženy (řeholnice od sv. Gabriele) ve všem svou štedrou pomocí.

St. Gabriel: Bertholdstein.

St. Gabriel: Bertholdstein.

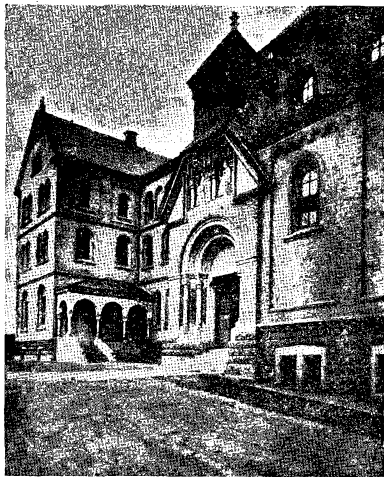
Především krátce pohlédněme na události, které předcházely uskutečnění kláštera svatého Gabriele. Založení ženského kláštera bylo již od počátku úmyslem zakladatelů beuronské Kongregace. Ostatně jak nejdůstojnější pan opat Benedikt Sauter tvrdil, pomýšlela i kněžna Kateřina z Hohenzollernu původně na založení ženského kláštera. Aby tento úmysl mohla uvést ve skutek, hodlala kněžna sama vstoupit do kláštera svaté Cecílie v Solesmes. Ten, jenž vše řídí svou mocí a láskou, vyvolil sice jiné za svůj nástroj, a však přece jednou z posledních radostí zakladatelky Beuronu bylo, že slyšela o založení svatého Gabriele v Praze.

A ještě jedné šlechetné duši, zcela oddané Bohu, nebylo rovněž dopřáno vejít do zaslíbené země kláštera — a přece svatý Gabriel právě jí vděčí za svůj vznik!

Hraběnka Swéerts-Sporková (nar. 19. června 1847, zemř. 18. února 1884) brzy po příchodu beuronských mnichů do Emauz svěčila se duchovnímu vedení tehdejšího převora P. Benedikta Sautera a ve své velkomyslné snaze náležet zcela a jedině Bohu složila do jeho rukou slib čistoty, poslušnosti

a chudoby. Podle slov jejího duchovního vůdce myslila to se svými sliby opravdově. Nebyly jí nijak asketickým experimentem; svaté sliby se jí staly bláznovstvím Kříže a nadpřirozenou Boží silou.

Různé vnější okolnosti znemožnily jí vstup do Řádu, ale jsouc duchem i smýšlením Benediktínkou pokorně prosila, aby Pán ráčil přijmout alespoň její pozemské statky na za-

Sv. Gabriel v Praze.

ložení ženského kláštera. Arciopat Maurus, jenž v této nabídce viděl uskutečnění svého dávného plánu, radostně zpravil svatého Otce Lva XIII. o úmyslu založit klášter. Zanedlouho došel od J. E. kardinála státního sekretáře Jacobiniho list, jež doslovně podáváme, jako první důkaz Božího souhlasu s novým klášteřem:

V Římě, 28. srpna 1883.

Nejdůstojnější Otče!

Váš úmysl, nejdůstojnější Otče, mně sdělený, že chcete do Čech opět uvést řeholnice svatého Benedikta, je hodným syna velikého Patriarchy a Zakladatele západních mnichů.

Zpravil jsem o něm Svatého Otce a Jeho Svatost byl velmi potěšen a spokojen a schvaluje a chválí Vaše zasloužené předsevzetí. Proto z hloubi svého otcovského srdce žehná Vám, nejdůstojnější Otče, i všem, kdo přispějí k uskutečnění tohoto zbožného podniku. Zvláštní

požehnání pak udílí oné neznámé velkomyslné dámě, která svým velkodušným darem zabezpečí založení prvního kláštera toho druhu v onom městě a jež se svou velkodušností spojuje nejušlechtlejší skromnost. Otec všeho křesťanstva modlí se vroucně k Pánu, aby velkomyslné a pokorné dárkyni oplatil její dobrotu nebeskými dary.

Sděluje s Vámi, nejdůstojnější Otče, tyto myšlenky Jeho Svatosti, je mi zvláštním potěšením, že mohu Vám vyslovit svou nejhlubší oddanost.

Vám v Kristu vždy oddaný

kardinal Jacobini.

Hraběnce Gabriele však nebylo souzeno, aby se dočkala vybudování kláštera. Zničena životem obětavé lásky k bližnímu ve službě chudých a nemocných, jež žila v tichosti při všech svých domácích povinnostech, již po roce spěla k zasnoubení v nebi.

„Hospodin bude ochranou nad veškerou slávou“ (Is. 4, 6) — tato slova prorokova došla potvrzení i v tomto životě. Nyní však nastal čas, kdy Pán poněkud poodhalil bohatou plodnost pšeničného zrna, po celý život pokorně skrytého v zemi. Založení kláštera se uskutečnilo.

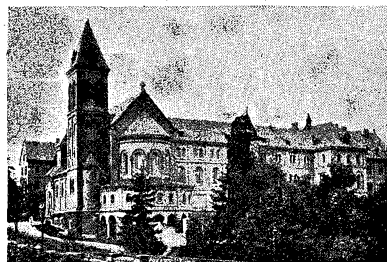
Arciopat Maurus předal celou záležitost Emauzům. Především šlo o vhodný pozemek pro nový klášter. Emauzský mnich P. Odilo byl pověřen koupí. Brzy nalezl na úpatí Bílé hory ne-li zemi oplývající mlékem a medem, tož alespoň pozemek pro stavbu kláštera jako stvořený. Jeho návrh byl přijat a se stavbou se ihned započalo. Dne 16. října 1888 arcibiskup Schönborn slavnostně posvětil pozemek a základní kámen za přítomnosti emauzských mnichů a oblátů.

Kde jsou však oduševnělé kameny domu Božího? Byly vytesány ze svaté skály: již kněžna Kateřina upozornila na starodávný klášter Nonnberg v Solnohradě a arciopt Maurus a opt Benedikt souhlasili tím spíš, že již při dřívějších návštěvách na Nonnbergu poznali přísnou kázeň, jež tam panovala. Snahám zakladatelů radostně a šlechetně vyšla vstříc abatyš Magdalena Klotzová, neboť darovala novému klášteru svou nejlepší sílu v osobě novicmistrové Adalgundy Berlinghoffové a nad to ještě 5 sester chorových a 3 sestry laičky.

Přišel 13. listopad 1889. U emauzské klášterní brány přijal opt Benedikt malou družinu řeholnic, jež Praha nevi-

děla již od vymřeni svatojiřského kláštera na Hradčanech: byly to Benediktinky, určené pro svatého Gabriele. Na zadním choru zúčastnily se pak slavné Mše svaté, jež se slavila jako zahajovací Služby Boží pro svatého Gabriele s velkou slávou a Te Deum.

Odpoledne pak sám opat Benedikt uvedl řeholnice-zakladatelky do jejich nového kláštera. Předal převorce Adalgundě klausurní klíče se slovy: „Kěž tyto klíče se stanou

Sv. Gabriel v Praze.

všem klíči nebeskými!“ To byl slibný počátek všech dobrodiní, jichž se nyní dostávalo z Emauz řeholnicím v hojnosti nikdy nezmenšené.

Jakási zář plane nad těmito počátky řeholního života u svatého Gabriele. Škola svatého Jeronýma na Aventinu pro zákyně dychtící po spáse našla své pokračování v duchaplných konferencích důstojných spolubratří, a to o Písmu svatém, dogmatice, chorálu atd. Opat Benedikt sám pak vykládal svatou Řeholi a to, co tenkrát z pokladů svaté Řehole podával řeholnicím a svým mnichům, tvořilo později základ k jeho chvalně známým „Colloquien“ (Rozpravy o svaté Řeholi).

Jeho vznešené a dalekozraké nazírání na monastické zásady a celý nadšený zápal jeho ducha přejímala nejprve přirozeně mladá převorka, jež byla s to ho následovat. A věru žádal mnoho. Možno tu bezpečně uvést podobenství svatého Augustina (Tract. 36 in Joan.): „Jako orel zkouší svá mláďata, drže je ve spárech proti slunci, dovedou-li pevně upřít zrak na oslňující světlo,“ takové bylo vedení, jehož dopřál opat Benedikt duším mu svěřeným. Zdá se však, že i ostatní sestry měly užitek z jeho učení. V dopise zaslaném v té době z Emauz arciopatu Maurovi čteme:

„Nejdůstojnější pan opat se raduje ze svatého Gabriele a my všichni, kdo jsme měli příležitost poznat komunitu a zvláště ctihodnou převorku Adelgundu, jsme velmi povznešeni a potěšeni. Díky Bohu za vše! „Florete flores quasi liliū et date odorem et collaudate canticum et benedicite Dominum — rozvíjte květy jako lilie a voňte a zapějte píseň chvály a dobrořečte Pánu!“ (Sir. 39, 19). Tento klášter způsobí naši Kongregaci ještě mnoho radostí a zajisté svolá na ni mnoho milostí. Nejdokonalejší měrou bude představovat ideál toho, čeho se naše Kongregace domáhá, bude nám svící a zrcadlem, abychom nikdy neztratili ideální a vznešený pojem o svém povolání.“

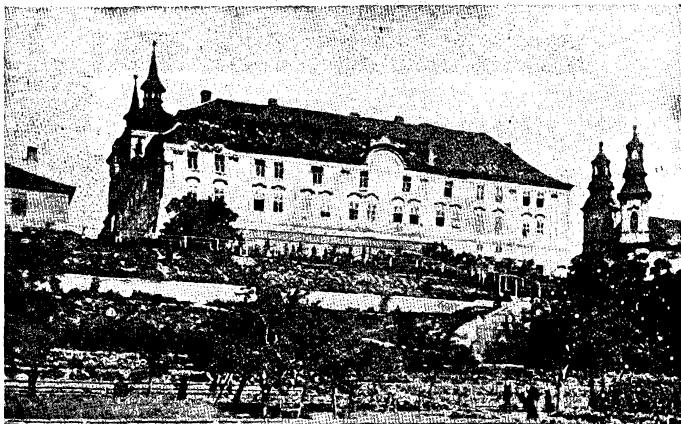
Od té doby vzrůstala malá komunita ve vši tichosti jsouc zřejmě žehnaná Bohem, a již se blížil slavnostní den, kdy duchovní stavbě se mělo dostatí dokončení svěcením první abatyše. Avšak arciopat Placidus si ještě přál, aby převorka poznala Solesmes, ono zářící ohnisko monastického ducha. Podobně jako kdysi opat Benedikt, první novic beuronské Kongregace, konal svůj noviciát u svatého Petra v Solesmes pod vedením velkého Guérangera, tak i první abatyše naší Kongregace měla v klášteře svaté Cecilie, drahém to díle Guérangera a abatyše Cecilie Bruyèreové, osobně poznat tamní řeholní život, jež kdysi arciopat Maurus převorce líčil slovy: „Život ve svaté Cecilii vám připadne jako nebeské vidění.“

Na jaře 1893 se uskutečnila tato cesta a 17. listopadu téhož roku viděl klášter svatého Gabriela slavnost svěcení převorky Adelgundy na abatyši. Světitel J. E. kardinál Schönborn slavnosti dodal zvláštní významný ráz. I pro Emauzy byl to den radosti a zvláště opat Benedikt s uspokojením patřil na nově založený klášter. I mnozí jiní se radovali. Z blahopřejných dopisů jednotlivých pánů opatů Kongregace uvádíme pouze list, jež byl přímo programem pro svatého Gabriele. Nejdůstojnější pan opat Willibrord z Maria-Lachu píše:

„Důstojná, v Kristu vážená paní abatyše!

Nyní je již po oné významné události, klášter svatého Gabriela je již opatstvím a na Vaše bedra je vloženo nikoli lehké břímě úřadu abatyše. Zda se radujeme z tohoto šťastného vývoje a uskutečnění milého sesterského kláštera? Z hloubi duše! Bůh budiž veleben, že

ve svatém Gabrielu naší Kongregaci daroval prvé ženské opatství a tím otevřel i nový bohatý zdroj milostí. Naše ženské kláštery představují původní kontemplativní ráz Řádu svatého Benedikta v prvotní čistotě; síla jejich modliteb je proto obzvláště silná. Přes to, že z Vašich modliteb bude mít prospěch celá Církev, přece jen hlavní užitek zůstane vlastnímu organismu, jemuž modlitby náležejí a z něhož vycházejí. To je velkou útěchou nám, kteří nemůžeme zcela přerušit styk se světem, nýbrž naopak musíme se unavovat různou vnější činností. Víme, že máme pevnou oporu ve svých spolusestrách Bohu

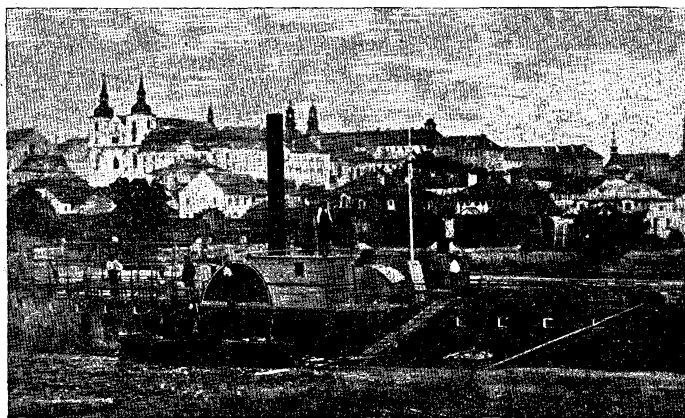
Emauzy r. 1880.

zasvěcených, že jimi a jejich životem těsněji s Bohem spojeným pramení nám bohaté milosti. Jak bychom se neměli radovat nad šťastným rozkvětem a konečným dokončením krásného domu Božího u svatého Gabriele. Nyní, kdy řeholní rodina dostala svou matku a abatyši, je již úplná. Nyní nechť roste a nese bohaté ovoce svatosti...“

A nyní, co by se vše dalo vyprávět o letech skrytého klášterního života a plesající chvály Boží! „Sochor parvula — maličká sestra“ (Velepíseň 8, 8) rostla a prospívala a její bratří na protějším břehu Vltavy mohli mluvit slovy Velepísně (8, 9): „Je-li hradbou, vystavíme na ní stříbrné bašty.“ S nevyčerpatelnou dobrotou a ochotou stavěli dále a dali svatému Gabrielu onen lesk svátků, jenž je liturgickému cítní dětí svatého Benedikta tak drahý.

I vnější stavba ve své panenské kráse projevovala cosi z ideálů, jež rozněcovaly klášterní život. Staří mniši říkali: „Bene in nido apparet, quales volucres ibi inhabitant — dob-

ře lze podle hnízda poznat, jací ptáci v něm hnízdí“ (Ermenricus, De grammatica; Mabillon, Vetera analecta, str. 420, Paris 1723). Arciopat Placidus několikrát do Prahy poslal velmistra beuronského umění P. Desideria Lenze, jenž vždy pokládal svatého Gabriele za jedno ze svých nejmilejších děl, aby v nezapomenutelných konferencích vdechoval uměnímilovným sestrám svého ducha. Kostel a klášter, malebná výzdoba, slohové vypracování až do nejmenších podrobností — vše to bylo jedinečnou harmonií, trojzvukem modlitby, umění a života ke cti Nejvyššího.

Emmauzy r. 1880.

Ale člověk mění, Pán Bůh mění. Nikoli v klidném rozvoji vnitřního i vnějšího svatého Gabriele chtěl nám ukázat svou otcovskou lásku. „Temnota mračen je kol něho“ a v mračna utrpení nepřízní doby se zahalila krásná Boží tvrz svatého Gabriele. Musily se strhnout stany a v jiné zemi se začalo od počátku. Připadalo nám to jako rozkaz Boží vyvolenému národu na poušti: „Nyní tedy odlož své šperky“ (Exod. 33, 5).

Vznešený duch víry abatyše a její neochvějná důvěra v Boha dodávala všem sílu a odvahu. A zase věrní spolubratři z Emmauz byli na svém místě. Opět jeden z emauzských mnichů jal se hledat a ve Štýrsku našel též místo, kde by klášter opět se mohl zřídit. Při namáhavých pracích, kdy šlo o to, aby starý rytířský hrad se přestavěl v klášter řeholnic, kdy téměř bez pomoci svatý Gabriel byl ve Wildbachu v nepře-

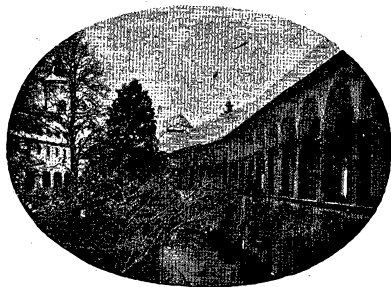
konatelných těžkostech, tu pomáhaly ochotně obří síly bratří Magna a Eberharda z Emauz, kteří jakoby přenášeli Dítka po vzoru svatého Krištofora. Po 9 let stál P. Ildefons z Emauz věrně při klášteře a hlavně jemu vděčí svatý Gabriel za srdečný poměr k okolnímu obyvatelstvu, jež dnes s opatřím již úplně srostlo.

Radostné i trpké chvíle prožily Emauzy se svatým Gabrielem. Při letošním jejich zlatém jubileu nechť však mluví pouze radost. A právě radostné zvuky se rozléhají nad Prahou a z ní se nesou celými Čechami. Slyšíte velký emauzský zvon s jeho hlubokým, avšak velikonočně radostným: „Zdali nemusil Kristus to trpět a tak vejít do své slávy“ (Luk. 24, 26)?

A z dále z lesnatých pahorků ze zeleného Štýrska zní ozvěnou maličký klekáníček od svatého Gabriele: „Viděly jsme Pána, aleluja!“

Vy pak všichni, kdo stanete v domě Božím, v nádvoří domu Božího, chvalte Pána!

Sv. Gabriel v Bertholdsteinu.

St. Gabriel: Bertholdstein.

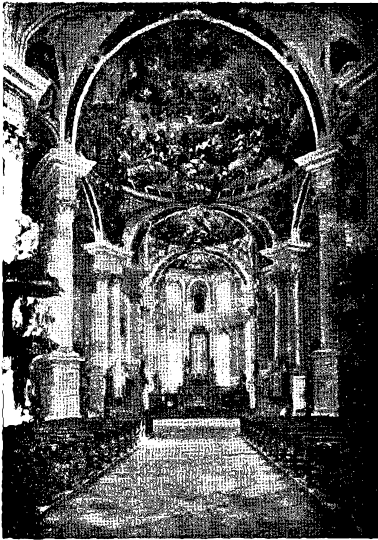
CHORÁL V EMAUZÍCH

Příchod beuronských mnichů do Prahy spadá do doby, kdy Benediktini opatství Solesmes ve Francii připravovali vydání gregoriánského chorálu podle starých rukopisů. Tehdejší převor a pozdější opat emauzský, Benedikt Sauter, prodělal svůj noviciát v opatství Solesmes a tam poznal a si oblíbil gregoriánský chorál. Brzy po svém návratu z Francie do Beuronu vydal spisek: „Choral und Liturgie“, kterým budil lásku k starému chorálu. Benedikt Sauter nejenom že uměl o chorálu nadšeně psát, nýbrž dovedl chorál také krásně přednésti. Měl velmi lahodný hlas a uchvacoval svým zpěvem všechny, kdo ho slyšeli. Byla to jistě zvláštní přízeň Prozřetelnosti Boží, že poslala zakladatelům beuronské Kongregace hned na začátku mladého kněze nejenom theologicky výborně vzdělaného, nýbrž i hudebně nadaného milovníka správného liturgického zpěvu. Byl to jistě další projev přízně Prozřetelnosti Boží, že Benedikt Sauter v pěstění gregoriánského chorálu nezůstal osamoceny, nýbrž že obdržel hudebně nadané a pro gregoriánský chorál nadšené žáky, na př. Ildefonse Schobera, pozdějšího opata kláštera Sekavy ve Štýrsku, a Ambrože Kienle, který také přem šířil známost gregoriánského chorálu. Gregoriánský chorál vynikne tím více, je-li přednášen v příznivém prostředí. Příznivým prostředím jest chrám Páně s dobrou akustikou a s náležitou uměleckou výzdobou. Obojím se může pochlubit emauzská svatyně, neboť její vnitřní úprava je téměř ideální a v jejích souměrných prostorách se zpěv krásně rozléhá.

Ale jaký byl chorál, který tehdy hlaholil v chrámě emauzském?

Byl to chorál, obsažený v graduálu vydaném r. 1861 u fy Lecoffre v Paříži. Toto vydání nebylo dokonalé, ale přece podávalo gregoriánský chorál podle starých rukopisů. Nedokonalost byla v tom, že skupiny not nebyly správně rozděleny a jemnosti notace rukopisů nebyly v tisku vystiženy. A přece zasluhovalo toto jakkoliv nedokonalé vydání starobylého chorálu, aby mu byla dána přednost před zkráceným chorálem, jaký byl znám v Německu a v zemích bývalého rakouského mocnářství ve vydání řezenské firmy Friedrich Pustet. Toto vydání bylo upraveno na základě tak zvaného

medicejského vydání z roku 1614—15 (v Římě). Ani věhlas Palestrinův, který připravil aspoň část rukopisu pro medicejské vydání, nebyl s to, nahraditi ztracenou krásu starého chorálu. Jak může obstáti takový zkrácený chorál vedle nádhery polyfonní hudby? Jaký div, že jest jako ubohá popelka odstrkován? I starý chorál se svými bohatými melodiemi bude vedle polyfonního zpěvu, zvláště je-li tento do-

Neresheim.

Neresheim.

provázen hudebními nástroji, zanedbávanou popelkou. Gregoriánský chorál, jako liturgický zpěv, vynikne jen tam, kde se ho používá s vyloučením polyfonie. Proto také zakladatel beuronské Kongregace vsunul do stanov této Kongregace předpis, aby se při Oficiu a při zpívané Mši sv. nepoužívalo jiného zpěvu než gregoriánského chorálu. Tento chorál zazníval v emauzském chrámu Páně od března roku 1880, tedy celých padesát let, a nikdy se neozvalo z řad návštěvníkůů přání, aby tu byla zavedena také polyfonie. Rok co rok nebylo v emauzském chrámu Páně nic jiného slyšeti než gregoriánský chorál, doprovázený varhanami, na některé dny i bez nich, a kromě toho lidový zpěv. Text chorálu je výhradně latinský, — většina účastníků služeb Božích latinsky asi málo rozumí, — a přece patří emauzský chrám Páně k

nejlépe navštěvovaným kostelům v Praze. Jaké je to kouzlo, které táhne sta a tisíce věřících do emauzské svatyně a upoutá je tu ne pouze půl hodinky, nýbrž třeba dvě hodiny? Nemůže to být jen hudební požitek, nemůže to být kouzlo lidských hlasů, snad věhlasných solistů nebo solistek, nýbrž je to kouzlo gregoriánského chorálu, jakožto liturgického zpěvu, o kterém musíme věřit, že má podíl na vyšší inspiraci, jako v ní má svůj původ sama Liturgie. Vždyť je to stará tradice, že Duch svatý v podobě holubice našeptával svatému Řehoři Velikému posvátné nápěvy.

Avšak ačkoliv gregoriánský zpěv má svůj původ takorčka ve vyšší inspiraci, přece patří do oboru umění a proto je třeba, aby byl neporušený zachován, a dále je třeba, aby byl správně přednášen.

Co se týče neporušenosti, bylo již podotčeno, že beuronští mniši v Emauzích zpívali sice starý chorál, podle starých rukopisů, ale neměli dokonalého vydání. Bylo však shora také podotčeno, že solesmeští Benediktini připravovali tehdy nové vydání původního chorálu. Roku 1883 vydali graduále (*Liber gradualis*), a roku 1891 antifonále (*Liber antiphonarius*). V Emauzích používali kantoři nového graduálu zprvu jen ojediněle vedle pařížského vydání (*Lecoffre*), brzy po vyjití antifonálu byly obě knihy v klášteřích beuronské Kongregace definitivně zavedeny. Od té doby zazníval v emauzském chrámu Páně chorál podle solesmeského vydání, až přišlo vydání vatikánské, z nařízení Svatého Otce, Pia X.

Ze zmínky o kantorech v Emauzích po příchodu beuronských mnichů vysvítá, že o správný přednes chorálu bylo výborně postaráno. Byly tu dobré hlasy, a za správný přednes ručila školenost prvního kantora, Benedikta Sautera, v klášteře Solesmes, za vedení jednoho z hlavních pracovníků na obnově gregoriánského chorálu, P. Pothiera.

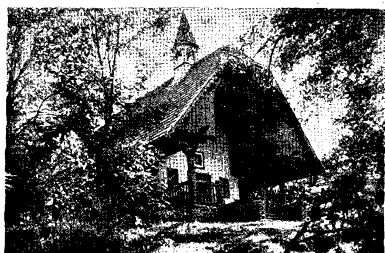
A nyní několik slov o chorálu v poválečných Emauzích.

Doufáme, že co se týče přednesu, zachovali jsme starou tradici, započatou tak chvalně Benediktem Sauterem. Bohužel, po převratě velice prořídly řady mnichů v Emauzích odchodem téměř větší části komunity do Grüssavy a do Neresheimu a tak také ubylo zpěváků. Denně zaznívá sice gregoriánský chorál v emauzském chrámu Páně, ale pro malý počet hlasů jest nám leccos zjednodušení. Dá Bůh, že v do-

hledné době přibude zpěvných hlasů, aby náš zpěv opět zněl mohutně, jako druhdy, a že našemu zpěvu nikdy nebude scházeti také ona důležitá vlastnost, o které se zmiňuje svatý Otec Benedikt, když praví ve své Řeholi: „Tak stůjme při zpívání žalmů, aby se mysl naše shodovala s naším hlasem.“ (Hl. 19.)

Emauzy.

P. Bernard Velíšek,

Kaple velkostatku ve Lhotě u Divišova.

STAVBA KLÁŠTERA EMAUZSKÉHO V DOBĚ BENEDIKTINŮ.

Celou uměleckou a především stavební historii kláštera emauzského lze rozvrhnouti na tři periody: goticko-slovanskou, barokně-španělskou a moderně-beuronskou. Tedy tři kongregace benediktinů, slovanských, španělských a beuronských, postupně obývajících klášter, vytvořily určité umělecké atmosféry, navzájem ostře odlišené. Jest vskufku málo objektů toho druhu, kde by jednotlivá období stavební a umělecké historie byla tak ostře odlišena a především, kde by tato diferencovanost byla do té míry ovlivněna obsazením konventu. Při tom jest zajímavé, že klášter byl vždy obydlen benediktiny a nikoli několika různými řeholemi, u nichž by se vliv řádových pravidel mohl spíše obrážeti v zevní podobě jejich sídla.

Klášter emauzský, jak známo, založen po předchozím svolení Klementa VI. Karlem IV. listinou z 21. listopadu 1346, a to pro benediktiny, vypuzené z Balkánu, kteří užívali sta-

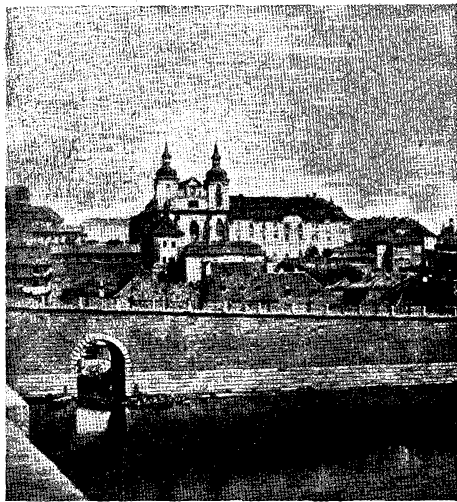
roslovenštiny jako liturgického jazyka. Nový konvent usazen provisorně u románského kostelíka sv. Kosmy a Damiána, bývalého farního kostela osady Podskalí. Mezitím r. 1348 započato se stavbou nových klášterních budov, které dokončeny 1372 a slavnostně posvěceny arcibiskupem Očkem z Vlašimě za účasti císaře a jeho dvora. Slovanští benediktini se dlouho netěšili z bohaté nadace Karlovy. R. 1420 donucen opat přestoupiti ke kališníkům, kteří zabrali klášter pro sebe. Tento stav trval do 1593, kdy konvent obsazen benediktiny břevnovskými, kteří zde setrvali do r. 1635. Tehdy darovány klášterní budovy benediktinům montseratským, kteří znamenají novou, významnou fázi v dějinách kláštera.

O zevní podobě klášterního objektu v předchozí době jsme velmi chudě zpraveni. Krom několika rytin, z nichž nejvýznamnější jest rytina rudolfinského umělce Sadelera z r. 1606, není materiálu, který by přibližněji určoval poměry na stavbě klášterní před příchodem španělských benediktinů. Z těchto rytin se dovídáme, že klášter měl tutéž rozlohu jako dnes. Klášterní budova byla však jednopatrová a kostel neměl věží. Opatřen byl vysokou sedlovou střechou se sanktusníkem, která pokrývala všechny tři lodi. Střecha byla z břidlice, materiálu u nás na tu dobu velmi vzácného.

Jest přirozeno, že novým obyvatelům kláštera nemohl vyhovovati stav konventních budov, jen nuzně opravených břevnovskými po kališnickém hospodaření, že bylo nutno pustiti se do důkladné opravy. Věc ta při značném nákladu nešla naráz, a my vidíme, že přestavba a nová výzdoba klášterních budov, prováděná ve vládnoucím tehdy slohu barokním, se dala postupně až do první pol. 18. stol. V celku nebyla barokisace kláštera nijak pronikavá. Lze ji charakterisovati jako postupné odívání gotického jádra barokní dekorací. Nebylo proto těžko při puristické regotisaci beuronské dopracovati se skoro původní podoby gotické. Prameny pro dějiny a podobu barokní úpravy kláštera jsou jednak vyobrazení před r. 1880, dále zprávy listinné a kronikářské a pro vnitřní zařízení kostela i ústní sdělení starých členů nynějšího konventu, zejména P. Cornelia a Br. Roberta. Poměrně velmi cenné zprávy o klášteře v době barokní má Cechnerova Kronika Emauz z r. 1759.

Okolnost, že r. 1420 se přidal emauzský opat k husitům, byla velmi závažná pro osud kostela, který tak ušetřen osu-

du mnohých chrámových staveb, totiž vypálení a zřícení. Nebyla zde tudíž nutnost kostel důkladně přestavovat, a proto zůstala jeho architektura v jádře nedotčena rukou barokního stavitele. Větší měrou bylo však nutno upravit budovu klášterní. Především byly obnoveny stropy v západním a jižním křídle klášterním. Opěrné pilíře na západní stěně klášterního stavení dokazují, že toto křídlo bylo v do-

Emauzy r. 1880.

bě gotické opatřeno křížovými klenbami, stejně jako dodnes křídlo východní. Tyto klenby do příchodu montserratských bud' spadly, nebo byly tak chatrné, že je bylo nutno snést a nahradití nynějšími klenbami raně barokními. Důležitějším činem pro architekturu kláštera bylo přistavění druhého patra, architektonicky sice bezvýznamného, jež však hodně změnilo dosavadní siluetu klášterních budov. Závažnější pro charakter této budovy byla však dekorace na její fasádě, porízená někdy v první pol. 18. stol. a sestávající ze štukové dekorace oken, zejména jejich nadpraží a bohatě zvlněných říms, zdobených attikami a vázami. Jest litovati, že tato dekorace, dodávající fasádě klášterní jistého monumentálního rysu, vzala koncem minulého století za své.

Jsme-li skrovně zpraveni o změnách, které prodělala za montseratských stavba kláštera, máme zato k dispozici několik dat, týkajících se přestavby chrámu. Tento došel v tom-

to období na svém zevnějšku změny velmi významné, totiž zřízení obou věží v průčelí. Historie stavby těchto věží jest poněkud zmatená, ač dá se vyložit. Pro dobu jejich stavby máme dva prameny, jež se dosti různí. Jest to především známá rytina pohledu na Prahu od Folperta z Alten-Allenu z r. 1686. Zde je znázorněn kostel již s oběma věžemi v hotové formě. Tomu však odporují údaje klášterní kroniky Cechnerovy, které jasně a přesvědčivě kladou dobu stavby věží do r. 1712, kdy, jak podotčeno, odstraněn starý krov se sanktusníkem, známý ze starších vyobrazení, zejména zmíněného Sadelerova. Tento rozpor by mohl míti značnou závažnost, kdyby vyobrazení staré Prahy nebyla ztratila umělecko-historickým badáním mnoho na své historické průkaznosti. Není vyloučeno, že Folpert kreslil do prospektu Emauzy podle fantasmie, ač jest jinak celkem věrohodný. Není také vyloučeno, že znal již 1686 projekt přestavby kostelního průčelí, k němuž došlo až 1712. Konečně třetí možnost jest ta, že na desce rytiny z r. 1686 byl stav z tohoto roku po přístavbě věží 1712 pozměněn. Autor rytiny přestavbu kostela ještě zažil; zemřel až 1715. Rozhodně údaj kroniky jest věrohodnější, a to nejen pro okolnost, že vznikl nedlouho po jím naznačené přístavbě věží, pročež netřeba jej bráti v pochybnost, nýbrž jest podporován i architektonickou strukturou věží. Tyto byly postaveny nad nejzápadnějšími klenebními poli stejnolodí tak, že arkády těchto polí zesíleny zděnými oblouky. Jejich nosnost vedle toho zvýšena vstavením barokní kruchtý, která podklenuta plackovou klenbou, klenební formou, možnou u nás teprve až v první pol. 18. stol. Poněvadž jest více než pravděpodobno, že věže i kručta jsou současné, potvrzuje konstruktivní forma klenby podkručťí tvrzení Cechnerovo.

Jádrem věží trvá dodnes. Změnila se jen jejich dekorace. Až do r. 1885 byly jejich stěny členěny nárožními pilastry a kladím. Kryt byl dokonale typicky barokní, cibulový. Stěny lodí kostelních zůstaly skoro nedotčeny. Toliko nová forma kostelní střechy vyžádala si výstavbu cihlových oblouků a zídky nad hlavní lodí se sdruženými okny, jež ve zgotisované formě trvají dodnes. Stejně dodnes trvá i mocná barokní okapní římsa kolem kostela.

Důležitější a pro slohovou přeměnu stavby příznačnější změny nastaly ve vnitřní úpravě chrámu. Již krátce po svém

příchodu do Prahy hleděli si montserratští benediktini nové výzdoby vnitřku svého chrámu. R. 1640 postaven nový hlavní oltář, který ve formě i rozměrech shodoval se s dnešním oltářem v kostele P. Marie Sněžné. Vedle toho postaveno několik oltářů menších. Než vlastní vlna barokisace vnitřku přišla až na počátku stol. 18. za opata Martina Zedlice a jeho nástupců. Tehdy dovršena barokní úprava kostela v té po-

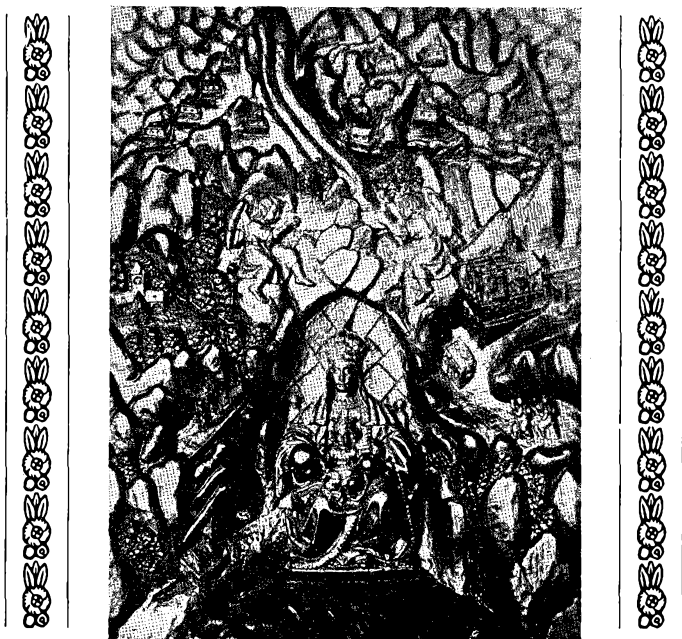
Emauzy r. 1880.

době, v níž trvala beze změny do příchodu benediktinů beuronských r. 1880. Pokusím se nyní na základě svrchu zmíněných pramenů zrekonstruovati tento stav.

Kněžiště bylo proti lodi zvýšeno o tři stupně, chór sám o dva stupně. Staly kněží, zdobené barokními akantovými řezbami, nalézaly se tedy níže, avšak při neobyčejně mělkém chóru kostela sahaly, stejně jako dnes, k prvému páru pilířů chrámových. Na pobočných, plných stěnách kněžiště nalézaly se fresky; vlevo scéna, představující krále Totilu se zbrojnošem na koních. Koně podáni v perspektivních zkratkách. Vpravo znázorněna Madona montseratská s klečícími postavami Ferdinanda II. a III. v rouchu rytířů zlatého rouna. Stěny trojlodí i jeho pilíře byly natřeny bíle. Ve svornících klenby umístěna plastická rostlinná dekorace. Okna byla jako dnes zdobena kružbami, jichž zchátralé části byly beuronskými doplněny. Stěna ke klášteru byla pokryta

malbami. Postupně od východu znázorněny: Velikonoční hostina sv. Benedikta s postavou navštěvujícího jej kněze. Scéna umístěná mezi skalami: Romanus spouští na provaze pokrm sv. Benediktu. Scéna s císařem Maxmiliánem na skále svatomartinské. Tato malba byla zároveň malbou oltáře, zasvěceného sv. Maxmiliánu. Na stěně nad kůrem nacházely se dvě malby zobrazující zázrak sv. Benedikta, křísícího mladíka, usmrčeného zřítivší se stavbou. Malby tyto byly pořízeny r. 1734.

Montserratská Madonna. Dřevořezba ze 17. stol.

Oltářů bylo, jak v baroku zvykem, mnoho. Hlavní oltář z r. 1640 byl v r. 1723 odstraněn a nahrazen architekturou pokročilého baroka, jež nezapřela španělský původ montseratských benediktinů. Byla to dřevěná, částečně zlacená architektura, v jejíž mense se nacházela ležící postava sv. Jeronyma v životní velikosti. Na tumbě stál vykrajovaný sokl s otáčecím tabernáklem, nad tímto pod baldachýnem socha Madony montserratské, umístěná dnes na zvláštním oltáři v mariánské kapli. Po stranách mensy stály nadživotní postavy sv. Benedikta a sv. Scholastiky. Celá šířka horního

patra oltáře byla vyplněna 8 až 10 sloupy, nad nimiž spočíval bohatě řezaný baldachýn ve formě kopule. Prostor pod baldachýnem mezi sloupy představoval slavnostní síň, v níž nalézala se plastická skupina Krista a dvou učedníků v Emauzích s celou stafáží, vše v nadživotní velikosti. Pozadí síně bylo vytvořeno žlutým sklem. Celý oltář sahal až ke chrámové klenbě. V jeho vrcholu se nalézaly sedící nadživotní postavy Mojžíše a Davida. Po stranách oltáře stály pak dvě sochy andělů se štíty, v nichž napsány citáty z Písma.

Z nejstaršího zařízení, provedeného montseratskými hned po jejich příchodu do Prahy, k němuž náležel i hlavní oltář z 1640, odstraněný, jak uvedeno 1723, zachovaly se až do zrušení barokního zařízení dva oltáře. Byl to oltář sv. Jakuba v závěrové kapli sev. lodi (dnes P. Marie). Byla to raně barokní architektura, složená ze tří nik. V prostřední stála socha světcova, v nice nalevo socha sv. Ferdinanda. Druhá nika byla zakryta varhanami, které stály na podlaze této kaple. Tím se stalo, že se nezachovala paměť třetí sochy tohoto oltáře. Podle všeho to byl také nějaký národní svátec španělský. O něco pozdější, podle popisu patrně z druhé pol. 17. stol., byl protější oltář v závěru jižní boční lodi (dnes Nejsvětějšího Srdce). Byla to rámová forma z velkých, zlacených akantů, zdobených šesti malými kruhovými obrázky Tajemství sv. Růžence. Uprostřed rámu nalézal se tabulový obraz P. Marie. Zcela španělskou a pro naše poměry dosti exotickou podobu měl oltář Božského hrobu, který zaujímal celou prostoru pod západní kruchtou. Tato byla větší než dnes, neboť při beuronské regotisaci kostela byla zmenšena o střední díl mezi oběma rameny, vysunutými do pobočných lodí. Oltář byl vlastně malou kaplí, vytvořenou podkruchtím, jež bylo členěno pilastry s pozlacenými hlavicemi. Mezi pilastry nalézaly se niky, v nichž byly umístěny sochy andělů s pozlacenými svícny. Vlastní oltář nacházel se v pozadí této kaple. Vedle zmíněného oltáře vznikla většina ostatních kostelních oltářů až v první pol. 18. stol. Tato doba jest velmi plodná na honosná kostelní zařízení vůbec. Sledujeme-li dějiny pražských chrámů, setkáváme se skoro všeobecně se zjevem, že v této době i v době pozdější bývalo starší raně barokní zařízení odstraňováno a nahrazováno zařízením novým, hovícím vkusu rozvitého barokního cítní 18. stol. Tehdy vznikl oltář Dušiček, který stál při jižní

stěně chrámu. Měl formu jeskyně s postavami odsouzených. Ve vrcholu byl velký kříž a figury andělů, přijímajících vykoupené duše. Oltář byl postaven roku 1722. Nedlouho poté vznikl oltář sv. Maxmiliána při téže zdi o něco západněji. Jeho

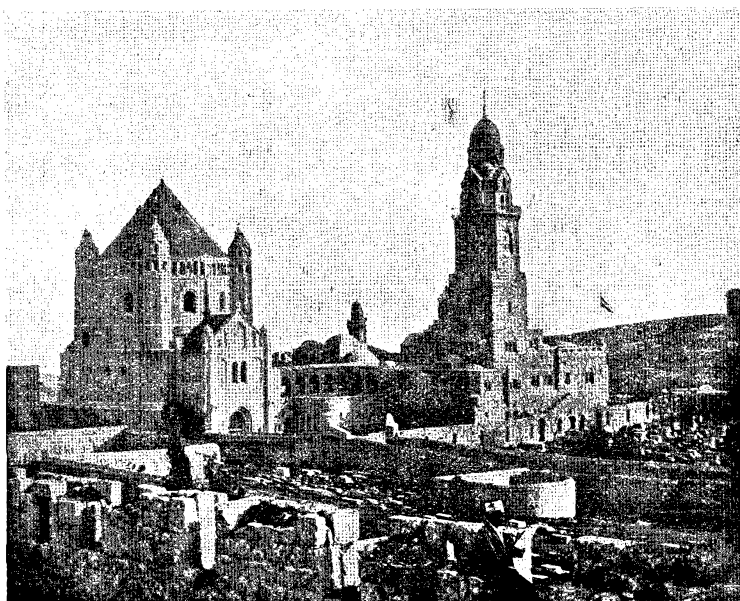

Emauzy r. 1880.

obraz, vymalovaný na zdi, vyplňoval celou stěnu jednoho klenebního pole. Představoval známou scénu, jak císař Maxmilián na honu se dostal na okraj skály a byl odtud vveden andělem v podobě mladíka. Současně vzniklo i šest drobných oltáříků, sv. Jana Nep., sv. Zikmunda, sv. Prokopa, sv. Josefa, Nejsv. Trojice a sv. Valburgy, které stály při kostelních pilířích mezi hlavní a vedlejšími loděmi. Byly rámové formy volutové, zdobené četnými obrázky. Pro úplnost ještě uvádím, že v kapli císařské, která vznikla r. 1636 za Ferdinanda III. z gotické místnosti, ve východním křidle kláštera nalézal se oltář morových patronů, kryjící celou stěnu této kaple.

Jak viděti, trvala barokisace emauzského kláštera za montseratských benediktinů právě asi sto let. Celkem shrnuto, šlo zde toliko o barokní dekorování starých gotických budov, nikoliv o pronikavou přestavbu, odpovídající duchu doby a uměleckému zaujetí španělských benediktinů. Jistě valnou měrou k tomu přispěla i poměrná zachovalost kláš-

terního objektu, šťastným osudem ušlého zkáže v době husitské. Přestavba omezila se proto toliko na části skutečně zničené, jako byly místnosti v západním a jižním křídle kláštera. Nejpronikavěji se projevila barokisace v zařízení kos-

Dormitio B. M. V. na Sionu v Jerusalemě.

telním. Pokud se týče její umělecké ceny, není možno při skoro úplném nedostatku vyobrazení tohoto stavu vysloviti určitý soud. Myslím, pokud se dá souditi z nedostatečných fotografií, že třeba velmi litovati barokní fasády kláštera a formy kostelních věží, jejichž umělecká působivost byla jistě účinnější, než může dáti stav dnešní. Zde nebyla umělecká hodnota stavu zničeného nahrazena ničím. Jinak tomu bylo v interiéru kostelním. Zde pokusili se noví obyvatelé kláštera zhladiti posvátný prostor se zásadami své regule, usilující o návrat k prvotní řádové přísnosti. Snahy tyto došly projevu i po stránce umělecké, když podařilo se na vědním podkladě vytvořiti odstín církevního umění, hovícího plně záměrům přísné kongregace. Jest přirozeno, že v době všeobecného slohového purismu, který usiloval vymýtiti vše cizorodé z určitého slohového organismu, byly zásady beuronské kongregace značným posílením těchto

snah a bylo by tudíž zbytečno mluvit o oprávněnosti či neoprávněnosti postupu jejího proti baroknímu zařízení kostela. Toliko lze litovati, že se nezachoval žádný pohled dovnitř kostela před nynější úpravou. Není vyloučeno, že časem se nalezne nějaké vyobrazení předchozího stavu, než naděje tato stále klesá a barokní Emauzy stále více upadají v zapomenutí. Tento nástin pokouší se u příležitosti padesátiletí počátku jejich regotisace zachytiti, dokud žijí staří pamětníci, dřívější podobu a zabrániti úplnému zapomnění na stav kláštera v době jeho druhého rozkvětu.

Praha.

Dr. Em. Poche.

KLÁŠTER EMAUZSKÝ A PRAHA.

Nápis tohoto jubilejního článku snad mnohého překvapí. Má to snad býti fantastický příměr, neb bude to snad vypočítávání hospodářských, právních a kulturních vztahů mezi pražským magistrátem a klášterem „na Slovanech“ za dobu dlouhých 50 let?

Emauzský klášter benediktnů beuronských jest jediným řeholním domem celé kongregace, který postaven jest uprostřed velkoměsta v nejživější čtvrti, sevřen vysokými domy uprostřed celého čtverce ulic i se svou zahradou, tísněn tak ruchem moderního, téměř již milionového Babylona, že lomoz zaléhá sterou ozvěnou za dne i noci jak do tichých cel mnichů, tak do společného choru i mezi nejslavnějšími bohoslužbami. — Však právě toto výmínečné postavení monastýru, stanoveného celou konstrukcí monastického života pro výšiny hor a samoty lesů, do zmatku a chaosu zamerikanisovaného chvatu všedního shonu velkoměsta je základním tónem jeho veškeré tiché, ale usilovné činnosti. Řehole dává benediktinskému domu těžký zákon *stability*, t. j. stále

vytrvalosti, jako domu na jednom místě, tak i všem, kdož přebývají v něm. Tímto zákonem setrvačnosti, kterým celý aparát řeholní nabývá vytrvalého rotačního duchovního pohybu kolem vlastní nepohyblivé osy, benediktinský klášter stává se střediskem, ohniskem, k němuž okolí léta, staletí a

Emauzy r. 1880. — Kresba.

věky upírá pozornost svého živého duchovního materiálu. Rodiny, pokolení za pokolením, proudem svaté a stále tradice nacházejí v tomto středisku, jako stádečko v poušti svoji nevysychající cisternu, ze které povždy, ať již uvědoměle, neb zvykově nevědomky, pijí. Vzpomeňme jen, co až do počátku 16. století znamenal pro český národ klášter svatovojtěšský v Břevnově. A dům emauzský na základě těchto zákonů od karolinské doby století 14. Tato centra národní stojí do dneška, ač každý v jiné formě, jiné historické evoluci, a jiném stavu.

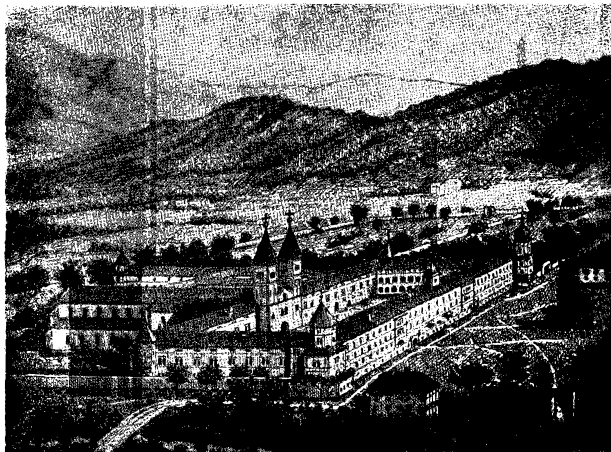
Postavení emauzského domu doprostřed velkoměsta moderního tempa jest záležitostí Prozřetelnosti a úkolem zvláštní Milosti. Velkoměsto jest schránou nesmrtelných duší v milionech. Tyto duše jsou v takovém městě schváčeny vírem životního proudu, vyprahlé prachem tříd a ulic, unavené horečným spěchem a shonem za chlebem... a do této šedivé, bezbarvé všednosti den ze dne z určitého místa, z určité věže podle úderu hodin zaznívají *zvony* z jitra časného a poledne a večer a i za noci... když nad spící Pra-

hou jen o půlnoční se rozhlaholí hlas velkých emauzských zvonů zvoucích na půlnoční... a tam pod tichou gotickou klenbou, ve vlahém barevném přítími jakoby ve stínu palmového lesa, zkamenělého v pilíře elegantního žebroví, zlatě-modrého stropu... v tabernaklu uzavřen odpočívá bílý mystický vězeň své vlastní lásky, Kristus Svátostný, obklopený láskou bytostí, které „sobě nad něj samého nic na světě dražšího neodvází pokládati“, které „zřeknuvše se všeho práva na vlastní vůli, na majetek a tělo“, jen Bohu slouží v nejširším pojmu *liturgie*, kterou před veřejností slaví nejkrásnějším možným způsobem ve výrazu slova, hudby, tónu, barvy, uměleckého průmyslu, světla, květin, v harmonii umění nevyrovnatelného, kterým právě jen jedině Bohu sloužit se může.

Má toto snad z Emauz pro Prahu nějaký význam? Snad markantnější pro pozornost světa by byla kuchyně a ohřívárna za klášterem, kde sta denně i za války (*a zvláště za války*, kdy ani děti domu neměly samy ani nejpotřebnějšího pro své nemocné) dochází nasycení. Snad ty nepřetržité řady skromných chudých, kteří nenápadně zde vezmou, o co by na ulici neodvážili se nikdy říci? Snad umělci a učenci, kteří chodí se pokochati uměleckými poklady české školy malířské na stěnách kvadraturních chodeb, které jen dvakráte do roka se otevírají zvědavému zraku Pražanů, neb znalci, kteří hledají zde krásné obrazy umělecké školy P. Desideria Lenze a jeho žáků P. Gabriela a P. Lukáše? Snad sakristie s nepřebnými poklady nádherných rouch bohoslužebných, nad kterými žasne oko odborníka, když postřehne uměleckou cenu výšivek a rozmanitost liturgického náradí. Snad bohatá moderní knihovna klášterní, vybavená veškerou literaturou domácí i cizí všech národů?

Ó — Emauzy mají pro Prahu daleko větší význam ještě, než je toto všechno. V Emauzích je pro Prahu duchovní studnice nejčistšího zřídla, které nepřebnými doušky Duchu svatého ve svých svatých síních po dobu již celých padesáti let napájí žíznivé. Zajděte jen o velikých katolických svátcích do Emauz a zadívejte se na ty masy tísnící se ve svatyni. V jakém tichu a jaké pozornosti sledují vše, co se děje v presbytári. Nikdo je nevolá. Nikdo nedělá reklamy a při bližším seznání najdete, že jsou to poutníci z velikých dálek pražských čtvrtí a periferie, kteří, když nemohouce

často, tedy aspoň jednou do roka se musí přijít podívat a s radostí odcházejí a do všednosti života si odnášejí kousek nebe, trochu světla, trochu hudby a sladkých melodií, trochu jistoty, že se zde modlí a zpívá a obětuje za toto město, za ty statisíce, kteří se nemodlí, a modlit ani snad nemohou, a již ani neumí, i kdyby chtěli.

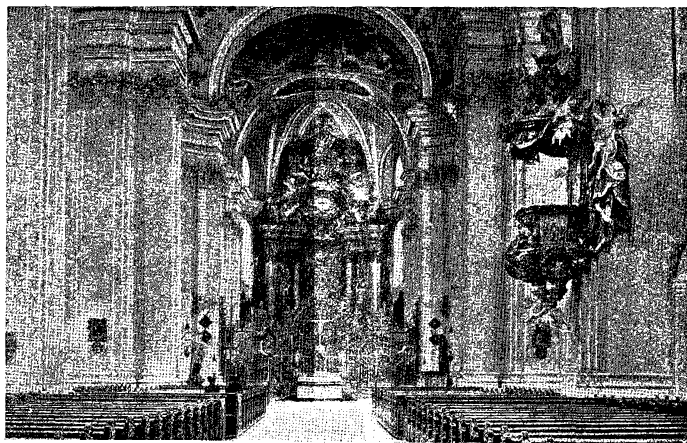
Sekava.

Aby bylo jasné působení Emauz stůž zde líčení jednoho z návštěvníků, který sám podává zde dojmy, které zvládly jeho srdce, a které převrátily jeho celý život:

„... přišel jsem k vám (do Emauz) jednou o velikonočním pondělí. Chrám byl nabit, takže jen stěží v řadě jeden za druhým jsme mohli postupovat. S kazatelny sestupoval bělovlasý stařeček a vtom zabouřily plným akordem varhany... V presbytáři bylo plno světel a nad hlavním oltářem matnými plajícími plaménky bylo nadepsáno dvojí „Alleluja“... přiznám se, že tehdy jsem již dávno nechtěl vědět ničeho o víře a katolicismu a církvi. Odchovanec liberální české školy, jak obecné tak střední. Nezbylo ve mně z náboženství nic než trochu mátožného Jana Husa a nenávisť ke katolickému kněžstvu... a to taková, která si již ani předmětu své nenávisťi nevšímá. Rozumělo se to samo sebou. Trochu domácích rodinných zvyků nebylo s to mladou duši zachytit... Tupý ke všemu jen jako zvěděvec stál jsem stisknut kdesi u zadních lavic a pozoroval jsem majestátní vstup nekončící řady mnichů, bratří a konečně i malých hochů v

sněhobílých rochetkách... Chor působil tak sugestivním dojmem, jako žádná divadelní scenerie... Pak ten zpěv. Nikdy jsem ničeho podobného neslyšel. Byla v tom síla přímo drtivá. Duši to vyssávalo až k pocitu vnitřní nevolnosti a při tom jsem cítil, že se ve mně něco zlomilo. Něco prasklo něhou, že zase stály v očích slzy. Melodie byly úchvatné se stálým vítězným alleluja... Byl dávno již konec. Chrám se

Weingarten.

prázdnil kolem mne a já jsem stál a stál jako přimrazen. Při tom jsem cítil, že se ve mně něco zlomilo. Něco prasklo, jako led v slunci. Bylo mi nesmírně volno a vyšel jsem do rušné ulice plné jara, světla a tepla.

Pak jsem se vracel. Vždy znovu a znovu. Začal jsem se učit znovu Otčenáš a Věřím v Boha podle zlatých písmen na stěnách. Poslouchal jsem žalmy a jednou bylo pro mne ohromným ziskem, když jsem v krámečku u vchodu dostal koupit sešitek liturgie, kde byl také kompletář. Začal jsem s tímto pokladem chodit den jak den ze své kanceláře na druhém konci Prahy na večerní modlitbu. Sbíral jsem již naprosto nejasné zbytečky svojí latiny a slabikoval namáhavě církevní latinu, které jsem bez překladu ani za mák nerozuměl. Ale naučil jsem se některé žalmy nazpaměť, poněvadž, když se zpívaly, byly tak krásné, ač jsem jim nerozuměl... Začal jsem chodit dokonce i na mši svatou. Ač, příznám, chorál mne nudil, nerozuměl jsem. Vzadu v koste-

le na pilíři visel kalendář, týdně vždy pečlivě vypracovaný neviditelnou rukou. Tam u toho pilíře jsem se pomalu učil církevní rok. Misálek jsem tehdy nemohl žádný sehnat. Až jednou jeden známý kněz mi jeden svůj starý půjčil a naučil mne v něm hlavní věci hledat. A dokonce starý brevišek — diurnale — mi půjčil. Bože, to byla radost, když jsem tak aspoň něco slepil dohromady a podařilo se mi tu a tam najít

Emmauzy 1880.

Emmauzy 1885.

souhlasný text. Moje hledání šlo ale dál. Koupil jsem si malého „Sýkoru“, tehdy zrovna vyšel první díl jeho malé bible. Po prvé v životě jsem četl bibli. Ani na gymnasiu jsem neřekl dobře, že je něco víc na světě než biblická dějprava první třídy. Knihy jsem přímo hltal. Láska k nepoznanému pramenu štěstí dala mi do rukou životopisy svatých a církevní dějiny. Pak šlo to dál na různé knihy duchovní četby. A za každým novým objevem nepoznaného světa otevíraly se celé ohromné propasti neznáma, které bylo třeba seznat a probadat celé světy nesmírné nádhery, o kterých jsem neměl tušení. Liturgie s celou nádhrou, s tím spojená poesie církevní, symbolika, umění a dějiny umění. Konečně jsem se naučil poslouchat i kázání a vydržel jsem celé půl dne čekat, až přijde na kazatelnu zesnulý P. Zima; a jiné kazatele pražské jsem si vyhledával a učil se s kazatelen znáti dogmatiku a katechismus. Až konečně nemoha snést

pohledu na řady komunikantů, k nimž jsem pořád nenáležel, v jedné chvíli našel jsem v sobě ten nejsvětější prasek milosti a odvážil jsem se po hrozných duševních útrapách ke konečné svaté zpovědi a svatému přijímání, k němuž teď, díky dobrému duchovnímu vedení, přistupuji téměř denně...“

Tak píše jeden. A kolik je těch, kteří prožili a nepíší. A v tom tkví to nejúžasnější neviděné a nepostřehnutelné tajemství emauzského působení na *Prahu*. Sta a tisíce a desetitisíce duší za těch 50 let našlo zde Boha, svého Ježíše Krista. Bezpočtu utýraných duší našlo zde útěchu nevyslovitelné něhy, sta psanců intelektuálních své útočiště, sta ztroskotanců mravních svoje přístaviště klidu a míru. Millionové velkoměsto má zde v Sahaře moderní bídy velikou a rozkošnou oasu. Emauzy stojí pevně na Slovanském vrchu. Celým kouzlem karolinské slávy hledí do dálek a září v šíř. Zvony zvoní mohutně a mile a zvou k Pánu. A duše přicházejí a hovoří zde s Pánem a poznávají jej zřetelně v prostotě lámaného chleba pravdy, dobra a krásy, a je jim dobře. Padesát let tak se rozlévá již požehnání z emauzského domu. Jako tichý Tábor září svatyně naše nad Prahou a všichni, kdož přicházejí k ní, cítí a prožívají, že zde Kristus proměněný sídlí a tušiti dává všem rajskou svoji velebnost a krásu.

Praha dosvědčuje, že na tomto místě vpravdě jest „nám dobře býti“, a tato Praha k nebi vysílá v těchto jubilejních dnech svou vroucí prosbu, aby dobrotivý Pán náš tímto emauzským požehnáním svým též i dále zůstal s námi, neb se tolik připozdívá a den tak rychle se chýlí.

Emauzy.

P. Method Klement O. S. B.

Grüsava.

PADESÁT LET EMAUZSKÉ HUDBY.

Emauzské jubileum padesátiletí v Beuronské kongregaci nebylo jen jubileem celých Emauz, ale všechno, co v Emauzích za ta léta žilo a ta léta prodělalo, každé tohle mělo svůj svátek pěti desítek let. Jubileum půlstoletí slavila liturgie, slavila práce mnichů, studium i obět,

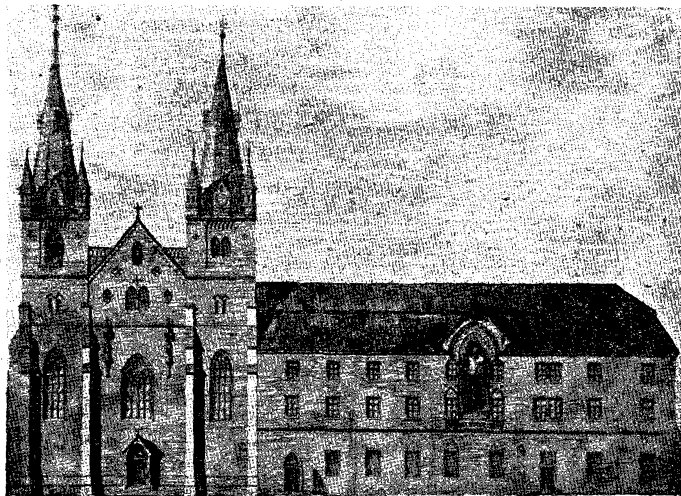

Vnitřek chrámu emauzského.

pastorace i rostoucí láska po duších, radost i bolest. I ta prostá emauzská hudba — gregoriánský chorál — stojí v tom svátku. Padesát let zní ta píseň v nádherné longitudinální svatyni, komponované na jednoduchém klembovém palmoví s tolika květy a s tolika svatými tvářemi mezi nimi, v té příjemné aleji palem, v tom pozdviženém chórovém interiéru.

Beuronští Benediktini přinesli do Emauz gregoriánský chorál, čerstvě rozpěstěný tehdejším převorem Dr. P. Be-

nediktem Sauterem; on první mezi Beuronskými počal obnovovati staré slavné krásy chorálu gregoriánského, je-
muž se pomalu vracelo ze středověkých základů bohatě vy-
vinuté melodie. Dr. Sauter studoval chorál v benediktin-
ském opatství v Solesmes, naučil se znáti Dom Guérangera,
pojímajícího gregoriánskou píseň jako integrující část ve-
řejné bohochvály, mnichy denně podle řehole sv. Benedikta

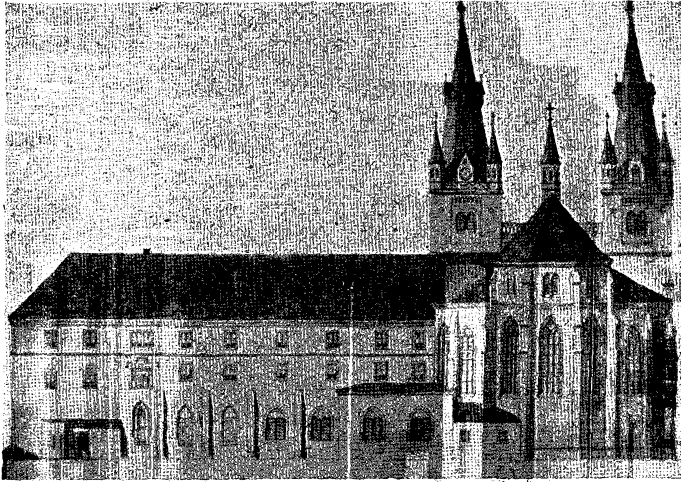

Návrh Beuronských na úpravu Emauz.

vykonávané. Zpěv vnikal v lůno žalmů, antifon, hymnů a
čtení, z nichž Officium sestává, jako zářící paprsek probles-
kujícího slunce, svatá slova textu jakoby svítilnicí barvami
zjasňující. Liturgický zpěv se stal i žáků Sauterovi integru-
jící částí chórových modliteb klášterní rodiny u oltáře shro-
mážděné a oslavující Nejsvětější Tajemství. Chorál musil
býti vskutku teď konečně zpíván u oltáře, ztrácejce na kůru
ze svého uchvacujícího účinu. Musil se státi podstatnou částí
kanonického Officia. Podle těchto zásad chtěl převor Bene-
dikt Sauter zařídití nový chórový život a chorální zpěv v
Emauzích (Meditace I, 244).

Proto poslal počátkem února 1880 opat Maurus Wolter
právě na přání převora Benedikta, tehdejšího prvního řá-
dového varhaníka, P. Michaele Horna O. S. B., z Volders
do Emauz. Ten se měl postarati o to, aby staré varhany ze
zadní empory kostelní byly přeneseny a přestavěny do nově

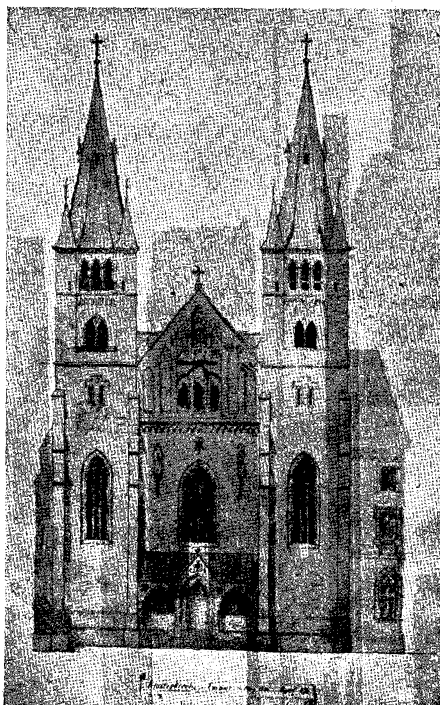
zřízeného a upraveného mnišského chóru u hlavního oltáře. Tyhle staré varhany byly z roku 1740, byly tak zvaným brilantním Bachovým strojem, („Bach“-Orgel) s málo jemnými hlasy zvláště pro budoucí doprovod chorálu, zato však s krásnými zvučnými a silně intonovanými mixturami. Tak, jak byly a vypadaly, nemohly býti užity k průvodu chorálu a bylo třeba opravdu je přestavět. To obstaral zručný var-

Návrh Beuronských na úpravu Emauz.

hanář na Starém městě pražském, jménem Eisenhut, který měl dílnu vedle kostela sv. Mikuláše. Ze 24 znějících hlasů byly varhany rozšířeny na 28, hlavně jemnější registraturou a k tomu Gamba 8' a Violon 16' v pedále. Varhanové korpus bylo umístěno za chórovými štálami v dnešní kapli Panny Marie. Ale když byla opravena a zřízena na milostnou kapli přenesením sochy P. Marie Montserratské s hlavního oltáře na dnešní postranní její oltář, byly varhany přeneseny na evangelijní stranu hlavního oltáře, severně od chórových štál, na místo, kde dnes stojí pontifikální trůn opatův. Hrací stolec byl vestaven do chórových štál. — Ale ani zde nezůstaly varhany dlouho. Již v roce 1881 byly přemístěny na postranní chórové coretto, na místo, kde stojí dnešní velké varhany. Roku 1892 postavil místo nich varhanář H. Koulen ze Štrasburku varhany se 33 registry a 2 manuály. Konečně byly v letech 1897—1898 vedením a prací tehdejšího varha-

níka P. Albána Schachleitera O. S. B. a pražského varhanáře J. Paštiky rozšířeny na dnešní velké třímanuálové varhany s 62 znějícími registry, jejichž postranní líbezný tón znají všichni návštěvníci (St. Benedikt Stimmen 1898, 380; P. Leander Helmling O. S. B., Emaus, Praha 1903, str. 102 n).

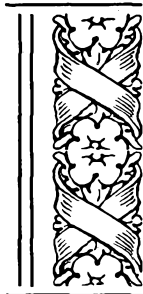
Návrh Beuronských na úpravu Emauz.

Prahu a Čechy připravoval na novou emauzskou hudbu Msgr. Ferdinand Lehner, český monsignor, který opravdu chorálu rozuměl a jeho písní si už jako kněz vážil (Cyrill VII, 2 n; Method V, 31n; VI, 3n). Připravoval s pečlivou křesťanskou láskou půdu novým hostům. Ale nebylo toho věru skoro ani potřeby. Po prvé slyšená krásná andělská „Kyrie“ s nádhernou architektonikou slavnostních tónů, zvukových nádher sytá „Gloria“ a hymny, psané středověkou latinou mystiků, při bohoslužbě plně záře a jasu, světla a vůně kadidla, uchvátila první zvědavé posluchačstvo. (Pax I, 101 až 104).

Převor Benedikt přišel do Emauz už s rytmickou vytrí-

beností, se svou andantní pružností, která se stala tradicí emauzskému přednesu. Sám jsa nadán zvučným barytonem byl jiným příkladem ideálního zpěváka chorálu. Požadavky jeho jako učitele byly veliké. Dokonalé vzdělání hlasu, přesně artikulované vyslovování textu, jistota v intonaci — to bylo skoro předpokládáno u zpěváka.

Roku 1865 uložil Benedikt Sauter, který se později stal opatem kláštera, své studium a problémy v oboru gregoriánského chorálu ve spise: „Choral und Liturgie“ (vyšlo po

Lubiá v Polsku.

prvé v Schaffhausen v knihkupectví Fr. Hurterově). Spis byl brzy nato přeložen do angličtiny a francouzštiny a některé partie máme přeloženy i do češtiny (Nový Obzor IV, 129, 159; Pax IV, 211). Velký obnovitel slávy chorálu gregoriánského odpočívá v české půdě posvátného Vyšehradu, zanecháváje staré hudební Praze dědictví plné krásy a harmonie (Meditace I, 244; Kirchenmusikalischer Jahrbuch XXII, 111—114, Regensburg Pustet; Gregor. Rundschau VII, 119).

P. Michael Horn O. S. B. byl varhaníkem jen do roku 1881, kdy byl vystřídán a odejel do opatství Maredsous v Belgii jako učitel hudby na tamějším zřízeném klášterním gymnasiu. Ale ještě se vrátil k nám do Emauz a jeho výpomocná ochotná ruka zastala tehdejší opuštěné místo klášterního varhaníka. To bylo po převratě v roce 1918 na podzim až do května 1919.

Za vlády pana opata Benedikta emauzský chorál rozvíjel do květů. Kantorskou berlu vedle mnoha jiných držel tehdy nejšťastnější a nejpevnější rukou P. Ambrož Kienle O. S. B., rozený Šváb z Laize v Sigmaringen, nedaleko Beuronu. Byl i hudebně literárně činným a přímo v Emauzích přeložil r.

1881 Pothiér-ovo dílo: Les mélodies Grégoriennes do němčiny (Der gregorianische Choral). Msgr Lehner seznámil pražský hudební svět s tímto nadšeným Benediktinem-pěvcem v Cyrillu (XII, 50, 65, 73, 83: P. Ambrož Kienle a jeho škola chorální) a donutil ho, že také do Cyrilla přispěl. Připomínám tu pro zajímavost jeho tři nejpěknější práce: Chorální kongres v Arezzu (Cyrill X, 17, 25, 35, srovnej Pax V, 54); O liturgické a umělecké stránce chorálu (Cyrill XI, 81n); Pianissimo, výřečnost a rytmus v chorálu (Cyrill XIX, 93n). Jeho německá díla cituje Riemannův Hudební slovník.

25. dubna 1897 na Bílou neděli v Emauzích pořádaná velká hudební liturgická hra při 900leté upomínce mučednické smrti sv. Vojtěcha za shromáždění vysoké tehdejší elity i pražského lidu, vyvolala v posluchačstvu vysoký údiv, a to hlavně nad tím, že duchovní liturgická dramata lze důstojně předváděti i na takovém místě, jako je Dům Hospodinův.

V této sauterovské periodě emauzské hudby uvedl bych alespoň jednoho vzácného výpomocného varhaníka v Emauzích. Byl jím Jan Kř. Molitor, ředitel kůru na kostnickém dómě, skladatel a reformátor církevní hudby v jižním švábském Německu, který zemřel jako dómský kapelník v Lito-měřicích roku 1900 a je pochován čestně mezi emauzskými mnichy na pražském Vyšehradě.

Vydání vatikánské znamená teprve plný květ pro emauzský chorál. Je to ještě velmi známá doba vlády opata Albána Schachleitera. Emauzská liturgie a zpěv byl jedinečný a vědělo se o tom brzy všude. Tradice Sauterova nasazovala do nových ještě krásnějších poupat. Opat Albán měl výjimečný smysl a lásku k chorálu. K tomu měl dobrého, slibného varhaníka v nadaném Maxu Springerovi, jehož průvod a improvisace při slavných bohoslužbách uchvacovaly i znalce příjíždějící z daleka (Gregor. Rundschau XI, 72). Nic takového, jako doprovod Wittův v homofonní diatonice, nic takového jako moderní hledání Griesbacherovo. Nevázal se na cantus firmus ve vrchním hlase. Tu zněl v tenoru, tu v pedále, tu jen od mnichů v chóru a Springer jen v bohaté polyfonii podmalovával a podepíral (Cyrill LIV, 4).

V té době je pozoruhodná i spolupráce Emauzských s Cyrillisty. Opat Albán přispíval ještě jako varhaník emauzský sám do Cyrilla. Zaznamenávám alespoň jeho: Listy kněze

Benediktina z kláštera Emauzského v Praze o zpěvu chorálním (Cyrill XXII, 65, 74, 82, 94; XXIII, 1, 17, 25, 33, 41, 50, 57, 69, 75, 83; XXIV, 4, 9, 17, 29, 47). Z ostatních emauzských spolupracovníků připomínám alespoň ještě P. Methoděje Vojáčka O. S. B. a jeho práce: O mešních zpěvech (Cyrill XXV, 2, 17, 36; XXVI, 52, 84; XXVIII, 21, 38, 71, 90; XXVIII, 15, 25); Zpěv gregoriánský, umění duchovní a ideální (Cyrill XXV, 81n), a pak pozdějšího P. Bernarda Velíška O. S. B., který nejen upozorňoval Cyrillisty na důležité noviny z oboru gregoriánské hudby a její literatury a o vydávání nových knih (Cyrill XXVIII, 71; XXXI, 42, 44, 72, 74), ale řešil hlavně problém reformy chorálu v 16. a 17. století (Cyrill XXVIII, 36, 57, 85; XXIX, 8, 20, 53, 68, 85; XXX, 13, 20, 36, 49, 70, 81; XXXI, 8, 00). Jeho jiné práce uvádím k úplnosti: Nejstarší svědectví gregoriánské tradice (Cyrill XXXII, 12, 20, 36, 49); O některých zpěvech adventních (Cyrill XXXIII, 81n); O některých zpěvech liturgie vánoční (Cyrill XXXIV, 17n); O některých zpěvech liturgie devítňkové (Cyrill XXXIV, 33n).

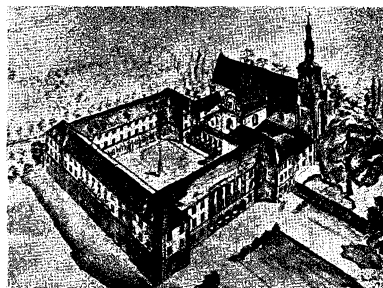
Emauzy staly se vysokou školou chorální. Emauzský chorál stal se ilustrovaným direktářem, z něhož věřící lid srozumitelně může čísti, co každého dne Církev slaví (Cyrill XVIII, 26). Emauzy počaly pořádat i kurs pro pěstění liturgického zpěvu. Jsou to památné „duchovní“ exercicie konané od 11. do 20. srpna 1910 v Emauzích (Gregor. Rundschau IX, 121, 145). Vedle opata Albána přednášeli Max Springer, prof. Dobroslav Orel, prof. Em. Bezecný a nynější opat Arnošt Vykoukal. Obecná Jednota Cyrillská sama vydala k tomu svolání. 300 nadšených milovníků chorálu, různé národnosti, se tehdy sešlo. Celou slavnost zvýšila přítomnost řezenského dómského chóru, proslaveného svým Palestrinou a starými klasiky. Ti zpívali střídavě polyfonii v kostele u sv. Ignáce a večer před odjezdem a na rozloučenou pak také v emauzské svatyni. Dirigent Engelhart vracel se s pěknými úspěchy domů, ale i všichni účastníci kursu nesli s sebou nová nadšení. Profesor Springer hrál tehdy na ukončení kursu varhanní koncert na emauzské krásné varhanní suita g moll op. 92 (Preludium, Fuga). 6. Jos. Klička: Toccata per elevatione. 2. Muffat: Tokkata F dur. 3. Eberlin: Tokkata g moll. 4. J. S. Bach: Fuga. 5. Max Reger: Varhanní suita g moll op. 92 (Preludium, Fug). 6. Jos. Klička:

Koncertní fantázie fis-moll. 7. Alex. Guilmant: Symfonie č. 1 pro varhany. 8. K. Piutti: Finale z g-moll sonaty. (Gregor. Rundschau IX, 150).

Pověst a chvála emauzského chorálu pronikla i za hranice, zvláště když opat Albán sám založil a redigoval „Musica Divina“. Postaral se i o zřízení hudební církevní školy v Klosterneuburku u Vídně a daroval jim Maxe Springera

Kláster Benediktínek v Herstelle.

Lubiń v Polsku.

jako profesora na varhanickém oddělení (Gregor. Rundschau IX, 57). Jak si němečtí hudební mistři vážili emauzské hudby, dokazuje článek profesora Rudolfa Moissla v Musice Divině (1918, 1—8): Die Bedeutung der Abtei Emaus für die kirchliche Kunst. Opat Albán sám se tu podrobněji rozepisuje o liturgii a zpěvu emauzském (Musica Divina VI, 41—49, 113—119; VII, 33—41; 97—105; 161—170). Liturgická hra vánoční, sestavená podle středověkých rukopisů a provedená v emauzské svatyni 12. ledna 1909, je u mnohých Pražanů ještě v dobré paměti (Čech 1904, č. 22).

Když Springer odešel z Emauz, zdálo se, že varhany nenajdou podobného mistra, ale přišel mistr geniální, mladý a roztoužený do emauzského chorálu, známý prof. Bedřich Wiedermann. Jak ten dal emauzským varhanům zaznít při zpěvu shromážděných mnichů, to ví nejlépe sami ti, kteří jej kdy zaslechli. Jaké bohatství harmonických nápadů, kontrapunktických variací a barevných symfonií se už tu nappívalo pod jeho rukama! Ty jeho improvisace! Rozšířil slávu emauzskému chorálu a sám zůstal ušlechtilý a skromného srdce!

Po převratě 1918, kdy emauzská bratřina se rozprchla na několik stran, jaksi ztichla emauzská píseň, jakoby byla stísněna v žalusích. Ale tohle pianissimo possibile kres-

cenduje znovu, pomalu sice, ale dá Bůh, že v nové padesátce rozezpívá se do pléna.

Příspěla k tomu jednak mistrovská hra prof. Antonína Nowakowského, který zastával úřad emauzského varhaníka od roku 1919—1927 a jehož regegovské improvisace obřích dimensí vibrují ještě ve vzpomínkách nedávných jeho posluchačů. A po jeho odchodu nová svěží a prohřátá reflexivní hudba P. Anselma Sedláčka O. S. B., která tak krásně podpírá zesláblý rytmus a posílá do chrámu šum a vání. Jeho theoretické studie v oboru vědy chorální znají čtenáři z pěti ročníků „Paxu“.

Mezi vynikajícími hudebníky a mistry, kteří Emauzy navštívili, aby tu buď studovali chorál nebo se podívovali jeho zvláštní rozhlášené kráse, zmiňuji alespoň některé: František Commer, hudební historik a skladatel z Berlína, otec slavného thomisty F. E. Commera (Riemann, Musiklexikon 204). S ním často přijíždíval společně i meránský caeciliánský skladatel P. Magnus Ortwein O. S. B. z Marienberku v Tyrolsku; dómský kapelník u sv. Víta, mistr Josef Förster byl pilným návštěvníkem a rádcem při varhanových přestavbách; Dr. Erhard Drinkwelder O. S. B., varhaník z opatství sv. Ottilie; P. Pavel Křížkovský, Augustinián z Brna; František Witt, skladatel z Řezna; mistr Antonín Dvořák; prof. A. Mikoláš; P. Method Nývlt, premonstrát ze Želiva; Em. Paukner, křížovník z Prahy; skladatel Bohumil Kašpar; mistr Vojtěch Říhovský; prof. Antonín Nowakowski; skladatel a varhaník Isidor Stögbauer z Friedberku; profesoři na hudební akademii v Klosterneuburku u Vídně František Moissl a Vincenc Goler; prelát Dr. Weinmann a kanovník Msgr. Griesbacher z Řezna; mistr Nowowiejski a prof. Pawlak z Polska; řezenský dómský varhaník Josef Renner. Dr. F. X. Haberl; mistr Dr. J. B. Förster; Dr. Richard Kralik; Dr. Ondřej Weissenböck; Rudolf svobodný pán Procházka; J. V. v. Wöss a mnoho, mnoho jiných.

Nová padesátiletá perioda emauzské hudby znamená žádostné vzplanutí pro obrození a rozkvět duchovní hudby u nás. Znamená velkou myšlenku nejkrásnějších nuancí pro rozkmit liturgického Světla na české půdě. Těch, kdo rozdýchali v padesátí jarech tuto novou píseň, vzpomínáme dnes s plesným zápalem.

Emauzy.

P. Cyrill Petr.

SCHOLA ARTISTICA BEURONENSIS PŘI PRÁCI V EMAUZÍCH.

Jedna z nejnápadnějších věcí, kromě chorálu, kterou z Beuronu do Prahy nově přišli mniši sv. Benedikta na sebe upozornili naše město, bylo jejich úplně nové a nezvyklé umění. Pražští občané se zvědavostí pohlíželi, jak mniši lezou v hábitě po střeších a po lešení a velice pilně cosi kutí. Vlastní úžas se však ukázal teprve tehdy, až odstranili mniši lešení a objevilo se to, co tak pilně bylo pracováno.

Ti páni, kteří studují dějiny umění, zalomili zoufale rukama. Jak by také ne! Cibulovité věže kostela zmizely. Zmizel i obrovský nástavec hlavního oltáře, kde byly vyřezány ve skutečné velikosti figury, které měly představovat evangelický výjev z Emauz. Zmizely bílé stěny kostela. Postranní oltáře otočeny jiným směrem. Hotový bláznec! A co nejhoršího — ti mniši polychromovali pilíře! Slyšel jste to už někdo v dějinách umění?

Přál bych vám, přátelé beuronského umění, čist umělecké kritiky z oněch dob! Ten, kdo vedl v Emauzích umělecké práce, musil nesmírně jasně vědět, co chce, neměl-li býti zviklán těmi zdrcujícími soudy. Zakladatel naší umělecké školy, nedávno zesnulý takřka stoletý mistr P. Desiderius Lenz (o němž se můžete dočísti v předešlých ročnících naší revue), však opravdu a velice jasně znal cíl svých prací.

Co tedy chtěl a proč nebyl spokojen s tím, co zde už bylo? Proč tak bez milosrdenství vyklidil barok, takže od těch dob se myslí o beuronských umělcích, že pohled na barok vyvolává v nich stejnou zuřivost, jako u krocana nebo býka pohled na červené sukno?

P. Desiderius Lenz byl Bohem nevšedně nadaný a všestranný umělec. Jako Michelangelo nebyl jen malířem, ale i sochařem a architektem s nesmírně vyvinutým citem pro harmonii forem a poměrů v nich. Jako takový umělec znal a oceňoval krásy a rozkošnost baroka. Na budovách, na divadlech a ve společenských místnostech mu dával právo mluvit — do chrámu Páně jej však nechtěl pustiti.

Proč?

Barok v kostele mu byl tolik, jako dítě v kostele. Všimli jste si už, jak si vedou děti v kostele? S jakou bezstarostností hopkají po kostele, jak je všechno zajímá, jak se kolem otáčejí, vypyávají, jak je ledacos rozesměje, jak nevinně se dívají na Ježíška a sochy a obrazy? Třeba to dospělé vyrušuje, jsou-li objektivní, musí si připomenout slova Spasitele: „Nechte maličkých přijít ke mně!“ nebo: „Nebudete-li jako jedno z těchto maličkých...“

Zrovna takový je barok. Rozhoptaný po celém kostele, všude se někam věší, je rozkošně bezstarostný, usměvavý, těkavý, neklidný. Je radost pohlédnout na barokní andělíčky. Jak nevinně metají kozelce v kostele, převracejí se, dělají po římsách a po oltářích tělocvik, že by je podnikavý pan Gleich ihned angažoval pro svůj cirkus! To všechno je rozkošnost a nevinnost dítěte. I dospělí andělé jsou dělání tak dětsky prostě. Na obrazech z doby vzniku baroka vidíte, že i věřící stejným způsobem se chovali v kostele. Rozprávějí spolu jako v nějaké besedě, mezitím co kněží stejně ležerním způsobem konají bohoslužby.

To však není pojem beuronských umělců o zbožnosti. Zcela jistě se takové dítě líbí Pánu Bohu, ale nebylo by v pořádku, kdyby zůstalo po celý život na stejném stupni chápání a myšlení, kdyby o Bohu mělo stále stejně povrchní pojem, jako ve svém útlém věku. Sv. Pavel praví: „Když jsem byl dítětem, mluvil jsem jako dítě, smýšlel jsem jako dítě, soudil jsem jako dítě; když však jsem se stal mužem, odložil jsem, co bylo dětinské.“

Beuronské umění souvisí nerozlučně s liturgií, vychází z ní a slouží pouze jí. Kdo se zahloubal jednou do žalmů, hlavně však do mše sv., vidí, že andělové si nemohou tak vésti, jak nám to chce dětinně namluvit barok. Cherubíni a Serafíni s chvěním a třesením sklánějí se před Bohem a volají: „Svatý, svatý, svatý.“ Jejich chvění není ovšem z hrůzy, nýbrž z lásky a nesmírné úcty.

Z tohoto zření zástupů andělských před Bohem vychází všechno beuronské umění, které po kryptě Monte-Cassinské uložilo nejkrásnější své skvosty v Ěmauzích.

Všude harmonie smysly postřehnutelná i duchovní. Klid, úcta před Božstvím. „Quam terribilis est locus iste — jak hrozné je toto místo“, stojí na emauzském hlavním oltáři.

Chrám není v první řadě místem pro lid, nýbrž je to dům

Boží, kam se chodíme klanět Bohu, kde se konají nejhlubší a nejsvětější tajemství.

Když vejdeš do Emauz, překvapí tě nejprve tma kolem tebe. První tvůj pohled musí utkvět na oltáři, nad nímž se při každé oběti otvírá Nebe. Teprve když jsi se spojil s Bohem, jako kouzlem vystupuje věc po věci, obraz po obrazu, socha po soše, ne aby tě vyrušovaly, ale aby znovu ti mluvily o tom, jak Bůh je nesmírný, svatý, krásný a čistý.

Jsi-li jemný v duši, nenapadne tě osvojit si v emauzském chrámě mravy barokních andělíčků, nýbrž pokorný postoj skutečného Cheruba. Dech se ti musí ztajit, když vidíš a slyšíš, jak Nevěsta Kristova — Církev v liturgii vzdává chválu Nejvyššímu.

Takovým způsobem tě dovede postavit do kostela beuronské umění.

Je zajímavo pozorovat, jak během let začli i umělci chutnat beuronské umění. Přísné odsouzení se za několik desítek let proměnilo v opravdovou chválu. Ba i to nejhroznější — polychromovaný pilíř — našel své obdivovatele. Dosud však nejsou beuronští umělci zcela chápáni. Náš umělec by na pilíř nemaloval postavy s perspektivním pozadím, jak se to později stalo v jednom pražském chrámě. Zde totiž za postavou světce rozprostírá se perspektivní krajinka. Je vidět, že umělec byl velkým malířem, ale žádným stavitelem, který se jej musí rozloben ptáti: „Proč tedy jsem stavěl pilíř, když mi jej zlámeš perspektivou?“

Na emauzském Mariánském cyklu na jižní stěně kostela je vidět, jak postavy, třeba někdy kulisovitě za sebou postaveny, neporuší plochost stěny. To všechno jsou známky, že malíř musí být zároveň architektem i sochařem.

Kolik krásy přineslo beuronské umění i do bohoslužebných rouch a nádob!

Beuronské umění je opravdu posvátné a kněžské umění, které mohlo povstati pouze ze zření na Boha a z ustavičného obcování s Ním. Není to umění pro člověka, nýbrž je to kreslená, malovaná, tesaná a stavěná chvála Bohu.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

V. Ročník.

Září—Říjen 1930.

Číslo 9.—10.

EMAUZSKÉ JUBILEUM.

Jednoharmonická, pěkně v jednom krásném akkordu sladěná je a zůstane vzpomínka na Emauzské padesátileté jubileum! Jednoharmonická čistotou prvotního padesátijarového Světla, které se naší Praze a Vlasti radostně zardělo tehdy, když přišli Beuronští. Jako tehdy, tak i dneska byly to pohledy bratrských zraků, které je sledovaly k budoucím dálkám. Prameny oleje emauzských lamp byly vyčerpány a šťávy emauzských květů, zasetých Montserratskými, vysychaly jako vypité Sluncem. Nastala tušení západu, jakých měly Emauzy už několikrát. A reflex západu skutečně dozrával jako parna za poledních sluncí. Nastávala bolest sešeření a další budoucí perspektivy ukazovaly do úplné tmy. Smutné pološero zahalilo Emauzy, tak milované ze vzpomínek na otcovského Karla. Vichřice času byla jako závaží slzí a tázavé pohledy kolemjdoucích se dívaly na to tragické ticho dohořívajícího života. Jako zřícenina na opuštěném ostrově, tak tu stály zchudlé chatrné Emauzy, kvílící nakloněnou improvisací vypracovaných sil.

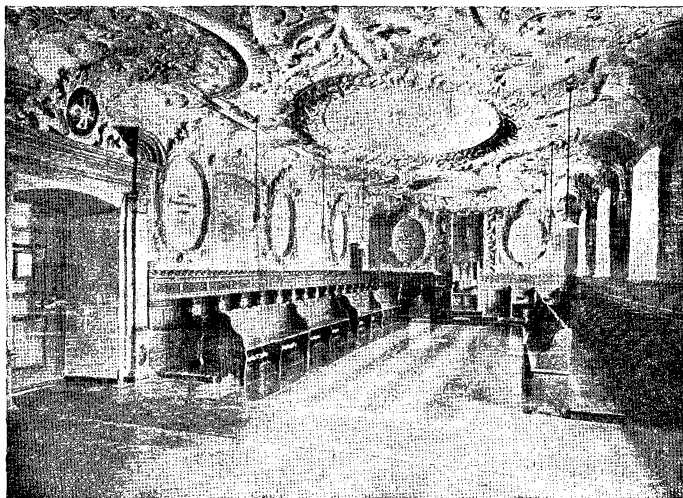
Byly to atmosféry zatížené nějakým smutným finálem.

Dneska víme, jak do těch soumraků z dalekého římského výsluní najednou zableskl paprsek a po něm celý žár. Bylo to neznámé světlo, které se rozsvítilo jako přízrak do zádušných Emauz. Beuronští přišli. A přinesli nový rytmus. Tóny tajemných strun změnilo všechno v tázavých pohledech. Všechno se měnilo udiveným zrakům. Dotykem čerstvých nových rukou, rychlostí myšlenky a světla, změnil

se prostor emauzských síní, do prázdna krásných oratoří pronikl barevný příval vln a pásů, a chrámové lampy vydaly novou zář věčných světél, která se míchala v stříbrné kance radostných zpěvů.

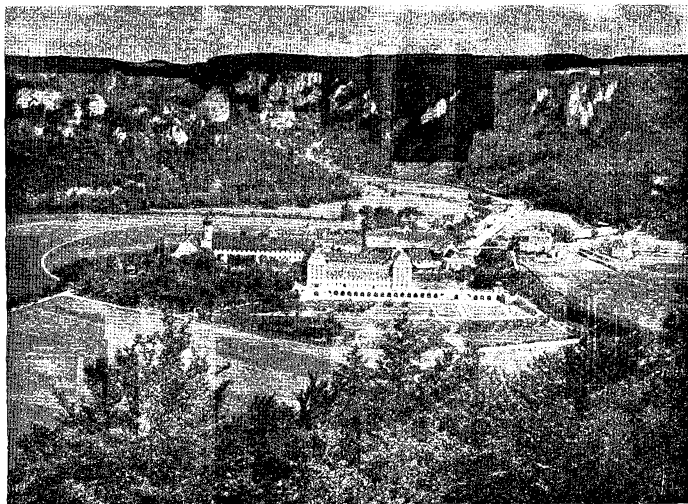
A od těch dob uběhlo padesát let! Půl století v tónech nejslavnějších! Proto ta jásavá bouře v hodinách jubilejních! Viděli jsme oči plát radostmi nad vzpomínkami zlatých jar. Růžové úsměvy blahopřály v nejvyšších oktávách a slo-

Beuron s novou theologickou školou a knihovnou.

va nejlahodnější mluvila o dědictví beuronském. A tisíce pohledů mluvilo bez odpovědi a mnohé rty chvěly se dobrochválou. Slavnostní ladění památné neděle přineslo do chrámu vůni a zdroje nesčíslných dechů, které se dělily s námi o okamžiky radosti, zvonící z tlukotu našich srdcí. Bylo to příšerné přiznání lásky k Emauzům. Byla to milostná píseň, znějící padesátiletým šelestem aeolinových hlasů, bylo to bratrské množství, jehož blízkost byla Emauzům známou. Transposice vířících tónů jubilejních písní byla jako hudba zpívaná ne na zemi. Odlesk brokátových nádher vyssával pohledy, zanícené v hymnický požár Bohochvály. Řada opatů kráčela v slavných processionálních řadách do zahrad chorových květů, vonících tóny triumfálních letů. Slitá píseň zpěněná mnišskými hlasy zavířila do prostorů pod nebesy palmové gotické klenby.

Nastala přeslavná hodina očekávaného Te Dea, hodina přítomnosti Nepoznaného jara, slávy a blesknutí jubilejní hvězdy. Tepot srdcí, která trpěla nepokojem očekávání, zaťrásl keři svých růží. Tisíce duší vykřiklo tisícem úsměvů, zástupy nesčíslných životů slily se v jeden benediktinský ples. Aby veršem chválen byl Hospodin! Hřmící vodopády děkovného hymnu zazněly rozsvícenou katedrálou emauzskou jako větry na modravých pohořích země zaslíbené.

Beuron: kapitulní síň.

Hlahol zvonů táhl jak myšlenky sborem, jako touha žízňná nadzemskou formou, do vzduchu prohřátého mystickou parou slavnostních světél. Zvonily dimensí oblouků triumfálních, před jítrem budoucích věků, zvonily souzněním radostných srdcí, žijících mystický hodokvas v okamžicích padesátiletých jar. Otevřený prostor pražských obloh vyhnal je k nebesům, řinčící připravenou hudbou.

Bílá a silná, slavná a nepohnutá byla vnitřní radost bratří a zraků, přivřených chvílemi mdlobou nad ohni svaté té chvíle. Tušení padesáti let radostně pozdravilo budoucí dálky, záhadné šepoty dalekých perspektív.

Dobrořečíme Bohu, lidem a zemím, očím a srdcím.

Do nových mnohých přešťastných věků!

Ó Emauzy!

Emauzy.

P. Cyril Petr.

DOGMA, LITURGIE, ŽIVOT.

Základ důvěřivého vztahu lidské přirozenosti k Bohu, důvěřivého i přes případy hříchu, čerpá liturgie přímo z lidského bytí.

My moderní lidé jsme daleko od pravého poměru ke Kristu Ježíši. Tak často jsme k němu chladní a neteční. Jak zcela jinak tomu bylo u prvních křesťanů! Jaká láska ke Kristu dýše z dopisů svatého Pavla! Pochopil, čím Kristus nám je. A velký biskup-mučedník svatý Ignác jde na mučednictví jen z lásky ke Kristu. Chce být roztrhán zuby divokých zvířat, aby se stal „čistou mletou pšenicí Kristovou“. Tento silák, jadrný a venkoncem prostý, jeví podivuhodnou něžnost výrazů, kdykoli ve svých dopisech mluví o Kristu. Do krátkých, avšak jadrných myšlenek vkládá celého svého velikého ducha a své láskyplné srdce. A jakou statečnost jeví útlé dívky první Církve při pomýšlení na Ježíše Krista, jako na příklad taková svatá Anežka či svatá Cecílie!

Jaká jen láska ke Kristu dýše z Řehole svatého Otce Benedikta! Jeho žáci mají v každém vidět Krista, nikomu před ním nemají dát přednost; Řehole má všechny vést k věčnému životu. Tak staletími plyne proud pochopení pro Krista a lásky k němu a nese s sebou většinu největších a nejušlechtlejších postav světových i církevních dějin.

I my moderní lidé musíme se učit Krista víc poznávat a darovat mu celou lásku svého srdce. A právě k tomu liturgie nás chce přivést. Poslední a nejhlubší smysl lidského žití je Bohopocta. To jsme dokázali již v jiné souvislosti. Bůh sám si dal důstojného ctitele ve svém Synu. A tedy každý, kdo chce Boha ctít podle vůle Boží, musí se spojit s Kristem Pánem. Nejsvětější Trojice patří se zálibou jen tam, kde vidí něco od Pána Ježíše. Nepředstupujme před trojjediného Boha sami a spoléhajíc jen na své vlastní zásluhy, nýbrž pod ochranou a záštitou Krista Pána. Ujal se nás na svatém Křtu, tam na nás vložil svou ruku a tam nám řekl: „Jsi můj.“ Vtiskl nám tam své znamení, postavil nás tam pod svůj prapor. Tam po prvé jsme se začervenali jeho krví. Tam jeho Život se stal naším životem: tam náš život vplul do věčného života; prozatím ještě skrytě, ale nesl v sobě již tendenci. Tak naše osudy byly spojeny s Kristem Pánem.

S Kristem tedy pokřtěný předstupuje ve svaté Kristově

Oběti před trojjediného Boha a splácí mu daň klanění a lásky. A Kristem se nám dává trojjediný Bůh ve svatém Přijímání.

Tedy liturgie ukazuje nám Krista jako prostředníka, jako *našeho jediného* prostředníka. Všichni ostatní jsou od něho závislí, všichni Svátí i sama Královna všech Svatých, nejblahoslavenější Panna a Matka Boží Maria. A byli-li Svátí nazváni prostředníky, pak stalo se to skrze Ježíše Krista a docela jinak, než jím je On. Je prostředníkem sám sebou, oni jsou prostředníky skrze něho. Proto také vším právem lze říci, že je jen jediný prostředník, Ježíš Kristus.

Proto ti nejlepší cítí, že je to táhne k liturgii, kde vlastní prostřednictvím Kristovo dochází nejlepšího výrazu. Na všechny svátky Svatých i o svátcích nejblahoslavenější Panny a Matky Boží Marie se slaví Oběť Kristova. Od něho pochází veškerá svatost, od něho bere svou sílu přímluva Svatých i nejblahoslavenější Panny a Matky Boží Marie. Čím víc člověk je s ním spojen, tím víc zmůže u Srdce Božího.

Proto liturgie svým posvátným církevním rokem chce stále víc v nás oživit Krista. To je úlohou liturgického roku: ani ne tak, aby nám stavěl před oči události Kristova života, jako spíš, aby stále hlouběji Obětí a Svátostmi a Milostí nás přičleňoval ke Kristu, abychom stále víc si osvojovali jeho život v Milosti. A to vše ne šablonovitě, ne vypočítavě, ne mechanicky, nýbrž krátce: přiměřeně vnitřnímu životu. Kdo se takto důvěrně svěří vedení Církve v jejím liturgickém roce, v tom bude Kristus žít stále více. On sám to nebude pozorovat, ale čím víc v něm bude Kristus žít, tím bude pokornější. Nebude také prost svých chyb za jedinký den. Ale poznává je ve světle Kristově, odsuzuje je, lituje jich, nedůvěřuje již své vlastní síle a stále víc skládá naději v Krista. Chyby patří každému organismu, ale čím silnější je životní síla organismu, tím méně se jich musíme bát. Životní míza bude sama sebou již směřovat k poškozeným místům a chyby budou přemoženy. Tak je to i s nadpřirozeným organismem dítek Božích. Čím víc v nich koluje Kristův život v Milosti, tím méně se musí bát denních slabostí a ubohosti. Plnost vnitřního života je vždy snadno přemůže. Tedy nestarejme se o to, abychom svými vlastními lidskými prostředky přemohli své chyby a slabosti, nýbrž snažme se živoucí účastí na Oběti a Liturgii a Svátostech — jak jsme to již dříve

ukázali — uvést do sebe stále víc Kristova života. Tím současně již přemůžeme všechny své chyby a slabosti. Silný vnitřní život je učiní neškodnými.

A nebojme se, že snad nám to bude překážet v naší vlastní činnosti! Naopak, čím silněji posvátnou liturgií do nás prýští Kristův život, tím k větší životnosti volá i naší vlastní činnost.

Neváháme prohlásit za největší požehnání liturgické duchovní životosprávy to, že nás moderní lidé vede zase zpět ke Kristu, jako k jedinému prameni pravého života.

* * *

Ježíšem Kristem nadpřirozeno se podstatně ponořilo do lidstva. Dnešnímu člověku chybí vůbec porozumění pro nadpřirozený svět. Mnohé praktiky v našem dnešním náboženském životě jsou přirozené a jsou celé odposlouchané části, jež s náboženstvím nemají nic společného. Nepomýšlí se na to, že náboženství je život, ba že je nejvyšší život, že náboženství je organické, a tak se vnáší do náboženství praktiky, jež jsou opakem života a organismu, protože jsou mechanické, matematické a ne kvalitativní a životodárné. Musíme opět zpět k organicko-životnému pojetí náboženství. Cesta k tomu nás vede liturgií. Liturgie je škola nadpřirozena a tím škola plná života a organismu v nejvyšším stupni.

Ovšem předpokladem pro liturgii je dětství Boží. Dobrota Boží neponechala člověka ve sféře čistě přirozené, nejde již o pána a otroka, jde o Otce a dítě. Ve svátosti svatého Křtu liturgie plodí dítě Boží. Do duše lidského dítěte svádí svatý, nadpřirozený život — a tím je činí dítětem Božím. Nejsme zrozeni jen podle těla a krve, jsme zrozeni i z Boha. Tento fakt sleduje liturgie do posledního důsledku. Vše v ní vychází z tohoto předpokladu, jinak řečeno vše je nadpřirozené. Nadpřirozená je i její služba Boží: není ubohoučkým a chatrným lidským dílem, je dílem Ježíše Krista: naším sice také, avšak jen skrze Ježíše Krista. Nadpřirozený v liturgii je též vliv Boží na člověka; není to ovšem *obyčejné* působení Boží na tvory, je to působení *jeho milosti*. Souhrnem tohoto milostného působení Božího v člověku je svaté Přijímání, v němž skrze Ježíše Krista daruje se člověku sám Bůh. Jsouc nadpřirozenou potravou dítěte Božího, je však eo ipso též

přirozeně-nadpřirozené. Neboť vycházíme-li již jednou se stanoviska, že ve Křtu svatém skrze Ježíše Krista stali jsme se dítkami Božími, je vlastně též samozřejmé, že jako dítky Boží se živíme Tělem a Krví Syna Božího. Kdo jen poněkud chápe, co je to dítko Boží, pro toho je to jasné. Dítko Boží je beztak totéž tělo a krev, jako Ježíš Kristus.

V liturgii tedy vše směřuje k tomu, abychom se vždy víc a více vžili do tohoto nadpřirozeného pojetí života.

Chystáme-li se slavit liturgii, zanecháváme každodenní všednosti, odcházíme z domů a obydlí lidských dětí a vstupujeme do domu Božího. Máme tu zcela nové okolí, obkličuje nás naprosto svaté ovzduší. Dům Boží svým podivuhodným svěcením byl vyrván používání k věcem světským a je ustanoven k službě Nejvyššímu. Vše je zde úplně jiné, než jsme zvyklí ze všedního života. Vidíme tu kněze v rouchách, jichž se nikde jinde nepoužívá. Slyšíme zde řeč, jejíž zvuk nám připadá cizí a přece zní tak zcela známým hlasem. Lidé, kteří se tu shromažďují, chovají se docela jinak než jindy. Zpěvy, jež náš sluch slyší, nejsou z všedního života. Vše to působí na duševní stav a člověk hrozivě tuší, že nad tímto viditelným světem je ještě neviditelný svět Boží. Zde v tomto novém prostředí mluví v tichu k duši Bůh: přitahuje ji k sobě, posiluje ji, utiňuje ji, dodává jí odvahy a povznáší ji nad všednost života.

Kdo se dal vším tím uchvátit, jde pak zase ven do shonu všedního života. Ale nese si Boží sílu a Boží světlo: vše na tomto světě se mu zdá malicherné, nemůže ho to již vážně vyrušit a zdržet, vládne nadě vším, ba sám nese nadpřirozeno do všedního života a proměňuje jeho prosaickou suchopárnost. Celá příroda mu připadá jiná. Za vším vidí tvář nebeského Otce. A slunce, světlo a teplo nadpřirozena nese ve svém srdci a vyzářuje je do srdcí svých bratří a sester.

Tak posvátná liturgie se stává školou nadpřirozena. A to se nedá učit slovy nebo písemně, to se dá učit jedině skrze Ježíše Krista v posvátné liturgii.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

LAUDES HINCMARI.

Není benediktinské slavnosti všech dob a všech zemí, aby na ní nezněly t. zv. „Laudes Hincmari“.

Připisují se remešskému arcibiskupovi Hincmarovi (odtud pojmenování) z konce IX. stol., ač s jejich počátky lze se setkat mnohem dříve na druhém konci Evropy. V Remeši však se nejvíce pěstovaly a dosáhly tam své definitivní formy. Ve světském i církevním světě později zanikly a staly se charakteristickým výrazem radosti slavných dnů benediktinských rodin.

Je to zpěv chorální. Solista-*praeco* (z lat. *praeconium* — blahopřání) střídavě s menším (*schola*) a velkým sborem (klášterní chór) oslovuje Krista-Vítěze, Krista-Krále a Krista-Vládce a přednáší mu prosbu: „*Exaudi Christe!*“ Obsah její je určen blahopřáním jednotlivým význačným osobnostem nebo celému kolektivu. Po blahopřání kratičkou litaníí obrací se o přímluvu a vzývá: Spasitele, Pannu Marii (vhodně volenou invokací z loretánské litanie), patrona osoby a světce mu blízké a milé. A jako ve Mši Církev prosí za všechny přítomné, nezapomíná klášterní rodina též na všechny účastníky večera, jimž platí poslední blahopřání stejně srdečně, jako předcházející.

Končí se opět oslavou Dárce dobra: trojí apostrofou *praeco* střídavě se sborem velebí slávu Boží a ještě všem přeje „*tempora bona*“ na rozloučenou.

Emauzské Laudes Hincmari, komponované k slavným zářijovým dnům.

Kristus vítězí! Kristus kraluje! Kristus vládne!

Vyslyš nás, Kriste!

Apoštolskému pánu *Piovi*, slavnému protektoru benediktinské rodiny a kdysi hostu Emauzské svatyně: život, sláva a ochrana Krále všeho tvorstva.

Spasiteli světa, Královno apoštolů, svatý Michaeli, svatý Petře, svatý Řehoři, svatý Augustine, svatý Otče Benedikte, opatrujte ho.

Kristus vítězí! Kristus kraluje! Kristus vládne!

Vyslyš nás, Kriste!

Jeho excelenci panu *Petrovi*, apoštolskému nunciovi svatého římského Stolce v tomto městě: pokorná úcta nás všech a slavná paměť lásky a dobrodiní.

Spasiteli světa, Matko Spasitele, svatý Petře, svatý Cyrile, svatý Metode, opatrujte ho.

Vyslyš nás, Kriste!

Františkovi, metropolitovi slavného pražského stolce, vznešenému a věrnému příznivci našeho kláštera, a spolu milované koruně přítomných prelátů: čest, díky a hojně zdaru v starostech.

Spasiteli světa, Matko podivuhodná, svatý Josefe, svatý Šimone, svatý Víte, svatý Karle, svatý Františku, opatrujte ho.

Kristus vítězí! Kristus kraluje! Kristus vládne!

Vyslyš nás, Kriste!

Znamenitému a neúnavnému primasovi benediktinské rodiny *Fideliovi*, doprovázenému ctihodnou družinou spolu bratří opatů: živá útěcha, síla a rada Ducha svatého.

Spasiteli světa, Stolice moudrosti, svatý Fidele, svatý Anselme, svatý Otče Benedikte, svatý Prokope, svatá Scholastiko, opatrujte ho!

Vyslyš nás, Kriste!

Nejdůstojnějšímu arcipatovi naší Kongregace *Rafaelovi*, pracovitému dědici mnišského otcovství po předchůdcích: přeradostná žeň velikých starostí a práce.

Spasiteli světa, Královno mučedníků, svatý Rafaeli, svatý Martine, svatý Maure, opatrujte ho!

Vyslyš nás, Kriste!

Arnoštovi, našemu milovanému Otcí, jemuž Bůh svěřil toto opatství, obnovené velkomyslnou štědrostí před 50 lety: slavnostní blahopřání a bezpečný prospěch klášterní rodiny.

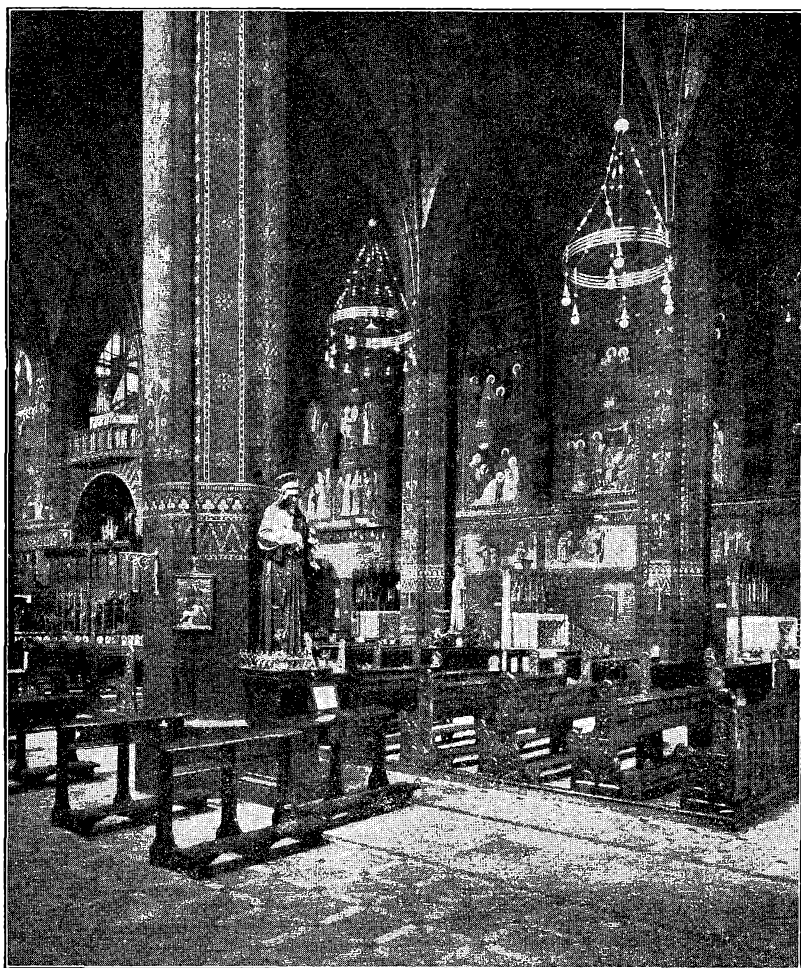
Spasiteli světa, Příčino naší radosti, svatý Josefe, svatý Jeronyme, svatý Arnošte, opatrujte ho!

Kristus vítězí! Kristus kraluje! Kristus vládne!

Vyslyš nás, Kriste!

Obci a spolu vlasti, ozdobeným zásluhami a památkou

Emauzy: varhany a část choru.

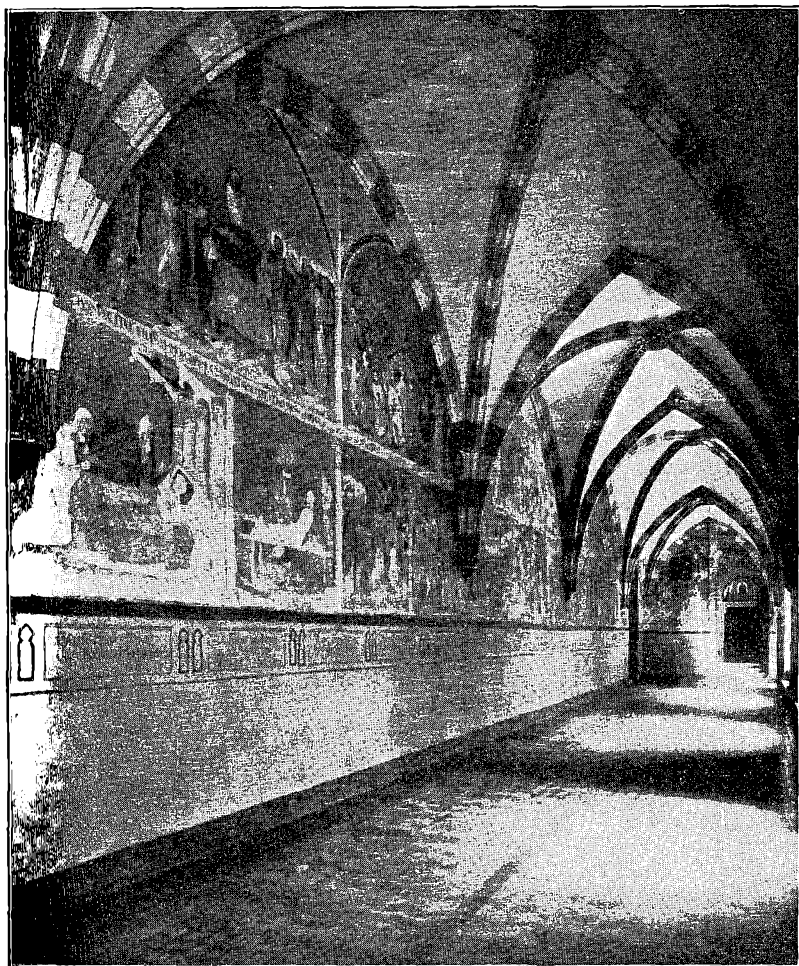
tolika Světců: živá víra, zářící spravedlnost a zdar jednoty!

Spasiteli světa, Panno mocná, svatý Vojtěše, svatý Jene
Nepomucký, svatý Václave, blahoslavená Anežko, opatrujte
je!

Vyslyš nás, Kriste!

Všem přátelům, dobrodincům a hostům z obojího stavu,
duchovenstva i laiků, kteří jeví nadšenou lásku k tomuto
domu Božímu: náš dík a hojnou odměnu od Boha.

Spasiteli světa, Matko podivuhodná, svatý Jene Křtíteli,

Emauzy: klášterní křížová chodba.

svatý Vavřínče, svatý Zikmunde, svatý Otče Benedikte, svatá Františko římská, opatrujte je!

Vyslyš nás, Kriste!

Všem, kdož s námi poutem lásky spojeni spolu slaví tento památný den: bezpečný klid dočasně a věčná radost v nebeském domově.

Spasiteli světa, Královno pokoje, svatý Gabrieli, svatý Kosmo, svatý Damiáne, svatý Wolfgangu, shromáždění všech Svatých, opatrujte je!

Vyslyš nás, Kriste!
 Kristus vítězí! Kristus kraluje! Kristus vládne!
 Naší nadějí: Kristus vítězí! Naší slávou: Kristus kraluje!
 Král králů: Kristus vládne!
 Jemu jedinému vládá, sláva a moc: na nesmrtelné věky.
 Amen.
 Jemu jedinému čest, chvála a ples: na nesmrtelné věky.
 Amen.
 Jemu jedinému čest, chvála a vítězství: na nesmrtelné věky. Amen.
 Kristus vítězí! Kristus kraluje! Kristus vládne!
 Vás, pastýři, vyvolil Bůh. Na vašich stolcích vás uchovej.
 Léta života Bůh vám rozmnožíž!
 Zdar, zdar, zdar! Mějte se dobře. Mějte se dobře dlouhá léta!

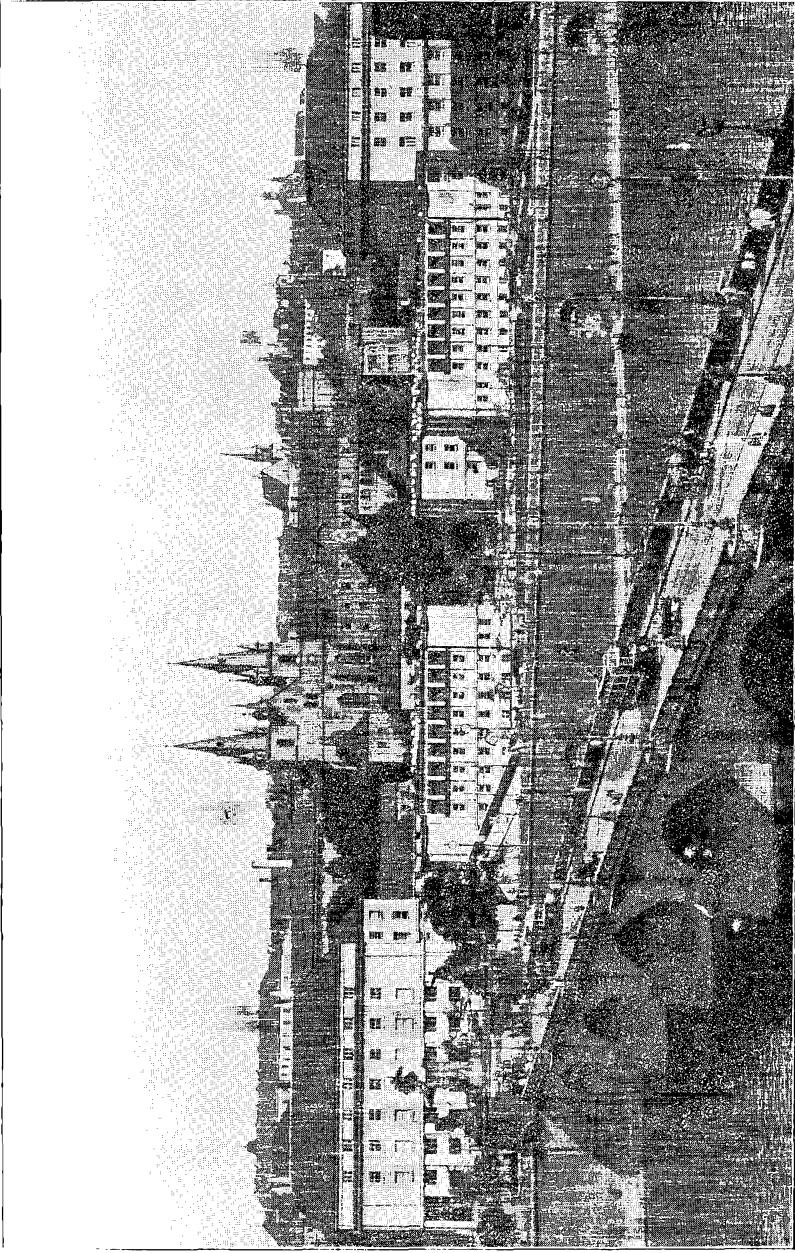

PŘÍSPĚVKY K IKONOGRAFII SVATO- PROKOPSKÉ.

II.

MONETA NOVA MONASTERII SAZAVIENSIS.

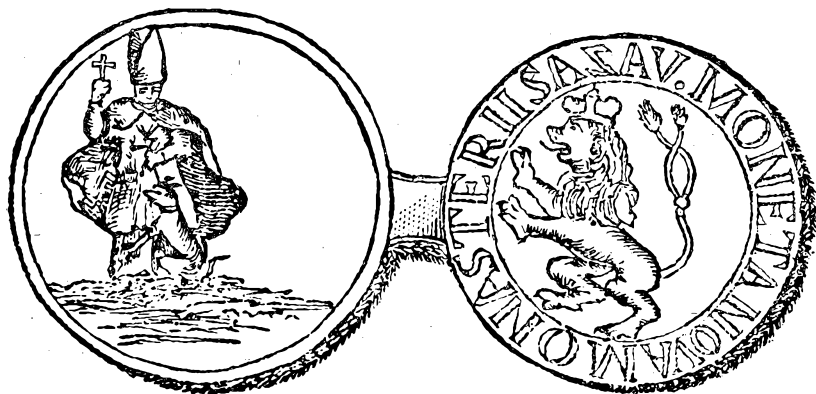
Benediktin kláštera sv. Prokopa na Sázavě *Hugo Fabricius* (* v Lounech r. 1713, † v Praze r. 1790) vydal r. 1764 v Praze spis „Požehnaná památka velikého světa divotvorce sv. Prokopa, opata kláštera sázavského“, kdež uvádí toto: „Měl také klášter sv. Prokopa právo peníze kúti aneb bíti, jakož toho patrný důkaz jest peníz stříbrný velmi čistého stříbra (odkud jeho starost k poznání jest) velikosti nynějšího královského groše českého, kterýžto léta Páně 1751 při rušování starého kostela klášterského nalezen jest, na kte-

Dnešní Emauzy.

rém ráz byl takový: po jedné straně bylo jen jedno po kraji kolečko a v tom byl vyrytý sv. Prokop s křížem po pravé straně, držící d'ábla na řemeně (jakož se obyčejně maluje), na druhé straně dvě kolečka neb okroužky vyryté, mezi nimi byl vůkol po kraji tento nápis: *Moneta nova Monasterii Sazawiensis*. Uprostřed ale byl lev, erb země české vyražen. Léta Páně žádná nebyla znamenána. Ten peníz sám jsem v rukou svých měl a dobře vyšetřil a pozoroval.“

Tuto zprávu Fabriciovu přejímá *František Pubitschka* v III. díle své „*Chronologische Geschichte Böhmens*“, vydaném r. 1773, při vypravování o smrti sv. Prokopa k r. 1053 a otiskuje též vyobrazení oné r. 1751 nalezené, prý starobylé mince Svatoprokopské, kteréž vyobrazení mu knihovník kláštera sázavského *Hugo Fabricius* zaslal.

Gelasius Dobner v kritických poznámkách latinského překladu Hájkovy „*Kroniky české*“ (V. díl z r. 1777) k roku úmrtí sv. Prokopa s pohrdavou ironií zmiňuje se o zprávě *Pubitschkově* stran oné mince sázavské, uváděje, že by přece měl vědět „*veleučení chronologus*“, že kláštery naše neměly nikdy práva raziti minci (t. j. běžnou) a že jde-li o kus čistě pamětní, jak prý vysvětlí opis *MONETA NOVA*? Na konec vykládá *Dobner*, že velmi zkušený numismatik, kapitán *Schick*, který prý kdysi na Sázavě meškal a minci onu viděl, jemu a *P. Adauktu* (*Voigtovi*?) prohlásil, že peníz ten nebyl ražen, nýbrž z olova ulit — z pouhého žertu a k obveselení kterýmsi dovedným mnichem sázavským.

Pubitschkově zprávě o minci Svatoprokopské a příslušné kritice Dobnerově věnuje pozornost *Karel Josef Biener z Bienenberga* v knize „Sazawa oder S. Prokop“, vydané v Praze r. 1795, líčící život sázavského světce a dějiny jeho kláštera až do sklonku XVIII. století. K sepsání této knihy byl Biener přiveden okolností zvláštní. Jakožto hejtman kraje kouřimského provedl počátkem listopadu r. 1785 nařízené zrušení kláštera sázavského a rozpuštění konventu mnichů tamějších. Tehda dostal se mu do rukou archiv klášterní, v němž shledal látku k historii sázavského kláštera, zejména od válek husitských.

V tomto spise vykládá Biener dosti obšírně o Svatoprokopské minci sázavské. Nebyla prý olovněná, jak viděl královéhradecký „Platzmajor“ Schick, nýbrž skutečně stříbrná. Na kusy, podobné onomu nalezenému r. 1751, přišlo se prý již r. 1742 při kopání podle zahradní zdi klášterní, kdež dosud se říká „U mince“. Několik duchovních kláštera, kteří takové peníze v rukou měli a popsali tak, jak učinil Fabricius a Pubitschka, jejich existenci přisezně Bienerovi stvrdili. Celkem prý tři takové mince se uschovávaly v sázavském archivu. Opat Slančovský (r. 1744 — 1763) zapůjčil je rajhradskému opatu Bonaventuru Pitterovi, který však prý jich již nevrátil.

Biener končí o věci těmito slovy: „Jest velmi těžko, spolehlivěji v té příčině mluvíti, ale snad to byl pamětní peníz, k němuž podnět dala vzrůstající účta k sv. Prokopu, aniž by tím klášteru sázavskému bylo přiznáno právo raziti minci běžnou.“

František Krásl v objemném svém díle „Svatý Prokop, jeho klášter a památka u lidu“, vydaném v Praze r. 1895, zmiňuje se bez udání pramenů (užil hlavně Bienera) o nálezu mincí sázavských, a soudí, že klášter sv. Prokopa měl stříbrné hory a na paměť nového kutání v nich že dal si vybítí několik kusů; aby však mnichové sázavští směli kdy raziti minci v celé zemi běžnou, tomu prý znalec starého mincovnictví v Čechách sotva uvěří.

Nejsem odborníkem kompetentním řešiti určení Svatoprokopské mince. Omezují se tudíž na kronikářské vylíčení věci na základě sneseného materiálu pramenného.

Z příčiny úplnosti poznamenávám jen ještě toto:

Ke zboží kláštera sv. Prokopa na Sázavě patřilo před vál-

kami husitskými také městečko Skalice (ve vikariátu Černokosteckém), později nazvané Skalicí Hor stříbrných. V místě tom, sotva hodinu od kláštera sázavského vzdáleném, byly doly, pojmenované Svatoprokopskými, odkryty teprve r. 1536 (Emanuela Nohejlová „Z příběhů pražské mincovny“ v Praze 1929), kdy klášter sázavský již více než sto let předtím zbaven byl všech statků, kdysi mu patřivších, tedy i Skalice. Nějaká účast mnichů sázavských na dolování aspoň v okruhu tohoto (po r. 1421 pro klášter sv. Prokopa provždy ztraceného) městečka — jak někdy se domníváno — jest tudíž málo pravděpodobná.

Na konec poznamenávám zmínku o klášterním podílu na těžení hor a o náhodném nálezu mince, obdobné oné Svatoprokopské, v Sedlci u Kutné Hory. V knize faráře sedleckého *Josefa Františka Devotyho* „Popsání založení, zvláštní pobožnosti a života svatosti... bývalé řehole cistercienské... na svatém místě údolí sedleckého blíž Kutné Hory“, vydané v Praze 1824, čte se: „Nemalý užitek klášteru (sedleckému) přicházel z těžení hor, neb on mimo pořádného desátku, před časy svůj jistý a nemalý podíl od těch tuze bohatých rud měl, že sobě vlastním nápisem v své číselně (minci) peníze bil, od kterých ještě před nějakým časem jeden výtisk (Gepräge) v starých klášterských zdech nena-dále nalezen byl, kdež se čtlo: *Moneta Monasterii Sedlecensis*, t. j. peníz kláštera sedleckého.“

Literatura. Hugo Fabricius: Požehnaná památka velikého světa divotvorce Sv. Prokopa, opata kláštera sázavského a obzvláštního patrona království českého. V Praze, vytištěná u Johany Prušové, vdovy r. 1764. Str. 95. a 96. — **František Pubitschka**: Chronologische Geschichte Böhmens. Lipsko a Praha. U Jana Tomáše Höchenbergra. Díl III. (r. 1773), str. 348 a 349. — **Gelasius Dobner**: Wenceslai Hajek a Libočan Annales Bohemorum. Pragae 1777. Typis S. J. Clauerianae. Pars V., pag. 318 et 319. — **K. J. Biener von Bienenberg**: Sazawa oder S. Prokop. Praha, 1795, tištěno a k dostání u Hrabových dědiců. Str. 14 a 15. — **František Krásl**: Sv. Prokop, jeho klášter a památka u lidu. V Praze 1895. Nákladem Dědicví sv. Prokopa v Praze. Str. 242. — **Josef František Devoty**: Popsání, založení, zvláštní pobožnosti a života svatosti, mnohým, nešťastným osudům podrobené bývalé řehole cistercienské, pak obzvláštního vzhledu a vznešenosti kaplí a chrámu Páně na svatém místě veleslavného údolí sedleckého blíž Kutné Hory. V Praze, 1824, vytištěné v arcib. tiskárně u Josefy Fetterlové z Wildenbrunnu. Str. 69. — **Emanuela Nohejlová**: Z příběhu pražské mincovny. Nástin jejich osudů v letech 1537—1618. V Praze 1929. Nákladem České akademie věd a umění. Strana 2.

Praha.

Min. rada Jan Kakš.

O RESPONSORIÍCH V NOČNÍ BOHO-SLUŽBĚ.

Veliký náš patriarcha sv. Benedikt převzal do své Řehole podle vzoru nejstarších asketických sdružení i zvyk, sloužití Bohu modlitbami ještě za čiré noci, dlouho před svítáním. Tyto noční bohoslužby, jež se dnes ku příkladu v naší beuronské kongregaci konají kolem 4. hodiny ranní, mají svůj zajímavý dějinný vývoj. Obširněji o tomto thematu pojednáme na jiném místě; pro tentokráte se musí naši milí čtenáři spokojiti jen nejstručnějším nástinem.

První zmínku o těchto nočních bohoslužbách, zvaných od prvopočátku vigílie, nalézáme u nejstarších církevních Otců Tertulliana a Cypriana. Podle všeho měly tyto vigílie již tehdy svůj oficiální ráz, jsouce veřejnou bohoslužbou za účasti duchovenstva, a konaly se původně, jak je pravděpodobno, jen v noci Velikonoční. Má to svůj dobrý důvod. Podle starokřesťanského názoru měla nastati druhá parusie, druhý příchod Páně ve Velikonoční půlnoc a je známo, že v nejstarších křesťanských dobách byla víra v brzký příchod Páně všeobecnou. Tato velikonoční vigílie trvala po celou noc, byla celonočním bděním a proto se zvala též pannychis (pan = celý, nyx = noc; odtud řecké pannychion a ruské panichida). Později byly vigílie rozšířeny i na noci před nedělemi a před svátky mučovníků. O struktuře, o vnitřním uspořádání těchto nejstarších vigílií nemůžeme tvrditi nic určitého; skládaly se z modliteb, posvátného čtení a pěni žalmů. Naši milí čtenáři si jistě vzpomenou na mé dřívější práce, v nichž jsem pojednával o způsobu pěni žalmů v prvotních dobách křesťanských a sdělil názor, že tento způsob byl responsoriální, to jest sólový zpěv s vloženým refrémem všech shromážděných. Nuže, právě tento responsoriální žalmový zpěv musíme předpokládati i pro nejstarší vigílie.

Mocný popud k dalšímu vývoji této noční bohoslužby vychází v II. polovici 4. století, z velkých církevních obcí Orientu náhlým rozkvětem asketického života a mnišství. Jednou ze zásadních povinností, kterých se títo mužové a ženy z lásky k Bohu a touhy po dokonalejším životě podjímaly, byly vigílie ne jako dosud pouze před nedělemi a svát-

ky mučeníků, ale každé noci. To mělo za následek, že i ostatní klerus byl nucen, aby dával dobrý příklad, konati denně tuto noční bohoslužbu, zejména, když ještě v 6. stol. sám císař Justinian ve svém ediktě účast kleriků na vigiliích jako jejich povinnost zdůraznil. Pevné vnitřní organisace dostalo se těmto vigiliím — nehledíme-li k vývoji východokřesťanskému — pro mnišstvo západní Řeholí sv. Benedikta a pro světské duchovenstvo úpravou papeže Řehoře I., jejíž kursus se v zásadě shoduje s kursem benediktinským. Toto druhé období ve vývoji vigilií liší se od předcházejícího důležitým hudebně-liturgickým momentem: responsoriální zpěv, zejména vlivem mnišství syrsko-palestinského, ustupuje zpěvu antifonnímu; žalmy již nezpívá více sólista a neodpovídá chor refrémem, ale v pěni žalmů se střídají verš za veršem dva sbory, jak je tomu dodnes. Jedinou výjimku činí žalm 94. zvaný invitatorní („Pojďte, plesejme Pánu“), jenž si zachoval svůj archaistický responsoriální přednes až po naše dny. Není to však jediný dokument původního responsoriálního stylu v noční bohoslužbě; máme zde ještě jiného svědka nejstarších dob. Jsou to vlastní responsoria.

Pravili jsme, že vigilie byly složeny z modliteb, posvátného čtení a žalmů. Benediktinská a římská liturgie vynikaly od počátku vzácnou diskretností. Dlouhým čtením za nočního ticha by duch umdléval a tělo klesalo ve spánek; proto bylo čtení rozděleno v několik oddílů a za každým oddílem vloženo responsorium, poměrně krátký zpěv sólisty s refrémem (jenž mohl býti i delší než sólo samo) všech shromážděných. Tím bylo dosaženo nejen toho, že klímající hlavičky se zase bystře pozvedly, ale též — hlavně o vigiliích větších svátků — že účastníci neztratili ideové nitě, ježto responsoria obsahovala myšlenky, odnášející se k právě čteným textům a tvořící jakési echo. Od tohoto mnohdy ovšem jen illusorního echa (responsum) byl, jak se středověk mylně domníval, název „responsorium“ odvozen. Obsahem těchto responsoria byly podle převážného mínění liturgických badatelů původně žalmy. Od II. pol. 4. stol. byly žalmové texty nahrazovány jinými, ač stará responsoriální forma se zachovala. Je přirozeno, že tyto nové texty se přiblížily ideovému okruhu četby, kterou provázely, mnohem blíže, než tomu bylo možno u textů žalmových. Nejsnáze bylo tak lze učiniti, když četba se odnášela k životu některého Světce,

jako na př. v den sv. Martina. V jeho vigílii obsahuje druhé responsorium jednak vlastní slova Světcova, jednak úvahu o jeho životě. Zní takto:

R. Pane, † potřebuje-li mne dosud nutně lid Tvůj, nezdráhám se podstoupiti pro něj další práci; * Buď vůle Tvá. V. Zrak a ruce stále zvedaje k nebesům, neúporného svého ducha z modliteb nepropouštěl. — Buď vůle Tvá.

Úvodní slova responsoria R až ke křížku †, v našem případě tedy „Pane“, zanotí sólista a všichni pokračují až k verši V. Verš (v tomto případě „Zrak a ruce“ až k „nepropouštěl“), zpívá opět sólista a všichni mu odpovídají druhou polovicí responsoria od hvězdičky * až k verši V, tedy zde „Buď vůle Tvá“. Tím responsorium končí a následuje druhý oddíl čtení. Nechtě si naši milí čtenáři tento postup dobře uvědomí; chci jim sdělití veselou historku ze svatohavelských annálů, která se právě uvedeného responsoria týká, ač nemohu s určitostí tvrdit, že nynější text souhlasí doslova s původním, jak o něm vypravuje můj kronikář; časová mezera obnáší více než tisíc let.

Byl jednou v družině Karla Velikého nuzný a málo vzdělaný duchovní, jímž kdekdo pohrdal; a ačkoli všichni ho nenáviděli a chtěli jej vypudití, přece se nedal spravedlivý a laskavý Karel, maje s jeho chudobou soucit, nikdy pohnouti k tomu, aby jím opovrhl nebo jej ze své blízkosti odstranil. A tu se přihodilo, že den před sv. Martinem došla císaře zvěst o smrti jistého biskupa, jenž byl jeho poddaným. Karel dal ihned k sobě zavolatí jednoho ze svých duchovních v družině, který vynikal stejně urozeným rodem, jako vzdělaností a udělil mu onen uprázdňený biskupský stolec. Nově jmenovaný biskup svolal pln radosti do svého domu přečetné dvořany, předpusťil k sobě i mnoho ze svých nově poddaných osadníků, jimž dal s chladnou pohrdavostí cítiti, že je nyní jejich pánem, a poručil všem vystrojiti okázalou, bohatou hostinu. Po hodování, zmožen nemírným jídlem a pitím, zanedbal svou povinnost, která jej volala k noční bohoslužbě, a v té svaté noci nepřišel na vigílie. Bylo pak zvykem, že magister scholy určil jednomu každému již den před tím, jaké responsorium má při nočních bohoslužbách zpívatí, a našemu milému klerikovi, jenž biskupství držel již takořka v ruce, bylo uloženo zpívatí responsorium „Pane, potřebuje-li mne dosud nutně lid Tvůj“. Když tedy jeho

tam nebylo a ve chvíli, kdy měl přijít na řadu, zavládlo dlouhé mlčení — jeden vybízel druhého, aby responsorium zanotil a žádný se k tomu neměl, poněvadž musil zpívatí responsorium svoje. — „Nu tak,“ pravil konečně císař, „ať přece někdo zazpívá!“ Tu onen opovřížený duchovní, spoléhaje na milost Boží a posílen projevem vůle tak mocné, responsorium zanotil. Nastal rozruch, poněvadž každý věděl, že těžkou sólovou partii zazpívatí nedovede, a jiný ji za něho již převzítí nesměl. I sám laskavý král, nemaje důvěry, že by bez pomoci sólo zazpíval, poručil, aby mu pomohli. Proto snažil se jeden přes druhého, zatím co většina zpívala první responsoriální část, aby mu to vtloukli do hlavy, ale marně; ubohý nezvaný sólista v tom zmatku nemohl od nikoho sólový nápěv verše pochyťtí. První část responsoria byla ukončena a již již bylo na čase, aby se dal do zpěvu — a tu ku všeobecnému úžasu počal náš sólista zpívatí, jak uměl nejlépe, modlitbu Páně „Otče náš“. Všichni se toho zhrozili a snažili se mu v tom zabránití; moudrý král Karel však, chtěje zvěděti, k jakému konci dospěje, poručil, aby ho nikdo neobtěžoval. Snad již tušil, že to dobře dopadne, a skutečně: náš milý sólista ukončil verš slovy „Přijď království Tvé“ a tu všichni volky nevolky byli nuceni odpovědětí: „Buď vůle Tvá“ — jak to v responsoriu stálo.

Když se po skončené noční bohoslužbě král vrátil do svého paláce, aby se ve vytopené komnatě ohřál a ku cti slavného dne bohatě ustrojil — svátek sv. Martina byl v Gallii odedávna jedním z největších — nařídil, aby zavolali toho starého sice dvořana, ale z brusu nového kantora, a když vešel, spustil na něho: „Kdo ti kázal, abys to responsorium zpíval?“ Celý ustrašený odpověděl: „Pane, Vy jste poručil, ať někdo zazpívá.“ „Dobře,“ král nato, a připojil: „Kdo ti ten verš ukázal?“ A tu on z vnuknutí Božího pomalu, jakoby zlata ukrajoval, pronášel slova, jimiž poddaní té doby uctívali své představené a jim lichotili: „Jasný muži, Pane, nejjasnější králi, když jsem nemohl od nikoho ten verš pochyťtí, uvážil jsem, že Vás urazím a že mne zapudíte, zazpívám-li něco nevhodného; proto jsem se rozhodl vzítí jako verš to, co by se k onomu responsoriu hodilo.“ Tu mírný panovník se mu sotva znatelně pousmál a promluvil před nejvyššími svého dvoru: „Ten hrdopýšek, jenž se nebál a nectil ani Boha, ani jeho obzvláštního přítele a ani pro jedinou noc se

nezdřel hýření, aby aspoň přišel včas zanotit jemu uložené responsorium, z Boží a mé vůle nechť je biskupství zbaven, a ty je spravuj církevní a apoštolskou pravomocí: Bůh ti je udělí a já dávám svůj souhlas.“

Tolik svatohavelské annály. A ku konci ještě zajímavou liturgickou poznámku. Jak patrně, mluví náš kronikář o opakování jen druhé polovice responsoria: „Buď vůle Tvá“ a nikoli celého responsoria ode slov „Pane, potřebuje-li“. Je historicky dokázáno, že opakování jen polovice responsoria bylo charakteristickým znakem liturgie gallikánské 9. století; liturgie římská opakovala totiž po sólistickém verši responsorium v užším smyslu celé. Teprve mezi 9. a 12. stoletím převzala zvyk gallikánský za svůj a uchovala si jej posavad. Karel Vel. (768 — 814) platí v dějinách za rozhodného příznivce římské liturgie a jejího průkopníka v zemích francouzských proti tam zakořeněné liturgii gallikánské; proč tedy podle svědectví svatohavelského kronikáře trpěl, aby se v jeho přítomnosti zachovávala příznačnost francouzských bohoslužebných zvyků? Tuto nesrovnalost lze vysvětliti několikerou cestou: buď celá uvedená historka je čirým výmyslem kronikářovým, ježto není nemožno, aby kolem r. 884, kdy annály ve Sv. Havlu povstaly, byla římsko-benediktinskou liturgií recepce tohoto čistě francouzského zvyku v klášteře svatohavelském již provedena, takže kronikář popisoval liturgii své doby, nebo vědecké úsudky o romanofilské činnosti Karlovi jsou upřílišeny, anebo — a to se mi zdá býti nejmožnějším — máme zde co činiti se zjevem vzájemného postupování obou liturgií. Nelze přece míti za to, že pronikavá snaha Karlova o potlačení liturgie gallikánské dala se bez mocného protitlaku, jenž na některých místech útočnou linii prolomil. S jedním z těchto průlomných zjevů se patrně setkáváme právě zde. Byl tak mohutný, že nejen že se udržel v zemích Karlových, ale působil na změnu liturgie římské i v její nejvlastnější oblasti a v ní se dochoval až na naše dny.

Ěmauzy.

P. Anselm Sedláček.

PRVNÍ MEZINÁRODNÍ LITURGICKÝ SJEZD V ANTVERPÁCH.

Ve dnech 22. — 27. července konal se v Antverpách první mezinárodní sjezd liturgický. Pro Belgii to nebylo ničím naprosto novým. Neboť doposud se tam konalo 12 tak zvaných „Týdnů liturgických“ v jazyku francouzském a 13 v jazyku vlámském. Objemné svazky, uveřejněné o práci každého takového „Týdnu“, dokazují neobyčejně plodnou činnost dosavadní liturgické akce v Belgii. A přec i Belgie se podivila — tak nám bylo pořadateli sděleno — že pozvání k účasti na prvním mezinárodním sjezdu došlo takové ozvěny ve všech zemích evropských a i v Americe. Celkem se zúčastnilo činně 12 států.

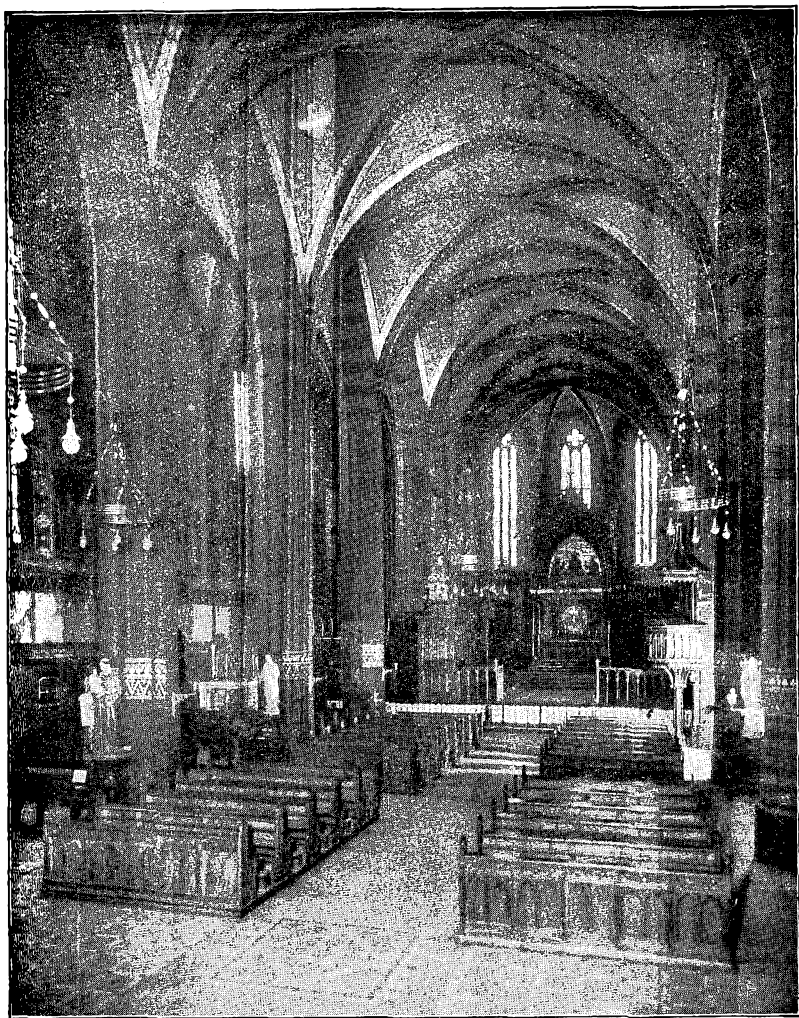
Protectorát sjezdu převzali mechlínský kardinál Van Roey, apoštolský nuncius Micara a ostatní belgičtí biskupové. V čestném presidiu byl sám starosta města Antverp poslanec dr. Van Cauwelaert. Výkonnými předsedy byli Mšgre C. Callewaert, ředitel kněžského semináře v Brugách, profesor liturgie a předseda vlámské sekce diecévního komitétu pro liturgickou akci v Belgii a Dom Berard Cappel, opat-koadjutor benediktinského opatství Mont-César v Lovani, předseda francouzské sekce mezidiecévního komitétu pro liturgickou akci v Belgii. Jednací řečí byla vlámská francouzská; pro zprávy byly připuštěny jazyky latinský, anglický, francouzský, italský, německý a vlámský.

Antverpy byly zvoleny za sídlo kongresu z dvojí příčiny. Předně tam byla mezinárodní výstava a za druhé slavila Belgie sté výročí své neodvislosti a koncem července se konaly slavnosti právě v Antverpách, jichž se zúčastnili i král a královna. Služby Boží a Te Deum v antverpské katedrále u přítomnosti královských manželů byly též závěrem liturgického sjezdu.

Práce sjezdová byla rozdělena na dvě skupiny. Dopoledne od 10 hodin byly pracovní schůze, vyplněné několika referáty o liturgické akci v jednotlivých zemích. Konaly se v koleji sv. Jana Berchmanse. O 5. hod. odpolední byly schůze plenární ve dvoraně výstaviště, při kterých byla projednávána liturgická témata rázu povšechného.

Sjezd byl zahájen ve velké dvoraně výstaviště za účasti

kardinála mechlínského, biskupů z Namura a z Mans, dvou biskupů misionářských, asi 17 opatů benediktinských a jiných církevních a světských hodnostářů. Sál byl naplněn.

Emauzy: pohled do choru a k hlavnímu oltáři.

Úvodní proslov měl prelát Callewaert, v němž zdůraznil, že liturgické hnutí se stalo hnutím světovým. Po pozdravných proslovech jednotlivých národů se ujal slova starosta města Antverp dr. Van Cauwelaert, Lovanista a bývalý profesor

filosofie na frýburgské universitě. Mluvil o praktickém osvědčování víry, jehož liturgie jest tak mocným prostředkem a výmluvným výrazem. Muž, jenž se těší všeobecné vážnosti v magistrátě i u členů jinověrců, jenž vybuďoval přístav ant-verpský na moderní úroveň, mluvil s tak nadšeným přesvědčením a tak hlubokou věrou, že jsme městu takového primátora záviděli.

Dalším řečníkem byl Msgr. Grente, biskup z Mans, oblát sv. Benedikta. Zvolil si za téma výrok nejnovější konstituce svatého Otce Pia XI.: „Pas de spectateurs muets“ — při bohoslužbách nemají věřící býti již jen němými diváky, nýbrž mají se účastniti liturgie, pokud jen možno.

V následujících dnech referovali v dopoledních schůzích o liturgické akci.

V Belgii: Msgr. Callewaert za Flandry,

Opat Bernard Capelle O. S. B. za Wallonii.

V Itálii: Prof. Bernarregi z kněžského semináře v Milánu; na kongresu zastupoval kardinála Schustera O. S. B. P. Hidebrand Minzolini O. S. B., redaktor časopisu „Rivista Liturgica“;

V Holandsku: Dp. Hyp. Lauwaert, generální sekretář „Liturgische Federatie“.

Ve Francii: Dp. Pierre Maranget, profesor semináře.

V Německu: P. Albert Hammenstede O. S. B., převor v Maria-Laachu.

V Anglii: Opat Fernand Cabrol O. S. B. z Farnborough.

V Portugalsku: P. Antonio Coelho O. S. B., vydavatel časopisu „Opus Dei“.

V Rakousku: Dr. Pius Parsch z Klosterneuburgu, vydavatel časopisu „Bibel und Liturgie“, „Lebe mit der Kirche“ a ročenky „Das Jahr des Heiles“.

V Polsku: Prof. Ondřej Wronka z Hnězdna.

V Československu: Opat Arnošt Vykoukal O. S. B.

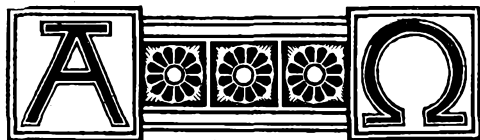
V Americe: kněz z americké koleje v Lovani.

Není možno ani třeba podati obsah jednotlivých referátů. Předně budou v celém rozsahu uveřejněny ve zvláštní zprávě sjezdové. Za druhé byly celkem stejného rázu, to jest jakousi světovou revuí liturgické akce. V tom spočíval také význam prvního mezinárodního liturgického sjezdu. Sešli jsme se. Slyšeli jsme a radovali jsme se z toho, jak se pěstuje v

každé zemi liturgie ve vědeckých spisech, časopisech a populárních publikacích, jak se rozšiřují překlady misálu a ostatních knih liturgických, jak bere lid účast na liturgických úkonech, hlavně mši svaté a zpěvu chorálním, jak se užívá organisací farních, diecésních, celostátních, jak jsou ve službách ruchu liturgického rozmanitá vyobrazení, učební pomůcky, kino, světelné obrazy a rozhlas radiem. V tomto ohledu vynikají zvláště Holandsko a Belgie. A probírajíce bohatou liturgickou literaturu, která byla v koleji sv. Jana Berchmane vystavena, žasli jsme a radovali jsme se, jak se podle výroků a přání Svatého Otce Pia X. katolický svět vrací opět „k prvnímu a nezbytnému zdroji pravého ducha křesťanského, katolické liturgii“. Liturgické hnutí jest opravdu — tak pravil Msgre Callewaert — hnutím světovým, a liturgické hnutí — tak pravil opat Capelle — jež má za účel a výsledek pravý život lidu křesťanského, již nikdy, nikdy nepřestane.

Emauzy.

Opat Arnošt Vykoukal.

UMÍRAJÍCÍ HRDINA)*.

Sv. Martin, voják, mnich a biskup, zemřel 11. listopadu mezi rokem 397 a 401 v Candes.

Cítal, kterak jeho síly kvapem mizí... Svolal tedy bratry k sobě a oznámil jim svou brzkou smrt. Tu se všichni zarmoutili.

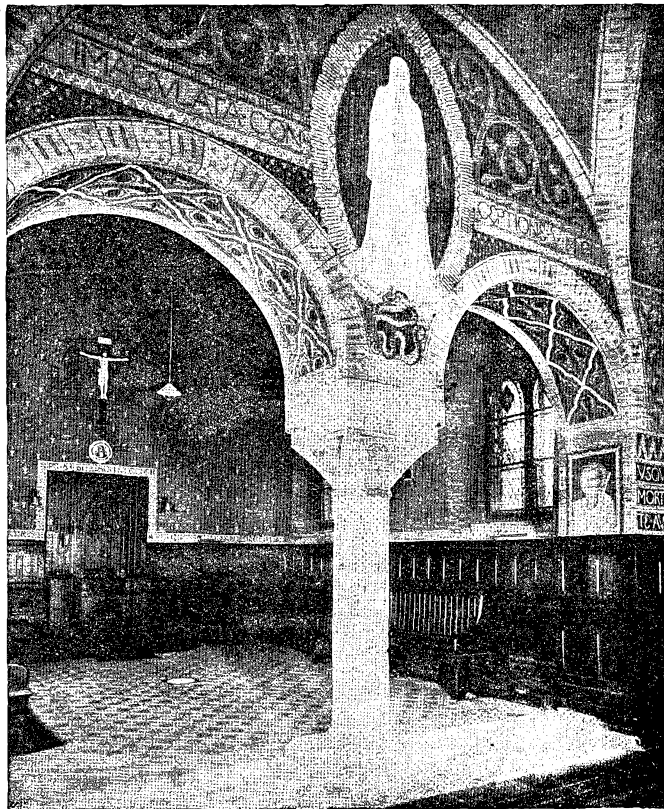
„Otče, proč nás opouštíš? Komu nás sirotky svěříš? Draví vlci se vrhnou na tvé stádo. Kdo nás před nimi ochrání, nebudeme-li mít pastýře? Víme dobře, že toužíš po Kristu, ale tvá odměna je ti zajištěna; třeba byla oddálena, nebude pře-

*) Přeloženo ze sbírky „Wahre Gottsucher“.

ce zmenšena. Proto tedy měj raději slitování s námi, jež tu zanecháváš.“

Tak srdcelomné nářky a prosby pohnuly světcem, že plakal s nimi. Pak obrátil se k svému Pánu o radu a plačícím bratřím dal tuto odpověď:

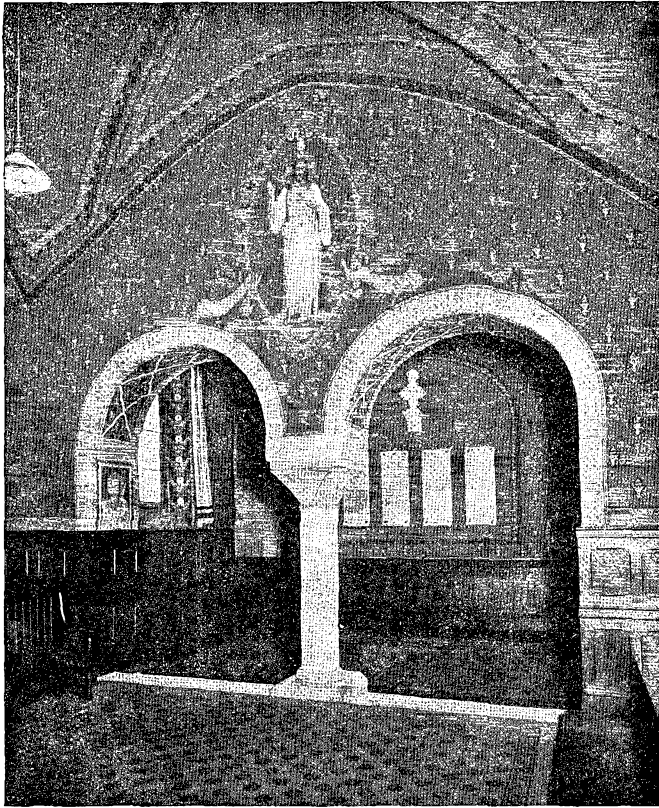
Emazy: kapitulní síň s opatským trůnem.

„Pane, potřebuje-li mne ještě tvůj lid, nezdráhám se dál pracovat. Staň se vůle tvá!“

Kolisaje mezi nadějí a obavou sám nevěděl, čemu dát přednost. Nechtěl již déle být odloučen od Krista, na druhé straně však zase nechtěl prosadit svou vůli a naléhavě žádat splnění svého přání. Odevzdal se tedy zcela do vůle Boží a modlil se:

„Milý Bože, bojovat proti tělu je sice drsná služba válečná a mám již dost na tom, co jsem až doposud vykonal. Ale

rozkážeš-li mi, abych i nadále stál před tvým táborem na stráž, nezdráhám se a nechci se omlouvat únavou a stářím. Chci věrně splnit tvé rozkazy, a pokud to bude tvou vůlí, chci bojovat pod tvým praporem. Pravda, stařec po dokonané práci se těší na zasloužený odpočinek, ale mužná od-

Emauzy: kapitulní síň (druhá strana).

vaha přemáhá i stáří a necouvne ani před věkem. Chceš-li však již nyní se slitovat nad mým věkem, prokážeš mi, Pane, svou vůlí dobrodiní. Ale pak sám chraň ty, o něž se obávám!”

Tak s modlitbou na rtech ležel na žíních a popelu. Když bratří ho prosili, aby si lehl alespoň na slaměnou rohož, pravil:

„Dítky, pravý křesťan má zemřít na popeli. Bylo by hříchem, kdybych vám zanechal jiný příklad.“

Ruce a oči má stále pozdviženy k nebesům a jeho neúnavný duch se stále modlí. Když přivolaný kněz ho prosí, aby si lehl na stranu a ulevil tak svému ubohému tělu, praví: „Bratře, nech mne raděj hledět k nebesům než k zemi, aby duch, který se již chystá na cestu, odebral se přímo k Bohu!“

Po těch slovech cítí, že vedle něho stanul ďábel. „Co tu stojíš, krvelačná šelmo?“, volá na něho, „nic na mně nenajdeš, zmetku, pojme mne lúno Abrahamovo.“ A při těch slovech vypustil duši.

„Vznešený hrdina,“ tak končí jeho životopisec, „kterého práce nemohla udolat a ani sama smrt porazit“.

Bože, ty zříš, kterak sami nemáme síly, abychom mohli obstát, rač proto na přímluvu svatého Martina, biskupa a vyznavače svého, nás milostivě ochránit ode všeho nebezpečí. Skrže Krista, Pána našeho. Amen.

Beuron.

P. Hildebrand Bihlmeyer.

LITURGICKÁ AKCE.

Cílem vši liturgické akce je jediné oslava Pána Boha a posvěcení duší.

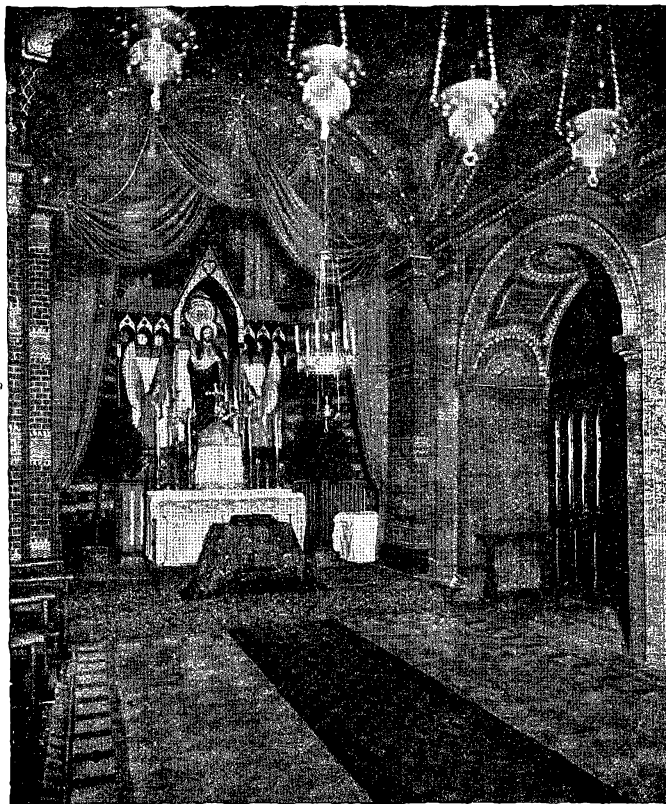
Všemocným *prostředkem*, jak ho dosíci, je jediné účast na poctě, jak ji vzdává Církev. Jak cíl tak i prostředek byly častokrát vyloženy a nařízeny nejvyššími Veleknězi.

Pius X. píše: „Aby zase vykvetl pravý křesťanský duch... je potřeba ho čerpat... z prvotního a nezbytného pramene: z činné účasti na svatých Tajemstvích a na veřejné a slavné modlitbě Církvě.“

Benedikt XV. připojuje: „Je třeba šířit mezi věřícími přesnou znalost Liturgie, je třeba do srdcí destilovat svatou chuť formulí, obřadů a zpěvů, jimiž ve spojení se svou matkou Církví vzdávají poctu Bohu, je třeba je přivést k činné účasti na svatých Tajemstvích a církevních slavnostech; to vše až zázračně slouží k tomu, že se živí v lidu zbožnost, že sílí jeho víra, že se lepší jeho život.“

Pius XI. uzavírá: „Pro poučení lidu o božských pravdách

a pro povznesení jeho k duchovním a vnitřním radostem jsou nádherly liturgie mnohem účinnější, než sebe vážnější a sebe důležitější dokumenty církevní nauky. Neboť tyto zasáhnou pouze nejvyspělejší katolíky, a to v počtu dosti omezeném, kdežto ony dotknou se všech věřících a poučí je.

Emauzy: oltář Božského Srdce Páně.

Jedny jsou uveřejněny pouze jedenkrát, druhé pozvedají svůj hlas (možno-li tak říci) každoročně, jak pravidelně je přináší liturgický cyklus. Jedny výlučně se obracejí k rozumu, druhé i k rozumu i k srdci, k celému člověku. A věru je třeba uznat, že člověk, jenž má tělo i duši, je živě jat krásou a rozmanitostí vnější pocty, jejíž obřady pronikají až do nejhlubšího nitra jeho bytosti a tam ukládají nebeskou nauku. A tato nauka se stává jakousi mizou, krví jeho duchovního života, života stále přísnějšího a stále úrodnějšího.“

Normální *prostředí*, kde se rozvine liturgická akce, je *fa-ra*. Díky společné liturgii se v ní obnoví křesťanství. Jde tu o velmi přesnou a velmi praktickou práci mezi masami lidu, jenž již nezná Krista a je nevěrný jeho Církvi.

Děti potřebují liturgické výchovy. Mládež potřebuje všestranné liturgické činnosti v katolické akci. Lid potřebuje jasné a činné účasti na liturgickém životě.

Slavná *Oběť mešní* bude *středem* vši liturgické akce. Naučme věřící lid, že jedinečný způsob, jak ctít Boha a posvětit duši, je božská Liturgie Oběti, dovedme ho k důvěrné účasti na Mši svaté, mějme ho k nejčinnější spolupráci na tom, aby obřady a zpěv byly důstojné, aby oltář a jeho příslušenství a chrám a jeho výzdoba byly krásné — vždyť kdo „živí zbožnost lidu, sílí jeho víru a zlepšuje jeho život“.

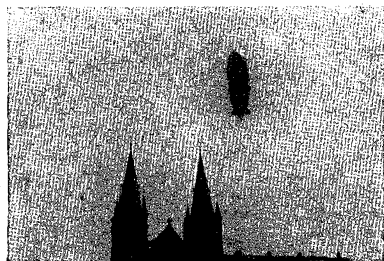
Nádherným rámem oltáře je *Liturgie chvály*; je nařizena jeho sluhům, doporučuje se věřícím, musí se jí tedy zase dostat cti. Je hlasem Snoubenčíným, jenž se spojuje s hlasem Snoubencovým, aby spolu pěli slávu Trojici a svolávali Boží požehnání na svět. Věřící nemohou k tomu být nadále lhostejní. V úmyslu modlitby Breviře musí se spojit s Bohoslužbou a ve svých farních chrámech musí nabídnout svou spolupráci k slavnému slavení části oběti chvály: Nešpor nebo Kompletáře.

S oltáře tryská sedm pramenů živé vody: svátosti *Liturgie svátostné* jsou určeny pro nás. Z nich právě můžeme čerpat milosti pro život vezdejší a slávu pro věčnost. Kež rituál není knihou zavřenou a neznámou věřícím! Svátosti a svátostiny jsou původními prostředky posvěcení pro duše. Časné přijímání a časté přijímání obětní Hostie je zcela zvláštním pramenem milosti a zárukou věčné slávy!

Liturgický život rozvine se postupem roku v kouzelné rozmanitosti *liturgického cyklu*. „Duchovní katedrála s oltáři svátků, se sloupy nedělí, s okenními malbami a růžicemi svátků svatých, s krásnými portály liturgických období: Advent — doba Vánoční — Půst — dojemný svatý Týden — slavné Velikonoce, s oběma věžemi Narození a Zmrtvýchvstání, s kaplí svátků Mariánských, katedrála, kde všichni zbloudilí a zarmoucení najdou útočiště...“ Není jistějšího a praktičtějšího prostředku nad přizpůsobení se duchu Církve, duchu Kristovu, duchu křesťanskému!

Dejme *poznat* katolickou Liturgii a dobuďme jí cti!

Mějme lid k tomu, aby činně a rozumně se jí zúčastnil!
A tak oslavujme Boha a posvěcujme duše!
To jsou konkrétní cíle celé *Liturgické akce*.
Liége (Belgie). *Abbé E. Moureau.*

„Graf Zeppelin“ nad Emauzy.

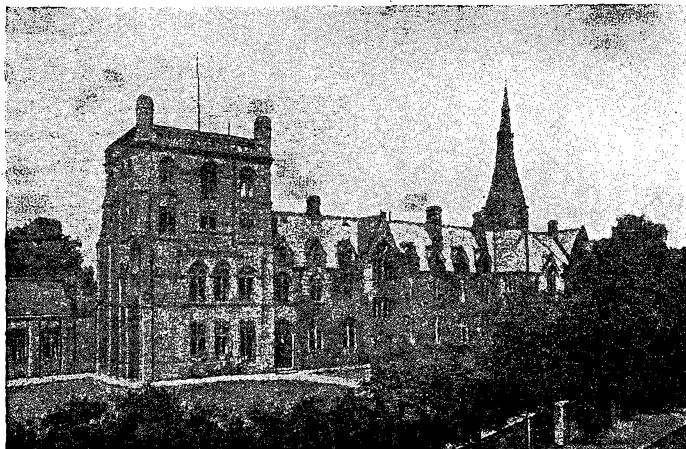
PŘÍRODA VE SVATYNI.

Vidíš-li jen vnějšek umělecky dokonalého katolického chrámu, tu již víš, co tě čeká uvnitř. Nebetyčné věže, důstojné průčelí, vznešená klenba, vzácný materiál, velebné a ušlechtilé formy — to vše ti zvěstuje, jak velebná tajemství se tu slaví. Avšak kolem hlavní budovy se vine řada menších přístavek, propracovaných jedinečně a do nejmenších podrobností; je vidět tyto mistrné přídatky všude, nahore i dole, vpředu, vzadu i uprostřed. Stkví se na hlavní budově jako drahokamy na koruně. A vše to volá: „Svaté Pánu!“ Odkud ta rozmanitost? Myslím, že je to podstatou katolické *Bohoslužby*, pro niž dům Boží tu vlastně je. Neboť je stejně rozmanitá jako přístavky a podřadné části posvátné budovy. Tuto rozmanitost způsobily bohoslužebné úkony, jež se tu slaví. A jako bohoslužebné úkony se kupí kolem nebeské liturgie, tak je i s malými, avšak sličnými přístavky majestátní budovy. Vezmi z celku třeba nejmenší stříšku či nejmenší sloupek, vezmi s oltáře světlo či kadidlo — a pocítíš vždy stejnou nelibost: zde liturgickou, tam uměleckou.

Zamysli se nad tím trochu a užasneš: s jakou vznešeností Církev svatá ve svých slavných bohoslužebných obřadech

zachází se všemi viditelnými a hmotnými věcmi, jak přesně zná všechny jejich vnitřní vlastnosti — a jak bohatý materiál z toho čerpá pro *liturgickou mystiku*. Opravdu se zdá, že celá příroda je ve službách Milosti, že celý vnější svět je zřízen jen pro svět duchovní, že vlastně mu tvoří baldachýn, pod nímž kráčí božský Spasitel a Kněz a Král. Třpyt zlata a lesk skvostů a rouch jsou jen odraženými paprsky, jež na Něho zpět dopadají, jsou lomem zemských paprsků a odrazem jeho duchovní krásy a nádhery.

„Domini est terra et plenitudo ejus — Hospodinova je ze-

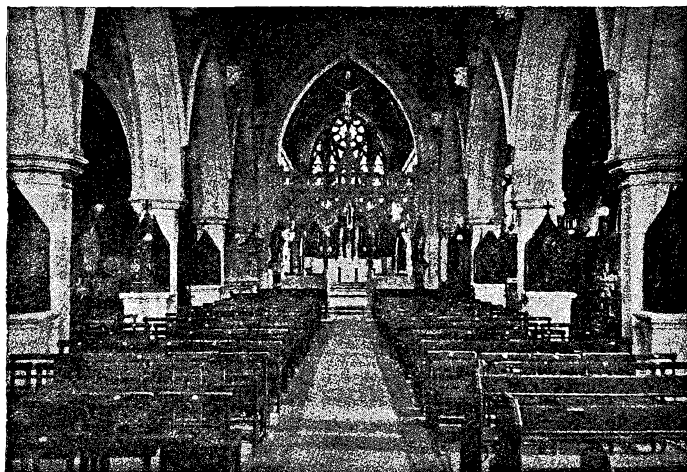

Erdingtonské opatství v Anglii.

mě a co ji naplňuje.“ Tomu nás učí Církev svatá, když při každé vlastnosti látek, jichž se při kultu používá, zřetelně nazývá Boha jejich stvořitelem a dobrodincem, když v uspořádání přírodních zákonů čerpá takové pohnutky k nábožné vděčnosti, že tyto nižší sféry přeměňuje v čistší a světější existenci tím, že je spojuje s vírou, kde bezprostřední věčný jas božství je sluncem, jež zahřívá a oplodňuje a propůjčuje život a vzrůst. Nad látkami, jež mají sloužit svatyni, koná modlitby a zdá se, že v těchto modlitbách přírodní vlastnosti látek jsou spíš podivuhodnými přednostmi než jejich přírodními znaky. Zdá se, že požehnání, jež podle plánu Prozřetelnosti je nám a přírodě uděleno fyzickými vlastnostmi živlů, náleží řádu Milosti a je pouhou přípravou k mystickému a duchovnímu jejich použití v hospodářství Církve Boží. Se

solí, popelem, voskem, olejem a jinými látkami zachází se v posvěcujících modlitbách tak, jakoby v jejich přirozeném bytí ležela nutná souvislost s jejich úmyslným religiosním užíváním. Včelička koná svou neúnavnou, tichou, radostnou denní práci a oliva je bohata svou věčnou zelení a hojnou šťavou jen proto, aby Kristova nevěsta byla vybavena vším, čeho potřebuje k svému nebesky-božskému hospodaření.

Ve svých obyčejných modlitbách hovoříme s Bohem jako lidé, kteří stenají pod vládou hmotného světa; všude v přírodě se setkáváme s překážkami, obtížemi a zápasy,

Vnitřek opatského chrámu v Erdingtoně.

ano i násilím a vzdorným odporem; vidíme se ustavičně mezi trním a hlozím, jež nám vyrůstá z naší vlastní práce. A tak obklopeni křovím svého slzavého údolí odvažujeme se my, kteří tolik potřebujeme pomoci, obcovat s Bohem, jež jsme urazili.

Avšak Církev, ta *svatá* nevěsta toho, jenž měl přednost člověka bez hříchu a nikdy nepozbyl práva na ráj, se náhle staví směle a vzpříma. Pokládá živly za sobě podrobené, ba za určené k tomu, aby jí sloužily. Zemi a všechno její bohatství považuje za své dědictví. Jako její Pán přikazuje bouřím a nebojí se vzdorného hněvu. Vybírá si nejbohatší plody pro službu sobě, jakoby byly určeny k její dispozici, a uděluje jim sílu a svatost, jakých v přirozeném stavu neměly. Chléb, který přichází z *její* úrodné půdy, a víno, jež teče

*v jejích nádobách, jsou tak drahocennými dary, že stěží lze je nazývat pozemskými jmény. Olej z jejího lisu je pln takové duchovní vůně a dává takové světlo a takovou masť, jaké nemůže poskytnout žádná přirozená síla. To vše přichází do její špižírny jako *poplatek země*. Ona vše proměňuje *v nebeské dary*.*

Jako slunce svým světlem vše proniká a prozařuje a zahřívá a oživuje a přivádí ke zrání, tak i slunce spasitelné Milosti, jímž Církev je oživována, chce celý svět proniknout svým světlem a svou pravdou a svou silou a svou mírností a svou mocí, chce jej oživit a povznést a přivést k dokonalosti a proměnění. Člověk svým odpadem od Boha strhl s sebou i přírodu, která od té doby podléhá marnosti a nicotnosti, avšak rovněž stená po osvobození a povznesení ve stav slávy (Řím. 8, 19). Proto milost se vztahuje i na přírodu. V mnohém směru stala se člověku nástrojem a prostředkem k hříchu, a tak se mu má opět stát svatým okolím, čistým zjevením Božím a nástrojem božského působení. To má Církev na mysli, když přírodu svěťí. Svěcení je předně osvobození od marnivého a nicotného živlu, dráždícího smysly, a dále posvěcením a zasvěcením se Bohoslužbě. Církev toliko žehná a svěťí — a tím posvěcuje a proměňuje. Ba i půda, na níž stojíme, má být posvěcená a požehnaná. Ne snad proto, že by člověkovým hříchem v přírodě zůstával nějaký absolutně zlý princip a že by člověka násilím nutila k hříchu, nýbrž v modlitbách Církve svaté je jistý cit a přesvědčení, že žijeme v ovzduší neviditelných duchových nepřátel, kteří znepokojují přírodu, zahrávají s naší obrazností, ruší mír našeho srdce a svádějí náš rozum. Tito duchovní nepřátelé se starají o vše, čeho člověk užívá, a snaží se zničit účelnost toho. Spisy církevních Otců pak dokazují, že v prvotní Církvi tato nauka se chápala mnohem živěji než dnes při naší slabé víře.

Církev má za to, že je určena k tomu, aby zlému nepříteli odporovala a ho porazila. Ničeho kromě podstatných součástí večeře Páně nesmí se použít k jakémukoli obřadu, aniž předtím byl zažehnán nepřítel, aby se vzdal všech nároků na onen předmět a neopovážil se ho zneužít. Příprava vody, soli, oleje, svéc a ostatního a svěcení a žehnání, jež se nad nimi koná, to vše je jen k tomu, aby všude, kdekoli jsou, se rozdělují a je jich používáno, obracely zlé duchy na

útěk a zahanbily jejich zlobu a lstivost. Tak Církev ničí vliv zla a v tom, co požeňná, přetvořuje původní čistě všední obsah v něco nadpozemského a dřívější sílu a obsah toho proměňuje v sílu a obsah nadsmyslné a věčné.

Kéž by dnešní křesťané tak živě chápali jako jejich předchůdci ve víře, že všechna síla, ba sám život Církve, její srdce a krev a životní teplo a každý vědomý a ukázněný životní projev v Církvi není nikdo jiný než sám Duch svatý. On žije a působí ve svatých Svátostech a svátostinách Církve a jako nositelům života, jako nástrojům Milosti, jako prostředkům spásy a posvěcování propůjčuje jim sílu, kterou se naučíme chápat a oceňovat jen tehdy, když jich užíváme ustavičně a co nejuctivěji a s nejhlubší věrou. Bohu žel, že v tomto směru je naše víra stejně mrtvá, jako chladná je naše uctivost. S jak svatou bázní uctívali staří Světci a věřící každou sebe menší součást Bohoslužby! Vždyť ve všem viděli životní projev samého Ducha Božího! Proto Bohoslužba byla též opředena věncem důmyslných obřadů, jež vzněcovaly zbožnost. A tyto obřady chápali opět jako proniknuté týmž Duchem, takže vše, každé žehnání, každý hymnus, ba každý pohyb pokládali za pravé dílo Boží, které ke cti Nejvyššího *nevykonali oni*, nýbrž jejich rukama a jejich hlasem vykonal je sám věčný Velekněz Kristus a Duch Svatý. Nechť naše dnešní generace si to dobře přečte a s úžasem a zahanbením vidí, jak hluboký význam předkové a jaké povzbuzení pro svůj náboženský cit čerpali z liturgického lesku, který dnes se nám zdá již úplně bezcenný. Dnes sotva kdo již chápe pronikavý pohled dřívějších křesťanských století. V pouhé krůpěji svěcené vody a ve slavnostně posvěceném oltáři jejich víra vycítila víc svatosti než chladný cit mnohých moderních křesťanů v Nejsvětější Svátosti.

Snahou dnešní generace je vše zjednodušit a přistříhnout, vše uvést zpět až na mez suché přirozenosti a prosaické střídlivosti. Dá-li se stroj, dříve velmi složitý, zjednodušit na pár tucet koleček, pokládá se to dnes za veliký vynález. Zahradník víc se chlubí stromem, který na několika přistřížených větvích nese hledané ovoce, než statným stromem, který svou listnatou nádhernou korunou za větru potřásá. Do jisté míry snad je to oprávněno. Ale mnohý člověk snaží se stejný systém zavést a užívat v Bohoslužbě. Tak prý se má zacházet i s každou Svátostí a svátostí. Čeho prý nezbytně k je-

jich působivosti je potřebí, dlužno vše podržet, avšak má se odstranit vše, co bez nebezpečí odstranit lze. Ještě štěstí, že lidé, kteří tak mluví, nemají moci nad matkou přírodou! Jinak by se jí již dávno do všeho pletli a místo jejich zdánlivě zmotaných metod a pomalých pokroků naučili by ji běžné cestě a krátkým přechodům.

Avšak zákon Milosti má tolik vzájemných vztahů k přírodním zákonům, že zjednodušovat něco v duchovním světě a z důvodů zdánlivě praktických tu něco měnit by bylo stejně nechutné, jako míchat se do věci světa fysického. Pozoruj květinu a její život. Co je tu bezvýznamných věcí! A pokus se něco zjednodušit a zničíš vše. Uzavři ji a živ ji v umělém ovzduší, kde všechny součásti jsou očištěny ode všeho, co by odporovalo jeho nejpřesnějším poměrům, a záhy uvidíš, že je nemocná. Připrav jí půdu podle všech vědeckých a chemických pouček a neporoste. Proč? Protože její život vyžaduje mnohem víc, než možno jen pochopit a tušit — snad jsou to jen maličkosti, jež unikají i nejostřejšímu oku. Vždyť nevíš, co vssává květ z rosné krůpěje, která zrána se třpytí na jeho listech, čeho nemůže mu dát ani čistá pramenitá voda, nevíš, jaké potřebné látky vssává v temnotách, jež jej mnohdy obklopují. Netušíš, jakého bohatství se mu dostává z trávy, jež setlívá kolem, ba dokonce z hmyzu, který zmírá v jejich kořenech. Nahodilá směs hlíny a písku nebo jiného nerostu v půdě, kde koření, poskytuje mu již vlastní pramen životní síly a uchování a vzrůstu.

Stejně může být udržován a podporován i život duchovní. Tolik nepatrných milostí, které se nám zdají malicherné a významem příliš podřadné, mají svou cenu a působnost, jež sice ucházejí našemu pochopení, ale jednou se nám zjeví ve svém pravém světle. Tam na onom světě užaseme a ustrneme, až v plném pochopení moci Boží spatříme, jak nepatrnými prostředky byl podporován duchovní vzrůst a co jeho plodů dozrálo, jak tajemná síla nám byla udílena pouhým požehnáním, k němuž jsme nahodile přišli, co milostí jsme získali jediným pokropením se svčnou vodou, a konečně uvidíme, jak jsme v ctnosti pokročili jen tím, že ustavičně a zbožně jsme užívali svčných předmětů, jimiž nás obmýšlí neúnavná a pečlivá mateřská láska Církve.

Jerusalem.

P. Josef Henninger.

ÚTOČIŠTĚ U BOHA.

Sv. Gertruda Velká, panna Řádu svatého Benedikta, zemřela roku 1302 v Helftě.

Esto mihi," zpíval a modlil se chor řeholnic v Helftě v druhou neděli postní po Devítníku, „bud' mi Bohem ochráncem a místem útočiště, abych byl spasen, neboť síla má a útočiště mé jsi ty.“

Těž Gertruda, Bohem milostněná holubice, zpívala s sebou. Tu jí dal Pán na srozuměnou, že v těchto masopustních dnech, kdy hříchy lidí je nejvíc zarmucován a ponižován, zaklepe na brány jejího srdce. Žádá u ní přijetí, aby si mohl odpočinout.

„Bud', má milovaná," pravil k ní slovy introitu, „bud' mi útočištěm, a učíš si předsevzetí, že podle svých sil mne ochrániš před oněmi urážkami.“

Tu ho objala s takovou vroucností, že neovládajíc již své smysly upadla do vytržení. Když pak se otázala Pána, čím v oněch třech masopustních dnech mohla by se mu nejvíc zavděčit, pravil:

„Ničím nemůžeš mi posloužit lépe, než když v upomínku na mé přehořké utrpení budeš trpělivě snášet všechny duchovní i tělesné trampoty, jimiž budeš navštívena, a budeš-li se snažit činit právě to, co se ti nejvíc přičí. To se ti nejlépe podaří, budeš-li co nejpečlivěji chránit své smysly a mít je na uzdě. Neboť kdo v upomínku na mé utrpení se v tom cvičí, může se nadít od mé dobroty hojné odplaty.“

„Do ty tři dny," ujišťuje nás světice, „nenašla jsem nic, čím bych byla mohla Boha lépe uctít, než že na úmysl obrácení lidí světsky smýšlejících jsem mu přinesla v oběť modlitbu, mlčelivost a ostatní skutky sebeumrtvování.“

A On, milovník čistých duší, doznal jedné ze svých vyvolených: „Nikde na zemi nenajdeš mne milostnějšího, než v Nejsvětější Svátosti Oltární a v srdci a duši tohoto mého miláčka, jíž podivuhodně jsem udělil veškeru slast svého Božského Srdce.“

Proč by nebylo i tobě občas možno dělat, co dělala svatá Gertruda v oněch dnech posvátné soustředěnosti? Modli se proto s Církví svatou:

Bože, jenž jsi si vyvolil milý stánek v srdci své svaté pan-

ny Gertrudy, na její přímluvu a pro její zásluhy smaž do-
brotvivě poskvrny našeho srdce, aby se stalo důstojným pří-
bytkem božské Velebnosti. Skrze Krista, Pána našeho.
Amen.

VZPOMÍNKY NA CESTU DO ANGLIE.

Také jedno z menších jubileí. Před 25 lety jel pisatel těchto řádků po prvé do Anglie. Měl tam vystřídati emauzského spolubratra, dp. P. Placida Fridricha v klášteře erdingtonském (Erdington blízko Birminghamu), který patřil ke kongregaci beuronské. Nebyla-li to vzácná příležitost naučiti se důkladně anglicky? Může-li kdo pohrdati angličtinou? Právě tehdy bylo v novinách vyzvání: „Učme se anglicky!“

Je-li každá cizí řeč všeobecně užitečná, je dvojnásobně užitečná knězi. Což teprve světová řeč, jakou jest angličtina se svou bohatou literaturou! Nic nevdává, že angličtina je „slátaninou“ z několika řečí, hlavně ze staré anglo-saské řeči a francouzštiny. Není-li proto tak organicky a důsledně složena jako jiné řeči, na př. čeština nebo němčina, vyznamenává se bohatostí slov a výrazů, jakož i jednoduchostí konstrukce. Mnohým se protiví anglická výslovnost, která jest jistě zvláštní. Jeden z mých starších českých spolubratří v Emauzích slyšel před lety v Římě anglické kázání a ještě nyní se hrozil, že nejsvětější jméno „Jezus Christus“ znělo v ústech anglického kazatele „Džizes Kraist“. Ale to je věc citu. Či se nemůže vysloviti nejsvětější jméno Spasitelovo stejně nábožně anglicky, jako česky nebo francouzsky? Nedal jsem se tedy odstrašiti námitkou, že si angličtinou pokazím mateřskou řeč, a vydal jsem se na svátek sv. Michaela 29. září 1905 na cestu.

Tenkrát se cestovalo snadno; nebylo zapotřebí ani visa ani cestovního pasu. Dostav požehnání starého slepého opata Benedikta Sautera a rozloučiv se se svými spolubratry, ubíral jsem se k vyšehradskému nádraží. Okolo osmé hodiny večer odjížděl vlak. Za chvíli zarachotil po vyšehradském mostě přes Vltavu. Poslední pohled na emauzské věže, slabě se rýsující ve večerním šeru. Hradčany se halily v pod-

zimní mlhu. Co nevidět zmizí v šeru také vyšehradské věže. S Bohem, královská Praho! Pak již mne vlak unášel dále.

Bude to ještě dlouhá řada stanic, než dojedeme k českým hranicím. Nebudu si jich hrubě všímat. Byly mi již povědomy z dřívějších cest. Ale u Karlova Týna vyhlédnu do tmy a pošlu pozdrav hradu Karla IV. Kdo by mi zazlival, kdybych se pak oddal dřimotě? Ale i kdybych usnul, nebude to dlouho trvati. Sořva přejedeme české hranice, vyburcují mne v Brodu nad Lesy, neboť tu je prohlídka zavazadel. Bavorští zřizenci jsou vlidní, a tak se prohlídka rychle odbyla. Ale přece se mi při prohlídce přihodila nepřijemnost. Než jsem se ohlédl, zmizel mi deštník, který jsem si vedle zavazadla položil. To si jej některý ze spolucestujících bez mého dovolení „vypůjčil“. Pozoroval jsem, že vystoupili se mnou z vlaku lidé, kteří, podle vzezření a tlumoků, jeli za prací do Bavor. A kdož by měl hned podezření, že je mezi nimi zloděj? Možná, že byli mezi nimi odchovanci socialismu, a pro ty ovšem sedmé přikázání Boží neplatí. Jak by takoví věřili v zlaté pravidlo: „S poctivostí nejdál dojdeš?“ V to nevěří mnozí ani z těch, kteří nejsou skutečně chudí, ale chtějí snadno a rychle zbohatnouti. Ztráta deštníku, který měl sořva větší cenu než deset předválečných korun, se snadno oželi. Více bolí člověka, že někteří z našich lidí svou nepoctivostí nám dělají v cizině ostudu. Už si na to musíme zvyknouti, že mezi lidmi budou vždy někteří, kteří mají sklon ke krádeži. Horší jest, že socialismus smí lidem namlouvati, že majetek se musí rozdělit tak, aby všichni měli stejně. I kdyby se nakrásně majetek rozdělit, jak dlouho by všichni měli stejně? Není-liž to tedy trestuhodné balamucení lidí?

Ále dosti těch úvah. Již jedeme dále, — k Norimberku. Tam bude čekati rychlík. Zdali jej stihnu? Časně ráno jsme šťastně dojeli do Norimberka. Byl tam rychlík do Mohuče, ale, bohužel, na mne nepočkal. Ujel mi před očima než jsem přešel po schodech dolů a nahoru na nástupiště, kde stál. Nezbyvalo mi než čekati asi dvě hodiny na osobní vlak. Byla to zdlouhavá a unavující jízda, než jsem dojel do Mohuče. Byly již tři hodiny odpoledne a teprve jsem obědval. Po celé cestě z Norimberka do Mohuče nikdo nenabízel občerstvení. To se na rakouských drahách lépe starali o cestující.

Nyní bylo třeba zpravití telegraficky mé hostitele v Bon-

nu, že tam přijedu až večer. Ostatně jsem nic nezmeškal. Jen ta nepříjemnost zmeškání rychlíku a zdlouhavé jízdy.

V Bonnu jsem byl ubytován u velice hodných lidí, kteří měli dům na samém břehu Rýna. Poctivou prací se Volmarovi dodělali značné zámožnosti. Katolické náboženství a upřímná zbožnost u nich nijak nevadila pokroku. Nehonili se za požitkářstvím, ale používali časných statků, jednak, aby byli slušně živi a zároveň, aby zaopatřili četnou rodinu. Zámožnost u nich nezplodila pošetilých předsudků proti řeholnímu životu. Jeden z jejich synů byl právě novicem v Emauzích, druhý byl v benediktinském klášteře v Maria-Laachu a nejmladší studoval u benediktinů v Ettalu, maje také úmysl vstoupiti do kláštera. Nikdy jsem tu předtím nebyl a přece jsem tu byl hned jako doma. Nelíčená vlídnost a laskavost se tu spojovaly s upřímnou úctou k řeholnímu a kněžskému stavu.

Z pokojíčku, kde jsem byl ubytován, jsem měl vyhlídku na Rýn a mohl se pokochati pohledem na lodi, které jako pyšné labutě pluly s proudem anebo proti proudu. Jaký div, že Němci jsou tak hrdí na svůj veletok, a že by jej za žádnou cenu nepostoupili Francouzům!

Den po mém příjezdu byla neděle. Ráno jsem sloužil mši sv. v kapli sester Františkánek (III. řád). Nemohlo se mi dostatí laskavějšího přijetí. Po mši sv. nedovolily, abych odešel bez snídaně.

Potom mne provedl pan Volmar městem. Bonn slul za římského panství na Rýně „Bonna“. Měla tu své stanoviště římská legie (Legio I.), to bylo „castrum Bonnense“ (bonnský tábor). V středověku bylo město opevněno, ale již v první polovici 18. století byla pevnost zrušena. V roce 1905 měl Bonn asi 51 tisíc obyvatel, z nichž bylo asi 39 tisíc římských katolíků. Tentokrát je třeba přidat „římských“, neboť v Bonnu mají své sídlo také „starokatolíci“, kteří tu mají i svého biskupa. Patrně nebylo v Německu ještě dosti protestantských sekt, proto museli v devatenáctém století „starokatolíci“ přispěti, aby byl větší zmatek. Římsko-katolických kostelů je tu několik. Aspoň dva pocházejí ze středověku, totiž „Münsterkirche“ (v románském slohu, hlavně z 12. stol.) a „Stiftskirche“ (v pozdním gotickém slohu, z 15. stol.). Oba se honosí několika věžemi. V Porýní se nespokojili s jednou nebo dvěma věžmi, nýbrž vystavěli jich hned několik. Vele-

zajímavým příkladem této záliby jest opatský chrám Páně v blízkém Maria-Laachu, nad kterým se vypíná šest věží. Milým dojmem působil v bonnských kostelích vzorný pořádek.

K vynikajícím budovám patří bývalý kurfiřtský palác. Od 15. století zde totiž sídlili občas arcibiskupové-kurfiřti z Kolína nad Rýnem; v 18. století zde sídlili trvale. Od roku 1818 je v paláci universita. Stojí za zmínku, že na této universitě se vzdělávají také nadaní členové benediktinského opatství Maria-Laachu. K těm, kteří tu nabyli odborného vzdělání, hlavně v církevně-historických vědách, a později spisovatelskou činností nabyli věhlasu, patří také nynější opat maria-laachský, Ildefons Herwegen.

Kdo by navštívil Bonn a nevzpomněl, že se tu narodil slavný hudebník a hudební skladatel Beethoven? Jeho památka je tu zvěčněna pomníkem a Beethovenovým museem. Pro členy kongregace beuronské je však Bonn památným také proto, že je to rodiště obou zakladatelů této kongregace, pozdějších arcipopatů Maura a Placida Wolterových.

V pondělí 2. října jsem se rozloučil se svými přelaskavými hostiteli na břehu Rýna. Dopoledne jsem dojel do Kolína. Doprovázel mne syn mého hostitele.

Jakmile někdo slyší jméno Kolín nad Rýnem, vynoří se před jeho očima obraz kolínského dómu. Je to jedna z největších katedrál. Ani dostavěný velechrám sv. Víta v Praze se velikostí kolínskému dómu nevyrovná. Věže dómu v Kolíně nad R. dosahují výše 157 metrů. Dějinami se dóm v Kolíně n. R. podobá velechrámu sv. Víta. Jeho stavba byla započata ve 13. století a teprve r. 1863 ukončena. Stavba obou věží byla ukončena r. 1880. Při slavnosti ukončení stavby věží byl v říjnu onoho roku přítomen i tehdejší německý císař.

Kromě katedrály je v Kolíně n. R. 41 římsko-katolických kostelů, z nichž celá řada pochází ze starých dob. Jsou to pravé poklady starého stavitelského umění. Jeden z nejstarších kostelů, — sv. Pantaleona, byl vysvěcen již r. 980 jako benediktinský opatský chrám Páně. V nové době, r. 1819, dostal se do protestantských rukou, a od roku 1872 jsou v něm také starokatolické bohoslužby.

Bohužel, že jsem neměl pro Kolín n. R. více času; mohl jsem si prohlédnouti jen dóm a jeden nebo dva staré koste-

ly. Můj průvodce mne zavedl také do diecévního musea.

K večeru jsem odjížděl k nizozemským hranicím. V Nijmegen začíná západoevropský čas; tu je třeba posunouti ručičky na hodinkách o hodinu zpět. Přehlídka zavazadel a pak jedeme dál k městu Rotterdamu a k přístavnímu městu Haag, anglicky „Hook of Holand“. Bylo již k půlnoci, když jsem nastupoval na loď. Sedm hodin na lodi. Moře bylo klidné, i mohl jsem se aspoň na několik hodin oddatí spánku. Okolo sedmé hodiny ráno jsme šťastně vpluli do anglického přístavu „Harwich“ (Härič). Nezdržuji se tu, nýbrž po celní prohlídce jedu hned k městu March. Zde bylo třeba přestoupit na jiný vlak. Můj lístek od cestovní kanceláře zmátl železniční zřízence, takže mne zavedli do nepravého vlaku. Tak jsem jel do Erdingtonu oklikou, ale dojel jsem tam šťastně, byť o několik hodin později.

V Erdingtonu mne velmi srdečně přivítali nejdůstojnější pan opat, rodilý Němec, ale naturalisovaný Angličan, — anglický převor a všichni ostatní. Irský spolubratr, důst. páter Patrik, mne pozdravil po česku: „Ruku líbám.“ Když jsem se ho otázal: „Umíte česky?“, byl se svou češtinou v koncích.

Byl jsem zatím ubytován v pokojíku v široké věži (viz obrázek), odkud byl krásný rozhled po krajině. Ve vzdálenosti asi půl hodiny cesty je vidět v parku Oscott College, to jest kněžský seminář katolického biskupství v Birminghamu.

Když jsem příští den ráno sloužil mši sv. v kapli Umučení Páně, vzpoměl jsem si na oltář P. Marie Montseratské v Emauzích a měl jsem pocit tesknoty. Ale rychle jsem si zvykal, a nebylo ani kdy oddávati se pocitům tesknoty. Hodinky posvátného officia v choru v malém, ale krásném chrámu Páně, vzpomněl jsem si na oltář P. Marie Montseratské v angličtina. Každý den jsem měl hodinu. Učil mne anglický spolubratr, důst. páter Tomáš (Thomas) Campbell. Velice dbal na dobrou výslovnost. Brzy přijel jeden klerik z opatství Maredsous v Belgii. Také se hned začal učit anglicky. Tak byly anglické hodiny ještě zajímavější.

Učil jsem se, a brzy mi bylo uloženo, abych také učil, totiž theologii. Tak čas rychle ubíhal. Asi za devět měsíců jsem uměl již tolik anglicky, že jsem mohl zakázat v přifařené kapli sv. Mikuláše, vystavěné druhy kardinálem Wisemanem, když byl ještě v Oscottě rektorem.

O Erdingtonu a co jsem tam zažil, sdělím, dá-li Pán Bůh, příště dále.

Emauzy.

P. Bernard Velišek.

Z ŘÁDU BENEDIKTINSKÉHO.

Emauzské jubileum padesátiletí bylo oslaveno slavnostně, důstojně, benediktinsky. Bylo to jubileum nejen pro Emauzy, ale i pro všechen duchovní život český. Podle stanoveného programu šly průběhem opravdu povznášejícím. V hlavních dnech 7. a 8. září staly se Emauzy cílem nesčetných Pražanů, ba i z venkova přijeli sem četní návštěvníci a ta veliká účast svědčila o nehynoucí lásce lidí dobré vůle k proslulému klášteru. Přišli lidé všech tříd společenských, od nejprostších k nejinteligentnějším, muži i ženy. Důkaz, že apoštolát konaný po padesát let měl Požehnání Boží. K slavnostem přijel nejdůstojnější pán opat primas z Říma Fidelis ze Stotzingen, nejdůstojnější pán arciopat beuronský Rafael Walzer a 11 benediktinských opatů z evropských klášterů beuronské kongregace.

V neděli 7. září byly zahájeny oslavy pontifikální mši sv., celebrouvanou J. M. ndp. opatem primasem z Říma. Chrám emauzský byl hustě naplněn do posledního místečka, takže v jeho rozlehlých prostorách nebylo téměř k hnutí. Procesionální průvod upoutal pozornost. Ubírali se bratři laici, fratres a otcové řádu, zástupci kapitul v mitrácích, benediktinští opatové v mitrácích a poslední ndp. opat primas, žehnaje poklekávajícím davům. Slavná pontifikální liturgie se rozvinula nejkrásnějším tempem. Mše, provedená v hlavní tento slavnostní den, byla uspořádána tak, že Kyrie a Gloria bylo vyňato ze mše II. („Kyrie fons bonitatis“) Vatikánského vydání, Sanctus, Benedictus a Agnus Dei ze mše „Kyrie Deus Sempiternus“ s I. Credem. Po evangeliu vystoupil na kazatelnu ndp. prelát Vaněček, děkan vyšehradský, aby promluvil o významu slavnosti emauzské. Thema jeho s klidem přednášené řeči, byla slova žalmu 90: Oslavujte Hospodina. Vybranými slovy ukázal, jak Benediktini Beuronští přišli před 50 lety jako vyhnanci do Prahy a po celé půlstoletí chválili Hospodina bohatostí katolické liturgie a gregoriánským chorálem, stejně jako účinnou péčí o nesmrtelné duše a prokazováním milosrdenství. Velebí, dovoláváje se protestantských vědeckých autorit, dílo mnichů, a hlavně dílo Benediktinů. Děkuje emauzským mnichům za vše, co vykonali, zdůrazňuje a prozrazuje diskrétně jejich veliký úkol, který jim byl nedávno určen J. Sv. panujícím papežem Piem XI., úkol díla sjednocení církvi a přeje jim, aby stále sloužili Bohu s radostí: Servire Domino in laetitia. Slova vznešeného kazatele byla vyslechnuta s pozorností nevšední a budou jistě zachována dlouho v paměti posluchačů. Po mši sv. zahlaholily prostory chrámové vznešenou chválou, stoupající ze srdcí všech a vrcholící v děkovném Te Deum. Služby Boží trvaly skoro až do samého poledne. I když již nejdůstojnější pan celebrant a všichni hodnostáři odešli od oltáře,

věřící přece ještě jakoby ve zbožném vytržení dále prodlévali v prostorách chrámových, naplněných jásavými jubilejními písněmi emauzských varhan vyhnaných v krescendo nejslavnostnější.

Odpoledne kázal P. Methoděj Klement O. S. B. Tisnící se věřící naslouchali Chvále řádu, sv. Benedikta otců, kteří mají v nynějších mniších tolik záků. Se stupňovanou silou hlasu pronáší kazatel slib, že Emauzští mniši s největší láskou budou pracovat k tomu, aby Jméno Velké, Jméno Ježíš bylo chváleno ve všem slovanském světě a v našem národě. Nešpory, celebrowané J. M. panem biskupem litoměřickým, přivábily opět veliký počet věřících, upřímných a jásajících přátel. Srdečným a milým dojmem působila slavnostní akademie, pořádaná večer slavného dne v nové dvoraně opatství za mnohé účasti kněží i laiků. Prof. Bedřich Wiedermann složil pro tuto příležitost dva žalmy: vzletně a s pastorální bohatostí zhudebnil vznešený vzmach žalmu 22. „Dominus regit me“ a v kompozici žalmu 132. zaujal efektním střídáním sborových partií akkordických na slova „Ecce quam bonum“ s partiiem stylu psalmodujícího. Stejně i jeho emauzská hymna, komponovaná v rozmilém Slavkově u Brna, svou vřelou i vážnou melodikou zalíbila se tak, že ji publikum zpívalo od druhé strofy spolu s předzpěváky. J. M. ndp. biskup Dr. A. Podlaha jako slavnostní řečník, přerušován přečasto potlesky souhlasu, vyzdvihl ve své řeči hlavně lásku Pražanů k Emauzům a práci zdejších mnichů i jejich úctu k Beuronu. Za tu lásku poděkoval J. M. ndp. opat Arnošt Vykoukal. Opravdu s vřelým neočekávaným přijetím a hlubokým porozuměním se potkala řeč J. M. ndp. arcipata beuronského, Dra Rafaela Walzera O. S. B. „Laudes Hincmari“, promísené blahopřejnými akklamacemi jednotlivým hostům, vznešeným osobám duchovním a světským, jakož i naší milé Praze, tvořily závěr akademie.

Táž akademie byla opakována i v pondělí večer, 8. září. Dopoledne celebrowal pontifikální mši sv. J. M. nejdůstojnější pan arcipat beuronský, dr. Rafael Walzer O. S. B., za opětne velké účasti věřících, která vzrostla zvláště odpoledne, kdy bylo kázání P. Mariana Schallera O. S. B. a pontifikální nešpory, celebrowané J. M. nejdůstojnějším panem opatem Ansharem Höckelmannem O. S. B. z Weingarten, který toho dne vzpomínal právě čtyřicáté deváté roční jubileum svého vstupu do Emauz. Tím byly nejhlavnější slavnosti ukončeny. Z celého průběhu oslav a účasti tak širokých mas lidu na nich bylo vidět a zřejmo, že Pražané Emauzy opravdu pokládají za tvrz víry a že je milují vroucně a oddaně. Emauzy jsou hrdy na tuto oddanost a děkují za ni všem a hlavně Bohu, který za své dílo zaslouží největších diků. Do další šťastné padesátky ničemu nebudíž dávana přednost před bohoslužbou, aby ve všem chválen byl Hospodin!

P. Cyril Petr.

Benediktínský převorát u sv. Anny ve Staré Vodě na Moravě, zřízený před osmi lety Emauzskými Benediktíny z Prahy (r. 1922), byl nyní zrušen. 15. září měl J. M. nejdůstojnější pan opat emauzský Arnošt Vykoukal pontifikální mši svatou, při níž poděkoval starovodským věřícím a všem, kteří se přišli rozloučit, za všechno, čeho se Emauzským Benediktínům ve Staré Vodě dostalo. Ale připomněl a zmínil se také o blahodárné práci jeho mnichů za těch osm krásných let. Celou duchovní správu vedli Benediktíni na poutním místě Staré Vodě. Působili tu sice jen těch osm let,

byli jedinými Benediktiny v olomoucké arcidiecési, bylo jich málo a přece jejich činnost zůstane navždycky v celém kraji nezapomenutelnou. Především oživilo poutí. V době poutí oživuje malá horská vesnička sty, ano až tisíce poutníky z Moravy a ze Slezska; jsou to poutníci přicházející s dětinou důvěrou k Matce sv. Anně. A mimo to, co zde všechno bylo pořízeno Benediktiny! Nové paramenty, liturgické potřeby, nové zvony, kostel z části vyzdoben a obnoven! Jako misionáři kázali a duchovně vedli věřící po celé severní Moravě a Slezsku. Byla to všechna Benediktinská píle a benediktinská práce a těžko je o ní psát. Nedostatek dorostu, okolnost, že chrám není spojen s klášteřem a nemožnost slavné liturgie, byly hlavními a prvními důvody, že Benediktini se vracejí do Emauz a předávají duchovní správu novým nástupcům, Otcům Oblátům Neposkvrněného Početí P. Marie. Vzpomínky na působení Emauzských Benediktinů na poutním místě ve Staré Vodě nezůstanou stranou, jen jako nějaká odložená archivní akta, nýbrž budou žít v srdcích místního lidu a všech z dalekého kraje jako trvalé ústní podání. Ani Emauzy nezapomenou místa, na němž zachránili signály návratu, očekávané všemi bytostmi tamější země. Těm, kteří nás vystřídali, přejeme radostné zrání a vzplání, aby hořeli novými ohni! Na dlouhé šťastné věky!

Opatství Neuburg oslavovalo koncem srpna t. r. jubileum 800letého svého založení. Byla to tichá slavnost, více domácího rázu, k níž vedle arcipata beuronského Dr. Rafaela Walzera O. S. B. přijel i světitel biskup frýburský Dr. Vilém Burger. Opat neburgského, Vojtěcha hraběte Neipperga O. S. B., viděla Praha při jubilejních slavnostech Emauzských ve dnech 7. a 8. září t. r. K slavnosti vydalo Frauzmathesovo nakladatelství ve Frankfurtě nad Mohanem pěkný jubilejní sborník o dějinách a celém vývoji Neuburgu. Do dalších nových roků!

Nový benediktinský klášter v Římě pro dílo Vulgaty. Byla již o tom řeč před několika roky, založit v Římě nový benediktinský klášter, v němž by se synové Sv. Otce Benedikta vedle řeholního a liturgického života věnovali hlavně a především studium Písma svatého, jeho exegese a vydávání jeho knih. Bylo to vroucí přání samotného Svatého Otce Pia XI., který po šťastném vydání prvních svazků Vulgaty, pořízeném prací pověřených benediktinských mnichů, vyslovil žádost, aby dále a ještě s intenzivnější a rozsáhlejší prací a studiem pokračovali ve vydávání Bible. Společnost společně pracujících a badajících benediktinských učenců neměla zůstat jenom nějakým výzkumným vědeckým kolegiem nebo institutem, měla se stát opravdovou klášterní rodinou vybraných vědeckých autorit, jako jsou jiné kláštery. Jak Osservatore Romano ve svém čísle z 31. července se zmiňuje, dochází k opravdovému uskutečnění přání Sv. Otce i celého benediktinského řádu. Nový klášter podle plánů inženýra Momo ve spolupráci s inženýrem Castellí má stát mezi Villa Carpegna a Villa Doria Pampfilí, u Madonny del Riposo, Torre Rossa a Aurelia. Budova bude obklopena velkou zahradou. Klášter bude postaven podle tradicionálních benediktinských opatství. Křížový dvůr rozdělí na dva menší kostel, postavený proti via Rossa. Chrám bude mít vedle presbyteria 10 lodních kaplí. Klášterní budova bude čtyřpatrová; dvě patra budou uzavřena klausurou pro řeholní rodinu, druhá dvě patra budou zařízena pro dílo Vulgaty; budou zde studovny, bibliotéka, kon-

sultační a pracovní sály a místnosti. Řeholní rodina, která bude svou stabilitou vázána v tomto novém klášteře, je již vyvolena a sestavena, Sv. Otec rozhodl, aby se sem nastěhovali mniši z rozsáhlého a světoznámého opatství sv. Mauritia z Clerfu ve Velkoknížetství luxemburském. Řím stane se tím zásluhou samého Sv. Otce bohatším o nové centrum duchovního, benediktinského, vědeckého i uměleckého života.

Ettal. — Také opatství benediktinské v Horním Bavorsku u Amergavy, poutnické místo Ettal, slavilo 5. října jubileum, památku svého 600letého trvání. Klášter založil 1530 císař Ludvík Bavorský. V původní dvanáctiboké gotické centrální budově chrámové, posvěcené roku 1370, umístěna byla alabastrová socha P. Marie, kterou přinesl z Itálie sám zakladatel. V první polovině 18. století byl klášter přestavěn a kostel dostal barokní průčelí. Po požáru 1744 byl chrám po řadu let nádherně přestavován ve slohu rokokovém a empírovém. 1803 zrušen, 1900 znova obnoven úsilím opata kláštera scheyernského. 1906 povýšen na samostatné převorství, 1907 na opatství. Klášter šťastně obnovený vzkvétá utěšeně za opata Willibalda Wolfsteinerja O. S. B., bývalého člena benediktinské komunity v Pražských Emauzích. Čtenáři „Daxu“ znají jeho obrázek z II. ročníku naší revue. Ze vzácných hostů byli přítomni J. Em. mnichovský kardinál Dr. Faulhaber a 9 benediktinských opatů. Na další dlouhé a pozeňnané věky přejeme hojnost Božího Požehnutí!

Benediktini v opatství sv. Josefa ve Vestfálsku počali letos vydávat i Laumanna v Dülmenu za redakce P. Dr. Řehoře Schwake O. S. B. časopis pro liturgii a církevní hudbu, určený hlavně pro zpěváky kostelních a katedrálních chrámů. Časopis se rozletěl již skoro do celého katolického německého světa a je přijat všude s uznáním. Přejeme spolubratřím hojnost dobrých pracovníků i vytrvalých odběratelů.

Sdružení rakouských benediktinských klášterů v jedinou kongregaci. Liberalismem vlády císaře Josefa II. byla církev v tehdejším Rakousku citelně poškozena. Mnoho klášterů bylo zrušeno. Vládnoucí činitelé oné doby neměli tehdy prostě prazádného pochopení pro význam monastického společného života. Právo existenční přiznali pouze oněm klášterům, jejichž činnost bezprostředně zvyšovala blahobyt nebo dobro společnosti. Velká benediktinská opatství, která byla odjakživa nositelem náboženského a kulturního života, byla prostě považována za pouhé útulky a společné obydlí gymnasiálních profesorů, kněží a duchovních správců. Byl jim naprosto nepochopitelný již sám monastický ideál nějakého společného života podle Řehole sv. Benedikta a nechápali, že má význam pro rozšíření a prohloubení náboženského citění. Neobdivovali se už ani společné modlitbě chorové, ani monastické chudobě, ani řeholnímu šatu nebo nějakým památným zvykům a mravům. Původní perspektivy monastického života a jeho úkolu zatlačily úplně do pozadí pomalu sice, ale jistě, právě duchovní správa a hlavně vyučování na veřejných školách. Ale přese všechny nedostatky a překážky nevymizela přece jen ve starých rakouských klášterech benediktinských vzpomínka a s ní spojená úcta a láska k velké dávné minulosti. A proto stačil celkem nepatrný ořes na tyhle staré předsudky josefinského liberalismu, aby starý duch, který kláštery sv. Benedikta naplňoval a naplňuje, vzrostl a oživil bývalou svou silou.

Již v posledních desítilétích minulého století byla ve starých rakouských benediktinských klášterech patrna snaha vrátit se ke starým dobrým tradicím, k dřívějšímu osvědčenému způsobu monastického života (který býval dříve leskem a silou kláštera), aniž bylo třeba nějak se úplně vzdávat činnosti výchovné anebo duchovní správy. Svátý Stolec pomohl sám ještě těmto přáním a snahám. Založením benediktinské koleje sv. Anselma v Římě zamýšlel Lev XIII. zesílit řeholního zdisciplinovaného ducha a vědecké touhy a snahy řádového dorostu a nové generace. Rakouská opatství ochotně vyslala své kleriky do Říma, kde se jim naskytlá příležitost vidět i poznat onen způsob monastického života, jaký býval i v jejich klášterech dříve a který mizel skoro úplně. Ještě dále zašel Pius XI., který dekretem ze dne 22. června 1924 přesněji naznačil a stanovil meze a hranice reformy rakouských klášterů. Dekretem ze dne 28. července 1928 nařídil visitaci všech rakouských benediktinských klášterů. Vyžádal si a poučil se z přesných informací a začlo se dřívější tradiční disciplinou. Opat Landersdorfer a opat Zeller provedli visitaci a po ní dostali rozkaz svolati opaty veškerých rakouských benediktinských klášterů k poradě o dalším postupu v provádění reformy.

Dne 20. V. tohoto roku sešli se opatí rakouských klášterů v památném arcidiákonství sv. Petra v Solnohradě. Dostavili se opravdu všichni opatové. Opat Vojtěcha Fuchse z Göttweiku, který se omluvil churavostí, zastupoval jeho převor P. Edmund Vašíček, který byl zároveň zvolen sekretářem shromáždění, jemuž předsedali opatové scheyernský a trevírský, jako apoštolští visitátoři. Dekretem ze dne 27. XI. 1929 byli oba jmenováni apoštolskými administrátory rakouských kongregací Neposkvrněného Početí a sv. Josefa. Porady trvaly od 20.—21. května. Obnovení benediktinského ducha v rakouských klášterech, tradiční první láska, diskrece a jednomyslnost, byla temata této porady. Hlavním výsledkem konference bylo však splnutí obou rakouských kongregací v jedinou. Tím bylo splněno nejen přání sv. Otce, aby podle možností kláštery jednotlivých řádů byly spojeny ve větší svazky, nýbrž vyhověno bylo i změněným poměrům. Sdružování se jednotlivých samostatných benediktinských klášterů v kongregace je už dílo papeže Lva XIII. Kongregace, aniž zasahuje nějak bezprostředně do vedení jednotlivých klášterů, o nichž jsme řekli, že jsou samostatné (*sui juris*), znamená hlavně pro sdružené kláštery jakousi oporu v disciplinárních otázkách, vzájemnou podporu při hrozícím nedostatku personálu a dorostu atd. Vidíme, že sdružování se znamená něco samozřejmého.

V následujících delších poradách byly vypracovány pak konstituce nové kongregace, které budou předloženy Římu ke schválení. Celkem jsou to dosavadní konstituce přizpůsobené předpisům kanonického práva.

Vedením nové kongregace byli pověřeni až do doby volby nového opata předsedy oba svrchu zmínění apoštolští administrátoři. Nová kongregace má tedy znovu oživit monastický benediktinský život v rakouských klášterech podle tradice dřívějších dob; ovocem jeho by pak byla úspěšná činnost jak na poli výchovném a školském, tak i v pastoraci a jiných kulturních oborech. Nejen doufáme, ale jsme přesvědčeni, že vliv Benediktinů v zemích dnešního Rakouska přímým dodržováním a zachováváním monastické kázně a ducha a pěstováním benediktinského „Ora et

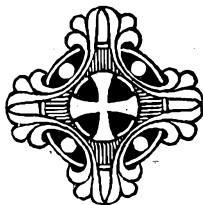
labora“ nejen nepoklesne a se nezmenší, nýbrž naopak ve všech složkách státních i církevních a kulturních nabude rozhodujícího vlivu a rozmachu. Takto se Benediktini v Rakousku stanou duchovními a rozhodujícími vůdci nejen ve školách a v duchovní správě, ale v celém svém národě. Radujeme se a blahopřejeme!

P. Cyril Petr.

POSUDKY KNIH.

P. Dr. Dominik Kaindl, *Geschichte des Zisterziensertiftes Hohenfurt in Boehmen. Im Selbstverlage, 1930.* Do vyššího Brodu přišli Cisterciáci již roku 1259, v době nejpłodnějšího zakládání nových sídel mnišských, jak praví Paľacký, myslé na první polovici panování Vladislava II. Vedle Benediktinů jsou Cisterciáci u nás nejstarším řádem, jenž český lid vzdělal, uvědomoval a kladl základy k jeho rozkvětu a blahu. Vok Vítkovec, předek pánů z Rožmberka, má první zásluhu o příchod Cisterciáků do Vyššího Brodu. Co tito zde vykonali, o tom nám přehledně promlouvá publikace P. Dominika Kaindla. Na skalnatém návrší nad Vltavou vypíná se mírně vysebrodské opatství; je to několik budov zdí obehnaných, kterým roztomile vévodí gotický chrám se štíhlou věží postavenou roku 1860. Opatství samo bylo v rozličných dobách postaveno a zbudováno; nejzajímavější památnou částí je kapitulní síň ze 13. stol. a křížová chodba s refektářem ze 14. století. Nádherná knihovna klášterní s mnohými vzácnými tisky a rukopisy, obrazárna, chovající mimo několik obrazů ze 14. století a obrazů Brandlových, obdivovanou a známou Madonnu Mutinovu z doby Karlovy, převzácné museální sbírky starožitností a památek, jsou klášterní poklady nesmírné ceny. — P. Dominik Kaindl studuje svou práci s vážnou dokumentací podle listinných materiálů tak, jak mu je byl připravil jeho předchůdce, zemřelý P. Siegfried Kühweg († 1853). Uvážíme-li, že všech 5.808 listin musilo býti pročteno a prostudováno, všech 22 silných foliových svazků, v nichž jsou uloženy, prolistováno, nemůžeme jinak než s vděčným uznáním pochváliti dílo, které se tak vydařilo. A to nebyly jediné prameny. Studium ostatní literatury, kontrola citací a poznámek pod čarou zabere tolik času, že ten, kdo něco podobného nevykonal, stěží si o tom udělá představu. Děkujeme autorovi i za průvodní přídavek všech vzácných památek a starožitností. Doplnuje úplně představu o celé nádhěře cisterciácké práce! Milovníkům historie monastické a k dalším pozdějším studiím opravdu doporučujeme.

P. Cyril Petr.

METANOEITE!

Na prahu nového roku církevního promlouvá k nám Církev sv. ústy svých tří velikých, ba možno říci největších řečníků. A všichni tři jako by k nám volali: „Pozdvihněte hlavy své a vizte, neboť Spasitel vás blízko jest!“

Téměř po šedesát let hlásal starozákonní evangelista *Isajáš*, největší z proroků, své poselství. Před lid a krále předstoupil, kdykoli mu tak Duch Boží kázal, a hlásal zásah spravedlivého Boha do dějin lidstva. Oznamuje příchod *Messiášův*, požehnání jeho působení, bolesti jeho utrpení a svým prorockým zrakem vidí i druhý příchod *Messiášův* k soudu poslednímu. Dávno jest již tomu, co tento svatý muž zemřel, vždyť již 700 let před příchodem *Božského Spasitele* zpečetil svá slova prorocká svou mučednickou krví, ale přes to žijí slova jeho dále a mají tutéž *Božskou sílu* v sobě. A tomuto *Isajáši*, hlasateli pokání, proroku a mučedníku, uděluje jako prvnímu dnes Církev svatá slovo. Ve čteních prvního nočního hodinek brevíře slyšíme jeho velebná slova:

„Slyšte nebesa a uvažuj země, neboť Pán mluví! Syny jsem sobě vychoval, je vyvýšil — oni však mnou pohrdli.“

Bůh sám tedy mluví ústy svého proroka a jako zarmoucený otec stěžuje si do nevděku svých dítek. Jen několik málo slov jsem uvedl, ale s jakou břitkostí a ostrostí nám promlouvají k duši. Nebesa a země slyšíe, vy tvorstvo nerozumné, když ti, jimž dán byl do vínku královský dar rozumu, se zatvrzele odvracejí a svému tvůrci vypovídají poslušnost. Ne

pouť otrocká, ale prsten svobodných dítek dal Bůh člověku, a jaký nevděk, když se vzdornou myslí se od Boha odvrací a svým „non serviam — nebudu sloužit“ ho uráží. Není podobného tomuto nevděku na zemi, vždyť „býk zná hospodáře i osel jesle pána svého, ale lid můj mne nezná“.

Kdo jsou však tito nevděční, nezvedení synové, do nichž Bůh si zde stěžuje? Kdo jiný, myslíš sobě, než Israel, k němuž Bůh svého proroka posílá. Však slova jeho mají věčnou cenu a platí zrovna tak nám jako kdysi Israelitům. Skloňme hlavu svou a bijme se kajícím v prsa, neboť každého z nás míní Bůh těmito slovy, každému z nás platí tato výčitka prorokova. Vždyť já a ty a každý z nás stal se dítkem Božím, když na křtu sv. smyta byla vina dědičného hříchu. Každého z nás krmil Bůh mlékem čisté nauky své a Tělem jednorozného syna svého a vyvolil nás, abychom byli účastni slávy věčného království jeho. „Syny jsem sobě vychoval, je povýšil — oni však pohrdli mnou.“ Či není tomu tak? Neodvrátili jsme se již nescíslněkrát od Boha svého? O jeho svatou vůli jsme se tak málo starali, jako by jí vůbec nebylo, jako bychom ji vůbec ani neznali. A nežije snad mnohý doposud tak, odloučen hříchem od Boha svého? Řcete, kdy jste se dopustili naposledy hříchu? Kdo ví, zda neuplynulo teprve několik vteřin od toho neblahého okamžiku. Komu sloužíme? Komu náleží srdce naše, komu se klaníme? Jeden svému šatu, druhý svému pokladu, ten své cti, onen opět svému postavení. Jeden holduje obžerství, druhý opilství a třetí dokonce nemravnosti. Ten slouží svému pohodlí a štítí se každé oběti, jež Bohoslužba od něho žádá, onen klaní se a přináší oběti osobě, k níž zahořel hříšnou láskou a trpělivě snáší všeliké nepohodlí, snáší celé hodiny horko nebo zimu, nezdráhá se i podniknouti dalekou cestu, aby mohl své služby satanáši zasvětit. Jak oprávněně tedy zní žaloba Páně: „Slyšte nebesa a uvažuj země! Syny jsem sobě vychoval, je povýšil — oni však mnou pohrdli. Zná býk hospodáře i osel jesle pána svého, ale lid můj mne nezná.“

Co chce však prorok Isajáš těmito slovy? Chce nás pohnouti k pokání: „Umyjte se, očistěte se, odstraňte své zlé smýšlení, abych ho neviděl. Ustaňte jednati zvrhle! Učte se dobro činiti. Hledejte spravedlnosti, přispějte ku pomoci utlačovaného, pomozte ku právu sirotku a zastaňte se vdovy!“ „Byť byly hříchy vaše jako šarlat, nad sním budou zbě-

leny a byť byly jako červec rudé, jako vlna zbělejí. Proto pojdte a krácejme ve světle Božím. Neboť, hle, Panna počne a porodí syna, jenž nazýván bude Emanuel — Bůh s námi. Spravedlností budou opásána jeho bedra a věrnost bude opaskem jeho boků. A když pak přijde, bude vlk bydletí s beránkem a rys bude ležeti vedle kůzlete. Ovce a lev spolu budou se živiti a malé dítě bude je pásti.“

Těmito vzletnými slovy líčí tedy Isajáš blaženost, kterou přinese s sebou Spasitel, jenž zkrotí jako dravou zvěř vášně, hárající v srdci člověka. Či srdce by bylo tak zatvrzelé, že by nepocítilo touhy po Spasiteli, jenž samojediný nás může hříchů našich zbaviti a nad naší ubohostí se smilovati! Zdvihněme tedy ruce své k nebesům a prosme s prorokem Isajášem: „Rorate coeli desuper — Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové dštěte spravedlivého! Otevři se země a vpuč nám Spasitele!“

Zatím co v nás Isajáš vzbudil upřímnou touhu po Spasiteli, zaznívá k nám z pouště u břehů Jordánských jiný hlas, neméně důrazný, hlas *sv. Jana Křtitele*. Je to známý světec, poslední z proroků, předchůdce Páně, jenž prstem mohl na Pomazaného Páně ukázati a říci: „Ecce Agnus Dei — Ejhle Beránek Boží“. Dlouholetým pokáním a pobytem v poušti připravoval se k svému vznešenému povolání. Neohroženě a nebojácně káral hříšníky a podobně jako Isajáš zpečtil své poslání svou krví. Jsou snad srdce naše zatvrzelejší než srdce židů, kteří nemohli vzdorovati síle hlasu jeho, kteří vyšli k němu na poušť nejen, aby ho viděli a slyšeli, nýbrž jsouce od něho pokřtěni, navraceli se polepšení do domů svých? A tento *sv. Jan* předstupuje v adventě též před nás a hlásá pokání svým slovem i svým příkladným životem. „Hlas volajícího na poušti“ vyzývá též nás: „Metanoείτε — čiňte pokání!“ „Připravujte cestu Páně, schůdnými učíte jeho stezky. Každé údolí má býti vyplněno a každý vrchol a návrší má býti sneseno. Co jest křivé, má býti přímým učiněno a drsné vyrovnáno.“ *Jan Křtitel* a *Isajáš* jsou jen nástroji Boha samotného, jich ústy mluví Bůh k nám, slovo Boží jest, co nám hlásají.

„Každé údolí má býti vyplněno a každý vrchol a návrší sneseno.“ Co údolí jest v našem srdci! Jsou to opomenutí dobrých skutků, k jichž konání nám byla dána příležitost. Mohli bychom tu a tam se krátce pomodliti, mši *sv. býti při-*

tomni, do kostela na okamžik zaskočíti, nad stavem duše své se zamyslíti, ano mohli bychom . . . , ale nic z toho, anebo jen nepatrně málo konáme, protože pohodlnost a lenost naše, vzpomínka na věci pozemské a společnost nás příliš rozptyluje. Mohli bychom tu a tam chybuujícího a bloudícího bratra napomenouti, několika slovy klesajícího opět napřímítí, od hříchů zadržeti, skutek tělesného nebo duchovního milosrdenství mu prokázati, nemocného navštívití, almužnu udělití, ano to vše bychom mohli . . . , ale my to opomíjíme, protože nám v tom brání lichý stud, bázeň, pýcha, touha a lačnost po mamonu. Zamysleme se nad tím údolím, jež jsme objevili ve své duši, a hledme zdvojnásobenou horlivostí je dobrými skutky vyplniti. Využijme k tomu svěřených nám talentů a času.

Těž vrcholky a návrší mají býti sneseny. Tím rozumí se pýcha naše. Pokoře nás učí Božský Spasitel svým příkladem. Zkoumejme se tedy, zda není nějaký vrchol pýchy v srdci našem. Zda si nezakládáme příliš na svých přednostech tělesných nebo duševních. Zda se nehončíme svým majetkem, bohatstvím, svými talenty, postavením, nebo svou zbožností. A najdeme-li takový vrchol, snažme se poctivě, abychom jej srovnali a snesli.

A co jest křivé, má býti napříměno. Křivými cestami se však proplétá lež a přetvářka, každá faleš, úskok a pokrytectví. Vše, co se štítí světla, pravdy a přímosti, jest hříšné, jest křivé. Kristus, Pravda věčná, může se uhostiti jen v duši, která miluje pravdu. Pokud tedy nebudeme nenáviděti a vystříhati se lži, ať již slovem, posunkem nebo skutkem projevovanou, nemůže býti Pán naším údělem.

A co jest drsné, musí býti srovnáno. Každé vzkypaní a vzplanutí hněvu, vzteku, nespravedlnost, nelaskavost a necitelnost vůči bližnímu činí cestu naši drsnou a to vše musí býti tedy urovnáno. „Parate viam Domini — připravujte cestu Páně.“ Ten kdo srdce své uzavírá bídě a utrpení bližního, kdo je k bližnímu nelaskavý a nevlídný, kdo nedovede zapomenouti a odpustiti křivdu sobě učiněnou, ten neslaví žádný advent a ten nebude mítí též žádné radostné vánoce, ten nepocítí blízkost Boha v srdci svém.

Isajáš vzbudil v nás touhu po Bohu a sv. Jan Křtitel nám ukazuje cestu k upokojení této touhy. Abychom však nekojili se marnými nadějemi a nezdržovali se zbytečnými před-

stávami, jak tomu bylo u židů, kteří stále očekávali Mesiáše, a když konečně přišel, tu ho nepoznali a neuznali, abychom neodkládali s dobrými předsevzetími a s polepšením života, povstává dnes třetí řečník a církev sv. uděluje mu slovo v epištole dnešní liturgie. *Sv. Pavel*, apoštol národů, nás burcuje ze spánku a důtklivě nám praví, že ne zítra nebo pozítří, nýbrž dnes, právě nyní nadešel vhodný čas k polepšení života. Slyšme jen, co praví: „Bratří, vězte, že jest čas, abychom již ze sna povstali, neboť nyní jest blíže naše spása, než byla, když jsme uvěřili. Noc pokročila, den pak se přiblížil. Odložme tedy skutky temnosti a oblecme se v odění světla. Jako ve dne počestně choďme: ne v hodování a opilství, ne ve smilstvu a nestydatostech, ne ve sváru a závistí, nýbrž oblecete se v Pána Ježíše Krista.“

Isajáš ukázal nám hříšníka v podobě zraněného a zbitého, sv. Pavel používá k tomu obrazu spícího, který má býti vzbuzen, jenž má povstati a strážiti noční temnotu neřestí a opustiti stezky hříchu. Nový šat má na se obléci, Ježíše Krista samého. Dnes, tato hodina, tato chvíle jest tou dobou milosti, kterou nám Bůh ve své neskonalé dobrotě a ve svém milosrdenství poskytuje, abychom se poznali a život svůj polepšili. A nevyužijeme-li toho okamžiku? Pak kdo ví, kdo nám za to může ručiti, že nám Bůh poskytne ještě jednou podobnou příležitost. Nemeškejme tedy: „Hora est jam nos de somno surgere!“ Na sv. Augustinu vezměme si příklad. Roku 386 to bylo, když cítil nesmírný odpor k tomu hříšnému životu, který vedl. Kdykoliv se však chtěl vzbuditi a život svůj polepšiti, vždy znovu upadl do tenat ďáblových. Celý nešťasten volá tedy: „Jak dlouho, jak jen ještě dlouho budu vždy říkati: zítra tedy začnu!“ Tu zazní pojednou hlas dítěte ze sousedního domu: „Vezmi a čti!“ A sv. Augustinovi jest, jako by byl zaslechl nebeský hlas. Spěšně vezme do rukou Písmo sv. a zrak jeho padá na slova sv. Pavla: „Ne v hodování a v opilství, ne ve smilstvu a nestydatostech, ne ve sváru a závistí, nýbrž oblecete se v Pána Ježíše Krista!“ Jakoby zvukem polnice probuzen, takový účinek měla tato slova na svatého Augustina a od tohoto okamžiku počíná se jeho vzestup až do závratné výše svatosti. A čím byla slova sv. Pavla sv. Augustinu, mohou a mají býti též nám: mohutným a hlasným budíčkem, který by nás probudil z hříšného spánku našeho.

Tři veliké muže jsme tedy slyšeli. Nesmí nás to však odstrašiti, když kladou na nás veliké požadavky, když se nám zdá někdy jejich řeč tvrdá. Mnoho útěšného můžeme též v jejich kázáních nalézt. Či není to balsámem pro duši hříchy zatíženou, když slyšíme Isajáše volati: „Byť byly hříchy vaše jako šarlat, nad sním zběleny budou.“ Anebo když nám sv. Jan ukazuje Beránka se slovy: „Ecce, qui tollit peccata mundi.“ A když sv. Pavel praví: „vše mohu v tom, který mne posiluje.“ Církev sv. ukazuje nám, jak máme uskutečnit poučení, jež nám títo sv. kazatelé dali. Ona nás vede ke zpovědnici, kde nad sním má býti zbělena duše, hříchem poskvrněná. Odtud vede nás pak k oltáři, kde kněz pozdvihuje bělo-skvoucí Hostii a praví: „Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ A když jsme přijali Krista svátostného do srdce svého, pak teprve cítíme, jak pravdivá jsou slova sv. Pavla: „Žiji, ale ne již já, nýbrž žije ve mně Kristus.“

Emauzy.

P. Jeroným Wenzel.

DOGMA, LITURGIE, ŽIVOT.

Další předností dogmaticko-liturgické duchovní životosprávy je to, co lze nazvat uznáním primátu Milosti. Pozoruje-li člověk křečovité úsilí mnohých zbožných lidí dneška, tu má dojem — jak oni věří — že v poslední řadě to záleží na nich samých. Vymýšlí si stále nové a stále komplikovanější návody. Když pak nahlédnou, že přes všechno úsilí nedojdou cíle, pak rychle telefonují do nebe pro trochu Milosti.

Ve skutečnosti věc se má zcela obráceně. Počátek je v Milosti. Bez ní bylo lidstvo po pádu. Tu slítoval se nekonečný Bůh a k záchraně ztracených dopustil, aby jeho Syn se stal člověkem. Jinak řečeno: v lidském bytí svého Syna Bůh přijal lidskou přirozenost. To je ta veliká a podivuhodná Milost: obsah, souhrn a pramen všech Milostí ostatních. Tedy počátkem je Bůh a nikoli lidská přirozenost.

Co v lidském bytí Božího Syna se stalo s obmyšleným lidstvem či lépe s lidskou přirozeností, to ve svatém Křtu buď

skutečném nebo v touze po jeho přijetí se stává s každým jednotlivým člověkem, jenž má dojít svatosti: Bůh ho uchopí svou Milostí a nyní teprve je s to ctít Boha, modlit se, působit a trpět ke cti trojjediného Boha.

Ve Křtu do duše byla vložena posvěcující Milost a jí jsou přiměřené bezpočetné Milosti pomocné, vnitřní i vnější, pro rozum i pro vůli, osvětlující i povzbuzující. Každý, kdo žije s Církví svatou, je obklopen mořem pomocných Milostí. Každou Svátostí, již přijímá, dostává právo na všechny Milosti, jež jsou mu nutné, aby učinil zadost cíli oné Svátosti. Milosti — možno-li tak říci — mu lichotí, umluví ho, navnadí ho, lákají ho, lahodí mu, hrozí mu jako moře tomu, kdo se koupá v jeho občerstvujících vlnách. Vycházejí vstříc lidskému konání, povzbuzují je, doprovázejí je, nedají mu zvíklad, až je dokončeno. Tak důvěrně se snoubí se svobodnou vůlí, že člověk zpravidla ani nepozoruje, jak je jimi veden. A volně a svobodně je jimi veden, neboť kdyby se mu dalo násilí, tu by to přece pozoroval a bouřil by se. Je to tak prosté a samozřejmé a dáno samou existencí Boha, že všechen počátek a vedení a spravování vychází od Boha. Jak zpozdilí a ubozí jsou lidé, kteří přes to se bojí o svou „svobodu“! Nikoli. Naše svoboda je ohrožena docela odjinud: naším dědičným zatížením, tělesnými a duševními vadami, uzavřením duše v těle, zlými náklonnostmi a utrpeními, jež jsme si vydělali za dlouhý život v hříchu. Místo, co jsme měli naopak přijmout svobodu: pomoc Boží a jeho Milosti a odstranit tyto závady.

A jako primát Milosti neodnímá lidské vůli svobodu, tak neodnímá člověku ani iniciativu a tvůrčí schopnost. I to se musí velmi energicky zdůraznit proti těm, kdo stále tvrdí, že život z dogmatu a liturgie člověka činí pasivním, že ho nechává klidně spát v náručí Boží, že ho činí neschopným, takže není s to svých úloh pro tento svět. Pravdou je pravý opak: Milost Boží probouzí v člověku právě největší činnost. Neboť působení Boží v člověku nenahrazuje nijak jeho činnost, nýbrž jen působí, že člověk činnost vyvíjí. Všecky dobré síly a vlohy jsou Milostí Boží povzbuzovány k větší činnosti.

Kéž jen jednou a jen trochu s jisté strany se přiloží ruka ku pomoci, aby věřící Mši svatou opravdu slavili spolu, aby se dali uchvátit myšlenkami a ideami v ní uloženými, jak

jsme to již svého času vyložili, a uvidí se, že zase budeme mít apoštoly-laiky. Neboť zde a nikoli jinde je vlastní pramen katolické akce, již svatý Otec tak si přeje. Jen ten laik bude moci být pravým apoštolem, který čerpá Milost z nevysychajících pramenů posvátné liturgie. Být apoštolem znamená nosit lidem Krista. Avšak úspěšně může to konat jen ten, kdo sám v sobě Krista nosí, kdo je pln jeho ducha. Krista však a jeho ducha dostane v posvátné liturgii v Oběti Mše svaté. Jen kdo nabyl sám na sobě zkušenosti vlastní, jak Pán je dobrý a milý, jen ten v sobě cítí nutnost i jiným Krista přinést či je přivést k životním pramenům posvátné liturgie. A to je pravá a skutečná katolická akce. Ta přetrvá pak všechny překážky a potíže a všechn nevďek. Takový člověk pracuje pak z lásky ke Kristu, jež vidí v duších svých spolubratří a spolusester.

Naopak každý vnější nadřeny nácvik, každá praktika odjinud odposlouchaná a umělý úskok mohou snad vydržet nějakou dobu, ale jistojistě selhou, nepřichází-li již v úvahu sebeláska, jak dost často se to zažije v katolických spolcích a kongregacích. Chybí tu duch, chybí důsledně prováděná nadpřirozená životospráva, chybí důsledné uznávání primátu Boží Milosti. Tomu všemu se učí ve škole božského Mistra. Touto školou je životné slavení svaté Oběti, a to knězem i lidem.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

BENEDIKTINSKÉ KLÁŠTERY NA ISLANDĚ.

Bývaly tam totiž, neboť dnes je celý Island luteránský, a luteráni kláštery nemají a nechťí mítí. Ale bývaly tam, sice jen dva, ale dosti na ostrov s malým počtem obyvatelstva, jehož i dnes, kdy se značně rozmnožilo, je tam jen asi kolem 100.000 na ploše dvakrát větší než naše Čechy.

Nehodlám psáti ani dějiny ani zeměpis toho zajímavého

ostrova. Připomínám toliko, že se nejsevernějším výběžkem ve své východní části dotýká polárního kruhu (leží tedy jižněji než některá města západního pobřeží norského), že z Norska je na Island 1010 kilometrů a z Islandu na Grönland 260 kilometrů. Leží tedy vlastně blíže směrem k Americe nežli k Evropě. Je původu sopečného, vnitřek je poušť, z níž vystupují hory pokryté namnoze širými ledovci, na mnoha místech jsou pak rozsáhlá pole lávová (za lidské paměti nevyteklo nikde tolik lávy jako na Islandě) a hojné teplé nebo horké prameny a vřídla, leckdy bahnitá. Lesů má Island málo, a to jen březových a nízkých. Kromě břízy nalézá se na ostrově jen vrba a někde jeřáb. Hojná je zato tráva v údolích a na horských svazích, a proto chov dobytka a rybářství bývaly a jsou tam dosud dva hlavní zdroje výživy. Co se týče dějin islandských, začínají se asi r. 874. Tenkrát se tam usadili první vystěhovalci z Norska a za nimi pak přicházeli jiní, kteří slyšeli, že na Islandě lze zadarmo zabíratí pozemky. Příčiny stěhování byly rozličné. Často to byly rozmišky s norskými králi, kteří začali Norsko sjednocovati, jindy svazky příbuzenské s těmi, kteří již se na ostrově usadili. Zdá se, že asi do roku 930 se takové stěhování ukončilo, a obyvatelé země se společnými zákony a společným ročním sněmem spojili v jakousi republiku, která pak se udržela až do r. 1264, kdy Islandané dobrovolně uznali svrchovanost norského krále.

Až do r. 1000 bylo obyvatelstvo, kterého bylo toho času mezi 40 — 50 tisíci, z veliké většiny pohanské, ačkoli nechybělo také křesťanů, a norský král Olaf Tryggvason jednak skrze saského kněze Thangbranda, jednak nátlakem na Islandány, kteří přijížděli do Norska, se snažil ostrov pokřesťaniti. Téhož roku 1000, kdy Olaf Tryggvason zahynul v námořní bitvě proti králům dánskému a švédskému, přijal Island dobrovolně a sněmovním usnesením křesťanství, jak se zdá, hlavně proto, aby náboženskými různicemi netrpěla jednotnost obyvatelstva.

Kněz Ari Thorgilsson (naroz. 1067, † 1148) vypravuje ve své „Knížce o Islandánech“, že v první době křesťanství působili na Islandě někteří cizí biskupové; o pěti z nich (tři prý byli Armenové) praví opatrně, že tvrdili, že jsou biskupové. Roku 1056 dostal Island domácího biskupa, Ísleifa, syna Gizura Bílého, který studoval v ženském klášteře

herfurtském ve Vestfálsku a vrátil se domů jako kněz. A když mu bylo 50 let, prosili ho krajané, aby se dal posvětit na biskupa. Vyjel tedy opět do Němec, pobyl u císaře Jindřicha II., navštívil Řím a konečně 1056 ho arcibiskup brémský Adalbert posvětil na biskupa. Ísleifr neměl ještě stálého stolce, ačkoli bydlel na otcovském statku v Skálholtě v jižním Islandu. Teprve jeho syn a nástupce na biskupském stolci Gizurr (1082—1117) daroval všechn svůj majetek biskupskému stolci v Skálholtě a přičinil se, aby bylo pojata do zákonů, že biskupský stolec má býti v tomto místě. Později ho prosili obyvatelé severních krajů, aby jim založil vlastní biskupství, on pak ochotně oddělil skoro čtvrtinu své diecése a zřídil r. 1105 druhé biskupství na Hólech (Hólar) v kraji u Eyjafjordu. Prvním biskupem hólským byl Jón Ögmundarson. A právě v této diecési vznikly dva kláštery benediktinské, v Thverá a na Thingeyrech. Kromě nich bylo na Islandě ještě 5 klášterů augustiniánských a 2 ženské, o nichž však nedovedu pověděti, jakou řeholí se spravovaly. O dvou klášterech benediktinských zmíním se podrobněji, pokud mi to umožňují nebohaté prameny, které mám po ruce, zvláště islandské anály a zachované životopisy některých islandských biskupů, a to zase zvláště hólských.

*

První benediktinský klášter a vůbec první na Islandě byl na Thingeyrech. Místo to je v západní části severního Islandu, na jih od veliké zátoky Húnaflói, nebo určitěji na jih od jednoho zářezu této zátoky, který sluje Húnafljórdur. Mezi Thingeyrami a mořem je veliká písčina, islandsky *eyri* (v staré řeči *eyrr*), a odtud pochází název místa. Za starých dob tam patrně bylo sněmoviště (*thing*) okolních krajů, takže jméno Thingeyrar (množné číslo) znamená „sněmovní písčiny“. A hned sluší podotknouti, že na starém Islandě nelze mluvit o městech nebo vesnicích. Obyvatelstvo bydlelo ve směs v roztroušených dvorcích a snad jen u biskupských sídel nebo snad také u klášterů byly nějaké větší skupiny stavení, ale i ta měla jistě jen ráz velikého hospodářství, byla-li tam vůbec, což je těžko určitě zjistiti. Málo také víme o způsobu stavby. O norských klášterech myslí Christían C. A. Lange ve svých „Dějínách norských klášterů v středověku“ (1856²), že byly stavěny z kamene, ač jinak se většinou stavělo ze dřeva. Na Islandě byl nedostatek dříví.

Březové lesy neskýtaly ho mnoho, něco dříví přinášel Golfský proud od břehů amerických, často, alespoň v prvních dobách křesťanství, se vozívalo z Norska, zvláště na stavbu kostelů. Jinak se stavělo z lávy, drnu a kamení. Skoro nepochopitelná se zdá zpráva análů, že biskup hólský Audunn „první z lidí dal na Islandě postavití jizbu z dříví a kachlová kamna“ (1315). Těžko si tedy lze představití, jak asi islandské kláštery co do způsobu stavby vypadaly. O kostelech (klášterních a biskupských) spíše lze se domnívatí, že byly dřevěné. Tak na př. skálholtský kostel shořel několikrát na prach. Na Hólech arci byl biskupský chrám kamenný.

Co se týče roku, kdy byl klášter na Thingeyrech založen, rozcházejí se anály. Gottskalkovy anály praví, že to bylo r. 1112, a k roku 1133 mají poznámku „klášter na Thingeyrech“ a nic víc, kdežto několikery jiné anály praví, že tohoto roku 1133 byl klášter založen. Tato neshoda snad se vysvětlí tím, co vypravuje životopis prvního biskupa hólského, Jóna Ögmundarsona, že totiž r. 1112 bylo velmi studené jaro a severní břehy islandské byly zataraseny ledy. Když tedy se lidé z okolních krajů sešli k jarnímu sněmování na Thingeyry a přišel také biskup Jón, slíbil biskup se souhlasem přítomných, že postaví na Thingeyrech kostel a že všichni na to přispějí. Biskup také hned naznačil základy kostela, a týž týden ledy zmizely. Možná tedy, že stavba kostela a příslušných stavení se potom protahovala a teprve r. 1133 byl tam zřízen klášter. Skoro po dvou stech letech, když arcibiskup nidarósský (trondhjemský) v Norsku měl rozhodovati o nějaké sporné věci mezi tímto klášterem a novým biskupem hólským Vavřincem, který byl několik let mnichem téhož kláštera a po své konsekraci r. 1324 ještě zůstával v Nidarósu, mluvil biskup: „Správně jste slyšel, můj pane, že když jsem byl v klášteře na Thingeyrech, přičiňoval jsem se, jak jsem mohl, aby měl klášter desátky, jak mu je daroval svatý Jón, první biskup hólský, který založil klášter na Thingeyrech“ atd. Biskup Jón zemřel r. 1121, jistě tedy biskup Vavřinec nemyslí na rok 1133, nýbrž na rok 1112.

První opat se jmenoval Vilmundr, ale prameny mně přístupné nepovídají více, nežli že se učil kdysi na Hólech pod očima biskupa Jóna, jež pak na Islandě ctili jako světce, a

že zemřel 1148, téhož roku jako zakladatel dějepisného spisování islandského kněz Ari Thorgilsson Učený a téhož roku, kdy skálholtský biskup Magnús Einarsson uhořel na návštěvi v Hítardale a s ním 72 lidí, kteří seděli za stoly a pili. Spolu s Vilmundem učil se na Hólech také syn jednoho polhavára, Hreinn Styrmisson, který byl později třetím opatem na Thingeyrech a zemřel r. 1171. Jako druhý opat se jmenuje v análech Āsgrímr Vestlidason, zemřelý r. 1166. Tak zvané Ānnales regii mají z té doby k roku 1157, že vyhořel dvůr na Thingeyrech, ale není jasno, byla-li to hospodářská stavení klášterní nebo klášter sám, nebo konečně nějaké jiné hospodářství blízko kláštera.

Anály zaznamenávají dosti pravidelně jména následujících opatů, obyčejně s rokem volby a biskupského požehnání (svěcení na opata). Ale čtenáře by unavovalo čísti pouhá jména. Poslední opatské svěcení na Thingeyrech se připomíná k roku 1519: „posvěcen opat Helgi pro Thingeyry“. Sotva to asi byl týž Helgi, o němž se později k roku 1560 zaznamenává „zemřel opat Helgi na Thingeyrech“. Té doby byla již na Islandě provedena luteránská reformace a kláštery a jejich majetek byly zabráný (1546 — 1547) pro královskou korunu dánskou. Snad nechali tohoto posledního opata dokončiti jeho život v bývalém klášteře.

Z krátkých zpráv análů a z životopisů biskupů vybírám některé zajímavější. V životě biskupa hólského Gudmunda († 1237) se vypravuje o jistém svatém poustevníkovi Björnovi, který žil na Thingeyrech kolem r. 1200, jako při jiné příležitosti se zase mluví o nějaké ženě poustevnici Úlfrúně, která tam trávila život. Z toho lze souditi, že u kláštera, patrně v nějakém domku, bývaly rozličné jiné osoby, které se věnovaly zbožnému životu. Jiné osoby věnovaly klášteru (klášterům vůbec) nějaké peníze nebo pozemky s podmínkou, aby jim klášter dával byt a stravu. Takový poměr býval ostatně také vzhledem k některému sídlu biskupskému (zvláště v Norsku), a člověk takový slul *próventumadhr* (prebendář) a žena *próventukona*.

R. 1212 zemřel na Thingeyrech jako mnich proslulý polhavár Gudmund dýri (Vzácný), jehož rušný život, vypravovaný ve zvláštní saze, se klidně skončil v klášteře. K roku 1273 se čte, že „na Hod boží velikonoční tekla krev z nohou Kristových na kříži na Thingeyrech“.

Když pozdější biskup hólský Gudmundr Arason byl ještě knězem, ale požíval pověsti svatého muže, přišel na svých rozmanitých cestách také na Thingeyry, kde byl tenkrát opatem Karl Jónsson († 1213). Mniši s opatem mu vyšli v procesí vstříc a „zpívali mu (vypravuje jedna Saga Gudmundova) responsoria: Vir iste in populo suo mitissimus apparuit, Dei gratia plenus; iste est qui assidue etc.“ V procesí byl také mnich Gunnlaugr, o němž se ještě zmíním a který měl pověst člověka nejučenějšího v knihách. Později, když Gudmundr Arason byl biskupem, se jeho poměr ke klášteru naprosto zhoršil. Biskup se octl ve velikých rozmršákách s náčelníky severních krajů vzhledem k právu na pozemkový majetek kostelů, který si tito náčelníci (höfdingjar) osobovali, musil konečně ze své diecése odejít a vyhlásil nad ní interdikt. Ale interdiktu bylo málo dbáno, a to prý hlavně poštíváním thingeyrského mnicha Gunnlauga. Možná, že Gunnlaug zanevřel na biskupa Gudmunda pro nějakou uraženou ješitnost. Složil totiž život sv. Ambrože a přišel na Hóly, když byl biskup doma. Na Hólech vešel do kostela (patrně při církevních hodinkách) a nezeptav se biskupa, vstoupil do chóru a začal číst svůj Život. Když to biskup uslyšel, přišel do chóru a zakázal takové novoty bez svého dovolení, hroze zároveň exkomunikací. Gunnlaugr poslechl a přestal čísti.

Od roku 1281 do 1299 byl opatem Biarni, o němž později biskup hólský Vavřinec Kálísson, který byl předtím mnichem na Thingeyrech, svědčil, že znal dva lidi, kteří měli vzhled svatých lidí, a to byli biskup skálholtský Árni Thorláksson († 1298) a opat Biarni. „Při smrti jeho,“ vypravuje t. zv. Lögmanns-annáll, „stalo se mnoho podivuhodných věcí. Ukázalo se světlo nad klášterem thingeyrským a zvony samy od sebe zvonily.“ Po něm byl opatem Höskuldr, jenž umřel r. 1309, téhož roku, kdy v noci před Obrácením sv. Pavla shořel na prach biskupský kostel v Skálholtu. Za následujícího opata, Gudmunda, synovce Höskuldova, se začaly mezi klášterem a hólským biskupem Jörundem spory o jisté desátky, jež prý klášteru daroval jeho zakladatel, a o nějaké peníze, kterých klášter užíval a které náležely kostelu v Breiðabólstadu.

S těmito spory těsně souvisí život Vavřince Kálíssona, kněze, pak mnicha v Thingeyrech a konečně od 1323 do

1330 biskupa hólského. O tomto biskupovi je velmi zajímavá saga, kterou sepsal jeho domácí kněz a důvěrník Einarr Haflidason. Vavřinec Kálfsson se narodil r. 1267, po smrti otcově ho vzal biskup Jörundr na Hóly, dal ho učit a ve 22 letech ho vysvětil na kněze. Po několika letech vznikla kyselost mezi ním a biskupem, Vavřinec si usmyslil podívat se do Norska, ale dříve pobyl v Skálholtu, kde ho biskup Árni Thorláksson povzbudil ke studiu církevního práva. V tom se ještě více zdokonalil v Norsku, kde si získal přízeň arcibiskupa Jörunda v Nidarósu, jemuž pak pomáhal v jeho sporech s kanovníky a ovšem si získal jejich hněv. Rázovitě je, že arcibiskupovi, který chtěl znáti jeho sloh, druhý den po prvním představení četl verše, které složil ke cti Hallbery, abatyše v klášteře na Stadu (nyní Reynisstadir na Islandě). Arcibiskup řekl: „Nyní nech veršů a raději studuj církevní právo.“ A světil ho znamenitému vlámskému juristovi Jónovi. Jako drobnůstku ještě zaznamenávám, že se ho arcibiskup při té příležitosti tázal: „A co to, že máš červené šaty? Viš přece, že klerikové mají nosit tmavé.“ „Vím to, pane,“ odvětil Islandan, „ale nemám jiné.“ Arcibiskup dal přinést hnědé roucho, které sám dříve nosil, a řekl: „Toto roucho si vezmi pro svátek, a dojde k mému správci, aby ti dal peníze na černé roucho pro všední den.“

Na radu kanovníků poslal arcibiskup Vavřince a domínikána Björna jako visitátory na Island, ale visitace dopadla tak, že se Vavřinec vrátil do Norska, kam biskup hólský Jörundr poslal stížnosti na něj. Zatím se arcibiskup těžce rozstonal, kanovníci uvrhli Vavřince do vězení a pak ho v poutech poslali nazpátek na Island. Biskup ho přijal celkem vlídně, ale nedovolil mu sloužit mši sv. Toho roku 1309 arcibiskup nidaróský zemřel. Vavřinec pobyl nějaký čas u svého přítele kněze Haflida na Breidabólstadu, rok učil v augustiniánském klášteře Thykkvabär, pak ho pozvali benediktini na rok do Munkathverá, aby tam učil s biskupovým svolením. Po smrti biskupově (1313) šel Vavřinec učit na Thingeyry. Nový biskup hólský, Audunn raudr, dříve kanovník v Nidarósu, přijel na Island 1315 a na podzim světil kostel na Thingeyrech, ale ze zpráv není zřejmo, o jaký kostel šlo. Vavřince si biskup při té příležitosti nevěšiml. Brzy potom se znovu začaly nové spory o tytéž věci mezi klášteřem

a biskupem. Vavřinec, jakožto dobrý jurista, pomáhal při tom opatovi Gudmundovi. Patrně roku 1317 „učiněn jest Vavřinec a syn jeho Ārni, který dvě leta předtím za ním přijel z Norska, *in capite jejunii professus* za mnicha a v postě potom je oba opat Gudmundr posvětil za mnichy“, tak vypravuje Vavřincova saga. Také Bergr Sökkason, kterého Vavřinec učil na Munkathverá, vstoupil spolu s nimi do řádu.

Pro ukončení sporů s biskupy vypravil se opat Gudmundr 1318 do Norska a pobyl tam dvě léta. Na podzim toho roku visitoval biskup Audunn západní kraje své diecése, a když přijížděl z Breidabólstadu na Thingeyry, zavřeli před ním bratří klášter a nevyšli mu s procesím naproti. Jídlo bylo připraveno jemu i jeho lidem, ale žádné pivo. Dal sira (titul kněží na Islandě) Hafliði přinésti své pivo, a to pil biskup Audunn a jeho lidé. Bratr Björn Thorsteinsson byl toho času převorem. Přišlo také mnoho sedláků (zemanů) z Vatnsdalů (údolí), aby bránili klášter před biskupem, kdyby se tam chtěl mocí dostat; ale nepokusil se o to ani on, ani nikdo z jeho lidí.

Rok nato pohnul sira Egil, přítel Vavřincův, biskupa k tomu, aby se s ním smířil. Vavřinec byl povolán na Hóly, a smíření se stalo skutkem. Následujícího roku odjel biskup do Norska, snad za příčinou thingeyrských záležitostí, ale o vánocích se rozstнал a brzy potom (1322) v Nidarósu zemřel. Za nástupce doporučil před smrtí Vavřince, nehledě, jak pravil arcibiskupovi, na dřívější mrzutosti, nýbrž jen na prospěch církve. Mnišskému životu Vavřincovu vydává jeho životopisec pěkné svědectví: „Bratr Vavřinec zachovával svědomitě řeholi sv. Benedikta, takže to bylo mnoha lidem dobrým příkladem. Netoulal se venku, neboť nikdy nevycházal z kláštera, leč na rozkaz představených, nebo když bylo nutno. Mlčení zachovával přísně, a v noci, když bylo *summum silentium*, nemluvil ani norsky (t. j. islandsky), ani latinsky, a nanejvýš latinsky v kostele nebo v konventě. Byl pokorný a poslušný, a nedělal nic jiného, než že četl a učil a studoval z knih. Syna svého Ārniho pilně učil latinsky. Vpravdě se mohlo říci, že byl krásný klášter, v kterém byli takoví mniši, jako té doby na Thingeyrech.“

Rok po smrti Audunově jel Vavřinec do Norska a 1324 byl konsekrován na biskupa. O jeho dalším životě se tu nelze šířiti. Svého syna Ārniho vzal k sobě, ale nesměl bý-

vati po jeho boku, leč když bírmoval děti. Jezdíval s otcem na visitace a spával s ním v jedné světnici. Protože Árni nebyl ještě knězem, poslal jej otec k biskupovi skálholtskému Jónovi Haldórssonovi (dominikánovi), aby jej vysvětil na kněze, „neboť se zdálo biskupovi Vavřinci slušnější, aby otec nevzkládal světící ruce na svého tělesného syna“. Jinak byl Árni dobrý klerik (t. j. uměl dobře své kostelní povinnosti), dobrý veršovec a učil mnoho kleriků. Ale svým životem nedělal otci mnoho radostí, zvláště se zdá, že mnoho pil, a chtěl do Norska. Proto se Vavřinec před smrtí postaral, aby se po jeho smrti vrátil do svého kláštera na Thingeyry.

Anály a životopisy biskupů vrhají tu a tam malé světlo do správy klášterů, ať co se týče hospodářství, ať co se týče jejich samosprávy. Co se týče této druhé stránky, zdá se, že biskupové měli značnou moc nad kláštery, snad také proto, že jim světili (žehnali) opaty. O *augustiniánském* klášteře na Mödruvallach je k r. 1326 zaznamenáno, že arcibiskup (Eilífr) ustanovil skálholtského biskupa Jóna Halldórssona a opata Thorláka ve Veru, aby rozhodli při mezi klášterem mödruvallským a kostelem hólským (t. j. biskupem). Stalo se pak narovnání v ten smysl, že bratři a klášter na Mödruvallach mají býti pod mocí biskupa hólského.

Když byl Vavřinec Kálfsson zvolen v Nidarósu za biskupa, ještě před posvěcením visitoval část hólské diecése. Když přijel do kláštera v Munkathverá, neměli tam představeného, protože opat Thórir byl toho času sesazen (od r. 1316) a prodléval v Norsku. *Electus* tedy ustanovil svého přítele Berga Sokkascna z Thingeyr za „*představeného* jak *in temporalibus*, tak *in spiritualibus*“. Později nalézáme tohoto Berga od roku 1324 jako opata v Thverá. Ale nenašel jsem, proč byl Thórir sesazen.

○ Jiných případech, že opat byl složen se svého úřadu nebo z nějaké „příčiny“ se ho vzdal, vypravují anály v polovici 14. století několikrát. „Z pokory“ vzdal se své důstojnosti ve Thverá Bergr Sokkason r. 1334 a místo něho byl zvolen Biörn. Jiné anály to zaznamenávají k r. 1338 o Gudmundovi, opatovi thingeyrském. A téhož roku čteme, že opat Gudmundr zemřel v Thverá a mrtvola byla převezena na Thingeyry. Lögmanns-annáll o něm praví, že „při převážení mrtvoly jeho staly se mnohé podivné věci a mají ho lidé

za dobrého člověka před Bohem. Dal postavit na Thingeyrech v kostele loď, opatřil krásné knihy a zvony a učil mnoho kleriků, z nichž pak byli kněží.“

Roku 1340 ustanovil biskup Egill opatem na Thingeyrech Biörna, dříve (1334—1339) opata v Thverá. Ale ten zemřel již 1341.

Roku 1344 je zaznamenáno, že Eirík Bolli byl posvěcen za opata na Thingeyrech, ale 1345 se pro jistou příčinu své hodnosti vzdal, a na jeho místo přišel opat z Thverá, Štěpán. Skálholtské anály praví, že Eiríkovi byla důstojnost opatská „vzata“, ale neudávají proč. Za to přidávají: „vrácena důstojnost a moc opatská bratrovi Bergovi a správa kláštera v Munkathverá. Opat Štěpán umřel na Thingeyrech 1348. Roku 1351 světil biskup Ormr za opata thingeyrského bratra Arngríma, Brandssona, který býval správcem kostela a světským knězem na Oddi. Ale později se z Flateyských análů (1357) dovídáme, že tento Arngrímr, který byl také *officiálem* (snad generál. vikářem) hólským, byl sesazen s opatství, protože naň přišly velmi ošklivé žaloby, on pak pravil, že se zaslíbil k dominikánům. Následujícího roku přijeli na Island jako visitatores od arcibiskupa dómový kanovník Eyúlf Brandsson a islandský augustinian Eysteirn Ásgrímsson, skladatel slavné básně „Lilja“.*) Tito visitátoři „ustanovili Arngríma opět za opata na Thingeyrech, nedbajíce na učiněný slib (patrně, že vstoupí k dominikánům) ani na jinou nepěknost, která byla při něm“. Jako opat zemřel pak Arngrímr na Thingeyrech 1361 „in festo reliquiarum“.

Tyto zprávy zřejmě ukazují, že biskupové (po případě arcibiskup) provozovali značnou moc vzhledem ke vnitřní správě klášterní. Zdá se, že stejně veliký vliv měli po stránce hospodářské a že ustanovovali světské kněze za správce hospodářství. Alespoň o příteli biskupa Vavřince Kálfssona knězi Hafliðovi se praví, že byl správcem hospodářství na Hólech a na Thingeyrech. A knězi Kodranovi kladl biskup Audunn za vinu, že augustinianům na Mödruallech dopustil, aby spravovali své světské věci.

Jak bylo viděti z některých klášterních příběhů v polovici 14. století (myslím hlavně na sesazování opatů), byly asi cír-

---

*) Máme dvojí překlad: Emila Waltera v nádherném vydání a skromnější, ale věrnější, můj.

kevní poměry na Islandě značně rozrušeny, a jistě se ne zlepšily ve století 15. a 16., takže reformace, ač nalezla silný odpor v posledním hólském biskupovi Jónovi Arasonovi, přece se poměrně snadno ujala. Ale z těchto posledních dvou století máme jen suché zprávy o umírání opatů a volení a svěcení nových, ale nic se nedovídáme o mravním nebo kulturním stavu klášterů.

Jako všechny islandské kláštery, tak také dva benediktinské mají čestné místo v islandské literatuře. I po té stránce jsou ostatně zprávy, které nás došly, neúplné. Literární historikové mají za to, že mnohé ze vzácných sag islandských (severního Islandu) byly napsány v tamních kláštorech na konci 12. a v první polovici 13. století. Ale to jsou dohady, a jména takových spisovatelů jsou neznáma. Mnohé literární památky byly zničeny při uvádění luteránské reformace na Island. Tak na př. mnoho knih a kostelních věcí z dob katolických, které zbyly na Helgafellu po zrušení tamního augustiniánského kláštera, bylo později spáleno „na dvou velikých hranicích“.

Z kláštera thingeyrského známe jménem několik spisovatelů. Je to nejprve Karl Jónsson, který byl dvakrát opatem na Thingeyrech, totiž 1169—1181 a 1187—1207. Rok 1169 se neshoduje s rokem 1171, kdy zemřel třetí opát thingeyrský Hreinn Styrmisson, leč bychom řekli, že nebyl opatem až do smrti. Mezi rokem 1181—1187 byl Karl Jónsson v Norsku u krále Sverrira a na jeho vybídnutí a podle jeho vypravování napsal první díl dějin tohoto krále, *Sverrissaga*, patrně až do pádu (1184) protivníka Sverrirova, krále Magnusa. O druhém dílu, až do smrti Sverrirovy, jsou pochybnosti, kdo jej napsal. Islandský literární historik a profesor kodaňské university Finnur Jónsson jej připisuje Karlovi Jónssonovi, Mogk naopak (*Geschichte der norwegisch-isländischen Literatur*) někomu jinému „ze školy Karlovy“. Ostatně se kniha opata Karla nezachovala v původním znění, nýbrž ve zpracování Styrmira Učeného (*Styrmir hinn fródi*). Karl Jónsson se vzdal opatské důstojnosti 1207 a zemřel roku 1212 nebo 1213.

Téže doby žili v thingeyrském klášteře mniši Oddr Snorrason a Gunnlaugr Leifsson, o němž již bylo vypravováno. Oba psali latinsky život bohatýrského krále norského Olafa Tryggvasona († 1000). Oddr Snorrason náležel starému rodu

v severním Islandě, ale jinak se o něm neví téměř nic. Svou knihu psal latinsky, ale zachovala se jen v islandském překladě. Zdá se, že ji psal po roce 1170, ale jistě před rokem 1190. Gunnlaugr Leifsson byl asi mladší než Oddr a zemřel na Thingeyrách r. 1218 (nebo r. 1219). Kněz Gudmundr Arason, pozdější biskup hólský (1202 — 1237), ho vybídl, aby napsal život Jóna Ögmundarsona, prvního biskupa na Hólech. Z toho je viděti, že byl Gudmundovi znám jako dobrý skladatel literární. Život biskupa Jóna napsal krátce po roce 1200, patrně podle ústních zpráv. Druhé jeho dílo byla saga Olafa Tryggvasona, snad jakási konkurenční práce s prací Oddovou. Tak alespoň hádá Mogk. Oba spisy byly latinské a zachovaly se zase jen v islandském zpracování. Již dříve se stala zmínka, že Gunnlaugr napsal latinsky také Život sv. Ambrože, který však není znám. Islandsky se zachoval jeho veršovaný překlad proroctví Merlinova (prophetia Merlini, dvě kapitoly prosou v Historia Brittonum) jakožto Merlínússpá. Snad úryvek z jeho Sagy o Olafovi Tryggvasonovi je islandské krátké vypravování o Thorvaldovi Scestovalém (Thorvalds tháttir vídförla).

Árni, syn biskupa Vavřince Kálfssona, napsal islandsky sagu o sv. Dunstanovi, arcibiskupovi v Canterbury, který žil v polovici 9. stol., na základě latinské Víta Dunstani a jiných anglických pramenů.

Život sv. Mikuláše, rovněž islandsky, napsal Bergr Sokkason, proslulý jako spisovatel rozličných sag (t. j. snad životů svatých), o němž však by se mělo mluvit při klášteře v Munkathverá, kde byl od r. 1325 opatem. Ale víme, že vlastně náležel do kláštera thingeyrského.

Jako spisovatel proslul také Arngrímr Brandsson, který byl později opatem, jak již jsme slyšeli. Napsal velikou sagu (životopis) biskupa Gudmunda Arasona, podle Finna Jónssona původně latinsky a prý za tím účelem, aby byla v cizině (v Římě nebo v Nidarósu) jakousi přípravou ke kanonisaci tohoto biskupa, k čemuž však nedošlo. Nám se zachovala islandsky, a je do ní vloženo mnoho islandských sloh, jednak Arngrímových, jednak Einara Gilssona. Finnur Jónsson myslí, že překlad opatřil někdo jiný.

Týž Arngrímr složil islandsky *drápu* neboli oslavnou báseň o Gudmundovi Arasonovi, a sice podle vydání v Biskupa Sögur, II. díl (Kodaň 1878), roku 1345. Báseň má 60 osmiřádků.

kových sloh v osmislabičných verších. První sloha zní asi takto:

Vládce vzdušných výšin slavím,
který zvěř a ptáky živí,
sklizeň dává, aby člověk
pokrm měl, a větry vodí.
Měsíce pán prokaž milost
věrným svým tak, bychom doufat
(dejž to svatý lidí strážce)
po lítosti směli v nebe.

Lze se domnívati, že také jiní řeholníci na Thingeyrech byli literárně činní, ať vlastní tvorbou, ať překládáním, ať opisováním starších knih. Ale to jsou jen dohady a určitých údajů nemáme. Literární historikové říkávají, že doba po r. 1400 je literárně jalová. Ale přesto vypravují, že se velmi mnoho veršovalo. Máme na př. z doby mezi 1400 — 1550 mnoho básní o svatých, zvláště o nejsvětější Panně, z nichž některé se zakládají na prosaických legendách o Panně Marii. V té době byly také hojně skládány t. zv. *rimur*, rýmované a obyčejně velmi dlouhé básně o mužích, známých ze starých islandských sag nebo z cizokrajných románů a povídek, které byly v 13. a 14. století hojně překládány. Možná tedy, že mnoho takových a podobných prací vzniklo v kláštorech, ale, jak již bylo řečeno, nevíme nic jistého.

Praha.

Dr. Karel Vrátný.

SVATÝ BERNARD O ANDĚLSKÉM ZVĚSTOVÁNÍ.

Mezi četnými duchovními řečmi a pojednáními svatého Bernarda jsou čtyry homilie*) o andělském zvěstování čili výklad slov evangelia podle sv. Lukáše: „Poslán jest anděl Gabriel“ atd., až k slovům: „Staniž se mi podle slova tvého.“

---

*) Homilie je řecké slovo a znamená původně ústně přednesený výklad evangelíí větu za větou. Odtud je odvozeno slovo *homiletika*, kterým rozumíme posvátné řečnictví a spisy sem příslušející. Řeči sv. Bernarda tak oplývají citáty z Písma sv., že je nelze všechny uvéstí.

Chceme v „Paxu“ podati překlad všech čtyř homilií. Pro tentokrát přinášíme první. Bude to jistě vítaná četba pro dobu adventní.

Budiž to zároveň malý příspěvek k oslavení letošního jubilea sv. Bernarda. V červenci tohoto roku uplynulo totiž sto let od prohlášení sv. Bernarda za Doktora svaté Církve papežem Piem VIII. (23. července 1830). Je známo, že sv. Bernard pro svůj příjemný sloh a svou uchvacující výmluvnost bývá nazýván „medotekoucím Učitelem“ (Doctor mellifluus). Méně známo je, že první, který ho tak nazval, byl francouzský spisovatel Theophilus Reynold (v knize nazvané „*Apis Gallicana*“, vydané r. 1508).

Z krátké předmluvy, kterou sv. Bernard předesílá těmto homiliím, se dovídáme, že je psal v nemoci. Již dávno toužil napsat něco o chválách panenské Matky, ale nedostávalo se mu času. Až nyní, když pro chorobu se nemohl zúčastnit shromáždění bratří, bylo mu to spíše možno. Ale přiznává se, že pracoval v noci, ukrádaje si spánek („*quod vel mihi de somno fraudans in noctibus intercipere sinor*“), jelikož za dne přicházeli k němu jeho duchovní synové se svými záležitostmi.

Vizme nyní, jak vykládá sv. Bernard slova andělského poselství.

„Poslán byl anděl Gabriel od Boha do města galilejského, jemuž jméno Nazaret, k panně zasnoubené muži, jemuž jméno Josef, z domu Davidova, a jméno panny Maria.“ Luk. 2, 26—27.

1. Proč uvádí evangelista na tomto místě tak pečlivě tolik vlastních jmen? Myslím proto, že nechtěl, abychom nedbale slyšeli, co on se snažil tak bedlivě vypravovati. Jmenuje totiž posla, který je poslán, Pána, od kterého je poslán, pannu, ke které je poslán, a ženicha panny: také rod obou, město a kraj uvádí vlastními jmény. Proč to? Myslíš, že něco z toho zbytečně uvedeno? Nikoliv. Neboť jestliže ani list se stromu nepadne bez příčiny, ani vrabec na zem bez vůle Otce nebeského (Mat. 10, 29), mám-li se domnívat, že by z úst svatého evangelisty vyšlo zbytečné slovo, zvláště v posvátných dějinách Slova? Myslím, že nikoliv. Vždyť je všechno plno nadzemských tajemství, a jednotlivá slova oplývají nebeskou sladkostí: aspoň naleznou-li bedlivého přihlížetele, jenž by dovedl ssáti med ze skály a olej z nejtvr-

šího kamene (Srovnej Deut. 32, 13.). Onoho dne zajisté očely hory sladkostí a pahrbky tekly mlékem a medem (Joel 3, 18.), když nebesa shůry vydávala rosu a oblaky dštily Spravedlivého a otevřela se země a vypučela Spasitele (Is. 45, 8.): Když Hospodin dal dobrotivost a naše země vydala svou úrodu, a na oné hoře hor, hoře ssedlé a tučné, se potkaly milosrdenství a věrnost, a políbily se spravedlnost a pokoj (Žalm 84. a 67.). Za onoho času jedna tato hora, ne malá mezi ostatními, totiž blahoslavený tento evangelista, když nám žádoucí začátek naší spásy svými medotekoucími slovy odporučil, tu jakoby za vání jižního větru a hřejícími paprsky blízkého slunce spravedlnosti vydala jakési duchovní masti. Kéž také nyní vyšle Bůh své slovo a učiní, aby nám tekly; nechať provane duch jeho, aby se nám stala srozumitelnými evangelická slova; staňtež se v našich srdcích žádoucími nad zlato a mnohé kameny, staňtež se sladšími než med a plást (Žalm 18.).

2. Dí tedy: „Poslán byl anděl Gabriel od Boha.“ Nemyslím, že je tento anděl jeden z menších, kteří z jakékoliv příčiny často přináší poselství na zemi: což lze jasně poznati z jeho jména, které znamená *Síla Boží* (Fortitudo Dei): a že podle vypravování (evangelia) není od jiného snad vzácnějšího ducha poslán (jak to bývá), nýbrž od samého Boha. Nuže z této Příčiny je psáno: *od Boha*. Anebo proto se praví: *od Boha*, abychom nemyslili, že Bůh svěřil některému jinému z blažených duchů svůj úradek dříve než Panně, vyjma pouze archandělu Gabrieli, který ovšem mezi svými druhy mohl býti nalezen tak vzácný, aby byl považován za hodna i toho jména i takového poselství. A není neshody mezi jménem a poselstvím. Neboť komu více slušelo zvěstovati Krista, Boží sílu, než tomuto, jehož podobné jméno ctí? Neb co jest jiného „fortitudo“ než „virtus“? Avšak ať se nikomu nezdá nepřipustným nebo nevhodným, že pán i posel se uvádějí společným jménem, jelikož u obou je sice podobné jméno, avšak není toho pojmenování u obou táž příčina. V jiném smyslu je zajisté Kristus nazýván „fortitudo“ neb „virtus Dei“ (síla Boží), v jiném smyslu anděl. Anděl totiž jen nazývacím způsobem, Kristus však je také podstatně nazván *Christus Dei virtus* (I. Kor. I, 24.). Kterýžto, jako silnější přišel na ozbrojeného siláka, jenž v pokoji hlídal svého dvoru, přemohl jej svým ramenem a tak mu

mocně odňal nádoby zajetí (t. j. vysvobodil lidi ze zajetí ďáblova). Anděl však se nazývá „fortitudo Dei“, t. j. síla Boží, buďto že zasloužil takový čestný úřad, aby zvěstoval příchod jeho moci, anebo že měl posilnit pannu od přirozenosti bojácnou, prostou a stydlivou, aby se nezalekla novosti zázraku: což učinil, když pravil: „Neboj se, Maria, našla jsi milost u Boha.“ Snad ne bezdůvodně věříme, že také jejího ženicha, pokorného a bohobojného, posilnil anděl, ačkoliv tehdy se o něm evangelista nezmiňuje. Promluvil k němu (totiž později): „Josefe, synu Davidův, neboj se přijmouti Marii jako svou manželku“ (Mat. I, 20). Příhodně je tedy Gabriel zvolen k tomuto dílu, či lépe, protože taková záležitost je mu svěřena, správně je označen takovým jménem.

3. Poslán byl tedy anděl Gabriel od Boha. Kam? „Do města galilejského, jemuž jméno Nazaret.“ Vizme, zdali (jak praví Nathanael) z Nazareta může býti něco dobrého (Jan I, 46). Nazaret znamená květ. Zdá se mi však, že řeči a příslibení, učiněná Bohem otcům, totiž Abrahámovi, Isákovi a Jakobovi, byla jakési símě hosené s nebe na zemi; o kterémžto semeni je psáno: „Kdyby Hospodin zástupů nám nebyl ponechal símě, bylo by nám jako Sodomě a podobně jako Gomore.“ (Is. I, 9). Kvetlo pak toto símě v divcích, které byly ukázány při východu Israele z Egypta, v předobrazích a znameních po celé cestě pouští až do zaslíbené země, potom ve viděních a věštách proroků a posléze v uspořádání království a kněžství až ke Kristu. Na Krista však hledíme plným právem jako na plod tohoto semene a těchto květů, podle výroku Davidova: „Hospodin dá požehnání a země vydá své úrody (žalm 84, 13.). A opět: „Z plodu života tvého posadím na trůn tvůj“ (žalm 131, 2). V Nazaretě tedy se zvěstuje poselství, že se narodí Kristus, protože se doufá, že z květu vyjde plod. Avšak když přišel plod, opadl květ, protože když se ukázala pravda v těle, pomínulo předobrazení. Z té příčiny se také Nazaret nazývá „civitas Galilaeae“ (město galilejské), to jest město stěhování, protože, když se narodil Kristus, všecko to, o čemž jsem se shora zmínil, přešlo; to všecko, jak praví apoštol, „událo se jim předobrazně.“ (I. Kor. 10, 2.). Vidíme tedy také my, kteří máme již plod, že tyto květy přešly; a když se zdálo, že ještě kvetly, bylo předvídáno, že přejdou. Proto dí David: „Ráno jako bylina

přejde, ráno pokvete a přejde; navečer opadne, ztuhne a uschne“ (žalm 89, 6). Navečer, t. j. když přišla plnost času, ve kterém poslal Bůh svého Jednorozeného, učiněného z ženy, učiněného pod zákonem, jak sám praví: „Ejhle, všechno činím nové“ (Zjev. 25, 5), pomínuly a zmizely staré věci (t. j. předobrazy), jako když nově vyrostlým plodem květy spadnou a uschnou. Pročež opět je psáno: „Uschla tráva a oprchal květ; ale slovo Páně zůstává na věky“ (Is. 40, 8.). Myslím, že nepochybuješ, že slovo je plod, Slovo však že je Kristus.

4. Dobrý plod je zajisté Kristus, který zůstává na věky. Avšak, kde je tráva, která uschla? Odpověděl prorok: „Veškeré tělo je tráva; a všechna sláva jeho jako květ trávy (Is. 40, 6.). Jest-li veškeré tělo tráva, tedy onen tělesný národ židů uschl jako tráva. Zdaliž neuschla tráva, když tentýž národ, prázdný veškeré tučnosti ducha, se přidržel suché písmeny? Zdaliž neoprchal také květ, když chloubá, kterou měl v zákoně, nezůstala? Jestliže neoprchal květ: kde je tedy království, kde kněžství, kde jsou proroci, kde je chrám, konečně, kde jsou ony veliké věci, pro něž se chlubívali a říkali: „Co jsme slyšeli a poznali, a co nám vypravovali otcové naši?“ A opět: „Co přikázal otcům našim, aby to oznámili svým synům?“ (Žalm 77, 3.). A tolik jsme pravili k tomu, co jest psáno: „Do Nazareta, města galilejského.“

5. Do onoho města byl tedy poslán anděl Gabriel od Boha. Ke komu? „K panně zasnoubené muži, kterému bylo jméno Josef.“ Která je tato panna, tak ctihodná, že je pozdravena od anděla: tak pokorná, že je zasnoubena řemeslníku? Krásné spojení panenství a pokory: a ne prostředně se líbí Bohu ona duše, ve které pokora odporučuje panenství, a panenství krásí pokoru. Ale jaké asi cti je hodna ta, ve které pokoru vyvyšuje plodnost, a porod posvěcuje panenství? Slyšíš, že je panna, slyšíš, že je pokorná. Nemůžeš-li následovati panenství pokorné, následuj pokoru panny. Chvály hodná ctnost je panenství, avšak víc potřebnou je pokora. Ona se radí, tato se přikazuje. K oné jsi zván, k této jsi nucen. O oné se praví: „Kdo může chápati, chápej“ (Mat. 19, 12.); o této se praví: „Nebude-li někdo jako toto dítko, nevejde do království nebeského“ (Mat. 18, 3.). Ona se tedy odměňuje, tato se požaduje. Konečně můžeš býti spasen bez panenství, nikoli však bez pokory. Může se, pravím, líbiti pokora,

která oplakává ztracené panenství: bez pokory však (osměluji se to říci), ani panenství Marie by se nebylo líbilo. „Na kom,“ praví, „spočine můj duch, než na pokorném a tichém?“ (Is. 66, 2). „Na pokorném“, řekl, ne „na panici“. Kdyby tedy Maria nebyla pokorná, nebyl na ní spočinul Duch svatý. Kdyby na ní nebyl spočinul, nebyl by ji učinil těhotnou. Neboť jak by počala z něho bez něho? Je tedy jasno, že, jakož sama vyznává, „shlédl Bůh na ponížení své služebnice“, spíše než na panenství, aby počala z Ducha svatého. A zalíbila-li se pro panenství, přece počala pro pokoru. Pročež je jisto, že také pokora způsobila, aby se zalíbilo panenství.

6. Co pravíš, pyšný panici? Maria zapomenuvši na své panenství, honosí se pokorou: a ty zanedbáváš pokoru a líchoťíš si, že jsi panic? „Vzhlédl,“ praví ona, „na ponížení služebnice své“. Kdo jest ona? Ovšem že svatá panna, střízlivá, nábožná panna. Zdali ty jsi čistší než ona? Jsi-li nábožnější než ona? Anebo zdali tvoje čistota je snad milejší (Bohu) než čistota Marie, abys ty se mohl zalíbiti svou čistotou bez pokory, když se ona nemohla zalíbiti bez pokory svojí čistotou? Konečně, čím ctíhodnější jsi pro zvláštní dar čistoty, tím více si ubližuješ, kazíš-li její krásu příměskem pýchy. Jinak ti bude lépe nebýti panicem, než se pyšniti panictvím. Není pro všechny panictví (panenství): v daleko menším počtu jsou však ti, kteří s panictvím (panenstvím) spojují pokoru. Nemůžeš-li tedy více než se podívatí panenství Marie, snaž se následovatí její pokoru, a postačí ti to. Jsi-li však panic i pokorný, — kdožkoliv jsi, velký jsi.

7. Jest však něco většího, čemu se máš podívatí na Marii: totiž plodnost spojená s panenstvím. Od věků nebylo slycháno, aby některá byla zároveň matkou a pannou. A pozoruješ-li kromě toho, čím matkou je, kam až tě povede podívení pro její podivuhodnou vznešenost? Zdali tě nepřivede k tomu, že se ti bude zdáti, že se nemůžeš dosti podívatí? Nebude-li po tvém úsudku, ano po úsudku Pravdy, povýšena i nad všechny kůry andělů? Zdaliž nenazývá Maria Boha a Pána andělů směle svým synem, řkouc: „Synu, proč jsi nám tak učinil?“ (Luk. 2, 48.) Který z andělů by se tak osmělil? Stačí jim a mají to za něco velkého, že jsouce duchové od přirozenosti, učiněni jsou a nazývají se anděly z milosti, jak dosvědčuje David: „Který činí duchy svými posly (anděly)“ (Žalm 103, 4.). Maria však jsouc si vědoma, že je matkou,

s odvahou nazývá svým synem onu velebnost, které oni s uctivostí slouží. A nevzpouzí se Bůh býti nazýván tím, čím býti ráčil. Neboť brzy potom praví evangelista: „A byl jim poddán“ (Luk. 2, 51.). Kdo, komu? Bůh lidem. Bůh, pravím, jemuž jsou poddáni andělé, jehož poslouchají knížata a mocnosti, byl poddán Marii; a nejenom Marii, nýbrž také Josefu pro Marii. Podivuj se tedy, čemu chceš, a vyvol si, čemu bys se více podivoval: buďto nejmilostivější blahosklonnosti Syna, anebo převzácné důstojnosti Matky. Tu i tam úžasná věc, tu i tam zázrak. I to, že Bůh poslouchá ženy, je pokora bez příkladu: i to, že Bohu žena rozkazuje, je vznešenost, jež nemá rovné. Ve chválách panen se jako zvláštnost opěvuje, že následují Beránka, kamkoliv jde (Zjev. 14, 4.). Jaké tedy chvály, myslíš, že je hodna ta, která i předchází?

8. Uč se, člověče, poslouchati; uč se, země, býti poddán; uč se ty, jenž jsi prach, býti poslušen. Mluvě o tvém původci, praví evangelista: „A byl jim poddán“; není pochybnosti, že Marii a Josefu. Zardí se, pyšný pepeli: Bůh se poníží, a ty se povyšuješ? Bůh se poddává lidem, a ty chtěje panovati nad lidmi, dáváš si přednost před svým původcem? Kdybych někdy tak smýšlel, kéž by mi odpověděl Bůh jako druhdy svému apoštolu: „Jdi mi s očí, satane, neboť nemáš na zřeteli věci Božích“ (Mat. 16, 23.). Kdykoliv totiž si žádám vládnouti nad lidmi, tolikrát se snažím jíti před svým Bohem, a pak opravdu nemám na zřeteli věci Božích. Pravíš se právě o něm: „A byl jim poddán.“ Jestli, člověče, s nevolí odmítáš následovati příklad člověka, jistě nebude tebe nedůstojno následovati svého původce. Nemůžeš-li snad jíti za ním, kamkoliv půjde, račiž následovati aspoň tam, kam se milostivě k tobě snížil. To jest, nemůžeš-li kráčet po vysoké stezce panictví, následuj Boha aspoň po nejbezpečnější cestě pokory. Uchýlí-li se některé i z panen od její přímosti, bych řekl pravdu, ani ony nepůjdou za Beránkem, kamkoliv půjde. Jde sice za Beránkem i poskvrněný, který je pokorný, jde za ním i pyšný panic, avšak žádný z nich tam, kamkoliv půjde, — neboť ani onen nemůže vystoupiti k čistotě Beránka, jenž je bez poskvrnny, ani ten nemůže k

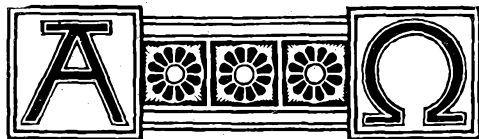
*) V žalmu v souvislosti: „Který činiš větry svými posly. „Spiritus“ má ovšem jinak význam „duch“.

jeho tichosti sestoupiti, kterou totiž neměl nejenom před tím, který ho stříhal, nýbrž před tím, který ho zabíjel. Avšak výhodnější stránku k následování si vyvolil hříšník v pokore, než pyšný v panictví, jelikož onoho nečistotu očišťuje pokorné zadostučinění, kdežto pýcha poskvvrňuje stydlivost panícovu.

9. Ale šťastna jest Maria, které nescházela ani pokora ani panenství. A sice zvláštní panenství, které nezrušila, nýbrž ctí obdařila plodnost — a zároveň zvláštní pokora, kterou neporušilo, nýbrž povýšilo panenství: a docela neporovnatelná plodnost, kterou doprovází panenství a pokora. Co tu není podivuhodné? Co není neporovnatelné? Co není jedinečné? Divno však, jestliže uvažuje o těchto přednostech nejsi v rozpacích, čemu by ses měl více podívat: zdali totiž budí větší úžas plodnost s panenstvím, nebo neporušenost matky; vznešenost dítěte, anebo pokora spojená s takovým povýšením, leda že před každou z těchto výsad musíme pochybně dát přednost všem společně; a neporovnatelně větší vyznamenání a štěstí jest míti je všechny než jen některé. A jaký div, že Bůh, o kterém čteme, že je podivuhodný ve svých svatých, a patříme na to, podivuhodnějším se ukázal ve své matce? Ctěte tedy, manželé, neporušenost v porušitelném těle: podivujte se také vy, zsvěcené panny, plodnosti v panenství: následujte všichni lidé pokoru Matky Boží. Ctěte, svatí andělé, matku svého Krále, kteří se klaníte dítěti naší Panny, tomu totiž, který je zároveň naším i vaším králem, našeho pokolení vykupitelem, vaší obce obnovitelem. Jeho důstojnosti, u vás tak vznešené, u nás tak ponížené, budiž vzdána zároveň vámi i námi povinná úcta a blahosklonnosti čest a sláva na věky věkův. Amen.

Emauzy.

Přeložil P. Bernard Velíšek.

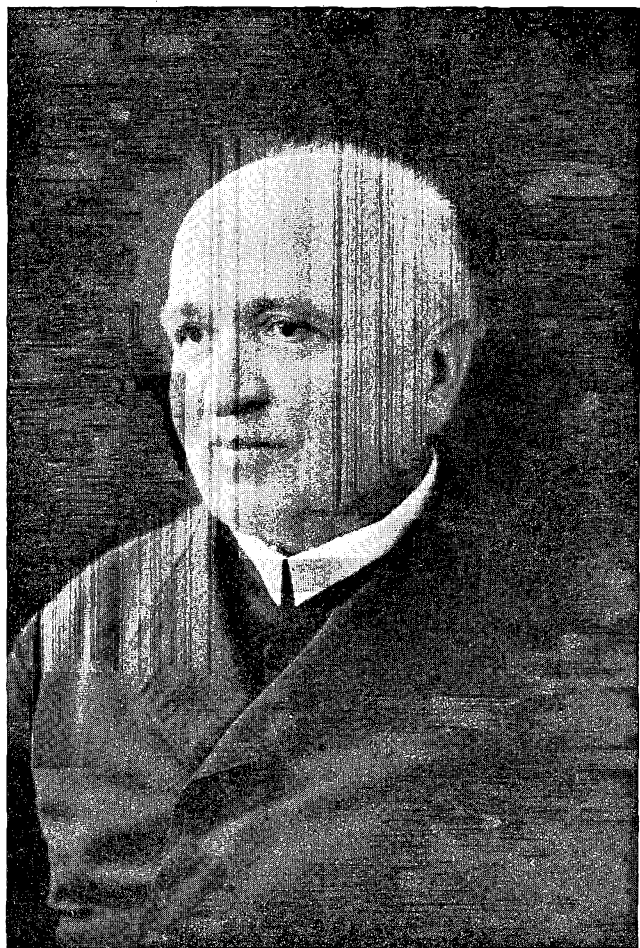

† P. AUGUSTIN VRZAL O. S. B. (A. G. STÍN).

Za smutného deštivého počasí ve čtvrtek 30. října 1930 uložili rajhradští Benediktini na řádovém oddělení hřbitova u farního chrámu Sv. Kříže tělo svého spolubratra, P. Augustina Aloise Vrzala, biskupského a konsistorního rady, který navečer státního svátku 28. října, zaopatřen svátostmi umírajících, tiše v Pánu zesnul. V roce velikého jubilea svato-Augustinského po tříletém těžkém utrpení, snášeném, až s tklivou trpělivostí a příkladným odevzdáním se do vůle Boží, smrt, vpravdě Dobroditelka, vysvobodila ho z pozemského soužení v komnatách pod prelaturou, kde před 40 lety skonal učený benediktin Beda Dudík, moravský zemský historiograf a čestný opat zaniklého kláštera benediktinského u sv. Prokopa v Třebíči. Nebylo to náhodou, že za místo posledního odpočinku vyhlédnut mu hrob (čís. 34), v němž po 16 let flely kosti nadšence cyrilomethodějského a slovanského vlastence P. Methoda Halabaly.

Alois Vrzal narodil se v Popovicích u Kroměříže 14. dubna 1864. Vyšel z rodiny selské, obdařené 12 dětmi, z nichž tři synové dáni na studia: nejstarší stal se advokátem, dva po něm kněžími. Studia středoškolská vykonal s nejlepším prospěchem na českém reálném gymnasiu v Přerově, kde r. 1884 s vyznamenáním maturoval. Od původního úmyslu, jíti na bohosloví do Olomouce, odvrátil ho prof. Frant. Bílý, na jehož radu i doporučení zažádal do kláštera Benediktinů v Rajhradě, kde opatřem Benediktem Korčianem byl přijat a na svátek Narození Panny Marie 8. září 1884 v roucho řádové oblečen, při čemž obdržel řeholní jméno Augustin. Po noviciátě první rok studií theologických konal v letech 1885—86 na biskupském bohosloveckém ústavu v Brně, bydle v tehdejší benediktinské tiskárně vedle alumnátu, další tři ročníky studoval soukromě v klášteře pod vedením svého jen o 2 roky staršího spolubratra, tehdy novokněze, Pavla Vychodila a do Brna ke zkouškám jen dojížděl. Slavné sliby řeholní složil 21. října 1888, na kněze vysvěcen byl v Brně 28. července 1889. Poté několik let přednášel řádovým klerikům, kteří doma studovali a v Brně skládali zkouš-

ky, církevní dějiny, kanonické právo a fundamentální bohosloví, načež počátkem r. 1893 poslán byl za kooperátora na klášterní faru v Domašově. Po 11letém kaplanování ustanoven byl 1903 správcem fary v Syrovicích u Rajhradu, na

to 1916 přeložen na faru v Ostrovačicích, odkudž, následkem těžké nemoci, již od r. 1927 nesmírně trpěl, byl nucen na podzim 1929 odebrati se do klášterního zátíší na odpočinek. Obce Syrovice a Říčany, jakož i četné spolky a korporace míst, kde působil, jmenovaly ho při odchodu svým čestným členem.

V duchovní správě na řádových farách působil celkem přes 36 let velmi horlivě přes to, že krční choroba, již od

mládí strádal, právě toto povolání značně mu ztěžovala. Všude zanechal památku kněze dobrého, laskavého a úslužného, který svědomitě pečoval nejen o duchovní potřeby svých farníků, ale podle sil a schopností svých pracoval také o hospodářské zabezpečení a povznesení drobných a méně majetných vrstev lidových. Tak „Raiffeisenka“ pod jeho dlouholetou správou vykonala mnoho užitečného na poli sociálním a charitativním, což zvláště v chudém kraji hornickém vděčně mu za zásluhu přičítáno. A snad právě toto, více zájmů temporálních si všímající pojitko mezi farářem a různorodým živlem dělnickým, jediné zabránilo, že v době popřevratové v jeho farnosti, rozložené v průmyslovém kraji rosických uhelných bání, nedošlo k vážnějším výstřelkům a pronikavějším přesunům ohledně příslušnosti náboženské. Na děkanství počítán byl vždy k nejpilnějším kněžím; zpravidla již v prvním měsíci odevzdával nadřízeným církevním úřadům písemnosti farní administrativy za uplynulý rok, aby, pokud mu to běžná duchovní správa dovolovala, mohl se pak bez vytržení cele věnovati svým literárním zálibám.

D. Augustín Vrzal stal se známým obzvláště jako spisovatel a překladatel z jazyků slovanských pod jménem A. G. Stín (t. j. Augustín). Vyšel z vlastenecky nadšené generace studentské let poosmdesátých, kterou na přerovském gymnasiu za ředitelování Jakuba Škody vedli profesori Alois Fischer a především Frant. Bílý. Tehdy na přerovský ústav bylo přijato také několik utečenců ze Slovenska, pronásledovaných maďarskými politickými úřady. V sextě počal se učit spolu s několika druhy, též s mladším Tomášem Šilíngrém, později starobrněnským Augustiánem a známým říšským poslancem, polštině a ruštině, až úřady schůzky ty jako panslávské zapověděly. Vrzal byl z těch, kteří, jakmile se dověděli, že „Lešetínský kovář“ jest zkonfiskován, rychle odebrali u místního knihkupce všecky výtisky a tak předešli zabavení, nařízenému přerovským hejmanem, a Svatopluku Čechovi se složili na zlaté pero.

Znaže dobře literární sklony snaživého studenta, který v oktávě napsal skvělou studii o latinské lyrice a platil za nejsectělejšího žáka ústavu, profesor češtiny Frant. Bílý, výborný učitel a nadšený vychovatel národní, doporučoval vřele Vrzalovi, aby vstoupil do rajhradského kláštera, jehož učení členové, Řehoř Volný a Beda Dudík na poli historické

kém v poslední době tolik proslavili toto dávné středisko literárních studií na Moravě. V Rajhradě právě chystal se mladistvý Pavel Vychodil převzítí od Placida Mathona, zakladatele benediktinské knihtiskárny v Brně, „Hlídku literární“ (zprávy apoštolátu tisku), měsíční to přílohu ke „Škole Božského Srdce Páně“, přetvořenou od III. ročníku (1886) na „Hlídku literární“ (listy věnované literární kritice). Organizačnímu talentu Vychodilovu se podařilo pro ten podnik získati četné literáty zvučných jmen a také v domě seskupil mladší členy řádu, k nimž zanedlouho přistoupil Prokop Šup, potomní opat, k přispěvatelství. Augustin Vrzal už jako novic počal pomáhati Vychodilovi kratšími posudky běžné české (a také polské i německé) produkce literární, jako kněz, všímaje si pak čím dál více náboženské i umělecké stránky slovesných děl, pokračoval a vyvrcholil v této činnosti v l. 1890—95 podrobným rozbořem tehdy vycházejících Sebraných spisů Aloise Jiráska, zkoumaje obzvláště přísně historickou autentičnost jeho husitských románů a pokoušeje se především dokázati zkreslené vyličení osobnosti pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna.

Roku 1888 jako řádový klerik uveřejnil první posudek z literatury *ruské*, jejímž předním znalcem se potom býti ukázal. Referuje o Turgeněvových „Třech povídkách“ v překladu V. Mrštíkové, vytýčil na konec program překladatelské práce, od něhož sám nikdy se neuchýlil: „...bylo by lépe, kdyby z bohaté literatury ruské volily se práce cenné a pro naše čtenářstvo přiměřené, a nepřekládalo se všechno, jak to leží. Nenapsali ani ti velikáni ruského románu všecko tak výtečné, jak se u nás hlásá: tu třeba výběru prací a svědomitého překladu...“

V příštím ročníku „Hl. l.“ (1889) následuje podrobný rozbor Dostojevského románu „Urazení a ponížení“, po něm (1890—91) informativní studie „Současní belletristé ruští“ jako ukázka referátů, jež soustavně a znalecky počal uveřejňovati o význačných zjevech ruské literatury, nejčastěji v jednotlivých přehledech ročních v novém pořadí „Hlídky“ (měsíčníku vědeckého se zvláštním zřetelem k apologetice a filosofii) od r. 1896. Do této revue ukládal většinou svoje obšírné úvahy o vynikajících spisovatelích ruských (Puškin a j.) a četné příležitostné statě literárně historické.

Tyto studie ho vyzbrojily k základní práci o ruském pí-

semnictví, o němž tehdy, na prahu let devadesátých, nebylo u nás, ba ani v Rusku samém, dostatečných pomůcek. Je to monumentální dílo průkopnického významu a jedinečné ceny, dosud lepší prací nenahrazené: „*Historie literatury ruské XIX. století*“ (Vel. Meziříčí, v sešitech 1891—97, XII. a 952 str.), zbudované pro starší období na proslulé Istoriji Al. M. Skabičevského, než opravující ji a doplňující pro dobu novější údaji a samostatnými úsudky na základě pilné četby originálů a vlastních kritických studií. Vrzal chtěl tím obsáhlým spisem „na základě různých literárních kritikův a historiků sestaviti pro Čechy příruční knihu krásného písemnictví ruského a těsně s ním spojené kritiky v XIX. století“. Kniha tato uvádí se v „Almanachu Slavie“ v seznamu spisů literárních, historických a kritických, jež přehlédl prof. dr. T. G. Masaryk, jako spis, který „každý průměrný český student znáti má“. S jakými obtížemi byla skládána, o tom, píše autor, kaplan na klášterní faře v Domašově na horách, v doslovu k ukončenému dílu v únoru 1897: „Kdo však uváží, že píše Historii, neměl jsem po ruce žádné knihovny, jež by mi poskytla k práci potřebných pomůcek, nýbrž byl jsem odkázán úplně pouze na své vlastní knihy, které jsem si za těžce nastřádané peníze kupoval, ten uzná aspoň nezištnost, svědomitost a poctivost práce mojí a ocení píli, s kterou jsem v knize své sebral tolik materiálu pro budoucího povolanejšího historika ruské literatury.“

Tuto knihu doplňuje jiná, pozoruhodná kritická studie Vrzalova „*Nábožensko-mravní otázky v krásném písemnictví ruském*“, otisk z „Hlídky“ 1912—15 (222 str.), na jejímž novém zpracování a náležitém doplnění úvodem o staré době literatury ruské a přehledem současné literatury v XX. století zbudováno nové souborné informační dílo „*Přehledné dějiny nové literatury ruské*“ (v Brně 1926, nákl. vl. v 350 exempl., IVa 284 str., z toho samostatný otisk „*Ruská literatura v XX. století*“), ve kterých se vzácnou objektivitou, jasně a učeně je podáno všecko, co je v nové a nejnovější literatuře ruské ať významné, nebo jen charakteristické.

Literárně-historické práce Vrzalovy hodnotí profesor české literatury Masarykovy university v Brně dr. Arne Novák (v Lid. Nov. 30. října 1930) výstižným způsobem:

„A. G. Stín, muž pravdivý a svědomitý, se nikdy netajil,

že jeho knihy jsou v jádře kompilacemi, ale při tom s hrdos-
tí poukazoval na to, že čerpá z děl hojných, a to směrů růz-
ných, i že se snaží poctivě dospět k objektivnosti. Nábo-
žensko-mravního svého stanoviska nikdy neskrýval, ale pod
sutanou přísného benediktina, který rád vystupoval jako ka-
zatel a karatel, bilo srdce muže velmi vzdělaného vkusu a
živého smyslu i pro hodnoty estetické. Zvláštní ceny dodává
jeho pracím jasná přehlednost a přístupnost výkladu, ostat-
ně, jestli která, tedy právě literatura ruská snese dobře pře-
devším hodnocení etické i náboženské“.

Početně daleko rozsáhlejší je Vrzalova činnost překlada-
telská, započatá kolem r. 1890. Přčetné časopisy, noviny a
knihnice (zvl. Ruská a Světová knihovna) přinášely jeho pře-
klady románů a povídek ruských realistů, on první u nás
zajímavě upozornil na originelní odvětví ruské beletrie, kte-
rá si všímá života pravoslavných kněží: tak na popud svého
přítele Tomáše Šilingra počíná 1897 uveřejňovati v „Hlasu“
překlady povídek *„Ze života pravoslavného duchovenstva“*,
jež vzbudily značnou pozornost a, knižně vydány, těšily se
veliké oblibě. Překládá s rozvahou a pečlivě, u výběru a
organicky, spojuje do jedné sbírky povídky různých autorů
o témž námětu (soubor „Vánočních“ a „Velikonočních po-
vídek“ na themata ze života Kristova). Možno říci: Vrzalovi
přísluší zásluha, že jeho překlady obeznámily Čechy s Koro-
lenkem, Potapenkem, Gorkým, Čechovem, Lěskovem a j.

Za války přerušil Vrzal všecku překladatelskou činnost
z ruštiny a věnoval se studiu písemnictví jihoslovanského.
Návštěvy četníků na syrovické faře, dozor hustopečského
hejtmanství a bojácná povaha Vrzalova zavinily snad zkázu
některých cenných dokumentů literárně-historických, zvlá-
ště korespondence. Vrzal, když spisoval svoji Historii, i po-
zději jako překladatel, z nedostatku spolehlivých pomůcek
obracel se přímo na ruské autory s prosbou, aby mu ozná-
mili životopisné a bibliografické údaje, jež by zařadil do
svých dějin. Takovým způsobem vznikla jakási sbírka au-
tobiografií ruských spisovatelů, bohužel dnes už neúplná,
již Vrzal svěřil dru S. G. Vilinskému s příkazem, aby po
otištění (vyšly v pražské ruské revui Centralnaja Evropa
několik dní po smrti Vrzalově) uložena byla v Slovanském
semináři brněnské university.

Obsáhlá a záslužná literární činnost P. Augustina Vrza-

la uznána byla ministerstvem školství a národní osvěty, které loni u příležitosti jeho 65. narozenin zaslalo přípis, podepsaný ministrem dr. Ant. Štefánkem:

„Vzpomínám na veliké zásluhy, kterých jste získal svými výbornými překlady z ruské literatury, v nichž vzorná správnost se spojuje s pečlivým, ryzím a pěkným českým slovem, i na Vaše literárně historické práce z toho oboru a vyslovuji Vám za tuto osvětovou činnost děkovné uznání.“

Pěkně píše o našem zesnulém spolubratru Augustinovi jeho osobní přítel, Rus, pravoslavný filokatolík, prof. dr. Valerij S. Vilinskij, který v „Arše“ 1929 (str. 229 - 38) vypisuje „Dílo P. Augustina Vrzala“:

„Zná-li české čtenářstvo soudobou ruskou literaturu, pak jest tím ve velké míře zavázáno Vrzalovi a právě jemu má rovněž vděčiti ruská kultura za to, že byl jejím obětavým průkopníkem a propagátorem. Tento venkovský farář je skutečným prostředníkem sblížení dvou kultur, pracoval pro Slovanstvo nejen slovy, nýbrž činy. Svými uměleckými, skutečně dokonalými překlady Vrzal nejenom doplňoval vlastní kritickou práci, nýbrž i tvořil nové hodnoty společné slovanské kultury. — Zásluha Vrzalova je právě v tom, že dovedl pochopiti skutečné vřední Rusko, ukázal je Čechům a naučil je milovati jejich dalekého bratra. — Tím, že Vrzal učil katolíky milovati pravoslavné Rusy, prospíval nejen slovanské myšlenky, nýbrž i dílu sjednocení církví. Nikdy nepsal učených bohosloveckých traktátů, ale přece jest unionistou již proto, že vzbuzoval mezi kněžským dorostem zájem o Rusko (jako domašovský kaplan měl 1899 na výzvu kanovníka dra Jos. Pospíšila v brněnském alumnátě k bohoslovcům dvě přednášky o nové ruské literatuře), vštěpoval mu pocity lásky k odloučeným bratrům. Bylo by velice vhodné, kdyby někdo ze známých unionistických horlitelů sdělil, jaký vliv na něj měly překlady Stínovy, zvláště sbírka „Ze života pravoslavného duchovenstva“. Zdá se mi, že jest vhodné mluvíti o tradici Vrzalově, a bylo by jen vítati, aby tato tradice našla své následníky mezi kněžstvem moravským i českým, zvláště pak mezi benediktiny rajhradskými. — I nám Rusům, jejichž kulturu neúnavný Vrzal tolik propagoval, jeví se jako unionista, poněvadž vidíme v něm katolického kněze, který skutečně miluje křesťanský Vy-

chod. V dnešním lidstvu jest příliš málo lásky, abychom mohli přehlédnouti toto veliké a šlechetné srdce...“

Obsáhlá bibliografie životního díla P. Augustina Vrzala, jak ji sestavil Vilinskij, — kterou však bude nutno ještě přehlédnouti a doplniti produkcí za uplynulý rok — ukazuje na kromobyčejnou píli a obrovskou práci tohoto tichého mnicha benediktinského, který v životě se řídil řádovým heslem „modli se a pracuj“. Bohatá ruská knihovna, již on přes 40 let ze skrovných prostředků si budoval a, jak svědčí četné přípisky a poznámky, také hodně v ní studoval, po zkatalogisování bude tvořiti v bibliothece rajhradského kláštera samostatný celek. Klášter v odplatu za ni vyplnil jediné přání dárcovo: na hřbitově v Ostrovačicích dal postavit důstojný pomník tam pohřbeným jeho předchůdcům v duchov. správě.

P. Augustin Vrzal byl kněz opravdově zbožný, ke každému laskavý a příkladně skromný. O každém pěkně smýšlel, práci jiných uznával, a pilného člověka každého si vážil. Sám byl neobyčejně pracovitý a vytrvalý: v létě i o 3 hodinách vstával a vykonav povinnosti, jež mu kněžský život a duchovní úřad ukládaly, zasedl skoro na celý den ke svým knihám a papírům. Nemoci, již byl poslední roky navštíven, se hrozil ne tak pro bolesti, jež někdy míval kruté k nevydržení, ale proto, že mu odňala schopnost k práci. V mladším věku rád cestoval: do Ruska však se podívatí, jak bylo jeho toužebným přáním, nebylo mu, protože katolickému knězi, carskou vládou nikdy dovoleno. Rozvrat a zkázu slovanského Ruska nesl bolestně a těžce. „Škoda, že mu nebylo dopřáno, aby se dočkal osvobození velkého národa ruského, který byl po celý jeho život předmětem jeho studia a k jehož duši nám ukazoval cestu,“ napsal v kondolenčním projevu brněnský polonofil prof. Maxm. Kolaja. Arne Novák zakončil svůj skvělý nekrolog o něm v Lid. Nov. krásnými slovy: „Byl to jeden z nejučenějších a nejsympatičtějších mnichů konventu, kde kdysi působili P. Bonaventura Piter, P. Řehoř Volný a P. Beda Dudík.“

Rus Valerij Vilinskij nad dokončeným životním dílem P. Augustina Vrzala neváhá pronésti velebný verš Puškinův: „Ispolnen doly zavěšťanyj od Boga mně grěšnomu; nedarom mnoгих lět svideťelem Gospod' meňa postavil i knižnomu iskusstvu vrazumil...“

Rajhrad

P. Václav Pokorný.

MARIÁNSKÉ ANTIFONY.

ALMA REDEMPTORIS MATER — Plodná Spasitele Matko.

*Alma Redemptoris Mater, quae pervia caeli
Porta manes, et stella maris, succurre candenti,
Surgere qui curat, populo: tu quae genuisti,
Natura mirante, tuum sanctum Genitorem,
Virgo prius ac posterius, Gabrielis ab ore
Sumens illud Ave, peccatorum miserere.*

Plodná Spasitele Matko, jež otevřenou nebes
Branou zůstáváš, a hvězdo mořská, přispěj padlému,
Vstát jenž chce, lidu: ty, jež jsi porodila
Podivuhodným způsobem svého svatého Tvůrce,
Panno před i po porodu, z Gabrielových úst
Přijavši ono Zdrávas, smiluj se nad hříšníky.

Tato antifona charakterisuje dobu adventní. Jak jen zaslechne její počáteční slova, již se v duchu přenášíme do zimních nešpor. Musíme čelit prudkým nárazům sněhové bouře, jdeme-li do chrámu rozehřát své srdce libými zvuky, jež z choru se šíří jako utišující balsám.

Antifona je přímo nasáklá velikým tajemstvím, na něž věřící připravuje posvátný Advent a jež pak dále zaznívá kolem kolébky Emmanuele až do něžného svátku Hromnic; jen její veršik a modlitba se změní při štědrovečerních nešporách a dodají jí radostnější zvuk.

Jaká obsáhlost je již v prvním slově ALMA! Je téměř nepřeložitelné do moderního jazyka a je jím vyjádřena královská velebnost spolu s mateřskou plodností. Ostatně i dnes ještě s oblibou nazýváme své university „Alma mater“ a jejímu rektorovi dáváme titul „Magnifikus“. A proto tím spíš patří té, jež je REDEMPTORIS MATER, slavné a dobročinné Matce Spasitelově. I melodie těch slov (zajděte si jen v té době do Emauz na nedělní nešpory!) se inspiruje tímto dvojím odstínem. Počátek svou nízkou polohou vyjadřuje HUMILITATEM ANCILLAE — pokoru služebnice, ale hned noblesním vzmachem se dostává až k vrcholu a záhy se šíří v panovnické gesto, takže v posledních tónech jakoby byl uložen úsměv a dobrota; jako když holubice rozmachem křídel se vznese, chvíli krouží ve výši a snáší se na místo, jež si byla vybrala.

Ale zde je to sama Panna, jež se stává oním vybraným

místem nebeské holubice. Duch svatý ji pronikl svým zárem. Nebeský kníže v ní postavil svůj trůn moudrosti a dobroty. Hle, stala se Branou nebeskou! A na věky nepřestane již být touto královskou branou. Nespokojuje se, že v oné požehnané noci nám dala Emmanuele, dává nám ho každoročně znovu. Proto pokaždé, když se otvírá Advent, obracíme k ní své zraky a zpíváme jí: ALMA REDEMPTORIS MATER, QUAE PERVIA COELI PORTA MANES. Buď zdráva, královská a dobročinná Matko Spasitelova! Buď zdráva, bráno nebeská, dokořán otevřená!

Advent je jako noční plavba po rozbouřeném moři. Lanovní stěná ve vichřici. Posádka je netrpělivá, kdy uzří svit jítřenky. Maria je hvězdou mořskou, vede jistě a svou čistou září, stále usměvavá, předchází dnu a věští jeho jítro. Proto i antifona dodává: ET STELLA MARIS. Jak si pak nemáme zde všimnout ohromující podobnosti počátku antifony s první slokou mariánského hymnu AVE MARIS STELLA — zdrávas, hvězdo mořská?!

Ave, maris stella,
Dei Mater alma,
Atque semper Virgo,
Felix caeli porta.

Zdrávas, hvězdo mořská,
Boží Máti plodná,
a též stále Panno,
šťastná nebes bráno!

Třeba by myšlenky nebyly v stejném pořádku, přece nejsou o nic méně totožné: Ave maris stella — ET STELLA MARIS... Dei Mater alma — ALMA REDEMPTORIS MATER... Atque semper Virgo — QUAE PERVIA MANES... Felix caeli porta — CAELI PORTA.

Další slova šťastně se pojí k liturgické době adventní: SUCCURRE CADENTI, SURGERE QUI CURAT, POPULO — Pomoz svému padlému lidu, jenž se snaží povstat! Je nějaká podívaná hodnější soucitu, než je pohled na nešťastnou oběť neštěstí — třeba vlastní vinou zaviněného — když leží na zemi raněná a krvácející, vydaná na pospas hrozným bolestem v marném úsilí o povstání? A takové poměry lidstva nám připomíná a načrtává Advent. A takové jsou ještě dnes poměry mnohých hříšníků, kteří znovu upadají do svých hříchů. Tato liturgická doba je úchvatným obrazem jejich mravních poměrů. Kéž se utíkají k Panně! Což není Útočištěm hříšníků?

Ale necht' rozjímají o rozsahu slov SURGERE QUI CURAT! Maria je nepochybně Matkou — ale je také panovnicí. Odráží se na ní majestát jejího Syna. Volat k ní o pomoc, aby umírnila Soudce, a nestarat se při tom o polepšení — je stejně smělé jako zbytečné. Jistě bez Boží milosti všechno úsilí hříšnickovo je marné. Ale kdo dělá, co může, tomu se milost neodepře. Milost zesiluje ono počáteční CURAT SURGERE až k úplnému povstání, ba až k setrvalosti v povstávání.

A zde se právě ukazuje pomocné poslání Matky Boží. Jako Slovo se snížilo k naší přirozenosti, aby ji pozvedlo k Sobě, tak opačně Maria byla již od svého Početí vyrvána naší kleslé přirozenosti a byla zázračným nástrojem, hodným spolupráce na tajemství Vtělení, aby pak zůstala svodem Vykupitelových milostí.

A tohoto slavného titulu se dovolává antifona vši silou a důvěrou: TU QUAE GENUISTI, NATURA MIRANTE, TUUM SANCTUM GENITOREM. Ty, jež podivuhodně jsi porodila svého svatého Tvůrce.

V sequenci „Dies irae“ praví básník, že hlas trouby při zmrtvýchvstání zděsí smrt i přírodu — „mors stupebit et natura“. Zde je tomu podobně, ba víc! Boží moc koná neslýchaný div; Izajáš oznamuje tento nápadný zjev. Bůh stvořil člověka nesmrtelného. Vzkříšení v poslední den je pouze zázrakem obnovení. Panenským mateřstvím, jež je proti zákonům přírody, Bůh tvoří jedinečný případ se stanoviska Vykoupení.

A dále jak výmluvné je ujištění o božství Syna Panny ve slovech: GENUISTI TUUM SANCTUM GENITOREM! Dante vzývá Pannu Marii oslovením „Dcera svého Syna“. Jak šetrná narážka na to je v andělových slovech: QUOD NASCETUR IN TE SANCTUM, kde to SANCTUM platí o onom GENITOREM — Tvůrci!

Mohla požehnaná Panna nesouhlasit s touto výsadou? Narodiv se z ní neměl její Syn použít úcty k této výsadě Matčině právě k tomu, aby z ní vzal naší přirozenost? To vše se pojí ve slovech VIRGO PRIUS ET POSTERIUS — Panna před porodem i po porodu. Z těch slov liturgie čerpá svůj povánoční veršik: POST PARTUM VIRGO INVOLATA PERMANSISTI — po porodu jsi zůstala neporušenou Pannou.

Dojemná je závěrečná myšlenka antifony: GABRIELIS AB ORE SUMENS ILLUD AVE, PECCATORUM MISERERE — přijavši z Gabrielových úst ono „Zdrávas“, smiluj se nad hříšníky. Pokorné a šlechetné přivítání, jak Maria přijala Gabriela při jeho pozdravu, je zásadou jejího božského mateřství. Bylo i zásadou její úlohy prostřednice za hříšníky. Zda se tu nevtírá myšlenka, že Panna, právě své FIAT — staniž se, měla na mysli celé lidské pokolení, je- muž by mohla v bídě pomoci tím, že by spojila svůj osud s osudem Spasitele Izraele?

A v jednom z responsorií matutina na první adventní neděli Církev blahopřeje svaté Panně k jejímu bezvýhradnímu sebevzdání: nabídla se k vznešené službě, jak jen od anděla zaslechla pouhé poselství.

Gabrielovo AVE pak inspiruje druhou sloku hymnu AVE MARIS STELLA. Autor hymnu a s ním i myšlenka antifony ALMA REDEMPTORIS MATER rozvádí protiklad první a druhé Evy, protiklad v latině vyjádřený nepřeložitelným slůvkem AVE, jež je symbolem Panny Marie, jejího Neposkvrněného Početí a mateřského poslání. Tento pozdrav čtený v latinském znění obráceně, dává jméno první ženy

EVA, Mariina protikladu, jež svým pádem byla by strhla v záhubu celé lidské pokolení.

Sumens illud Ave	Vzavši ono Zdrávas
Gabrielis ore,	se rtů Gabriela,
Funda nos in pace,	upevni nás v míru,
Mutans Evae nomen.	měníc jméno Evy.

Sloka zřejmě dala látku konečné myšlenky antifony a vztahuje se na tajemství Zvěstování, jež je jitřenkou vánoc: 25. března Zvěstování a přesně za 9 měsíců 25. prosince Narození.

V modlitbě pak Církev již nijak blíž nemluví o Matce Boží a rychle přechází i tajemství Vtělení Syna Božího: ANGELO NUNTIANTE CHRISTI FILII TUI INCARNATIONEM COGNOVIMUS — poznali jsme Vtělení tvého Syna Krista z andělského poselství. Připojuje však již k vánocům hned Umučení a Kříž, tu cestu božsky bolestnou a spásonosnou, po níž se stoupá k slávě Zmrtvýchvstání: PER PASSIONEM EJUS ET CRUCEM AD RESURRECTIONIS

GLORIAM. I sám počátek modlitby GRATIAM TUAM, QUAESUMUS, DOMINE, MENTIBUS NOSTRIS INFUNDE — Pane, prosíme, vlij svou milost v naše mysli — je zase ozvěnou andělských slov (Luk. 1, 29 — 30): AVE, GRATIA PLENA, INVENISTI GRATIAM APUD DOMINUM — zdráva buď, milostiplná, nalezla jsi milost u Boha.

Antifona má tedy společnou modlitbu s „Anděl Páně“. Z toho je jasné, že nejlepší příprava na Spasitelův příchod je důvěrný styk s blahoslavenou Pannou, vždyť ona s důstojnou vážností chová v sobě Emmanuele, nemohouc se již dočkat chvíle, kdy ho spatří svýma očima a kdy ve svaté noci vánoční ho ukáže zrakům světa.

Maredsous.

† Dom Laurent Janssens.

PŘÍSPĚVKY K IKONOGRAFII SVATOPROKOPSKÉ.

III.

Pečeti.

Hodnotíce ikonografické památky svatoprokopské, uvádíme jako další doklady kultu světce sázavského některé pečeti.

Na listině z roku 1321 leden 29. (Archiv vyšehradské kapituly v Praze), kterouž opat Matěj a konvent kláštera sv. Prokopa na Sázavě se svolením administrátora biskupství pražského Oldřicha z Paběnic dali proboštu vyšehradskému Janu k užívání dvůr Tatce, jsou zavěšeny tři z bílého vosku zhotovené pečeti.

První pečeť, opatská, mandorlového tvaru, má v poli pečtním obraz celé postavy sv. Prokopa v řasnatém rouchu, zdviženém levicí, s pedem v pravé ruce. Kolem v ovrubě majuskulí opis: S(ig.) - ABBATIS - MONASTERII - SCI - PROCOPII.

Na druhé pečetí, konventní, okrouhlé, spatřují se v gotické arkatuře, posázené nahoře kraby, dvě celé postavy: sv.

Prokopa, zobrazeného téměř shodně jako na pečeti první, a sv. Jana Křtitele, jemuž a P. Marii byl původně klášterní chrám sázavský zasvěcen. Po stranách světců čtou se zkrácená jejich jména. Opis v počátku nezřetelný zní: S(ig. A.-

MONASTERII - S. PRO) COPII - E - IOHIS - BAPT - DE - SAZAWA.

Třetí, mandorlová pečeť, jest magistra Oldřicha, scholastika stol. chrámu pražského (vyobrazení v Podlahově Series praepositorum etc. S. Metrop. Ecclesiae Pragensis, tab. II.).

Značně poškozený otisk mandorlové pečeti (Strahovská knihovna L 10), na jehož rubu jest sběratelova poznámka: „S. . . . B A T I S - S. P R O C O P I I - actum in Ecclesia Wissegradensi 1393. 19. Maii,“ má obraz sv. Prokopa v celé postavě v řasnatém rouchu, s mitrou na hlavě a s berlou v levici. Rozměr 56×35 mm.

Staré farní sázavské pečetidlo, železné, oválné, s čtyřbokým držadlem, má kresbu celé postavy sv. Prokopa v opatském rouchu, s mitrou na hlavě, an v levé ruce třímá pedum a v pravici na řetěze drží čerta.

Legenda: SIGILLUM - PAROCH(IAE) - S : PROCOPII - SAZAVAE. Rozměr 30×25 mm.

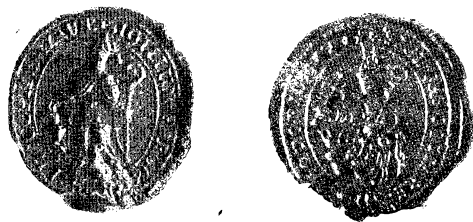
Ze zmínky ve zprávě ze dne 23. července 1834, poslané pražské arcibiskupské konsistoři sázavským farářem Martinem Bícanem (archiv Nár. musea v Praze odd. G fasc. 35 —

Eichlerova sbírka), poznáváme, že tento typář dal zhotoviti nejspíše první farář sázavský po zrušení kláštera sv. Prokopa r. 1785 (Václav Martínek) místo starého pečetidla klášterního.

V archivu Nár. musea v Praze uloženo jest pod inv. č. 509, Josefem Husákem z Berouna roku 1878 darované, oválné, pečetidlo mosazné 25×22 mm. na železném osmihranném dr-

žadle. Zobrazuje sv. Prokopa po kolena v pontifikáliích, s mitrou na hlavě, an v pozdvižené pravici drží kříž, v levé ruce pak berlu a řetěz, na němž jest připoután čert. V ovrubě pod perlovkou jest opis: SIGL - CANCELLARE - AD - S. PROCOPIMUM

Tohoto typáře užívalo se býv. administrací klášterního panství sázavského v druhé polovici XVIII. stol., čehož doklady z roku 1765 květen 19., listina o propuštění Matěje Čěšpivy z poddanství (archiv hl. města Prahy: IV.-9172) a zpráva z roku 1785 srpen 9., stran zrušení Bratrstva ustavičného klanění se nejsv. Svátosti oltární (archiv ministerstva vnitra v Praze č. 7./11., l. 10.).

Z nové doby pocházející pečetidlo kontribuč. peněžního fondu na Sázavě, má kresbu sv. Prokopa v celé postavě v pontifikáliích s mitrou na hlavě, třímajícího v pravici pedum a držícího na opasku čerta.

Jest poznamenati, že klášter sázavský od drahných dob užíval též pečetidel, na nichž místo sv. Prokopa byl obraz Panny Marie s Ježíškem na ruce. Bylť, jak již uvedeno, klášterní chrám sázavský původně zasvěcen Panně Marii a sv. Janu Křtiteli a klášterní listiny jsou také označovány „Z kláštera Matky Boží, jinak sv. Prokopa nad Sázavou“.

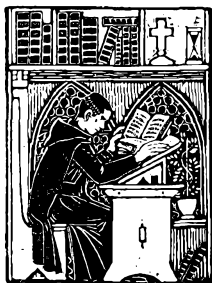

Otisky takovým typářům odpovídající jsou na listinách uložených v arch. Nár. musea v Praze odd. F fasc. 211, Sázava klášter. Uvádíme jako nejvýznačnější tyto: Listy opata Matěje z Rynarce z r. 1554, červen 18. (ve svatozáří Panna Maria s Ježíškem na pravé ruce, stojící na půlměsíci, mandorlový tvar, legenda: SIGILLUM-MONASTERII-SCTI-PROCOPII), opata Daniela Ildefonsa Nigrina z roku 1670, květen 17. (Panna Maria s korunkou na hlavě, chovající Ježíška, v levici s žezlem, nad kresbou mitra a berla, nahoře v ovrubě opis: D-I-A-A-S-P), administrátora u sv. Prokopa na Sázavě P. Benedikta Bacha z r. 1715, říjen 5. (obraz Panny Marie jako na listině opata Nigrina s rozdílem, že místo odznaků opatských jest knížecí koruna a legenda: S(ig.)-C(onventus)-S(cti)-P(rocopii)).

Také poslední opati sázavští Anastasius Slančovský (r. 1744—1763) a Leander Kramář (r. 1763—1785) užívali podobných pečetí s kresbou Panny Marie s Ježíškem, o čemž svědčí otisky na četných listinách kláštera sv. Prokopa a býv. administrace panství sázavského, uložených v archivu ministerstva vnitra v Praze (St. účt. sv. VII., st. manip. 145) a v staré registratuře vrchnostenské na zámku sázavském.

Není nezajímavá, že opat sázavský Václav Košín z Freudenfeldu (r. 1703—1738) měl v pečeti svůj šlechtický znak rodinný, štít kolmo rozdělený s obrazy českého lva v levém a kotvy v pravém poli, nad kterým štítem jsou kohout a odznaky opatské; opis: W-K-D-F—A-M-S-P.

Minist. rada Jan Kakš.

Z ŘÁDU BENEDIKTINSKÉHO.

Volba opata koadjutora v arcidiocésí sv. Ottilie. — S ohledem na veliké úkoly a práce, které má benediktinská kongregace ze sv. Ottilie na polích misí, v nichž vůdčí silou je hlavně samotné arcidiocésí, vyhověl Svatý Otec přání arcidiocésí a generálního představeného ze sv. Ottilie Dr. Norberta Webera O. S. B. a dovolil volbu opata koadjutora pro arcidiocésí sv. Ottilie. Dosud totiž vedla správu kongregace spolu s misionářskými kláštery a zároveň správu mateřského kláštera sv. Ottilie jedna osoba, arcidiocésí Dr. Norbert Weber O. S. B. Pro budoucnost mají zůstatí tyto dva důležité úřady od sebe odděleny, tak totiž, že arcidiocésí ze sv. Ottilie povede správu nad celou kongregací spolu s misionářskými kláštery, pro domácí pak správu mateřského kláštera sv. Ottilie bude volen vlastní opat — opat koadjutor. Volba nového opata pro arcidiocésí sv. Ottilie byla provedena 17. června tohoto roku. Zvolen byl důstojný pán Dr. P. Chrysostomus Schmid O. S. B., převor v misijním opatství Sv. Benedikt v Tokwonu na Korei, a v Římě Svatým Otcem a řeholní kongregací potvrzen. P. Chrysostomus Schmid O. S. B. narodil se ve Westendorfu ve Švábsku a od roku 1904 náleží k arcidiocésí sv. Ottilie. Od roku 1920 je činným při benediktinských misijích v Korei a v posledních letech se stal převorem v opatství Sv. Benedikta v Tokwonu. Je mu 48 let. Do nové vlády ad multos annos!

Papežské buly nalezené v pivovaru. — Při zřizovacích pracích v jednom rotterdamském pivovaru přišlo se nedávno na železnou skříň. Když

byla s námahou otevřena, našly se v ní pergamenové listiny z větší části se zachovalými pečeti. Jsou to listiny z archivu bývalého belgického benediktinského opatství Bondeloo. Bondeloo bylo založeno asi 1195, patřilo nejdříve Benediktinům, později je osadili cisteriáci (1225). V náboženských bojích v 16. století byl klášter r. 1578 zničen. Mniši odešli do Gentu a založili zde nový klášter. Archivální významný nález má 16 papežských bul z let 1275—1599, 6 knížecích a 4 biskupské listiny, 5 listin z cisterciáckého opatství v Cîteaux a 6 z jiných klášterů. Mimo to byla ve skříni uložena zajímavá notářská akta z let 1384—1819. Podle řádového číslování se poznalo, že jednotlivé listiny náležejí jednomu uspořádanému archivu. Je domněnka, že listiny byly převezeny v náboženských bouřích nejdříve na jistější místo do Hulstu a odsud nějakým způsobem do Rotterdamu. Z větší části úplně zachovalé a čitelné dokumenty přinášejí nám opět důležité příspěvky k dějinám kláštera Bondeloo a kulturních prací jeho širokého okolí. Nález byl zatím uložen v jednom archivu rotterdamském.

Opatství Niederaltaich v Bavorsku. — Znamé a v benediktinských dějinách proslavené opatství Niederaltaich, které bylo v smutných dobách roku 1803 zrušeno, dočkalo se letos v červnu svého znovuvzkříšení. Dne 31. května t. r. sešlo se asi 90 mnichů kláštera, který byl dosud pod správou apoštolského administrátora a s dovolením Svatého Otce zvolili si opata, osmdesátého v pořadí niederaltaichských opatů, v osobě dosavadního převora Dr. P. Gislara Stiebera O. S. B. Nový opat je 39 let starý a má veliké zásluhy o obnovu kláštera v roce 1918. Dne 22. června posvětil ho v jeho opatském nádherném chrámu biskup pasovský za účasti opatů z okolních klášterů a zástupců státu a města. Nezapomenutelným dojmem stal se okamžik, kdy novému opatu Gisarovi byla předávána 900 let stará drahocenná a úctyhodná berla sv. Godeharda, velikého a svatého opata niederaltaichského! Je pozoruhodno, jak v Bavorsku benediktinské kláštery znovu vzrůstají a rozkvétají! Ovšem že jen k blahu země samé. Bůh žehnej!

Italie vrátila slavný klášter řeholníkům. — Mniši kartuziáni vrátili se po 45letém vyhnanství do svého proslulého kláštera Certosa di Pavia, ležícího 8 km severně od Pavie. Klášter s chrámem byl doposud chován jako museum sbírky. Založen 1396 Galeazzem Visconti. Stavba původně románská stala se svou jedinečností první nejkrásnější a nejceněnější dekorací Itálie a světa vůbec. Drahocenná je fasáda Certosy, stavěná, jak se podnes myslí, podle návrhu Dolcebuonosova a provedená 1491 G. A. Omodeem a Ben. da Brioscem. Opravdovou památkou jsou dva křížové ochozy kolem chrámu z doby ranní renaissance s překrásnou terracottovou ozdobou. Život nových obyvatel oživí jistě tradice jejich předchůdců. Také jeden příklad pro nás!

Z benediktinských misíí. — Korea (Asie). Opat-biskup Dr. Sauer O. S. B. z Wonsan sděluje, jak se jeho misijní diecése velmi rychle a značně šíří. Místa, která byla před několika málo roky ještě vesnicemi, jsou dnes většími i velikými městy. Je tedy dosti příležitostí zakládat školy, kostely, nemocnice, lékárny atd., jen kdyby bylo s dostatek peněz a hlavně také personálu. Obojí chybí katolickým misijím. Přes to jde vše na misijních stanicích radostně kupředu. Veliké vyhlídky má opatství Tokwon. Před

7 lety nebylo v okolí Tokwonu křesťana; dnes už 20 křesťanských skupin. V samotném Wonsanu mají misionáři školu, kterou navštěvuje téměř 1000 žáků. Katolické náboženství je všude i v okolí ve veliké vážnosti.

Katanga (vnitřní Afrika). Belgičtí Benediktini misionáři z Katangy chtějí zříditi nové opatství v centru vikariátu Kapalowe. Opatství by převzalo malý seminář a řízení normální školy, která by sem byla přeložena z Lukafu. — Benediktin P. Kornelius Vogl z arcidiocesis sv. Otílie, který byl v předešlém roce pro svou úspěšnou misionářskou činnost v Severní Venezuele a pro své výzkumy v oboru nízké fauny vyznamenán státní medailí, byl nedávno zoologickou vědeckou společností v Mnichově vyznamenán tím, že jeden druh hadů byl podle něho pojmenován. — P. Šimon Jud O. S. B., misionář v Korei, kde působil teprve od roku 1928, zemřel náhle 7. srpna 1930 raněn mrtvicí, v 29 letech svého života. R. i. p. — Dr. P. Maurus Galm O. S. B. vydal letos v misijním nakladatelství Münsterchwarzach 3. a 4. opravené a rozšířené vydání své známé knihy: Benediktinský bratr laik pomocníkem při misijích (Der Benediktinerbruder als Hilfsmissionar).

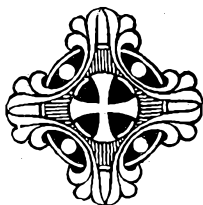
Opatství sv. Jana v Minnesota (Severní Amerika). — Bylo založeno z arcidiocesis sv. Vincence v Pennsylvanii na prosbu biskupa Cretina ze sv. Pavla nejdříve jako malý klášter, který se stal roku 1858 převorátem a 1866 byl povýšen na opatství. P. Demetrius de Marogna, klerici Bruno Riss a Cornelius Wittmann byli s dvěma ještě bratry-laiky prvními jeho obyvateli. Prvním opatem stal se převor z arcidiocesis sv. Vincence, Rupert Seidenbusch. Roku 1875 stala se severní Minnesota apoštolským vikariátem a opat Rupert Seidenbusch byl jmenován jeho správcem. Na jeho místo byl komunitou zvolen převor P. Aleš Edelbrock. R. 1882 byla dokončena stavba nádherného opatského chrámu vystaveného ve stylu basilik 11. a 12. století. Seminář z Říma dostal plnou moc a dovolení udělovat řádovým klerikům doktorát theologie a filosofie. R. 1878 začali Benediktini i pastorační mezi Indiány, zvláště v severních částech státu Minnesota. V roce 1889 resignoval opat Aleš a odešel do Nového Yorku, kde založil dodnes kvetající klášter sv. Anselma. V letech 1890—94 v čele opatství sv. Jana stojí opat Bernard Locnikar. Za jeho doby (1891) převzali Patres misijní činnost na ostrovech Bahama, náležejících sice k Anglii, ale církevně k arcidiecesi nowoyorské. Podnes působí zde Benediktini jako misionáři. Nástupcem Bernardovým stal se podpřevor P. Petr Engel a vládl v letech 1894—1921. Bibliotéka, hvězdárna, nemocnice, přírodovědecký ústav, elektrárna, zřízení vinic a renovace opatského chrámu spadá do jeho vlády. Zároveň převzalo opatství správu far v diecích Fargo, Bismark a Crookston. Část mnichů odebrala se do Lacey ve státě Washington a dala základ dnešnímu velkému opatství sv. Martina. Jiní odešli na sever a pomohli při zakládání kláštera sv. Petra u Muenster (Kanada). První tři opatové byli voleni z opatství sv. Jana. Po smrti opata Petra (1921) zvolila komunita převora Alkuina Deutsche, který vedle nových přístaveb k studijní koleji vybudoval velký přednáškový sál s jevištním zařízením a zvláštní dům pro hudební školu. Svatá Stolice jmenovala opata Alkuina r. 1928 apoštolským administrátorem opatství Božského Srdce Páně ve státě Oklahoma. V poslední době počínají Benediktini v opatství sv. Jana po způsobu evropských benediktinských opatství se zaváděním

a pěstováním liturgické akce. Vydávají první liturgický časopis v Americe „Orate Fratres“. Jejich časopis a s ním spojený liturgický apoštolát už také v Americe skutečně působí a zapustil pevné kořeny. Mimo to vydávají tu Benediktini ještě časopis pro řeholnice ve Spojených státech, který má přes 80.000 abonentů.

Souhrn benediktinských prací literárních, napsaných a vydaných k řádovému 1400letému jubileu montekassinskému r. 1929, přinesla literární příloha augsburských novin. Byla napsaná celá řada populárních a vědeckých děl z oboru monastiky řádové, i jednotlivých klášterů a jejich členů. Zmínky zasluhují alespoň některá díla nejdůležitější. Na prvním místě dlužno uvést dvousvazkové dílo „Cassinensia“ vydané arciopatstvem montekassinským, do něhož přispívali čelní učenci celého světa vesměs o otázkách majících vztah k témuž arciopatství nebo Řádu. „Dějiny benediktinského mnišství“ (Geschichte des benediktinischen Mönchtums) od marialašského Benediktina P. Dr. Štěpána Hilpische O. S. B., který se tu první pokusil napsat dějiny celého benediktinského Řádu. Opat Dr. Placid Glogger O. S. B. od sv. Štěpána v Augsburgu má velkou zásluhu na překladě významného díla opata Cuthberta Butlera O. S. B. o benediktinském mnišství, které bylo přeloženo podle anglického originálu. Kniha jedná hlavně o vlivu Benediktinů a benediktinského mnišství na dějinný a kulturní vývoj západní Evropy. — Jubilejním darem opatství Maria Laach je bohatě ilustrované dílo „Benediktinský život v Německu“ (Benediktinisches Klosterleben in Deutschland). — P. Beda Danzer O. S. B. z arciopatství sv. Ottilie napsal knihu, která dějinně přehlíží rozšíření a misie benediktinského Řádu v zemích mimoevropských („Die Benediktinerregel in der Übersee“). Pro vnitřní dějiny Řádu má velký význam cenná studie lektora kanonického práva na beuronském theologickém učilišti, P. Suso Meyera O. S. B.: „Benediktinské právo beuronské kongregace“ („Benediktinisches Ordensrecht in der Beuroner Kongregation“) a kniha opata Rafaela Molitora O. S. B. z opatství sv. Josefa ve Vestfálsku, o „Právních dějinách benediktinských svazků“ („Aus der Rechtsgeschichte benediktinischer Verbände“). Dořízena byla dále i nová vydání a překlady svaté řehole. P. Cornelius Kniel O. S. B. z Beuronu znovu zpracoval a vydal „Život a řeholi sv. Otce Benedikta“ („Leben und Regel des hl. Vaters Benediktus“), s mnohými ilustracemi beuronské školy malířské. Mimo to bylo napsáno mnoho vzácných větších i malých studií a článků o benediktinském jubileu v různých časopisech. Zde přispěly i pražské Emauzy svou revui „Dax“ a vydaly jubilejní číslo, věnované 1400leté vzpomínce Montekassína, v němž jsou články, obsahující hlavně otázky benediktinského života a kultury v zemích československých.

Emauzy-Solnohrad.

P. Cyril Petr.

POSUDKY KNIH.

Dr. Alfred Fuchs, *Oltář a rotačka*. Román. Nákladem Sfinx, Janda, Praha, jako 10. svazek knihovny „Pyramida“. R. 1930. — Cena váz. 35 Kč.

Román tento je svěžívotopisný román autorův, kterého znají čtenáři jistě z jeho rozsáhlé žurnalistické praxe. Popisuje v podobě románu svou konversi ze židovství na křesťanství, své rozhodování mezi němečtívím a češtvím a po dosažení křtu výběr mezi oltářem a rotačkou, jinými slovy mezi kněžstvím a žurnalistikou. Hrdina románu, Arnold, je autor sám, jenž už před válkou byl dobře znám mezi duchovenstvem a hlavně bohóslavci, s nimiž sedával v přednáškách na theologické fakultě, ačkoli byl dosud žid. Jeho konverse po válce překvapila kruhy, které to nejméně čekaly.

Knihá bude zajímat katolíky i nekatolíky; první proto, že budou zvědaví, co se děje v duši jinověrce před obrácením, a druhé proto, že chtějí vědět, jak se může inteligent tak „pobláznit“ a věřit v to, čemu oni se posmívají.

Dřátelé autorovi čekají však, že svou konversi popíše ještě podrobně s hlediska náboženské filosofie. V románu si není člověk přec jen tak jist, zdali některá partie není opravdu jen „románová“. To nám je tento zajímavý konvertita dosud dlužen.

P. Marian Schaller.

Dom Gaspar Lefebvre, O. S. B., *Základy liturgie*. Volně přeložil P. Reginald M. Dacik, O. P. — V Olomouci 1930. — Cena Kč 12.—

Belgičané už léta žijí z liturgie. Jejich náboženský život bere všecku svou mizu z těchto křišťálných pramenů. U nás se dosud děje pramálo se strany kněžstva a laiků, aby tyto zasypané u nás prameny byly odkryty pro duševní blaho všech. Je tedy záslužné, že knihá znamenitého odborníka v liturgii byla převedena zásluhou olomouckých Dominikánů do češtiny.

Autor pojednává o základních myšlenkách, které prostupují celou liturgií katolické Církve. Liturgie není prázdňým obřadnictvím, nýbrž živou a neobyčejně vznešenou krásou, která musí k obdivu strhnout každého, kdo třeba jen i letmo na ni pohlédl. S duchaplností, Francouzům vlastní, mluví o Nejsvětější Trojici, o prostřednictví Kristově a Církve, o svátostech a svátostinách, o liturgickém rozjímání a j. — Vhodný dárek k Ježíšku!

Proč však bylo překládáno volně?

P. Marian Schaller.

Poslední slova sv. Cerezie Ježíškovy. Vydaly Školské sestry, Vinohrady, Korunní 4. — Praha 1930. — Cena 11 Kč.

Úhledná knížka obsahuje slova svěťice v posledních pěti měsících jejího života. Je to rozkoš pročitati myšlenky svěťice, která v nich projevuje svou dětinnou prostotu a blaženou bezstarostnost Božího dítká. Filosofie nebeská je nesmírně odlišná od filosofie svěťské. Klíčem k ní je láska a odevzdanost do vůle Boží. Četba je pro duši obcerstvující koupelí. Hodí se výtečně pod stromeček.

P. Marian Schaller.